

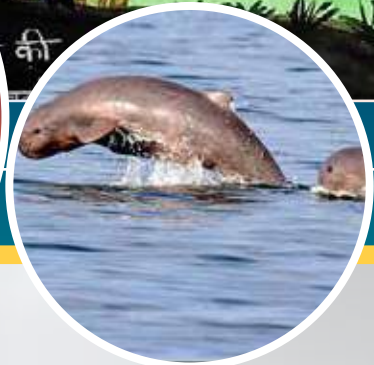
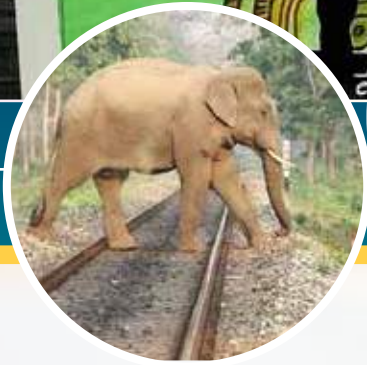
CURRENT AFFIARS

MIRACLES

EXCLUSIVE FOR GPSC

સંપાદક : મૌલિક ગોંધિયા | VOLUME - 56 | 03 to 09 Jan. 2022

વિરગાથા પ્રોજેક્ટ

ICEE®

icerajkotoofficial
join our telegram
channel

icerajkot
follow us on youtube
channel

joinicerajkot.com
click to join our
whatsapp

icerajkot
follow us on instagram

icerajkot
follow us on facebook
channel

INDEX

01

બંધારણ અને રાજ્ય વ્યવસ્થા..01

1. ગોપનીયતાનો અધિકાર.....01
2. NGO માટે FRCA નોંધણી.....02
3. સ્પેશિયલ પ્રોટેક્શન ટીમ એક્ટ..03
4. ડેમ સેફ્ટી એક્ટની બંધારણીય માન્યતાને પડકાર.....03
5. મુલ્લાપેરિયાર ડેમ વિવાદ.....04
6. ગ્રાહક સુરક્ષા નિયમો, 2021.....05
7. વસ્તી ગણતરી અને રાષ્ટ્રીય વસ્તી રજિસ્ટર.....06
8. 'નેશનલ એર સ્પોર્ટ્સ પોલિસી' ડ્રાફ્ટ.....07
9. સિવિલ નાગરિક સંહિતા.....08
10. ચૂંટણી ખર્ચ મર્યાદામાં વધારો.....10
11. જગન્નાથ મંદિર અધિનિયમ, 1954.....11
12. ભારતમાં અદાલતોની ભાષા.....12
13. EWS ક્વોટા માટે આવક માપદંડ.....14
14. જમ્મુ-કાશ્મીરમાં વ્યૂહાત્મક વિસ્તારને મંજૂરી, જાણો શું છે વ્યૂહાત્મક વિસ્તાર?.....15
15. ઓનલાઇન જાતીય સતામણી તપાસના કેન્દ્રમાં 'ગિટહબ'.....16
16. ડ્રોનનો ઉપયોગ.....17
17. પ્રશ્નોત્તરી.....18

02

અર્થતંત્ર.....21

1. વર્ષ 2030 સુધીમાં ભારત એશિયાની બીજી સૌથી મોટી અર્થવ્યવસ્થા બનશે.....21
2. ભારતમાં બેરોજગારી.....22
3. 2026 સુધીમાં ભારત વિશ્વનું ત્રીજું સૌથી મોટું ઇથેનોલ માર્કેટ બનશે: IEA.....24
4. કર્ણાટકનું પ્રથમ LNG ટર્મિનલ મેંગલોરમાં સ્થપાશે.....24
5. ડોમેસ્ટિક સિસ્ટમલી ઇમ્પોર્ટન્ટ બેંક્સ (D-SIBs) શું છે?.....25
6. કોર સેક્ટર ઇન્ડસ્ટ્રીઝ.....25
7. નાણાકીય ઠરાવ અને થાપણ વીમા બિલ.....26
8. 'હેલ્થકેર સેગમેન્ટ' માટે અલગ રેગ્યુલેટર માટેની દરખાસ્ત: IRDAI.....26
9. ભારત અને મુક્ત વેપાર કરાર.....28
10. શ્રીલંકાની નાણાકીય કટોકટી.....29
11. RBI એ ઑફલાઇન ડિજિટલ પેમેન્ટ પર ફ્રેમવર્ક બહાર પાડ્યું.....30
12. ભારતે ડિસેમ્બર 2021માં \$37.29 બિલિયનના માલની નિકાસ કરી હતી.....30

13. એરટેલ પેમેન્ટ્સ બેંક અનુસૂચિત બેંકોની યાદીમાં સામેલ.....31
14. વારાણસી એગ્રી-એક્સપોર્ટ હબ.....31
15. ત્રિકોમલી ઓઇલ ટેન્ક ફાર્મ: ભારત અને શ્રીલંકા કરાર.....32
16. GST વળતર.....33
17. કમ્પ્યુટર ચિપ્સની વિશ્વની અછત અને તેની અસરો.....33
18. પ્રશ્નોત્તરી.....34

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

03

આંતરરાષ્ટ્રીય ઘટનાઓ.....37

1. નવો પુલ: ભારત અને નેપાળ...37
2. પરમાણુ પ્રસારને રોકવાનો કાર્ય: UNSCના પાંચ કાયમી સભ્યો.....38
3. ચીનનો પેંગોંગ તળાવ પર પુલ.....40
4. ચીનનો સરહદી કાયદો અને ભારત.....41
5. ડિજિટલ યુઆન વૉલેટ એપ્લિકેશન્સ.....42
6. કઝાકિસ્તાનમાં વિરોધ અને કટોકટી.....42
7. ઉત્તર કોરિયાએ હાઇપરસોનિક મિસાઇલ લોન્ચ કરી.....42
8. ભારત અફઘાનિસ્તાનમાં માનવતાવાદી સહાય મોકલી.....43
9. સુદાનના વડા પ્રધાને રાજીનામું આપ્યું.....44
10. ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટના ક્ષેત્રમાં MoU: ભારત-તુર્કમેનિસ્તાન.....45
11. સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સુરક્ષા પરિષદ.....46
12. પરમાણુ સ્થાપનો અને સવલતો સામે હુમલા પર પ્રતિબંધ: ભારત-પાકિસ્તાન.....47
13. પ્રશ્નોત્તરી.....48

04

વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી.....51

1. 5G લોન્ચની વર્તમાન સ્થિતિ...51
2. ICMR એ કોવિડ માટે OmiSure કીટને મંજૂરી આપી.....52
3. કોવિડ-19 'IHU'નું નવું વેરિઅન્ટ શોધાયું.....52
4. 2022 માટે ISROના મિશન.....52
5. 5G માઇક્રોવેવ શોષક (5G Microwave Absorber) શું છે?.....53
6. ઈન્ટરનેટ ઓફ થિંગ્સ સુરક્ષા.....54
7. સોલિડ-સ્ટેટ બેટરી.....55
8. 'આયર્ન-એર બેટરી' શું છે?.....57
10. પ્રશ્નોત્તરી.....57

05

યોજના/પોર્ટલ/રિપોર્ટ.....59

1. નિર્ભયા કઢી ઝુંબેશ.....59
2. ભારત સરકારનો 'વીર ગાથા પ્રોજેક્ટ'.....59
3. રાયથુ બંધુ યોજના.....60
4. મલ્ટી એજન્સી સેન્ટર.....60
5. જલ જીવન મિશન.....61
6. કર્ણાટકમાં કોમ્પલ ટોય કલસ્ટર બનાવવામાં આવશે.....62
7. ગુજરાતે 'સ્ટુડન્ટ સ્ટાર્ટ-અપ એન્ડ ઇનોવેશન પોલિસી (SSIP) 2.0' લોન્ચ કરી.....62
8. કર્ણાટકની ઇ-બાઇક ટેક્સી યોજના.....63
9. PM's એક્સેલન્સ એવોર્ડની નોંધણી માટે પોર્ટલ લોન્ચ.....63
10. નેશનલ એજ્યુકેશનલ એલાયન્સ ફોર ટેકનોલોજી (NEAT) 3.0 લોન્ચ.....64
11. આયુષ આહાર પાયલોટ પ્રોજેક્ટ લોન્ચ.....64
12. 'પહે ભારત અભિયાન'.....65
13. સ્માર્ટ સિટીઝ અને એકેડેમિયા ટુવર્ડ્સ એક્શન એન્ડ રિસર્ચ.....65
14. ઉજાલા યોજનાના 7 વર્ષ.....66
15. ઉત્સર્જન ધોરણોની સિદ્ધિ: કોલસા આધારિત પાવર પ્લાન્ટ્સ.....67

icerajkotofficial
join official telegram channel

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkot

06

પર્યાવરણ અને ભૌગોલિક ઘટનાઓ.....79

16. પ્રસાદ પ્રોજેક્ટ્સ.....68
17. ભારતમાં બંધોની સ્થિતિ.....69
18. PMFME યોજના.....71
19. જમ્મુ-કાશ્મીરમાં જિલ્લા સ્તરીય
સુશાસન સૂચકાંક શરૂ કરવામાં
આવશે.....72
20. બ્રાન્ડ ઇન્ડિયા ઝુંબેશ શું છે?.....73
21. ઉર્જા મંત્રીએ 'ઓટોમેટિક જનરેશન
કંટ્રોલ' લોન્ચ કર્યું.....73
22. હૈદરાબાદમાં ઇ-ગવર્નન્સ 2022 પર
નેશનલ કોન્ફરન્સનું આયોજન
કરવામાં આવ્યું.....74
23. ભારતીય રેલ્વેનું મિશન જીવન
રક્ષા.....74
24. પ્રશ્નોત્તરી.....75

07

ઇતિહાસ અને સંસ્કૃતિ.....86

1. કૃષિ ક્ષેત્રો પર બાયો-એનર્જી
પાકોની ઠંડકની અસર.....79
2. એકવામેશન.....79
3. ચિત્તાને ભારતમાં લાવવા માટે
એક્શન પ્લાન.....80
4. 'Plan Bee' શું છે?.....81
5. ઝીરો ટીલેજ ટેકનોલોજી શું છે?.....81
6. સેરાડોમાં વનનાબૂદી:
બ્રાઝિલ.....82
7. ચિલ્ડા તળાવ: ઓડિશા.....83
8. ઇ-ડીએનએ દ્વારા પ્રાણીઓનું
ટ્રેકિંગ.....84
9. પ્રશ્નોત્તરી.....84

1. મહારાજા બીર બિક્રમ એરપોર્ટ:
ત્રિપુરા.....86
2. 'ખુંટકટ્ટી કાયદો' શું છે?...86
3. દલાઈ લામા.....87
4. માયા સંસ્કૃતિ.....88
5. પ્રશ્નોત્તરી.....89

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

અન્ય સંક્ષિપ્ત વર્તમાન પ્રવાહો.....90

1. 'One Nation-One Grid-One Frequency' શું છે?.....90	12. 'ઇન્ડિયા સ્કિલ્સ 2021' સ્પર્ધા શરૂ થઈ.....96
2. 4 જાન્યુઆરી: વિશ્વ બ્રેઇલ દિવસ.....90	13. એક્સરસાઇઝ સી ફ્રેગન 22 શરૂ..96
3. રાષ્ટ્રીય યુવા ઉત્સવ 2022નું આયોજન પુડુચેરીમાં કરવામાં આવશે.....91	14. પ્રશ્નોત્તરી.....97
4. પરિવહન મંત્રાલય દ્વારા Indian Bridge Management System વિકસાવી.....91	
5. ખેલો ઇન્ડિયા ગેમ્સ 2023નું આયોજન મધ્યપ્રદેશમાં કરવામાં આવશે.....92	
6. 9 જાન્યુઆરી: પ્રવાસી ભારતીય દિવસ.....93	
7. રાષ્ટ્રીય જળ પુરસ્કાર.....93	
8. મુંબઈમાં મુંબઈ વોટર ટેક્સી સેવા શરૂ કરવામાં આવશે.....94	
9. દિલ્હીમાં ટીચર્સ યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરવામાં આવશે.....94	
10. ભારતે 2021 માં જ 2030 માટે નિર્ધારિત 40% બિન-અશ્વિભૂત ઇંધણના લક્ષ્યને પૂર્ણ કર્યું છે: ભારત સરકાર.....95	
11. હૈદરાબાદ ઓપન રોક મ્યુઝિયમનું ઉદ્ઘાટન.....95	

ગોપનીયતાનો અધિકાર

- તાજેતરમાં જ મદ્રાસ હાઈકોર્ટના એક ન્યાયાધીશે કહ્યું છે કે તે જ કોર્ટના અન્ય ન્યાયાધીશ દ્વારા તાજેતરમાં સ્પા [મસાજ અને ઉપચાર કેન્દ્રો] ની અંદર સીસીટીવી કેમેરા લગાવવાનું ફરજિયાત બનાવ્યું છે, આ આદેશ સુપ્રીમ કોર્ટના સીમાચિહ્નરૂપ કે.એસ. પુટ્ટસ્વામી કેસ (2017)ના ચુકાદા વિરૂદ્ધ જણાય છે.
- આ કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટે જાહેર કર્યું હતું કે અનુચ્છેદ 21 માં આપેલા જીવનના અધિકાર અને વ્યક્તિગત સ્વતંત્રતામાં ગોપનીયતાના અધિકારનો સમાવેશ થાય છે.

મુખ્યમુદ્દા

- પરિચય:**
 - બિલ્ટ-ઇન મૂલ્યો : ગોપનીયતાના આ અધિકારને મૂળભૂત અધિકાર તરીકે જોવામાં આવે છે:-
 - નિહિત મૂલ્ય(Inherent value): દરેક વ્યક્તિના મૂળભૂત ગૌરવ માટે તે મહત્વપૂર્ણ છે.
 - વાદ્ય વેલ્યુ(Instrumental value): તે વ્યક્તિની દખલગીરીથી મુક્ત જીવન જીવવાની ક્ષમતાને આગળ ધપાવે છે.
 - ગોપનીયતાના અધિકારના સ્વરૂપો: અનુચ્છેદ 21 માં બાંધધરી આપેલ ગોપનીયતામાં વિવિધ સ્વરૂપોનો સમાવેશ થાય છે:
 - વ્યક્તિગત સ્વતંત્રતા / શારીરિક સ્વાયત્તતાનો અધિકાર
 - માહિતીપ્રદ ગોપનીયતાનો અધિકાર
 - પસંદગીનો અધિકાર.
 - આરામ કરવાનો અધિકાર/રાઈટ ટુ રિલેક્સ: ‘સ્પા’માં અનૈતિક પ્રવૃત્તિઓ થતી હોવાની શંકા એ વ્યક્તિના આરામના અધિકારમાં દખલ કરવાનું પૂરતું કારણ હોઈ શકે નહીં, કારણ કે તે આંતરિક રીતે તેના/તેણીના મૌલિક (ગોપનીયતાના અધિકાર) અધિકારનો ભાગ છે.
 - આમ, સ્પા જેવા પરિસરમાં સીસીટીવી સાધનોની સ્થાપના નિઃશંકપણે વ્યક્તિની વ્યક્તિગત સ્વતંત્રતાની વિરુદ્ધ હશે.
 - આ અભેદ સ્થાનો છે જ્યાં રાજ્ય સરકારને નજર રાખવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી.
 - સત્તાના વિભાજનનો સિદ્ધાંત: મૂળભૂત અધિકારોની પહોંચને કોઈપણ ન્યાયિક ઉપાય દ્વારા ઘટાડી શકાતી નથી.
 - આ સિદ્ધાંત હેઠળ એવું માનવામાં આવે છે કે, જો કોઈ અધિકાર નિરપેક્ષ ન હોઈ શકે, પ્રતિબંધો ફક્ત વિધાનસભા અથવા કારોબારી દ્વારા જ લાદી શકાય છે.

- વધુમાં, અનુચ્છેદ 142 હેઠળ તેની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને એકલી સુપ્રીમ કોર્ટ આવું કરી શકે છે.

ICE FACT

ગોપનીયતાનો અધિકાર

- પરિચય:**
 - સામાન્ય રીતે એવું સમજવામાં આવે છે કે ગોપનીયતા અધિકારો એકલા છોડી દેવા (રાઈટ ટુ બી લેફ્ટ અલોન) નો પર્યાય છે.
 - સુપ્રીમ કોર્ટે વર્ષ 2017માં કે.એસ. પુટ્ટસ્વામી વિરુદ્ધ ભારતીય સંઘ સીમાચિહ્નરૂપ ચુકાદામાં, ગુપ્તતા અને તેનું મહત્વ વર્ણવ્યું હતું. સુપ્રીમ કોર્ટના જણાવ્યા અનુસાર, ગોપનીયતાનો અધિકાર એ મૂળભૂત અને અવિભાજ્ય અધિકાર છે અને તેમાં વ્યક્તિ દ્વારા લેવામાં આવેલા નિર્ણયો સાથે સંબંધિત તમામ માહિતીનો સમાવેશ થાય છે.
 - ગોપનીયતાનો અધિકાર અનુચ્છેદ 21 હેઠળ જીવન અને વ્યક્તિગત સ્વતંત્રતાના અધિકારના આંતરિક ભાગ તરીકે અને બંધારણના ભાગ-III દ્વારા ખાતરી આપવામાં આવેલી સ્વતંત્રતાઓના ભાગ રૂપે સુરક્ષિત છે.
- પ્રતિબંધો (ચુકાદામાં વર્ણવેલ):**
 - જો તેઓ નીચેની ત્રણ કસોટીઓ પાસ કરે તો જ આ અધિકારને રાજ્યની કાર્યવાહી હેઠળ પ્રતિબંધિત કરી શકાય છે :
 - પ્રથમ, રાજ્યની આવી કાર્યવાહીમાં કાયદાકીય આદેશ હોવો જોઈએ;
 - બીજું, તે કાયદેસર રાજ્યના હેતુની સેવા કરવી જોઈએ;
 - ત્રીજું, તે વાજબી હોવું જોઈએ, એટલે કે, રાજ્યની આવી ક્રિયા પ્રકૃતિ અને હદમાં પ્રમાણસર હોવી જોઈએ, લોકશાહી સમાજ માટે જરૂરી છે અને લક્ષ્ય હાંસલ કરવા માટે ઉપલબ્ધ વિકલ્પોમાં ઓછામાં ઓછી કર્કશ હોવી જોઈએ.
 - ગોપનીયતાના રક્ષણ માટે સરકાર દ્વારા લેવાયેલા પગલાં ગોપનીયતાના મહત્વને ઓળખીને સરકારે પર્સનલ ડેટા પ્રોટેક્શન બિલ 2019 સંસદમાં રજૂ કર્યું છે.

NGO માટે FCRA નોંધણી

- તાજેતરમાં, 6,000 NGO કે જેમની FCRA નોંધણી ગૃહ મંત્રાલય (MHA) દ્વારા રિન્યુ કરવામાં આવી નથી તેમાં 'તિરુમાલા તિરુપતિ દેવસ્થાનમ' (TTD), રામકૃષ્ણ મિશન અને શિરડીનું 'શ્રી સાંઈબાબા સંસ્થાન ટ્રસ્ટ' (SSST) સામેલ છે.

નોંધ

- કોઈપણ "બિન-સરકારી સંસ્થાઓ" (NGO) અથવા 'સંસ્થા' (Association) વિદેશી દાન અથવા અનુદાન મેળવવા માટે 'વિદેશી યોગદાન (રેગ્યુલેશન) એક્ટ' નોંધણીનો અર્થ છે તેના માટે 'FCRA નોંધણી ફરજિયાત' છે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- હજારો 'બિન-સરકારી સંસ્થાઓ'ની FCRA નોંધણી વર્ષ 2020-21માં રિન્યુ થવાની હતી. ગૃહ મંત્રાલયે 179 NGOના FCRA રજિસ્ટ્રેશનને રિન્યુ કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો, જ્યારે 5,789 સંસ્થાઓએ 31 ડિસેમ્બરની સમયમર્યાદા પહેલાં તેમની નોંધણીના નવીકરણ માટે અરજી કરી ન હતી.
- આ સમગ્ર પ્રક્રિયા પછી દેશમાં કાર્યરત FCRA-રજિસ્ટર્ડ NGOની સંખ્યા 22,762 થી ઘટીને 16,907 થઈ ગઈ છે.

FCRA દ્વારા NGO ના ભંડોળ પર નિયંત્રણ

- વિદેશમાંથી મળતી અનુદાન 'વિદેશી યોગદાન (રેગ્યુલેશન) એક્ટ' (FCRA) દ્વારા નિયમિતપણે નિયંત્રિત થાય છે અને આ કાયદો ખાતરી કરે છે કે આવી અનુદાન દેશની આંતરિક સુરક્ષાને પ્રતિકૂળ અસર ન કરે.
- આ અધિનિયમ સૌપ્રથમ વર્ષ 1976માં ઘડવામાં આવ્યો હતો, ત્યારબાદ વર્ષ 2010 અને ફરીથી 2020માં તેમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો.
- ફોરેન કોન્ટ્રીબ્યુશન (રેગ્યુલેશન) એક્ટ, 2010 ની કલમ 5, કેન્દ્ર સરકારને સંસ્થાના રાજકીય સ્વભાવ તરીકે જાહેર કરવા અને વિદેશી સ્ત્રોતોમાંથી પ્રાપ્ત ભંડોળની એક્સેસને રોકવા માટે "અનિયંત્રિત અને બેલગામ સત્તાઓ" આપવામાં આવી છે.
- FCRA ગૃહ મંત્રાલય દ્વારા લાગુ કરવામાં આવે છે.

લાગુ

- 'ફોરેન કોન્ટ્રીબ્યુશન (રેગ્યુલેશન) એક્ટ'ની જોગવાઈઓ દેશની બહાર રહેતા ભારતીય નાગરિકો અને ભારતમાં નોંધાયેલ અથવા સંસ્થાપિત પરંતુ દેશની બહાર કાર્યરત કંપનીઓ અથવા સમગ્ર ભારતીય સરહદમાં તેમની શાખાઓને લાગુ પડે છે.

- આ કાયદાના અધિકારક્ષેત્ર હેઠળની સંસ્થાઓમાં વ્યક્તિઓ, હિંદુ અવિભાજિત કુટુંબ, સોસાયટી અથવા રજિસ્ટર્ડ કંપની વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

એક્ટ હેઠળ 'પ્રી-રેફરન્સ કેટેગરી'

- 'ફોરેન કોન્ટ્રીબ્યુશન (રેગ્યુલેશન) એક્ટ' હેઠળ 'પ્રાયોર રેફરન્સ કેટેગરી' નો અર્થ એ છે કે, NGOને દાન આપવા માટે, વિદેશી દાતાએ ગૃહ મંત્રાલયની પૂર્વ પરવાનગી લેવી જરૂરી છે.

વર્ષ 2020નો નવીનતમ સુધારો અને સંબંધિત ટીકાઓ

- ફોરેન કોન્ટ્રીબ્યુશન (રેગ્યુલેશન) એમેન્ડમેન્ટ, 2020 હેઠળ, નોંધાયેલ બિન-સરકારી સંસ્થા (NGO) માટે સ્ટેટ બેંક ઓફ ઇન્ડિયાની નવી દિલ્લી શાખામાં ચોક્કસ FCRA ખાતું ખોલવાનું ફરજિયાત બનાવવામાં આવ્યું હતું. બિન-સરકારી સંસ્થાઓ (NGO) ફક્ત આ ઉલ્લેખિત ખાતામાં જ વિદેશી અનુદાન દાન સ્વીકારી શકશે.
- આ જોગવાઈ સામે, અરજદારોએ દલીલ કરી છે કે આ નિયમ ગ્રામીણ ભારતમાં અને રાજધાનીથી દૂર કાર્યરત NGO માટે ખૂબ જ ભારે અને કંટાળાજનક હશે.

FCRA હેઠળ 'વિદેશી યોગદાન'

- FCRA હેઠળ "વિદેશી યોગદાન" માં 'કોઈપણ વિદેશી સ્ત્રોત દ્વારા વ્યક્તિગત ઉપયોગ માટે ભેટ તરીકે આપવામાં આવેલ માલ સિવાય - કોઈપણ વસ્તુનું દાન, ટ્રાન્સફર' નો સમાવેશ થાય છે.
- વધુમાં, આ રીતે દાનમાં આપવામાં આવેલ આર્ટિકલનું ભારતીય બજારમાં મૂલ્ય ગ્રાન્ટ સમયે કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા સમયાંતરે નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવેલ કિંમત અથવા રકમ કરતાં વધુ હોવું જોઈએ નહીં.

અપવાદ

- કાયદાના કાર્યક્ષેત્ર હેઠળ, કોઈપણ ચલણ અથવા સુરક્ષાનો સમાવેશ કરી શકાય છે. જો કે, FCRA ભારતના પ્રદેશની અંદર અથવા બહાર તેના વ્યવસાય, કારોબાર અથવા વાણિજ્યના સામાન્ય હિલચાલમાં તેના દ્વારા આપવામાં આવેલ માલ અથવા સેવાઓના બદલામાં કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા મેળવેલા કોઈપણ નાણાંનો સમાવેશ કરતું નથી.
- અધિનિયમ હેઠળ, બિન-નિવાસી ભારતીયો (NRI) દ્વારા આપવામાં આવેલા દાનને "વિદેશી યોગદાન" ગણવામાં આવતું નથી, જો કે ભારતીય મૂળની વ્યક્તિ કે જેણે વિદેશી નાગરિકત્વ મેળવ્યું હોય તેના દ્વારા આપવામાં આવેલ અનુદાનને "વિદેશી યોગદાન" તરીકે ગણવામાં આવે છે.

વિદેશી અનુદાન મેળવવા માટે કોણ પાત્ર નથી?

- ચૂંટણી ઉમેદવાર
- કોઈપણ વિધાનસભાના સભ્યો (સાંસદ અને ધારાસભ્યો)
- રાજકીય પક્ષ અથવા અધિકારી
- રાજકીય પ્રકૃતિનું સંગઠન
- નોંધાયેલ અખબારના સંવાદદાતા, કટારલેખક, કાર્ટૂનિસ્ટ, સંપાદક, માલિક, પ્રિન્ટર અથવા પ્રકાશક.
- ન્યાયાધીશો, સરકારી નોકરો અને કોઈપણ કોર્પોરેશન અથવા સરકારની માલિકીની અન્ય સંસ્થાના કર્મચારીઓ.
- કોઈપણ ઈલેક્ટ્રોનિક માધ્યમ દ્વારા ઓડિયો સમાચાર, ઓડિયો વિઝ્યુઅલ સમાચાર અથવા વર્તમાન બાબતોના કાર્યક્રમોના ઉત્પાદન અથવા પ્રસારણમાં રોકાયેલ સંગઠન અથવા કંપની.
- કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા ખાસ પ્રતિબંધિત કોઈપણ અન્ય વ્યક્તિ અથવા સંસ્થા.

સ્પેશિયલ પ્રોટેક્શન ટીમ એક્ટ

- તાજેતરમાં, વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીની પંજાબ રાજ્યની મુલાકાત દરમિયાન કથિત સુરક્ષામાં ભંગ બાદ કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા પંજાબ પોલીસ અધિકારીઓ વિરુદ્ધ 'સ્પેશિયલ પ્રોટેક્શન ગ્રુપ એક્ટ' (Special Protection Group Act – SPG Act) હેઠળ કાર્યવાહી પર વિચાર કરવામાં આવી રહ્યો છે.

આગળની કાર્યવાહી

- કેન્દ્ર સરકાર SPG એક્ટની જોગવાઈઓ હેઠળ દોષિત અધિકારીઓ સામે કાર્યવાહી કરવાની તૈયારી કરી રહી છે. આ અંતર્ગત જવાબદાર અધિકારીઓને દિલ્લી બોલાવી શકાય છે અથવા તેમની સામે કેન્દ્રીય સ્તરની તપાસ શરૂ કરી શકાય છે.
- વડાપ્રધાનની સુરક્ષાને લઈને SPG એક્ટની જોગવાઈઓ:
- વડા પ્રધાનના પ્રવાસ માટેના પ્રોટોકોલ 'સ્પેશિયલ પ્રોટેક્શન ટીમ' (Special Protection Group – SPG) દ્વારા બનાવવામાં આવે છે.
- SPG એક્ટની કલમ 14 હેઠળ, વડાપ્રધાનની પ્રવાસ દરમિયાન 'સ્પેશિયલ પ્રોટેક્શન ટીમ' (SPG)ને તમામ સહાય પૂરી પાડવાની જવાબદારી રાજ્ય સરકારની છે.

ICE FACT

'સ્પેશિયલ પ્રોટેક્શન ટીમ' (SPG) ની રચના

- માર્ચ 1985માં ગૃહ મંત્રાલય દ્વારા રચવામાં આવેલી સમિતિની ભલામણોને પગલે, વડાપ્રધાન, પૂર્વ વડાપ્રધાનો અને તેમના નજીકના સંબંધીઓને સુરક્ષા આપવાના હેતુથી કેબિનેટ સચિવાલય હેઠળ એક 'સ્પેશિયલ પ્રોટેક્શન યુનિટ'ની રચના કરવામાં આવી હતી.

- સ્પેશિયલ પ્રોટેક્શન યુનિટનું નામ બદલીને એપ્રિલ 1985માં 'સ્પેશિયલ પ્રોટેક્શન ગ્રુપ' કરવામાં આવ્યું.
- ત્યારબાદ, સંસદ દ્વારા 'સ્પેશિયલ પ્રોટેક્શન ગ્રુપ (SPG) એક્ટ' પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, જેને જૂન 1988માં "ભારતના વડાપ્રધાન અને તેને લગતી બાબતોને નિકટવર્તી સુરક્ષા પ્રદાન કરવા માટે એક સંઘીય સશસ્ત્ર દળનું ગઠન અને તેના વિનિમયનું પ્રાવધાન કરવાના હેતુ માટે" અધિસૂચિત કરવામાં આવ્યો હતો.

ડેમ સેફ્ટી એક્ટની બંધારણીય માન્યતાને પડકાર

- તાજેતરમાં, DMK પાર્ટીના એક લોકસભા સભ્યએ 'ડેમ સેફ્ટી એક્ટ, 2021'ની બંધારણીય માન્યતાને પડકારતી મદ્રાસ હાઈકોર્ટમાં અરજી કરી છે. સંસદસભ્યએ આ કાયદાને ફેડરલિઝમ વિરુદ્ધ અને કેન્દ્ર સરકારની કાયદાકીય સત્તાની બહાર ગણાવીને પડકાર્યો છે.
- નોંધનીય છે કે તાજેતરમાં જ રાજ્યસભામાં 'ડેમ સેફ્ટી બિલ' પસાર કરવામાં આવ્યું હતું.

બિલ સંબંધિત ચિંતાઓ

- આ બિલમાં ડેમની 'ઓપરેશનલ સેફ્ટી' કરતાં 'સ્ટ્રક્ચરલ સિક્યોરિટી' પર વધુ ધ્યાન આપવામાં આવ્યું છે.
- ડેમથી અસરગ્રસ્ત લોકોને અપૂરતું વળતર આપવામાં આવે છે.
- બિલમાં હિતધારકોની ચોક્કસ વ્યાખ્યાઓ સાથે 'સ્વતંત્ર નિયમનકાર'ની જોગવાઈ કરવાની જરૂર છે.

'સંઘવાદની લાવના' વિરુદ્ધ કાયદાઓ

- ઘણા રાજ્યોએ દલીલ કરી છે કે કાયદો તેમના ડેમના સંચાલનના સંબંધમાં રાજ્યોની સાર્વભૌમત્વનું ઉલ્લંઘન કરે છે અને બંધારણમાં સમાવિષ્ટ સંઘવાદના સિદ્ધાંતોનું ઉલ્લંઘન કરે છે. આ રાજ્યો આને સુરક્ષા સંબંધિત ચિંતાઓની આડમાં કેન્દ્રીય સત્તાને એકીકૃત કરવાના પ્રયાસ તરીકે જુએ છે.
- બંધારણ હેઠળ, 'ડેમ' સંપૂર્ણપણે રાજ્ય સરકારોના કાયદાકીય ડોમેન હેઠળ આવે છે. પ્રથમ અનુસૂચિ (યુનિયન લિસ્ટ) ની એન્ટ્રી 56 હેઠળ કેન્દ્ર સરકારની સત્તા માત્ર આંતર-રાજ્ય નદીઓ અથવા નદીના તટપ્રદેશોના સંબંધમાં જ વિસ્તરે છે.

કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા આ બિલ રજૂ કરવાના કારણો

- જો કે આ વિષય સંસદના કાર્યક્ષેત્રમાં આવતો નથી, તેમ છતાં કેન્દ્ર સરકારે આ બિલ લાવવાનું નક્કી કર્યું છે કારણ કે દેશમાં 'ડેમ-સેફ્ટી' ચિંતાનો વિષય છે. અને, આ સંદર્ભે કોઈ કાનૂની અને સંસ્થાકીય સુરક્ષા ઉપલબ્ધ નથી.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

‘ડેમ સેફ્ટી બિલ, 2019’ના મુખ્ય મુદ્દાઓ

- ‘ડેમ સેફ્ટી બિલ’ દેશના તમામ મોટા બંધોની દેખરેખ, નિરીક્ષણ, સંચાલન અને જાળવણી માટે પર્યાપ્ત સુવિધાઓ પ્રદાન કરશે, જેથી ડેમની નિષ્ફળતાની સ્થિતિમાં આપત્તિ અટકાવી શકાય.
- આ વિધેયક કેન્દ્ર અને રાજ્ય બંને સ્તરે, ડેમના સુરક્ષિત સંચાલનને સુનિશ્ચિત કરવા માટે જરૂરી માળખાકીય અને બિન-માળખાકીય પગલાં માટે સંસ્થાકીય મિકેનિઝમ પ્રદાન કરશે.
- બિલની જોગવાઈ મુજબ, એક સમાન ડેમ સુરક્ષા નીતિઓ, પ્રોટોકોલ અને પ્રક્રિયાઓ વિકસાવવામાં મદદ કરવા માટે ‘નેશનલ કમિટી ઓન ડેમ સેફ્ટી’ (NCDS) ની રચના કરવામાં આવશે.
- આ બિલમાં ડેમ સુરક્ષા નીતિઓ અને ધોરણોના રાષ્ટ્રવ્યાપી અમલીકરણની ખાતરી કરવા માટે એક નિયમનકારી સંસ્થા તરીકે ‘નેશનલ ડેમ સેફ્ટી ઓથોરિટી’ (NDSA) ની સ્થાપના કરવાની જોગવાઈ પણ કરવામાં આવી છે.
- આ બિલમાં રાજ્ય સ્તરે ‘સ્ટેટ કમિટી ઓન ડેમ સેફ્ટી’ (SCDS)ની રચના અને રાજ્ય ડેમ સેફ્ટી ઓર્ગેનાઈઝેશનની સ્થાપના કરવાની જોગવાઈ છે.

મહત્વ

- ડેમ સેફ્ટી બિલ ભારતના તમામ રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોને એકસમાન ડેમ સલામતી પ્રક્રિયાઓ અપનાવવામાં મદદ કરશે, જે બંધોની સલામતી અને આવા ડેમના ફાયદાઓને સુનિશ્ચિત કરશે. આ માનવ જીવન, પશુધન અને સંપત્તિના રક્ષણમાં પણ મદદ કરશે.
- વિધેયકમાં, ડેમનું નિયમિત નિરીક્ષણ, ઈમરજન્સી એક્શન પ્લાન, વ્યાપક ડેમ સલામતી સમીક્ષાઓ, ડેમની સલામતી માટે પર્યાપ્ત સમારકામ અને જાળવણી ભંડોળ, સાધનસામગ્રી અને સલામતી માર્ગદર્શિકા સહિત ડેમ સલામતી સંબંધિત તમામ મુદ્દાઓ પર જોગવાઈઓ કરવામાં આવી છે.
- આ બિલ ડેમના માલિક પર ‘ડેમ સલામતી’ની જવાબદારી મૂકે છે, અને અમુક કૃત્યો કરવા અને કોઈપણ બેદરકારી માટે દંડની જોગવાઈઓ માટે પણ જોગવાઈ કરે છે.

આવશ્યકતા

- છેલ્લાં પચાસ વર્ષોમાં, ભારતમાં ડેમ અને સંબંધિત ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરમાં નોંધપાત્ર રોકાણ કરવામાં આવ્યું છે, અને મોટા બંધોની સંખ્યામાં ભારત હાલમાં યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ અને ચીન પછી ત્રીજા ક્રમે છે. હાલમાં દેશમાં 5254 મોટા ડેમ કાર્યરત છે અને 447 અન્ય મોટા ડેમ નિર્માણાધીન છે.
- આ ઉપરાંત, દેશમાં હજારો મધ્યમ અને નાના ડેમ છે.

- બંધો ઝડપી અને ટકાઉ કૃષિ વિકાસ અને ભારતમાં વિકાસને ઉત્તેજન આપવામાં એક મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવી છે, જ્યારે એક સમાન કાયદો અને વહીવટી માળખું ડેમ સલામતી તેની ખાતરી કરવા માટે જરૂરિયાત લાંબા સમય માટે લાગ્યું કરવામાં આવી છે.
- સેન્ટ્રલ વોટર કમિશન દ્વારા ‘નેશનલ ડેમ સેફ્ટી કમિટી’ (NCDS), સેન્ટ્રલ ડેમ સેફ્ટી ઓર્ગેનાઈઝેશન (CDSO) અને સ્ટેટ ડેમ સેફ્ટી ઓર્ગેનાઈઝેશન (SDSO) દ્વારા સતત પ્રયાસો કરવામાં આવી રહ્યા છે, પરંતુ આ સંસ્થાઓ પાસે કોઈ વૈધાનિક સત્તા નથી. અને આ સંસ્થાઓ માત્ર પ્રકૃતિમાં સલાહકારી છે.
- ભારતમાં લગભગ 75 ટકા મોટા ડેમ 25 વર્ષથી વધુ જૂના છે અને લગભગ 164 ડેમ 100 વર્ષથી વધુ જૂના છે, તેથી આ ચિંતાનો વિષય છે.
- નબળી જાળવણી, અસુરક્ષિત ડેમ માનવ જીવન, વનસ્પતિ અને પ્રાણીસૃષ્ટિ, જાહેર અને ખાનગી મિલકત અને પર્યાવરણ માટે જોખમી બની શકે છે.
- ભૂતકાળમાં ભારતમાં 42 ડેમ નિષ્ફળ ગયા છે.

મુલ્લાપેરિયાર ડેમ વિવાદ

- તાજેતરમાં, તમિલનાડુ સરકારે નવો ડેમ બાંધવા તેમજ વૈગળ ડેમની સંગ્રહ ક્ષમતા વધારવા અથવા વૈકલ્પિક ડેમ બાંધવામાં ન આવે ત્યાં સુધી મુલ્લાપેરિયાર ડેમને મજબૂત કરવા માટે આવા પગલાં લેવાની જરૂર છે. સુપ્રીમ કોર્ટમાં આ પ્રકારની માગણી કરતી અરજી દાખલ કરવામાં આવી છે.

આવશ્યકતા

- અરજદારોએ કહે છે કે આ નિર્ણય Mullaperiyar ડેમ ભંગ અને Idukki ડેમ ઉદ્દઘાટન જેમ વાત અકલ્પનીય ઘટનાઓ ઘટના જીવન ભય અંગે લોકોની લાખ ભય દૂર કરવું જરૂરી છે. આવા બનાવ થાય તો, 35-40 લાખ નાગરિકો Idukki, થ્રિસુર, એર્નાકુલમ, કોટ્ટાયમ અને અલાપુઝા પાંચ જિલ્લાઓમાં માર્યા શકાય છે, અને કોચીન શહેરમાં સંપૂર્ણપણે બહાર લૂછી શકાય છે.

વર્તમાન વિવાદ

- અહીં નોંધનીય છે કે કેરળ અને તમિલનાડુ બંને રાજ્યો વચ્ચે બંધના બંધારણની સ્થિરતાનો વિવાદ છે. કેરળ નવા ડેમ બનાવવાની માંગ કરી રહ્યું છે અને તમિલનાડુ કહે છે કે નવા ડેમની જરૂર નથી. આ ઉપરાંત, કેરળ બંધારણની સ્થિરતાને ટાંકીને ડેમમાં પાણીનું સ્તર વધારવા સામે વિરોધ કરી રહ્યું છે.

સુપ્રીમ કોર્ટના આદેશ

- તાજેતરમાં, કેરળમાં અવિરત મુશળધાર વરસાદને ધ્યાનમાં રાખીને, સુપ્રીમ કોર્ટે 'નિરીક્ષણ સમિતિ'ને 'મુલ્લાપેરિયાર ડેમ'માં મહત્તમ જળ સ્તર જાળવવા વિષય પર તાત્કાલિક અને નક્કર નિર્ણય લેવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો.
- વર્ષ 2014માં, સુપ્રીમ કોર્ટે મુલ્લાપેરિયાર ડેમને લગતી તમામ બાબતોની દેખરેખ માટે કાયમી 'સુપરવાઈઝરી કમિટી'ની રચના કરી હતી. આ બંધ તમિલનાડુ અને કેરળ વચ્ચે સંઘર્ષનું કારણ છે.

જળાશયમાં મહત્તમ પાણીના સ્તર અંગે વિવાદ

- કેરળનું કહેવું છે કે ડેમમાં પાણીનું સ્તર 139 ફૂટથી ઉપર ન જવું જોઈએ. 24 ઓગસ્ટ, 2018 ના રોજ, જ્યારે રાજ્ય 2018 માં પૂરની ઝપેટમાં હતું, ત્યારે કોર્ટે મહત્તમ પાણીનું સ્તર 139 ફૂટ રાખવાનો આદેશ પણ આપ્યો હતો. તેનું કારણ એ છે કે જો ડેમનું જળસ્તર આનાથી વધુ ઉંચું આવે તો 50 લાખ લોકોના જીવને જોખમ થઈ શકે છે.
- જો કે, તમિલનાડુએ કેરળના આ નિર્ણય સામે સુપ્રીમ કોર્ટના અગાઉના નિર્ણયોને ટાંકીને વાંધો ઉઠાવ્યો છે. વર્ષ 2006 અને 2014માં સુપ્રીમ કોર્ટે આપેલા ચુકાદાઓમાં મહત્તમ પાણીનું સ્તર 142 ફૂટ નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું.

ICE FACT**મુલ્લાપેરિયાર ડેમ - મહત્વપૂર્ણ તથ્યો**

- મુલ્લાપેરિયાર ડેમ કેરળમાં આવેલો હોવા છતાં, વર્ષ 1886માં, ત્રાવણકોરના મહારાજા અને ભારતના સેક્રેટરી ઓફ સ્ટેટ વચ્ચે, પેરિયાર સિંચાઈના કામો માટે 999 વર્ષ માટે લીઝ ઈન્ડેન્ટર, જેને 'પેરિયાર લેક લીઝ એગ્રીમેન્ટ' તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે. તેના હસ્તાક્ષર, તે તમિલનાડુ દ્વારા સંચાલિત છે.
- તે વર્ષ 1887 અને 1895 ની વચ્ચે બાંધવામાં આવ્યું હતું, આ બંધમાંથી અરબી સમુદ્રમાંથી વહેતી નદીને બંગાળની ખાડી તરફ વાળવામાં આવી હતી, તેનો હેતુ મદ્રાસ પ્રેસિડેન્સીમાં મદુરાઈ સૂકા વરસાદી પ્રદેશમાં સિંચાઈ માટે પાણી પૂરું પાડવાનો હતો.
- આ બંધ કેરળના ઇડુક્કી જિલ્લામાં મુલ્લાયર અને પેરિયાર નદીઓના સંગમ પર સ્થિત છે.

તમિલનાડુનો પક્ષ

- તમિલનાડુનું કહેવું છે કે ડેમને મજબૂત કરવા માટે પગલાં લેવામાં આવ્યા છે, પરંતુ કેરળ સરકાર જળાશયના જળ સ્તરને વધારવાના પ્રયાસોને અવરોધી રહી છે, જેનાથી મદુરાઈના ખેડૂતોને નુકસાન થઈ રહ્યું છે.

કેરળનો પક્ષ

- કેરળ, ડેમના પ્રવાહની દિશામાં સ્થિતિ ભૂકંપગ્રસ્ત ઇડુક્કી જિલ્લાના રહેવાસીઓને વિનાશની આશંકાથી ચિતિત કરી રહી છે.
- વૈજ્ઞાનિકોનું કહેવું છે કે જો રિક્ટર સ્કેલ પર છ માપથી ઉપરનો ભૂકંપ આ પ્રદેશમાં ત્રાટકે તો ત્રીસ લાખથી વધુ લોકોના જીવન ગંભીર જોખમમાં મુકાઈ જશે.

ગ્રાહક સુરક્ષા નિયમો, 2021

- કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા તાજેતરમાં ઘડવામાં આવેલ ગ્રાહક સુરક્ષા અધિનિયમ, 2019 ની જોગવાઈઓ હેઠળ તેની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવા માટે, 'ગ્રાહક સુરક્ષા (જિલ્લા આયોગ, રાજ્ય આયોગ અને રાષ્ટ્રીય આયોગનું અધિકારક્ષેત્ર) નિયમો', 2021 (ગ્રાહક સુરક્ષા (ઉપભોક્તા સુરક્ષા) જિલ્લા આયોગ, રાજ્ય આયોગ અને રાષ્ટ્રીય આયોગ) નિયમો, 2021)ને સૂચિત કરવામાં આવ્યા છે.
- નવા નિયમો હેઠળ ગ્રાહકોની ફરિયાદો નોંધવા માટેના 'આર્થિક અધિકારક્ષેત્રો'માં ફેરફાર કરવામાં આવ્યો છે.

નવા નિયમોની ઝાંખી:

- ખાદ્ય અને જાહેર વિતરણ, જિલ્લા કમિશનને ₹ 50 લાખ સુધીની ચૂકવણી કરવામાં આવતી ચીજવસ્તુઓ અથવા સેવાઓને લગતી ફરિયાદો પર વિચાર કરવાનો અધિકાર આપવામાં આવશે.
- રાજ્ય કમિશન ₹ 50 લાખ- ₹ 2 કરોડની કિંમત સુધીના માલસામાન અથવા સેવાઓને લગતી ફરિયાદો પર વિચાર કરી શકે છે.
- 50 લાખ સુધીના મૂલ્યના માલસામાન અથવા સેવાઓને લગતી ફરિયાદો પર વિચાર કરવાની સત્તા જિલ્લા કમિશનને હશે.
- રાજ્ય કમિશનની શક્તિ 3 કરતાં વધુ માલ અથવા કિંમત સેવાઓ લગતા 50 લાખ ફરિયાદો ધ્યાનમાં હોય પરંતુ 3 બે કરોડ કરતાં ઓછી રહેશે.
- રાષ્ટ્રીય આયોગને બે કરોડ રૂપિયાથી વધુની કિંમતની વસ્તુઓ અથવા સેવાઓ સંબંધિત ફરિયાદો પર વિચાર કરવાની સત્તા હશે.

ઉપભોક્તા અધિકારોની સુરક્ષા માટેની પદ્ધતિ

- હાલમાં, ગ્રાહક સુરક્ષા અધિનિયમ, 2019 હેઠળ ઉપભોક્તા વિવાદ નિવારણ માટે ત્રણ-સ્તરીય અર્ધ-ન્યાયિક મિકેનિઝમ - એટલે કે ડિસ્ટ્રિક્ટ કમિશન, સ્ટેટ કમિશન અને નેશનલ કમિશન - પ્રદાન કરવામાં આવ્યું છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsappicerajkotoofficial
join official telegram channel

- આ કાયદામાં, ગ્રાહક આયોગના દરેક સ્તરના આર્થિક અધિકારક્ષેત્રને પણ નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું છે.
- કન્ઝ્યુમર પ્રોટેક્શન એક્ટ, 2019 હેઠળ, ગ્રાહકોને ઇલેક્ટ્રોનિક રીતે ફરિયાદો નોંધવાનો વિકલ્પ આપવામાં આવ્યો છે. ગ્રાહકોને તેમની ફરિયાદો ઓનલાઈન નોંધણી કરાવવાની સુવિધા આપવા માટે, કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા 'ઈ-દાખિલ પોર્ટલ'ની સ્થાપના કરવામાં આવી છે.
- ઉપભોક્તા વિવાદોના નિરાકરણની ઝડપી અને સૌહાર્દપૂર્ણ રીત પ્રદાન કરવા માટે, કાયદામાં બંને પક્ષોની સંમતિથી 'લવાઈ' દ્વારા ગ્રાહક વિવાદોના નિરાકરણનો પણ સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.

ફરિયાદોના નિકાલ માટેનો સમયગાળો

- ગ્રાહક સુરક્ષા અધિનિયમ, 2019 અનુસાર, સામાન્ય પૃથ્થકરણ અથવા પરીક્ષાની જરૂર ન હોય તેવા કિસ્સામાં અને સામે પક્ષ દ્વારા નોટિસ મળ્યાની તારીખથી ત્રણ મહિનાની અંદર દરેક ફરિયાદનો વહેલી તકે નિકાલ કરવામાં આવશે. એવા કિસ્સાઓ જ્યાં 5 મહિનાની અંદર ફરિયાદનો નિર્ણય લેવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવશે જ્યાં વસ્તુઓનું વિશ્લેષણ અથવા પરીક્ષણ જરૂરી છે.

વસ્તી ગણતરી અને રાષ્ટ્રીય વસ્તી રજિસ્ટર

- તાજેતરમાં, 'નેશનલ પોપ્યુલેશન રજિસ્ટર' (NPR) ને અપડેટ કરવા માટે 'વસ્તી ગણતરી' (CENSUS) નો પ્રથમ તબક્કો અને વસ્તી ગણતરી વિગતો એકત્ર કરવાની પ્રક્રિયા સરકાર દ્વારા ઓછામાં ઓછા સપ્ટેમ્બર સુધી મુલતવી રાખવામાં આવી છે.

વસ્તી ગણતરી માટેની ફરજિયાત જરૂરિયાત

- વહીવટી એકમોના અધિકારક્ષેત્રની મર્યાદા: વહીવટી એકમોના અધિકારક્ષેત્રની મર્યાદાઓ (જિલ્લાઓ, ઉપ-જિલ્લાઓ, તાલુકાઓ, પોલીસ સ્ટેશનો, વગેરેની સીમાઓ) વસ્તી ગણતરી પ્રક્રિયા શરૂ થયાના ઓછામાં ઓછા ત્રણ મહિના પહેલાથી ફરજિયાતપણે રોકવી જરૂરી હોય છે.
- 2021ની વસ્તી ગણતરી માટે વહીવટી એકમોની મર્યાદાઓ પર રોક લગાવવા માટે, 1 જાન્યુઆરી 2010 થી, એટલે કે, 2011ની વસ્તી ગણતરી માટે નિયંત્રણો લાદવાની તારીખથી, આગામી વસ્તી ગણતરી પ્રક્રિયા (હાલમાં 30 જૂન, 2022 સુધી), ઉમેદવારી મર્યાદાને હોલ્ડ પર રાખવામાં આવે તે તારીખ સુધીના તમામ ફેરફારોને ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે.

વસ્તી ગણતરી

- વસ્તી ગણતરી દેશમાં વસ્તીના કદ, વિતરણ અને સામાજિક-આર્થિક સ્થિતિ, વસ્તી વિષયક માહિતી અને અન્ય વિગતો વિશે માહિતી પ્રદાન કરે છે.
- ભારતમાં વસ્તી ગણતરી સૌપ્રથમ 1872 માં બ્રિટિશ વાઈસરોય લોર્ડ મેયો હેઠળ શરૂ કરવામાં આવી હતી. તેથી સમાજના ઉત્થાન માટે નવી નીતિઓ, સરકારી કાર્યક્રમો ઘડવામાં મદદ થઈ.
- ભારતમાં પ્રથમ સંપૂર્ણ વસ્તી ગણતરી વર્ષ 1881 માં હાથ ધરવામાં આવી હતી. ત્યારથી, દર દસ વર્ષે એકવાર, વસ્તી ગણતરી સરળતાથી હાથ ધરવામાં આવે છે.

ભારતમાં વસ્તી ગણતરી કોણ કરે છે?

- ભારત સરકારના ગૃહ મંત્રાલય, રજિસ્ટ્રાર જનરલ અને સેન્સસ કમિશનરની ઓફિસ (Office of the Registrar General and Census Commissioner) હેઠળ ભારતમાં દાયકાની વસ્તી ગણતરીના સંચાલન માટે જવાબદારી સોંપવામાં આવી છે.
- વસ્તીગણતરી એ નીચેના વિષયો પર માહિતીનો સૌથી વિશ્વસનીય સ્ત્રોત છે:
- વસ્તી વિષયક
- આર્થિક પ્રવૃત્તિઓ
- સાક્ષરતા અને શિક્ષણ
- આવાસ અને ઘરેલું સુવિધાઓ
- શહેરીકરણ, પ્રજનન અને મૃત્યુદર
- અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિ
- ભાષા

ઐતિહાસિક મહત્વ

- 'ઋગ્વેદ' દર્શાવે છે કે ભારતમાં ઈ.સ.પૂ. 800-600 દરમિયાન અમુક પ્રકારની વસ્તી ગણતરી કરવામાં આવી હતી.
- ઈ.સ.પૂ. 3જી સદીમાં કૌટિલ્ય દ્વારા લખાયેલ અર્થશાસ્ત્ર, કરવેરા માટેની રાજ્યની નીતિના માપદંડ તરીકે વસ્તીના આંકડાઓના સંગ્રહનો ઉલ્લેખ કરે છે.
- મુઘલ સમ્રાટ અકબરના શાસનકાળ દરમિયાન લખાયેલ 'આઈના-એ-અકબરી'માં વસ્તી, ઉદ્યોગ, સંપત્તિ અને અન્ય ઘણી લાક્ષણિકતાઓને લગતી વિગતવાર માહિતી શામેલ છે.

'નેશનલ પોપ્યુલેશન રજિસ્ટર' અને 'વસ્તી ગણતરી'

વચ્ચેનો તફાવત

- નેશનલ પોપ્યુલેશન રજિસ્ટર (NPR) નો ઉદ્દેશ્ય દેશના દરેક સામાન્ય નાગરિકની વિગતવાર ઓળખ ડેટાબેઝ બનાવવાનો છે અને ભારતના દરેક 'સામાન્ય રહેવાસી' માટે 'રાષ્ટ્રીય વસ્તી રજિસ્ટર'માં નોંધણી કરાવવી ફરજિયાત છે.

- જો કે સમાન વિગતો વસ્તી ગણતરી દ્વારા પણ એકત્રિત કરવામાં આવે છે, પરંતુ ‘જનગણતરી અધિનિયમ’, 1948 ની કલમ 15 મુજબ, વસ્તી ગણતરીમાં એકત્રિત કરવામાં આવેલી તમામ વ્યક્તિગત સ્તરની માહિતી ગોપનીય છે અને “એકત્રિત કરાયેલ માહિતી માત્ર વિવિધ વહીવટી સ્તરે જારી કરી શકાય છે.

‘નેશનલ પોપ્યુલેશન રજિસ્ટર’ શું છે?

- ‘નેશનલ પોપ્યુલેશન રજિસ્ટર’ (NPR) એ દેશના સામાન્ય રહેવાસીઓનું રજીસ્ટર છે, જેમાં ગામડાના સ્તર સુધી સ્થળ વગેરેની વિગતો નોંધવામાં આવે છે. “જન્મ, મૃત્યુ અને સ્થળાંતરને કારણે ફેરફારોને સમાવિષ્ટ કરવા” તે સમય સમય પર અપડેટ કરવામાં આવે છે.
- ‘નેશનલ પોપ્યુલેશન રજિસ્ટર’નો આગળનો તબક્કો 2021માં ‘હાઉસ-લિસ્ટિંગ’ અને હાઉસ-કાઉન્ટિંગ સાથે અપડેટ કરવાનો હતો, પરંતુ COVID-19 રોગચાળાને કારણે અનિશ્ચિત સમય માટે મુલતવી રાખવામાં આવ્યો હતો.

ICE FACT

‘સામાન્ય નિવાસી’ કોણ છે?

- ગૃહ મંત્રાલયના જણાવ્યા અનુસાર, ‘દેશનો સામાન્ય નિવાસી’ એવી વ્યક્તિ તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે જે ઓછામાં ઓછા છેલ્લા છ મહિના કે તેથી વધુ સમયથી સ્થાનિક વિસ્તારમાં રહે છે અથવા આગામી છ મહિનામાં કોઈ ચોક્કસ વિસ્તારમાં રહેવાનો ઇરાદો ધરાવે છે.

‘નેશનલ પોપ્યુલેશન રજિસ્ટર’ની ટીકાઓ

- પ્રસ્તાવિત ‘નેશનલ રજિસ્ટર ઓફ સિટિઝન્સ’ (NRC) અને લાગૂ થનાર ‘સિટિઝનશિપ એમેન્ડમેન્ટ એક્ટ’ (CAA) સાથે ‘નેશનલ પોપ્યુલેશન રજિસ્ટર’ (NPR) ના સંબંધને ધ્યાનમાં રાખીને અનેક વિપક્ષી રાજકીય પક્ષો દ્વારા શાસિત રાજ્યો દ્વારા NPRની અપડેટ પ્રક્રિયાનો વિરોધ કરવામાં આવી રહ્યો છે.
- વર્ષ 2003માં ઘડવામાં આવેલા નાગરિકતા નિયમો અનુસાર, ‘નેશનલ રજિસ્ટર ઓફ સિટિઝન’ એ ભારતીય નાગરિકોની રાષ્ટ્રીય નોંધણી (NRC) ના સંકલન તરફનું પ્રથમ પગલું છે.

‘નેશનલ એર સ્પોર્ટ્સ પોલિસી’ ડ્રાફ્ટ

- તાજેતરમાં જ સરકાર દ્વારા ‘નેશનલ પોલિસી ફોર એર સ્પોર્ટ્સ’નો ડ્રાફ્ટ બહાર પાડવામાં આવ્યો છે.

નીતિના મુખ્ય મુદ્દાઓ

- ‘ટુ-ટાયર ગવર્નન્સ સ્ટ્રક્ચર’: ‘નેશનલ એર સ્પોર્ટ્સ પોલિસી’ હેઠળ, દેશમાં એર સ્પોર્ટ્સ માટે ‘ટુ-ટાયર ગવર્નન્સ સ્ટ્રક્ચર’ એટલે કે ‘દ્વિ-સ્તરીય વહીવટી માળખું’ પ્રસ્તાવિત કરવામાં આવ્યું છે. જેમાં સર્વોચ્ચ સ્તરે, એર સ્પોર્ટ્સ ફેડરેશન ઓફ ઈન્ડિયા (ASFI) સંચાલક મંડળ હશે અને દરેક ‘એર સ્પોર્ટ્સ’ માટે એક ‘એસોસિએશન’ હશે.
- ASFI વિશે : ‘એર સ્પોર્ટ્સ ફેડરેશન ઓફ ઈન્ડિયા’ (ASFI) ‘નાગરિક ઉડ્ડયન મંત્રાલય’ હેઠળ એક સ્વાયત્ત સંસ્થા હશે, અને તેને ‘Fédération Aéronautique Internationale (FAI)’ અને એર સ્પોર્ટ્સ સંબંધિત અન્ય વૈશ્વિક પ્લેટફોર્મ્સ પર ભારતનું પ્રતિનિધિત્વ કરશે. Fédération Aéronautique Internationale (FAI) નું મુખ્ય મથક સ્વિટ્ઝર્લેન્ડના લોસનેમાં છે.
- ASFIના કાર્યો: ‘સ્પોર્ટ્સ ફેડરેશન ઓફ ઈન્ડિયા’ દ્વારા નિયમન, સર્ટિફિકેશન, સ્પર્ધાઓ, ઇનામો અને દંડ વગેરે સહિત એર સ્પોર્ટ્સના વિવિધ પાસાઓનું નિયમન કરવામાં આવશે.
- દરેક ‘એર સ્પોર્ટ્સ એસોસિએશન’ના નિયમો અને કાર્યો: દરેક ‘એર સ્પોર્ટ્સ’ માટે રચવામાં આવેલ ‘એસોસિએશન’, જે સંબંધિત રમતો માટે સાધનો, ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર, કર્મચારીઓ અને તાલીમ માટેના પોતાના સલામતી ધોરણો નક્કી કરે છે અને ‘અનુપાલન’ ના કિસ્સામાં શિસ્તભંગના પગલાં લેવામાં આવશે. ‘એસોસિએશન’ દ્વારા આ જવાબદારીઓને પૂર્ણ કરવામાં નિષ્ફળતાના પરિણામે ASFI દ્વારા શિક્ષાત્મક પગલાં લેવામાં આવી શકે છે.
- ‘નેશનલ એર સ્પોર્ટ્સ પોલિસી’નું વિસ્તરણ: તેમાં એરોબેટિક્સ, એરોમોડેલિંગ, શૌકિયા અને પ્રાયોગિક એરક્રાફ્ટ, બલૂનિંગ, ડ્રોન, ગ્લાઈડિંગ, હેંગ ગ્લાઈડિંગ, પેરાગ્લાઈડિંગ, માઈક્રોલાઈટિંગ, પેરામોટરિંગ, સ્કાયડાઈવિંગ અને વિન્ટેજ એરક્રાફ્ટ જેવી પ્રવૃત્તિઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.
- નોંધણી: ‘નેશનલ એરિયલ સ્પોર્ટ્સ પોલિસી’ (NASP) હેઠળ, સેવાઓ અને સંબંધિત સાધનો પ્રદાન કરતી સંસ્થાઓએ નોંધણી કરાવવી જરૂરી છે, તેમજ તેમના માટે દંડની જોગવાઈઓ કરવામાં આવી છે.
- ભારતીય હવાઈ ક્ષેત્રનું વિભાજન: ‘નાગરિક ઉડ્ડયન મહાનિર્દેશક’ના ‘ડિજિટલ સ્કાય પ્લેટફોર્મ’ મુજબ, ભારતીય હવાઈ ક્ષેત્રને લાલ, પીળા અને લીલા ઝોનમાં વિભાજિત કરવામાં આવ્યું છે. આનાથી હવાઈ રમતગમતના શોખીનોને માર્ગદર્શન આપવા માટે વિશ્વસનીય ‘નકશો’ સરળતાથી સુલભ થઈ શકશે. ‘રેડ ઝોન’માં ‘એરિયલ ગેમ્સ’ કરવા માટે કેન્દ્ર સરકારની પરવાનગી લેવી જરૂરી રહેશે.
- કન્ટેનમેન્ટ ઝોન: અન્ય માનવ-વહન વિમાનોની સલામતી સુનિશ્ચિત કરવા માટે, દેશમાં લોકપ્રિય હવાઈ રમતગમતના આકર્ષણો, જેમ કે હિમાચલ પ્રદેશમાં બીર બિલિંગ, સિક્કિમમાં ગંગટોક, મહારાષ્ટ્રમાં હડપસર અને કેરળમાં વાગામોનને

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

એરિયલ સ્પોર્ટ્સ સાઈટ તરીકે “કંટ્રોલ ઝોન” તરીકે જાહેર કરી શકાય છે.

નીતિનું મહત્વ

- હવાઈ રમતગમતને લગતી પ્રવૃત્તિઓમાંથી આવક મેળવવા ઉપરાંત, ખાસ કરીને દેશના પર્વતીય પ્રદેશોમાં પ્રવાસ, પ્રવાસન, ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર અને સ્થાનિક રોજગારમાં વૃદ્ધિના સંદર્ભમાં નોંધપાત્ર લાભ થશે.
- દેશભરમાં ‘એર સ્પોર્ટ્સ હબ’ બનાવવાથી ‘એર સ્પોર્ટ્સ પ્રોફેશનલ્સ’ અને વિશ્વભરના પ્રવાસીઓ ભારતમાં આવશે.

જરૂરિયાત

- એરોસ્પોર્ટ્સ ઉદ્યોગ દ્વારા એવો આકોશ હતો કે દેશમાં વૈવિધ્યસભર પ્રાકૃતિક જગ્યાઓ અને જબરદસ્ત સંભાવનાઓ હોવા છતાં, સરકાર દેશમાં એરો સ્પોર્ટ્સને પ્રોત્સાહન આપવા માટે પૂરતું કામ કરી રહી નથી.
- એરોસ્પોર્ટ્સ પ્રવાસન વિકાસ, રોજગાર સર્જન અને ઉડ્ડયન પ્રવૃત્તિઓમાં રસ માટે નોંધપાત્ર તકો ઊભી કરે છે.
- વિકાસલક્ષી ‘નેશનલ એર સ્પોર્ટ્સ પોલિસી’ (NASP), નવીનતમ એરોસ્પોર્ટ્સ ટેકનોલોજી, ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર અને શ્રેષ્ઠ પ્રથાઓમાં રોકાણ આકર્ષવામાં મદદરૂપ થઈ શકે છે.

સિવિલ નાગરિક સંહિતા

- તાજેતરમાં, કાયદા અને ન્યાય મંત્રાલયે, વર્ષ 2019 માં દાખલ કરવામાં આવેલી PILના જવાબમાં જણાવ્યું હતું કે યુનિફોર્મ સિવિલ કોડ (UCC) નો અમલ એ બંધારણ હેઠળ એક નિર્દેશક સિદ્ધાંત (અનુચ્છેદ 44) છે જે જાહેર નીતિનો વિષય છે. અને તે કોઈ નિર્દેશ નથી. તે કોર્ટ દ્વારા જાતી કરી શકાય છે.
- કેન્દ્રએ ભારતના કાયદા પંચને (21મી) UCC સંબંધિત વિવિધ મુદ્દાઓની તપાસ કરવા અને તેના પર ભલામણો આપવા વિનંતી કરી છે.

મુખ્યમુદ્દા

પરિચય:

- સમાન નાગરિક સંહિતા સમગ્ર દેશ માટે સમાન કાયદા તેમજ તમામ ધાર્મિક સમુદાયો માટે લગ્ન, છૂટાછેડા, વારસો, દત્તક વગેરે જેવા કાયદાઓમાં એકરૂપતા પ્રદાન કરે છે.
- બંધારણનો અનુચ્છેદ 44 જણાવે છે કે રાજ્ય ભારતના સમગ્ર પ્રદેશમાં નાગરિકો માટે સમાન નાગરિક સંહિતા સુરક્ષિત કરવાનો પ્રયાસ કરશે.
- અનુચ્છેદ 44 એ બંધારણમાં ઉલ્લેખિત રાજ્ય નીતિના નિર્દેશક સિદ્ધાંતોમાંથી એક છે.

- અનુચ્છેદ 37 વ્યાખ્યાયિત કરે છે કે રાજ્ય નીતિના નિર્દેશક સિદ્ધાંતો સંબંધિત જોગવાઈઓ કોઈપણ અદાલત દ્વારા લાગુ કરી શકાતી નથી પરંતુ તેમાં સમાવિષ્ટ સિદ્ધાંતો શાસન પ્રણાલીમાં મૂળભૂત પ્રકૃતિના હોવા જોઈએ.

ભારતમાં યુનિફોર્મ સિવિલ કોડની સ્થિતિ:

- ભારતીય કાયદાઓ મોટાભાગની નાગરિક બાબતોમાં એક સમાન કોડને અનુસરે છે જેમ કે ભારતીય કરાર અધિનિયમ 1872, સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, મિલકત ટ્રાન્સફર અધિનિયમ 1882, ભાગીદારી અધિનિયમ 1932, પુરાવા અધિનિયમ , 1872 વગેરે.
- જોકે રાજ્યોએ સેકડો સુધારા કર્યા છે, કેટલાક કિસ્સાઓમાં આ બિનસાંપ્રદાયિક નાગરિક કાયદા હેઠળ પણ વિવિધતા છે.
- તાજેતરમાં ઘણા રાજ્યોએ યુનિફોર્મ મોટર વ્હીકલ એક્ટ, 2019 દ્વારા સંચાલિત થવાનો ઈનકાર કર્યો હતો.

ભૂમિકા:

- યુનિફોર્મ સિવિલ કોડ (UCC) ની વિભાવના વસાહતી ભારતમાં વિકસિત થઈ જ્યારે બ્રિટિશ સરકારે વર્ષ 1835 માં તેનો અહેવાલ રજૂ કર્યો, જેમાં ગુનાઓ, પુરાવા અને કરાર જેવા વિવિધ વિષયો પર ભારતીય કાયદાના કોડીકરણમાં એકરૂપતા લાવવાની જરૂરિયાત પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો. જો કે, અહેવાલમાં હિન્દુઓ અને મુસ્લિમોના અંગત કાયદાઓને આ એકરૂપતામાંથી બાકાત રાખવાની ભલામણ કરવામાં આવી હતી.
- બ્રિટિશ શાસનના અંતમાં વ્યક્તિગત મુદ્દાઓ સાથે સંકળાયેલા કાયદાઓની સંખ્યામાં વધારો થવાથી સરકારને વર્ષ 1941માં હિન્દુ કાયદાને બી.એન.રાવને કમિટી બનાવવાની ફરજ પડી હતી.
- આ ભલામણોના આધારે, હિંદુઓ, બૌદ્ધો, જૈનો અને શીખો માટે વસાહતી ઉત્તરાધિકાર સંબંધિત કાયદામાં સુધારો કરવા અને સંહિતાકરણ કરવા માટે વર્ષ 1956 માં હિંદુ ઉત્તરાધિકાર અધિનિયમ તરીકે એક બિલ અપનાવવામાં આવ્યું હતું.
- જો કે, મુસ્લિમો, ખ્રિસ્તીઓ અને પારસીઓ માટે અલગ વ્યક્તિગત કાયદા હતા.
- કાયદામાં એકરૂપતા લાવવા માટે, વિવિધ અદાલતોએ તેમના ચુકાદાઓમાં ઘણીવાર કહ્યું છે કે સરકારે સમાન નાગરિક સંહિતા સુનિશ્ચિત કરવા માટે પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.
- શાહ બાનો કેસ (1985) માં આપેલો ચુકાદો જાણીતો છે.
- સરલા મુદગલ કેસ (1995) પણ આ સંદર્ભમાં જાણીતો છે, જે બહુપત્નીત્વના કેસો અને તેનાથી સંબંધિત કાયદાઓ વચ્ચેના વિવાદ સાથે સંબંધિત હતો.
- ઘણી વખત એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે ‘ટ્રિપલ તલાક’ અને બહુપત્નીત્વ જેવી પ્રથાઓ પ્રતિકૂળ રીતે સ્ત્રીના ગૌરવપૂર્ણ જીવન અને ગૌરવના અધિકારને અસર કરે છે, કેન્દ્રએ પ્રશ્ન કર્યો છે કે શું ધાર્મિક પ્રથાઓને આપવામાં આવેલી બંધારણીય સુરક્ષા તે પ્રથાઓ સુધી પણ વિસ્તરવી જોઈએ.

જે મૂળભૂત અધિકારોનું ઉલ્લંઘન કરે છે.

➤ વ્યક્તિગત કાયદા માટે સમાન નાગરિક સંહિતાની અસરો:

- સમાજના નબળા વર્ગોનું રક્ષણ:-
- યુનિફોર્મ સિવિલ કોડનો ઉદ્દેશ્ય મહિલાઓ અને ધાર્મિક લઘુમતીઓ સહિતના નબળા વર્ગોને સામાજિક સુરક્ષા પ્રદાન કરવાનો છે, જ્યારે એકરૂપતા દેશમાં રાષ્ટ્રવાદી ભાવનાને પણ મજબૂત બનાવશે.
- કાયદાનું સરળીકરણ:-
- યુનિફોર્મ સિવિલ કોડ લગ્ન, વારસો અને ઉત્તરાધિકાર સહિત વિવિધ મુદ્દાઓથી સંબંધિત જટિલ કાયદાઓને સરળ બનાવશે. પરિણામે, સમાન નાગરિક કાયદાઓ તમામ નાગરિકોને લાગુ પડશે, પછી ભલે તેઓ કોઈપણ ધર્મનો દાવો કરતા હોય.
- બિનસાંપ્રદાયિકતાના સિદ્ધાંતોને અનુસરીને:-
- 'સેક્યુલર' શબ્દ ભારતીય બંધારણની પ્રસ્તાવનામાં સમાયેલો છે અને ધર્મનિરપેક્ષ પ્રજાસત્તાકએ ધાર્મિક પ્રથાઓના આધારે અલગ-અલગ નિયમોને બદલે તમામ નાગરિકો માટે સમાન કાયદા બનાવવા જોઈએ.

➤ લૈંગિક ન્યાય:-

- જો યુનિફોર્મ સિવિલ કોડ લાગુ કરવામાં આવશે, તો તમામ હાલના વ્યક્તિગત કાયદાઓ નાબૂદ થઈ જશે, જેનાથી તે કાયદાઓમાં હાજર લિંગ ભેદભાવની સમસ્યાનો પણ સામનો કરવામાં આવશે.

➤ પડકારો:

- કેન્દ્ર સરકારના પારિવારિક કાયદામાં અપવાદ:-
- આઝાદી પછી સંસદ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા તમામ કેન્દ્રીય કૌટુંબિક કાયદાઓમાં એક પ્રારંભિક કલમ છે જે જાહેર કરે છે કે તેઓ 'જમ્મુ અને કાશ્મીર રાજ્ય સિવાય સમગ્ર ભારતમાં' લાગુ પડશે.
- 1968માં આ તમામ કાયદાઓમાં બીજો અપવાદ ઉમેરવામાં આવ્યો હતો, જે મુજબ, 'અધિનિયમમાં સમાવિષ્ટ કોઈપણ જોગવાઈ કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ પુડુચેરીને લાગુ પડશે'.
- ત્રીજા અપવાદને આધિન, આમાંથી કોઈ પણ અધિનિયમ ગોવા અને દમણ અને દીવને લાગુ પડતું નથી.
- ચોથો અપવાદ, નાગાલેન્ડ અને મિઝોરમને લગતો, બંધારણના અનુચ્છેદ 371A અને 371G માં સમાવવામાં આવ્યો છે, જે મુજબ કોઈપણ સંસદીય કાયદો આ રાજ્યોના રૂઢિગત કાયદાઓ અને ધર્મ-આધારિત પ્રણાલીને બદલે નહીં.

સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાના ટોપર્સ વિદ્યાર્થીઓ માટેનું નં. 1 મેગેઝિન

ICE® MAGIC

અર્ધવાર્ષિક કરન્ટ અફેર્સ

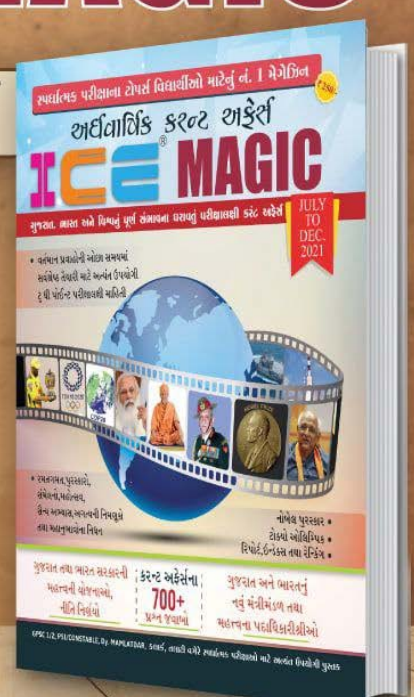
6 MONTHS CURRENT AFFAIRS

NOW AVAILABLE

July to December

આ પુસ્તક તમામ અગ્રગણ્ય બુક સ્ટોર અને ICEONLINE.IN પર ઉપલબ્ધ છે

GPSC 1/2, Dy.SO, Dy.MAMLATDAR, RFO, ઓફિસ સુપ્રિન્ટેન્ડેન્ટ, બિનસચિવાલય, તલાટી, PSI, ASI, CONSTABLE તથા વર્ગ - 3 સહિતની તમામ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

- સાંપ્રદાયિક રાજનીતિ:
- ઘણા વિશ્લેષકોનું માનવું છે કે સમાન નાગરિક સંહિતાની માંગ માત્ર સાંપ્રદાયિક રાજકારણના સંદર્ભમાં કરવામાં આવી છે.
- સમાજનો એક મોટો વર્ગ તેને સામાજિક સુધારણાની આડમાં બહુમતીવાદ તરીકે જુએ છે.

➤ બંધારણીય અવરોધો:

- ભારતીય બંધારણની કલમ 25, જે કોઈપણ ધર્મના ઉપદેશ અને પ્રચારની સ્વતંત્રતાનું રક્ષણ કરે છે, તે ભારતીય બંધારણની કલમ 14 માં સમાવિષ્ટ સમાનતાના ખ્યાલની વિરુદ્ધ છે.

આગળ શું/ભવિષ્યના પગલાં

- સરકાર અને સમાજ પરસ્પર વિશ્વાસ કેળવવા માટે સખત મહેનત કરવી પડશે, પરંતુ વધુ મહત્વની વાત એ છે કે ધાર્મિક રૂઢિચુસ્તતાને બદલે જનહિતમાં સ્થાપિત થવું જોઈએ.
- સર્વગ્રાહી અભિગમને બદલે, સરકાર તબક્કાવાર યુનિફોર્મ સિવિલ કોડમાં લગ્ન, દત્તક અને ઉત્તરાધિકાર જેવા અલગ પાસાઓનો સમાવેશ કરી શકે છે.
- તમામ વ્યક્તિગત કાયદાઓ માટે સંહિતાબદ્ધ થવું ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે જેથી તે દરેકમાં પૂર્વગ્રહ અને રૂઢિચુસ્ત પાસાઓને પ્રકાશિત કરીને મૂળભૂત અધિકારોના આધારે તેનું પરીક્ષણ કરી શકાય.

ચૂંટણી ખર્ચ મર્યાદામાં વધારો

- તાજેતરમાં, ભારતીય ચૂંટણી પંચ (ECI) દ્વારા લોકસભા મતવિસ્તારના ઉમેદવારો માટે ખર્ચ મર્યાદા રૂ. 54 લાખ-70 લાખ (રાજ્યો પર આધારિત) થી વધારીને રૂ. 70 લાખ-95 લાખ કરવામાં આવી હતી.
- આ સિવાય વિધાનસભા મતવિસ્તારો માટે ખર્ચ મર્યાદા 20 લાખ-28 લાખ રૂપિયાથી વધારીને 28 લાખ-40 લાખ રૂપિયા (રાજ્યો પર આધાર રાખીને) કરવામાં આવી હતી.
- વર્ષ 2020માં ચૂંટણીપંચ દ્વારા ચૂંટણી ખર્ચની મર્યાદાનો અભ્યાસ કરવા માટે એક સમિતિની રચના કરવામાં આવી હતી.

મુખ્યમુદ્દા

➤ પરિચય:

- 40 લાખ રૂપિયાની વધારાની રકમ ઉત્તર પ્રદેશ, ઉત્તરાખંડ અને પંજાબમાં અને રૂ. 28 લાખ ગોવા અને મણિપુરમાં લાગુ થશે.
- COVID-19 રોગચાળાને કારણે વર્ષ 2020 માં 10% વધારા ઉપરાંત, ઉમેદવારો માટે ખર્ચ મર્યાદામાં છેલ્લું મોટું સંશોધન વર્ષ 2014 માં કરવામાં આવ્યું હતું.

- સમિતિએ અવલોકન કર્યું કે 2014 થી મતદારોની સંખ્યા અને કોસ્ટ ઈન્ફ્લેશન ઈન્ડેક્સમાં નોંધપાત્ર વધારો થયો છે.

➤ ખર્ચ કુગાવો સૂચકાંક:

- તેનો ઉપયોગ કુગાવાના કારણે વર્ષ-દર વર્ષે માલસામાન અને સંપત્તિના ભાવમાં થયેલા વધારાનો અંદાજ કાઢવા માટે થાય છે.
- કિંમતો અને કુગાવાના દર વચ્ચે સંતુલન સ્થાપિત કરવા માટે તેની ગણતરી કરવામાં આવે છે. સરળ શબ્દોમાં કહીએ તો, સમય જતાં કુગાવાના દરમાં વધારો ભાવમાં વધારો તરફ દોરી જશે.
- કોસ્ટ ઈન્ફ્લેશન ઈન્ડેક્સ = તાત્કાલિક અગાઉના વર્ષ માટે ગ્રાહક ભાવ સૂચકાંક (શહેરી) માં સરેરાશ વૃદ્ધિના 75%.
- કન્ઝ્યુમર પ્રાઈસ ઈન્ડેક્સ સામાન અને સેવાઓની વર્તમાન કિંમત (જે અર્થતંત્રનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે) ની તુલના પાછલા વર્ષના સમાન ટોપલીના સામાન અને સેવાઓની કિંમતો સાથે કિંમતોમાં વધારાની ગણતરી કરવા માટે કરે છે.
- કેન્દ્ર સરકાર સત્તાવાર ગેઝેટમાં સૂચિત કરીને CII ને નિયુક્ત કરે છે.

➤ ચૂંટણી ખર્ચ મર્યાદા:

- આ તે રકમ છે જે ઉમેદવાર દ્વારા તેના ચૂંટણી પ્રચાર દરમિયાન કાયદેસર રીતે ખર્ચવામાં આવી શકે છે જેમાં જાહેર સભાઓ, રેલીઓ, જાહેરાતો, પોસ્ટરો, બેનરો, વાહનો અને જાહેરાતો પરના ખર્ચનો સમાવેશ થાય છે.
- લોકપ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમ-RPA, 1951ની ધારા 77 હેઠળ, દરેક ઉમેદવારે નોમિનેશનની તારીખથી પરિણામની જાહેરાતની તારીખ સુધીના તમામ ખર્ચનો અલગ અને સાચો હિસાબ જાળવવો જરૂરી છે.
- તમામ ઉમેદવારોએ ચૂંટણી પૂર્ણ થયાના 30 દિવસની અંદર ECI સમક્ષ તેમના ખર્ચનું સ્ટેટમેન્ટ સબમિટ કરવાનું રહેશે.
- મર્યાદાથી વધુનો ખર્ચ અથવા ઉમેદવાર દ્વારા એકાઉન્ટનું ખોટું સ્ટેટમેન્ટ રજૂ કરવાથી RPA, 1951ની ધારા 10 હેઠળ ECI દ્વારા ત્રણ વર્ષ માટે ગેરલાયક ઠેરવવામાં આવી શકે છે.
- ચૂંટણી દરમિયાન કરવામાં આવતા કાયદેસરના ખર્ચ માટે ECI દ્વારા નિર્ધારિત ખર્ચની મર્યાદા નક્કી કરવામાં આવી છે કારણ કે ચૂંટણીમાં ખોટા અને અનિચ્છનીય કામો પર ઘણા પૈસા ખર્ચવામાં આવે છે.
- ઘણીવાર એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે ચૂંટણી ખર્ચની આ મર્યાદા અવાસ્તવિક છે કારણ કે ઉમેદવાર દ્વારા કરવામાં આવેલ ખર્ચ વાસ્તવિક ખર્ચ કરતા ઘણો વધારે છે.
- ઉમેદવારો દ્વારા ચૂંટણી દરમિયાન ખર્ચની ટોચમર્યાદા નક્કી કરવા માટે ડિસેમ્બર 2019 માં એક ખાનગી સભ્ય દ્વારા સંસદમાં એક બિલ રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું.

- આ પગલું એ આધાર પર લેવામાં આવ્યું છે કે ઉમેદવારોના ચૂંટણી ખર્ચના સંદર્ભમાં કોઈપણ રાજકીય પક્ષ દ્વારા ખર્ચની કોઈ મર્યાદા નથી, જેના કારણે રાજકીય પક્ષો દ્વારા ઉમેદવારોનું વારંવાર શોષણ કરવામાં આવે છે.
- જો કે, તમામ રજિસ્ટર્ડ રાજકીય પક્ષોએ ચૂંટણી પૂર્ણ થયાના 90 દિવસની અંદર તેમના ચૂંટણી ખર્ચની વિગતો ચૂંટણી પંચને સબમિટ કરવાની રહેશે.
- ➔ **રાજ્ય અનુદાન પર ભલામણો:**
- ઇન્દ્રજિત ગુપ્તા કમિટી (1998) દ્વારા એવું સૂચન કરવામાં આવ્યું હતું કે રાજ્યનું ભંડોળ આર્થિક રીતે નબળા રાજકીય પક્ષો માટે સમાન રમતનું ક્ષેત્ર સુનિશ્ચિત કરશે અને આવું પગલું જાહેર હિતમાં હશે.
- એવી ભલામણ પણ કરવામાં આવી હતી કે આ નાણાં રાજ્ય દ્વારા માત્ર માન્ય રાષ્ટ્રીય અને રાજ્ય પક્ષોને જ આપવા જોઈએ અને આ નાણાકીય સહાય ઉમેદવારોને આપવામાં આવતી મફત સુવિધાઓના સ્વરૂપમાં આપવામાં આવે.
- કાયદા પંચના અહેવાલ (1999) અનુસાર, રાજકીય પક્ષોને અન્ય સ્ત્રોતોમાંથી નાણાકીય સહાય ન મળે તો રાજ્ય દ્વારા ચૂંટણીઓ માટે રાજકીય પક્ષોને નાણાકીય સહાય પૂરી પાડવી તે ઇચ્છનીય/વાજબી છે.
- બંધારણના કાર્યની સમીક્ષા કરવા માટેના રાષ્ટ્રીય આયોગ (2000) દ્વારા આ મતને સમર્થન આપવામાં આવ્યું ન હતું, પરંતુ તેણે નોંધ્યું હતું કે રાજ્ય દ્વારા ભંડોળ પૂરું પાડવા પહેલાં રાજકીય પક્ષોના નિયમન માટે યોગ્ય માળખું અમલમાં મૂકવું જરૂરી છે.

આગળ શું/ભવિષ્યના પગલાં

- રાજ્યો દ્વારા ચૂંટણીનું ભંડોળ: આ સિસ્ટમમાં ચૂંટણી લડતા રાજકીય પક્ષોનો ચૂંટણી ખર્ચ રાજ્ય દ્વારા ઉઠાવવામાં આવે છે.
- આ સિસ્ટમ ભંડોળની પ્રક્રિયામાં પારદર્શિતા લાવી શકે છે કારણ કે તે ચૂંટણીમાં રસ ધરાવતા જાહેર ફાઇનાન્સર્સના પ્રભાવને મર્યાદિત કરી શકે છે અને ભ્રષ્ટાચારને રોકવામાં મદદ કરશે.

જગન્નાથ મંદિર અધિનિયમ, 1954

- તાજેતરમાં, એક ઐતિહાસિક નિર્ણયમાં, ઓડિશા રાજ્ય કેબિનેટે શ્રી જગન્નાથ મંદિર અધિનિયમ 1954માં સુધારાને મંજૂરી આપી છે.

મુખ્યમુદ્દા

પરિચય:

- વર્ષ 1806 માં, તત્કાલિન બ્રિટિશ સરકારે જગન્નાથ મંદિરના સંચાલન માટે નિયમો બહાર પાડ્યા હતા, જેને વસાહતી શાસકો દ્વારા જગનોટ મંદિર કહેવામાં આવતું હતું.

- આ નિયમો હેઠળ, મંદિરની મુલાકાત લેનારા યાત્રિકોએ કર ચૂકવવાની અપેક્ષા રાખવામાં આવી હતી.
- બ્રિટિશ સરકારને મંદિરમાં વરિષ્ઠ પૂજારીઓની નિમણૂક કરવાનું કામ સોંપવામાં આવ્યું હતું.
- મંદિરની વ્યવસ્થાપન સત્તાઓ ત્રણ વર્ષ પછી ખોરધાના રાજાને સોંપવામાં આવી હતી જ્યારે સંસ્થાનવાદી સરકારે તેનું નિયંત્રણ જાળવી રાખ્યું હતું.
- ભારતને આઝાદી મળ્યા પછી, જગન્નાથ મંદિર અધિનિયમ, 1952 દાખલ કરવામાં આવ્યો જે વર્ષ 1954 માં અમલમાં આવ્યો.
- આ કાયદામાં મંદિરના જમીન અધિકારો, પૂજારીઓની ફરજો, શ્રી જગન્નાથ મંદિર પ્રબંધન સમિતિની વહીવટી સત્તાઓ, પુરીના રાજાના વિશેષાધિકારો અને મંદિરના સંચાલન અને વહીવટ સાથે જોડાયેલ અન્ય વ્યક્તિઓનો સમાવેશ થાય છે.
- ➔ **તાજેતરનું પુનરાવર્તન:**
- જગન્નાથ મંદિરના નામે જમીન વેચવાની અને લીઝ પર આપવાની સત્તા હવે મંદિર પ્રશાસન અને સંબંધિત અધિકારીઓને સોંપવામાં આવશે.
- અગાઉથી વિપરીત, આ પ્રક્રિયાને રાજ્ય સરકારની કોઈ મંજૂરીની જરૂર નથી.
- અધિનિયમની ધારા 16(2) જણાવે છે કે મંદિર સમિતિના કબજામાં રહેલી કોઈપણ સ્થાવર મિલકતને રાજ્ય સરકારની પૂર્વ મંજૂરી વિના લીઝ, ગીરો, વેચાણ અથવા અન્યથા ટ્રાન્સફર કરી શકાશે નહીં.

ICE FACT

જગન્નાથ મંદિર

- એવું માનવામાં આવે છે કે આ મંદિર 12મી સદીમાં ગંગા પૂર્વી ગંગ રાજવંશના રાજા અનંતવર્મન ચોડગંગ દ્વારા બાંધવામાં આવ્યું હતું.
- જગન્નાથ પુરી મંદિરને ‘યમનિકા તીર્થ’ તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે, જ્યાં હિન્દુ માન્યતાઓ અનુસાર, પુરીમાં ભગવાન જગન્નાથની હાજરીને કારણે મૃત્યુના દેવ ‘યમ’ની શક્તિનો અંત આવ્યો છે.
- આ મંદિરને “સફેદ પેગોડા” કહેવામાં આવતું હતું અને તે ચારધામ યાત્રાધામ (બદ્રીનાથ, દ્વારકા, પુરી, રામેશ્વરમ)નો એક ભાગ છે.
- મંદિરના ચાર મુખ્ય દરવાજા છે (પૂર્વમાં ‘સિંહ દ્વાર’, દક્ષિણમાં ‘અશ્વ દ્વાર’, પશ્ચિમમાં ‘વ્યાઘ્ર દ્વાર’ અને ઉત્તરમાં ‘હસ્તિ દ્વાર’). દરેક દરવાજામાં કોતરેણી કરવામાં આવી છે.
- તેના પ્રવેશદ્વારની સામે અરુણ સ્તંભ અથવા સૂર્ય સ્તંભ છે, જે મૂળ કોણાર્કના સૂર્ય મંદિરમાં સ્થાપિત કરવામાં આવ્યો હતો.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

ઓડિશામાં અન્ય મહત્વપૂર્ણ સ્મારકો

- કોણાર્ક સૂર્ય મંદિર (યુનેસ્કો વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઇટ)
- તારા તારિણી મંદિર
- લિંગરાજ મંદિર
- ઉદયગીરી અને ખંડાગીરી ગુફાઓ

ભારતમાં અદાલતોની ભાષા

- તાજેતરમાં ગુજરાત હાઇકોર્ટમાં કોર્ટના તિરસ્કારનો સામનો કરી રહેલા એક પત્રકારને કોર્ટે માત્ર અંગ્રેજીમાં જ બોલવા કહ્યું હતું કે તે ઉચ્ચ ન્યાયતંત્રની ભાષા છે.

મુખ્યમુદ્દા**➤ પૃષ્ઠભૂમિ:**

- ભારતમાં અદાલતોમાં વપરાતી ભાષામાં સદીઓથી મુઘલ કાળ દરમિયાન ઉર્દૂથી ફારસી અને ફારસી લિપિમાં પરિવર્તન સાથે પરિવર્તન જોવા મળ્યું છે જે બ્રિટિશ શાસન દરમિયાન પણ ગૌણ અદાલતોમાં ચાલુ રહ્યું હતું.
- અંગ્રેજોએ ભારતમાં સત્તાવાર ભાષા તરીકે અંગ્રેજી સાથે કોડીફાઇડ કાયદાની પ્રણાલી રજૂ કરી.
- આઝાદી પછી, ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ 343માં જોગવાઈ હતી કે સંઘની સત્તાવાર ભાષા દેવનાગરી લિપિમાં હિન્દી હશે.
- જો કે તે ફરજિયાત છે કે ભારતીય બંધારણની શરૂઆતથી 15 વર્ષ સુધી સંઘના તમામ સત્તાવાર હેતુઓ માટે અંગ્રેજી ભાષાનો ઉપયોગ ચાલુ રહેશે.
- તે વધુમાં જોગવાઈ કરે છે કે રાષ્ટ્રપતિ આ સમયગાળા દરમિયાન અંગ્રેજી ભાષા સિવાયના સંઘના કોઈપણ સત્તાવાર હેતુ માટે હિન્દી ભાષાના ઉપયોગને અધિકૃત કરી શકે છે.

➤ સંબંધિત જોગવાઈઓ :

- અનુચ્છેદ 348(1)(a), સિવાય કે સંસદ કાયદા દ્વારા અન્યથા પ્રદાન કરે, સુપ્રીમ કોર્ટ અને દરેક હાઇકોર્ટ સમક્ષની તમામ કાર્યવાહી અંગ્રેજીમાં હાથ ધરવામાં આવશે.
- અનુચ્છેદ 348(2) એ પણ જોગવાઈ કરે છે કે અનુચ્છેદ 348(1) ની જોગવાઈઓ હોવા છતાં, રાજ્યના રાજ્યપાલ, રાષ્ટ્રપતિની અગાઉની સંમતિથી, ઉચ્ચ અદાલતની કાર્યવાહીમાં કોઈપણ સત્તાવાર હેતુ માટે હિન્દી અથવા અન્ય કોઈપણ ભાષાનો ઉપયોગ કરી શકે છે અને તેનો ઉપયોગ અધિકૃત કરી શકે છે.
- ઉત્તર પ્રદેશ, બિહાર, રાજસ્થાન અને મધ્યપ્રદેશ રાજ્યોએ તેમની સંબંધિત હાઇકોર્ટ સમક્ષ કાર્યવાહીમાં હિન્દીના ઉપયોગને પહેલાથી જ અધિકૃત કરી દીધું છે અને તમિલનાડુ પણ તેમની હાઇકોર્ટ સમક્ષ તમિલ ભાષાના ઉપયોગને અધિકૃત કરવા માટે આ જ દિશામાં કામ કરી રહ્યું છે.

- બીજી જોગવાઈ એવી જોગવાઈ કરે છે કે આ અનુચ્છેદનો કોઈ ભાગ હાઇકોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા કોઈપણ ચુકાદા, હુકમનામું અથવા આદેશને લાગુ પડતો નથી.
- તેથી, બંધારણ અંગ્રેજીને સુપ્રીમ કોર્ટ અને હાઇકોર્ટની પ્રાથમિક ભાષા તરીકે માન્યતા આપે છે અને ચેતવણી આપે છે કે હાઇકોર્ટની કાર્યવાહીમાં અન્ય ભાષાનો ઉપયોગ કરવામાં આવે તો પણ હાઇકોર્ટના નિર્ણયો અંગ્રેજીમાં જ આપવા જોઈએ.

➤ અધિકૃત ભાષા અધિનિયમ 1963:

- અધિકૃત ભાષા અધિનિયમ-1963 રાજ્યપાલને નિર્ણયોમાં હિન્દી અથવા રાજ્યની અન્ય કોઈપણ ભાષાનો ઉપયોગ કરવાની મંજૂરી આપે છે, ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા રાષ્ટ્રપતિની પૂર્વ મંજૂરી સાથે પસાર કરવામાં આવેલા આદેશો, પરંતુ તેની સાથે તેનો અંગ્રેજી અનુવાદ કરવું પણ જોડાયેલ છે.
- તે જોગવાઈ કરે છે કે આવી કોઈપણ ભાષામાં કોઈપણ ચુકાદો/ઓર્ડર પસાર કરવામાં આવે તો તેની સાથે અંગ્રેજીમાં અનુવાદ હોવો જોઈએ.
- જો તેને બંધારણીય જોગવાઈઓ સાથે વાંચવામાં આવે તો સ્પષ્ટ થાય છે કે આ કાયદા દ્વારા પણ અંગ્રેજીને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવ્યું છે.
- અધિકૃત ભાષા અધિનિયમમાં સુપ્રીમ કોર્ટનો કોઈ ઉલ્લેખ નથી, જ્યાં અંગ્રેજી એકમાત્ર ભાષા છે જેમાં કાર્યવાહી હાથ ધરવામાં આવે છે.

➤ નોંધ:

- વાદીને અદાલતની કાર્યવાહીને સમજવા અને તેમાં ભાગ લેવાનો મૂળભૂત અધિકાર છે કારણ કે તે દલીલપૂર્વક અનુચ્છેદ 19 અને અનુચ્છેદ 21 હેઠળ અધિકારોનું બંડલ પ્રદાન કરે છે.
- વાદીને મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ તે/તેણી સમજે તેવી ભાષામાં વાત કરવાનો અધિકાર છે. તેવી જ રીતે બંધારણના અનુચ્છેદ 21 હેઠળ “ન્યાય મેળવવાના અધિકાર” ને પણ માન્યતા આપવામાં આવી છે.
- તેથી, બંધારણે વાદીને ન્યાયનો અધિકાર આપ્યો છે, જેમાં વધુમાં એ પણ સામેલ છે કે તેને સમગ્ર કાર્યવાહી અને આપેલા નિર્ણયને સમજવાનો અધિકાર હશે.

➤ ગૌણ અદાલતોની ભાષા:

- ઉચ્ચ અદાલતોને ગૌણ તમામ અદાલતોની ભાષા સામાન્ય રીતે રાજ્ય સરકાર દ્વારા નિર્ધારિત ન થાય ત્યાં સુધી, સિવિલ પ્રોસિજર 1908 ની સંહિતાની શરૂઆતની ભાષા જેવી જ રહે છે.
- ગૌણ અદાલતોમાં ભાષાના ઉપયોગ અંગેની જોગવાઈમાં એવો સમાવેશ થાય છે કે સિવિલ પ્રોસિજર કોડના અનુચ્છેદ-137

હેઠળની જિલ્લા અદાલતોની ભાષા અધિનિયમની ભાષા જેવી જ હોવી જોઈએ.

- રાજ્ય સરકાર પાસે કોઈપણ પ્રાદેશિક ભાષાને કોર્ટની કાર્યવાહીના વિકલ્પ તરીકે જાહેર કરવાની સત્તા છે.
- જો કે, મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા ચુકાદાઓ, આદેશો અને હુકમનામું અંગ્રેજીમાં પસાર કરી શકાય છે.
- પુરાવાનું રેકોર્ડિંગ રાજ્યની ભાષામાં કરવામાં આવશે.
- જો એડવોકેટ અંગ્રેજીથી અજાણ હોય, તો તેની વિનંતી પર કોર્ટની ભાષામાં અનુવાદ ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવશે અને આવો ખર્ચ કોર્ટ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવશે.
- ક્રિમિનલ પ્રોસિજર 1973ની ધારા 272 જણાવે છે કે રાજ્ય સરકાર હાઈકોર્ટ સિવાયની તમામ કોર્ટોની ભાષા નક્કી કરશે. વ્યાપક રીતે કહીએ તો, આનો અર્થ એ છે કે રાજ્ય સરકારના નિર્દેશો અનુસાર જિલ્લા અદાલતોમાં વપરાતી ભાષા પ્રાદેશિક ભાષા હશે.

➤ **અંગ્રેજીનો ઉપયોગ કરવાના કારણો:**

- જે રીતે દેશની સર્વોચ્ચ અદાલતમાં કેસ આવે છે, તેવી જ રીતે ભારતના તમામ ભાગોમાંથી સુપ્રીમ કોર્ટના જજ અને વકીલ આવે છે.
- ન્યાયાધીશો પાસેથી ભાગ્યે જ દસ્તાવેજો વાંચવાની અને તેઓ પરિચિત ન હોય તેવી ભાષાઓમાં દલીલો સાંભળવાની અપેક્ષા રાખી શકાય.
- અંગ્રેજીના ઉપયોગ વિના પોતાની ફરજ નિભાવવી અશક્ય છે. સુપ્રીમ કોર્ટના તમામ નિર્ણયો પણ અંગ્રેજીમાં આપવામાં આવે છે.
- જો કે વર્ષ 2019 માં, કોર્ટે તેના ચુકાદાઓને પ્રાદેશિક ભાષાઓમાં અનુવાદિત કરવાની પહેલ શરૂ કરી હતી, પરંતુ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદાઓની તીવ્ર માત્રાને જોતાં તે એક લાંબો આદેશ છે.

ना रुकना है, ना झूकना है, अब खाखी रंग लगाना है

PSI કોન્સ્ટેબલ

નવી બેચ શરૂ

તારીખ : 15/01/2022

સાંજે : 6:30 TO 8:30

Prelims + Mains ની
પરિણામલક્ષી તૈયારી

રજિસ્ટ્રેશન ફરજિયાત

93757-01110 / 93280-01110

ICE[®]
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

કાલાવડ રોડ, તિરૂપતી પેટ્રોલ પંપ સામે,
સ્વામિનારાયણ મંદિર પાસે,
રાજકોટ.

offline

રાજકોટ

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

➡ અંગ્રેજીનો ઉપયોગ કરવાનું મહત્વ:

- એકરૂપતા: હાલમાં ભારતમાં ન્યાયિક પ્રણાલી સમગ્ર દેશમાં સારી રીતે વિકસિત, સંકલિત અને એકસમાન છે.
- સરળ પ્રવેશ: વકીલો તેમજ ન્યાયાધીશોને સમાન કાયદાઓ અને કાયદા અને બંધારણની અન્ય બાબતો પર અન્ય ઉચ્ચ અદાલતોના મંતવ્યો માટે સરળ એક્સેસનો લાભ મળે છે.
- સીમલેસ ટ્રાન્સફર: હાલમાં એક હાઈકોર્ટના જજોની અન્ય હાઈકોર્ટમાં સીમલેસ ટ્રાન્સફર કરવામાં આવે છે.
- સંકલિત માળખું: તેણે ભારતીય ન્યાય પ્રણાલીને એકીકૃત માળખું પ્રદાન કર્યું છે. કોઈપણ મજબૂત કાયદાકીય પ્રણાલીની વિશેષતા એ છે કે કાયદો ચોક્કસ, ચોક્કસ અને અનુમાનિત હોવો જોઈએ અને આપણે ભારતમાં આ લગભગ હાંસલ કરી લીધું છે.
- સંપર્ક ભાષા: આપણે મોટાભાગે અંગ્રેજી ભાષાના ઋણી છીએ, જેણે ભારત માટે લિંક લેંગ્વેજ તરીકે સેવા આપી છે જ્યાં આપણી પાસે લગભગ બે ડઝન સત્તાવાર રાજ્ય ભાષાઓ છે.

આગળ શું/ભવિષ્યના પગલાં

- ભારતમાં ભાષા હંમેશા ભાવનાત્મક મુદ્દો રહ્યો છે અને 25 અલગ-અલગ હાઈકોર્ટમાં રાજ્યોની સંબંધિત સત્તાવાર ભાષાઓની રજૂઆતનો મુદ્દો મોટો છે, જેની ભારતીય ન્યાય પ્રણાલી પર ખૂબ જ ગંભીર અસર પડશે.
- દેશમાં અત્યાર સુધીની એકીકૃત અને સુસંરચિત કાનૂની વ્યવસ્થા રાજ્યો દ્વારા ભાષાકીય એકતાના વિઘટન તરફ દોરી શકે છે.
- કાર્યવાહી માટે સત્તાવાર રાજ્ય ભાષાઓની રજૂઆત પણ હાઈકોર્ટના ન્યાયાધીશોની ટ્રાન્સફર નીતિમાં સીધો મુકાબલો અને દખલ કરે છે.
- આમ, વિવિધ રાજ્યો અન્ય રાજ્યો સાથે કોઈપણ સ્તરની ચર્ચા કર્યા વિના અથવા અંગ્રેજીની જગ્યાએ વૈકલ્પિક લિંક લેંગ્વેજ માટે સર્વસંમતિની સમાનતા હાંસલ કરવા માટે કોઈપણ પ્રયાસ કર્યા વિના પોતપોતાની સંબંધિત ઉચ્ચ અદાલતોમાં તેમની પોતાની સત્તાવાર ભાષા દાખલ કરવાના વિકલ્પો પ્રદાન કરશે.
- જુદાં જુદાં રાજ્યોની ન્યાયતંત્ર વચ્ચે વાતચીતની ચેનલો ખોવાઈ જશે. તે કિસ્સામાં, દેશની ન્યાયિક પ્રણાલીનું એકીકૃત માળખું એક માત્ર એવી વસ્તુ નથી જે ક્ષુદ્ર પ્રાદેશિક રાજકારણ અને ભાષાકીય રૂઢિચુસ્તતાની વેદી પર ઊભું કરી શકે.

EWS ક્વોટા માટે આવક માપદંડ

- તાજેતરના સરકારી સમિતિના અહેવાલે સુપ્રીમ કોર્ટને જણાવ્યું હતું કે “આર્થિક રીતે નબળા વિભાગો” (EWS) ને વ્યાખ્યાયિત કરવા માટે “આવક” એ “વ્યવહારુ માપદંડ” છે.
- ઓક્ટોબર, 2021 માં NEET ઉમેદવારો દ્વારા એક અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી જેમાં પૂછવામાં આવ્યું હતું કે ઓલ ઈન્ડિયા ક્વોટા (AIQ) કેટેગરી હેઠળ NEET મેડિકલ પ્રવેશમાં 10% અનામત આપવા માટે EWS ને ઓળખવા માટે વાર્ષિક આવકના માપદંડ તરીકે ‘8 લાખ રૂપિયા’ કેવી રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યા છે.

EWS ક્વોટા

- અનુચ્છેદ 15 અને 16 માં સુધારો કરીને 103મા બંધારણ (સુધારા) અધિનિયમ, 2019 હેઠળ 10% EWS ક્વોટા દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો.
- આ સાથે બંધારણમાં અનુચ્છેદ 15 (6) અને અનુચ્છેદ 16 (6) નો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.
- તે આર્થિક રીતે નબળા વર્ગો (EWS) માટે નોકરીઓમાં આર્થિક આરક્ષણ અને શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં પ્રવેશ માટે છે.
- તે અનુસૂચિત જાતિ (SCs), અનુસૂચિત જનજાતિ (ST) અને સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત વર્ગો (SEBCs) માટે 50% અનામત નીતિ દ્વારા આવરી લેવામાં આવતાં નથી તેવા ગરીબોના કલ્યાણને પ્રોત્સાહન આપવા માટે ઘડવામાં આવ્યો હતો.
- તે કેન્દ્ર અને રાજ્યો બંનેને સમાજના EWS ને અનામત આપવા સક્ષમ બનાવે છે.
- EWS ની ઓળખ માટે આવક માપદંડ 17 જાન્યુઆરી, 2019 ના રોજ એક સૂચના દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં EWS ની ઓળખ માટે અન્ય શરતો મૂકવામાં આવી હતી, જેમ કે લાભાર્થીના પરિવાર સાથે પાંચ એકર ખેતીની જમીન, 1,000 ચોરસ ફૂટનો રહેણાંક ફ્લેટ અને નોટિફાઈડ/નોન-નોટિફાઈડ નગરપાલિકાઓ પાસે 100/200 ચોરસ ચાર્ડ અને તેથી વધુના રહેણાંક પ્લોટ ન હોવા જોઈએ.

મુખ્યમુદ્દા

➡ અહેવાલ વિશે:

- 8 લાખ રૂ. યોગ્ય રકમ:-
- સમિતિએ નોંધ્યું હતું કે રૂ. 8 લાખનો માપદંડ અતિશય સમાવેશ અને સમાવેશની ભૂલો વચ્ચે યોગ્ય રકમ છે અને તેને પ્રવેશ અને નોકરીઓમાં આરક્ષણ વિસ્તારવા માટે EWS નક્કી કરવા માટે “વાજબી” ગ્રેશોલ્ડ જણાવ્યું છે.

- હાલમાં વ્યક્તિઓ માટે અસરકારક આવકવેરા મુક્તિ મર્યાદા આશરે રૂ. 8 લાખ છે તે ધ્યાનમાં લેતા, સમિતિનું માનવું છે કે સમગ્ર પરિવાર માટે રૂ. 8 લાખની કુલ વાર્ષિક આવક મર્યાદા EWS માં સમાવેશ માટે યોગ્ય રહેશે.
- OBC ધોરણોની અસ્વીકાર્ય કલ્પના:-
- તેણે એ ખ્યાલને નકારી કાઢ્યો કે કેન્દ્રએ રૂ. 8 લાખને “અપ્રસ્તુત રીતે” તરીકે અપનાવ્યા હતા કારણ કે તેનો ઉપયોગ OBC (અન્ય પછાત વર્ગો) કીમી લેયર કટ-ઓફ માટે પણ થતો હતો.
- EWS માટે આવકના માપદંડ વધુ કડક:-
- સૌપ્રથમ EWS માપદંડ અરજીના વર્ષ પહેલાના નાણાકીય વર્ષ સાથે સંબંધિત છે, જ્યારે OBC શ્રેણી માટે કીમી લેયર આવક માપદંડ સતત ત્રણ વર્ષ માટે કુલ વાર્ષિક આવક પર લાગુ થાય છે.
- બીજું, OBC કીમી લેયરના કિસ્સામાં પગાર, ખેતીમાંથી આવક અને પરંપરાગત કારીગરોના વ્યવસાયોને બાકાત રાખવામાં આવ્યા છે, જ્યારે EWS માટે, રૂ. 8 લાખનો માપદંડ કૃષિ સહિત તમામ સ્ત્રોતોને આવરી લે છે.
- આથી, સમાન કટ-ઓફ નંબર હોવા છતાં, તેમની રચના અલગ છે અને બેને સમાન ગણી શકાય નહીં.
- SC દ્વારા સમર્થિત સમાન આવક મર્યાદા:-
- સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સમાન આવક-આધારિત મર્યાદાની ઈચ્છનીયતાને સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે અને તેને સમગ્ર દેશમાં આર્થિક અને સામાજિક નીતિ તરીકે અપનાવી શકાય છે.
- **ભલામણો:**
- શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં પ્રવેશની બાબતમાં ફરજિયાતપણે નવા ધોરણો અપનાવવાથી પ્રક્રિયામાં કેટલાક મહિનાઓ સુધી વિલંબ થશે જે અનિવાર્યપણે તમામ ભાવિ પ્રવેશો અને શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિઓ/શિક્ષણ/પરીક્ષાઓ કે જે વિવિધ વૈધાનિક અથવા ન્યાયિક રીતે બંધાયેલા છે તેના પર કાસ્ટેડિંગ અસર પડશે.
- જો કે, આવકને ધ્યાનમાં લીધા વિના, EWS એવી વ્યક્તિને બાકાત રાખી શકે છે કે જેના પરિવાર પાસે 5 એકર કે તેથી વધુની ખેતીની જમીન છે અને રહેણાંક મિલકતના માપદંડને સંપૂર્ણપણે દૂર કરી શકાય છે.
- સમિતિએ રહેણાંક મિલકતના માપદંડને સંપૂર્ણપણે છોડી દીધો પરંતુ 5 એકર ખેતીની જમીનનો માપદંડ જાળવી રાખ્યો.
- આ પરિમાણોના વાસ્તવિક પરિણામોનું નિરીક્ષણ કરવા અને ભવિષ્યમાં તેમને સમાયોજિત કરવા માટે ત્રણ-વર્ષના પ્રતિસાદ લૂપ ચક્રનો ઉપયોગ કરી શકાય છે.
- આવક અને અસ્કયામતો ચકાસવા અને EWS રિઝર્વેશન અને સરકારી યોજનાઓ માટેના લક્ષ્યાંકને સુધારવા માટે ડેટા એક્સચેન્જ અને ઈન્ફર્મેશન ટેકનોલોજીનો વધુ સક્રિય રીતે ઉપયોગ થવો જોઈએ.

- વર્તમાન અને પ્રવર્તમાન ધોરણો માં દરેક પ્રક્રિયા સતત ચાલુ છે કે જ્યાં EWS આરક્ષણ ઉપલબ્ધ છે ચાલુ રાખવી જોઈએ અને માપદંડની ભલામણ આ રિપોર્ટમાં આગામી જાહેરખબર / પ્રવેશ ચક્રથી અમલમાં આવી શકે છે.

જમ્મુ-કાશ્મીરમાં વ્યૂહાત્મક વિસ્તારને મંજૂરી, જાણો શું છે વ્યૂહાત્મક વિસ્તાર?

- જમ્મુ અને કાશ્મીર પ્રશાસને ગુલમર્ગમાં એક હજાર કનાલથી વધુ અને સોનમર્ગ વિસ્તારમાં 354 કનાલની જમીનને “વ્યૂહાત્મક ઝોન” તરીકે જાહેર કરવાની મંજૂરી આપી હતી.

મુખ્યમુદ્દા

- જમીનનો ઉપયોગ સશસ્ત્ર દળોની “સંચાલન અને તાલીમ જરૂરિયાતો” માટે કરવામાં આવશે.
- જુલાઈ 2020 માં, વહીવટીતંત્રે 1971 ના પરિપત્રને દૂર કર્યો હતો જેમાં સેના, CRPF, BSF અને અન્ય સમાન સંસ્થાઓની તરફેણમાં જમીન સંપાદન માટે J&K ના ગૃહ વિભાગ પાસેથી નો ઓબ્જેક્શન સર્ટિફિકેટ (NOC) જરૂરી હતું.
- આવા સંપાદનને જમીન સંપાદન, પુનર્વસન અને પુનર્વસન અધિનિયમ, 2013માં વાજબી વળતર અને પારદર્શિતાના અધિકાર હેઠળ આવરી લેવામાં આવી રહ્યા છે, જે જુલાઈ 2020 થી અમલમાં છે.
- વહીવટીતંત્રે કંટ્રોલ ઓફ બિલ્ડિંગ્સ ઓપરેશન એક્ટ, 1988 અને જમ્મુ અને કાશ્મીર ડેવલપમેન્ટ એક્ટ, 1970માં સુધારાને પણ મંજૂરી આપી હતી. આ સુધારો સશસ્ત્ર દળો દ્વારા “વ્યૂહાત્મક વિસ્તારોમાં” બાંધકામ પ્રવૃત્તિઓ હાથ ધરવા માટે વિશેષ છૂટની જોગવાઈ કરે છે.

જમીન આપવાના હુકમને લગતી શરત

- ગુલમર્ગ અને સોનમર્ગ ખાતે સશસ્ત્ર દળોને જમીન આપવાના આદેશમાં એવી શરત આપવામાં આવી છે કે “કોર્પ્સ કમાન્ડરો પર્યાવરણને લગતા કાયદાઓ પ્રત્યે કડક પ્રતિબદ્ધતા સુનિશ્ચિત કરશે જેથી પર્યાવરણીય સંકટને અટકાવી શકાય”.
- આ ઉપરાંત, સશસ્ત્ર દળોએ એ સુનિશ્ચિત કરવું જોઈએ કે “જમ્મુ અને કાશ્મીરમાં અમલમાં રહેલા અન્ય કોઈ કાયદાનું ઉલ્લંઘન થતું નથી”.

કયો અધિનિયમ વ્યૂહાત્મક વિસ્તારોને સૂચિત કરવાની સત્તા આપે છે?

- સત્તાવાળાઓએ જમ્મુ અને કાશ્મીર વિકાસ અધિનિયમ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરીને આ વિસ્તારોને વ્યૂહાત્મક વિસ્તારો તરીકે સૂચિત કર્યા છે. સરકારે “બિલ્ડિંગ ઓપરેશન્સ કંટ્રોલ એક્ટ, 1988, અને જમ્મુ અને કાશ્મીર ડેવલપમેન્ટ એક્ટ, 1970” માં સુધારો કર્યા પછી 2020 માં પ્રથમ વખત

આ પ્રકારની સૂચના બહાર પાડી હતી. આ કાયદાઓમાં સુધારાઓ સરકારને સશસ્ત્ર દળો દ્વારા ઉપયોગ માટે “વ્યૂહાત્મક વિસ્તારો” સૂચિત કરવાની સત્તા આપે છે.

ICE FACT

જમ્મુ અને કાશ્મીર વિકાસ અધિનિયમ 1970

- 1970નો કાયદો જાહેર ઈમારતો, આવાસ, મનોરંજન અને રસ્તાઓ માટે જમીનનો ઉપયોગ નક્કી કરવા માટે પ્રાદેશિક વિકાસ યોજનાઓ સાથે કામ કરે છે. તે ઉદ્યોગ, બજાર, વેપાર, શાળાઓ, હોસ્પિટલો વગેરેની વિકાસ યોજનાઓનું પણ ધ્યાન રાખે છે. એક સુધારાએ અધિનિયમમાં “કાયમી નિવાસી” જોગવાઈ દૂર કરી હતી. હવે, સમગ્ર દેશમાં આર્થિક રીતે વંચિત લોકો આવી હાઉસિંગ સાઈટ્સ ખરીદવા માટે પાત્ર બનશે.

શું આવી ઘટના પહેલીવાર બની છે?

- ના.
- જૂન 2021 માં, સમાન નામની બીજી એપ્લિકેશનનો ઉપયોગ મુસ્લિમ મહિલાઓને હેરાન કરવા માટે કરવામાં આવ્યો હતો. ‘સુલ્લી બાઈ’ નામની તે એપ પણ ‘ગિટ હબ’ પર હોસ્ટ કરવામાં આવી હતી.
- આ મામલામાં દિલ્હી અને નોઈડામાં પોલીસ દ્વારા એફઆઈઆર પણ નોંધવામાં આવી હતી, પરંતુ તપાસ આગળ વધી ન હતી. દિલ્હી પોલીસે ‘ગિટ હબ’ પર સહકાર ન આપવાનો આરોપ લગાવ્યો છે.

સંબંધિત ચિંતાઓ

- તાજેતરમાં, રાષ્ટ્રીય મહિલા આયોગ (NCW) દ્વારા આપવામાં આવેલી માહિતી મુજબ, ગયા વર્ષના સમાન સમયગાળાની તુલનામાં વર્ષ 2021 ના પ્રથમ આઠ મહિનામાં મહિલાઓ વિરુદ્ધ અપરાધોની ફરિયાદોમાં 46% નો વધારો થયો છે.

બંધારણીય સુરક્ષા

- મૂળભૂત અધિકારો:
- બંધારણ દ્વારા આપવામાં આવેલા ‘મૂળભૂત અધિકારો’માં ‘સમાનતાનો અધિકાર’ (અનુચ્છેદ 14), ‘લિંગના આધારે રાજ્ય દ્વારા ભેદભાવ પર પ્રતિબંધ (અનુચ્છેદ 15(1))’ અને રાજ્ય દ્વારા ‘સમાનતાનો અધિકાર’નો સમાવેશ થાય છે. મહિલાઓની તરફેણમાં લેવાની વિશેષ જોગવાઈઓ (અનુચ્છેદ 15(3))ની ખાતરી આપવામાં આવી છે.
- મૂળભૂત ફરજો:
- બંધારણમાં ઉલ્લેખિત ‘મૂળભૂત ફરજો’ હેઠળ, મહિલાઓના સન્માન અને ગૌરવ (અનુચ્છેદ 51 (A)) વિરુદ્ધ અપમાનજનક પ્રથાઓ પર પ્રતિબંધ મૂકવાની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.
- કાયદાકીય માળખું:
- ભારતીય દંડ સંહિતા (IPC) માં, અશલીલ અને બદનક્ષીભરી ભાષણની ભાષા જે મહિલાઓની નમ્રતાનું અપમાન કરે છે અને તેમની ગોપનીયતામાં દખલ કરે છે તેને ગુનો જાહેર કરવામાં આવ્યો છે.
- ‘ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી એક્ટ’ 2000 હેઠળ, અશલીલ ભાષા અથવા અભિવ્યક્તિનો ઉપયોગ કરવા બદલ સજાની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.
- મહિલાઓનું અશિષ્ટ પ્રતિનિધિત્વ (નિષેધ) અધિનિયમ, 1986, કોઈપણ મુદ્રિત સામગ્રીના પ્રકાશન દ્વારા વ્યક્ત કરવામાં આવેલી અશલીલતાને સેન્સર કરતી સ્ત્રીઓ માટેની જોગવાઈ.
- લૈંગિક અપરાધોની એક્ટથી બાળકો રક્ષણ-POCSO બાળ લૈંગિક દુર્વ્યવહાર અને અશલીલ હેતુઓ માટે બાળકોના ઉપયોગની પ્રતિબંધ મૂક્યો છે.

ઓનલાઈન જાતીય સતામણી તપાસના કેન્દ્રમાં ‘ગિટ હબ’

- GitHub એ વિશ્વનું સૌથી મોટું ઓપન સોર્સ ડેવલપર કોમ્યુનિટી પ્લેટફોર્મ છે. આ પ્લેટફોર્મ પરના વપરાશકર્તાઓ અન્ય વિકાસકર્તાઓને બતાવવા, સંપાદિત કરવા અને સુધારવા માટે તેમના પ્રોજેક્ટ અને કોડ અપલોડ કરે છે.
- તાજેતરમાં, આ પ્લેટફોર્મનો ઉપયોગ ભારતમાં મુસ્લિમ મહિલાઓને જાતીય સતામણી કરવા માટે ‘બુલ્લી બાઈ’ નામની વાંધાજનક ‘એપ’ બનાવવા અને શેર કરવા માટે કરવામાં આવ્યો હતો તેથી Git Hub ચર્ચાના કેન્દ્રમાં રહ્યું હતું.
- ‘બુલ્લી બાઈ’ એપ મુસ્લિમ મહિલાઓના સોશિયલ મીડિયા હેન્ડલ્સમાંથી ચોરાયેલા ફોટોગ્રાફ્સનો ઉપયોગ કરે છે અને “વપરાશકર્તાઓને” તેમની બિડિંગ કરવા માટે આમંત્રિત કરે છે.

આ કેસની તપાસ

- વિવાદાસ્પદ એપ બનાવનાર વપરાશકર્તાને GitHub દ્વારા બ્લોક કરી દેવામાં આવ્યો છે અને સાયબર સુરક્ષા ઘટનાઓ પર દેખરેખ રાખવા માટેની ભારતની “ઉચ્ચ સ્તરીય સમિતિ” નોડલ એજન્સી ઈન્ડિયન કોમ્પ્યુટર ઈમરજન્સી રિસ્પોન્સ ટીમ (CERT-In)ને આ બાબતની તપાસ કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું છે.
- કેટલીક લક્ષિત મહિલાઓની ફરિયાદ પર દિલ્હી અને મુંબઈ પોલીસ દ્વારા આ કેસમાં FIR નોંધવામાં આવી છે.

શી-બોક્સ

- કાર્યસ્થળ પર જાતીય સતામણી સંબંધિત ફરિયાદો નોંધાવવા માટે સંગઠિત હોય કે અસંગઠિત, ખાનગી કે જાહેર ક્ષેત્રમાં કોઈપણ હોદ્દા પર કામ કરતી દરેક મહિલાને એક જ બારી પૂરી પાડવાના કેન્દ્રીય મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલયના પ્રયાસો. એક ઓનલાઈન ફરિયાદ સિસ્ટમ 'સેક્સ્યુઅલ હેરેસમેન્ટ ઇલેક્ટ્રોનિક-બોક્સ (SHe-Box)' નામની શરૂઆત કરવામાં આવી છે.
- કાર્યસ્થળ પર જાતીય સતામણીનો સામનો કરતી કોઈપણ મહિલા આ પોર્ટલ દ્વારા પોતાની ફરિયાદ નોંધાવી શકે છે. એકવાર 'શી-બોક્સ'માં ફરિયાદ નોંધાયા પછી, તેને સંબંધિત મંત્રાલય/વિભાગ/પીએસયુ/સ્વાયત્ત સંસ્થાઓ વગેરેના ICCને સીધી સંબોધિત કરી શકાય છે. જેને ફરિયાદની તપાસ કરવાનો અધિકાર હશે.

જરૂરી પગલાં

- 'નેશનલ સાયબર ક્રાઈમ રિપોર્ટિંગ પોર્ટલ'ને ઇલેક્ટ્રોનિક સામગ્રીના કિસ્સામાં POCSCO એક્ટ હેઠળ આવશ્યકતાઓ દાખલ કરવા માટે 'નેશનલ પોર્ટલ' તરીકે નિયુક્ત કરવું જોઈએ.
- કેન્દ્ર સરકાર, તેના નિયુક્ત ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા, બાળ જાતીય શોષણ સામગ્રી પ્રદર્શિત કરતી તમામ વેબસાઈટ્સ/મધ્યસ્થીઓને અવરોધિત અને/અથવા પ્રતિબંધિત કરવા સક્ષમ હોવી જોઈએ.
- દરેક ઇન્ટરનેટ યુઝરની વર્તણૂકનું વિશ્લેષણ કરવા સક્ષમ સાધનો વિકસાવી શકાય છે. આનાથી વપરાશકર્તાને સાયબર ધમકીના વેબમાં પડતા અટકાવવામાં મદદ મળી શકે છે.
- કાયદા અમલીકરણ એજન્સીઓને 'ચાઈલ્ડ પોર્નોગ્રાફી'ના વિતરકોને શોધી કાઢવા માટે 'એન્ડ ટુ એન્ડ એન્ફિશન' તોડવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ.
- નાગરિકો પોર્નોગ્રાફિક સામગ્રીની જાણ કરી શકે તે માટે વર્ષ 2018માં 'સાયબર ક્રાઈમ પોર્ટલ' શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું. સાયબર ક્રાઈમના કેસોના રિપોર્ટિંગ અને તપાસ માટે દરેક રાજ્યમાં સાયબર પોલીસ સ્ટેશન અને સાયબર ક્રાઈમ સેલની પણ સ્થાપના કરવામાં આવી છે.

ડ્રોનનો ઉપયોગ

- નાગરિક ઉડ્ડયન મંત્રાલય (MoCA) દ્વારા કેન્દ્રના વિવિધ મંત્રાલયોને વિવિધ ક્ષેત્રોમાં ડ્રોનના ઉપયોગ અંગે એક નોંધ મોકલવામાં આવી છે.

- વિસ્તારો જ્યાં ડ્રોનનો અસરકારક રીતે ઉપયોગ કરી શકાય છે:
- ગૃહ મંત્રાલય: સર્વેલન્સ, પરિસ્થિતિગત વિશ્લેષણ, ગુના નિયંત્રણ, VVIP સુરક્ષા, આપત્તિ વ્યવસ્થાપન વગેરે માટે.
- સંરક્ષણ મંત્રાલય: લડાયક કામગીરી, દૂરસ્થ વિસ્તાર સંચાર, ડ્રોન-પ્રતિસાદ ઉકેલો વગેરે માટે.
- આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય: દવાઓની ડિલિવરી માટે, દૂરના અથવા રોગચાળાથી પ્રભાવિત વિસ્તારોમાંથી નમૂનાઓનો સંગ્રહ.
- પેટ્રોલિયમ અને નેચરલ ગેસ અને પાવર મંત્રાલય: સંપત્તિ અને ટ્રાન્સમિશન લાઇનોનું વાસ્તવિક સમયનું નિરીક્ષણ, ચોરી અટકાવવું, દ્રશ્ય નિરીક્ષણ/જાળવણી, બાંધકામ આયોજન અને સંચાલન વગેરે.
- પર્યાવરણ, વન અને આબોહવા પરિવર્તન મંત્રાલય : શિકાર વિરોધી કાર્યવાહી, વન અને વન્યજીવ દેખરેખ, પ્રદૂષણ મૂલ્યાંકન અને પુરાવા એકત્ર કરવા માટે.
- માહિતી અને પ્રસારણ મંત્રાલય: ઘટનાઓ/કાર્યક્રમો અને દૂરસ્થ સ્થળોની ઉચ્ચ ગુણવત્તાની વિડિયોગ્રાફી આંશિક ખર્ચ અને જરૂરી મંજૂરીઓ મેળવ્યા પછી હાથ ધરવા. આ નિર્ણયથી ઓછી ઊંચાઈએથી અવાજ વિના શૂટિંગ શક્ય બનશે અને ધૂળના પ્રદૂષણ અને અકસ્માતોના જોખમને અટકાવી શકાશે.
- અન્ય ક્ષેત્રો : ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ, ઇમરજન્સી રિસ્પોન્સ, ઇન્સ્પેક્શન/મેન્ટેનન્સ વર્ક અને પ્રોજેક્ટ મોનિટરિંગ વગેરે.

મહત્વ

- રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા, કૃષિ, કાયદા અમલીકરણ અને મેપિંગ વગેરે સહિત અર્થતંત્રના લગભગ દરેક ક્ષેત્રમાં ડ્રોન ટેકનોલોજીનો જબરદસ્ત ઉપયોગ કરી શકાય છે.

ICE FACT

ભારતમાં ડ્રોન મેનેજમેન્ટ

- 15 સપ્ટેમ્બર સુધીમાં ત્રણ નાણાકીય વર્ષમાં ૩.120 કરોડની ફાળવણી, કેન્દ્ર સરકારે 'ડ્રોન' અને 'ડ્રોન ઘટકો' લિંકડ ઇન્સેન્ટિવ (પ્રોડક્શન-લિંકડ ઇન્સેન્ટિવ - PLI)નું ઉત્પાદન કરવાની યોજનાને મંજૂરી આપી હતી.
- મંત્રાલય દ્વારા 25 ઓગસ્ટના રોજ 'ડ્રોન નિયમો, 2021' જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા. જે અંતર્ગત, ભારતમાં ડ્રોન ઓપરેશનના નિયમનને સરળ બનાવતા, ઓપરેટ કરવાની પરવાનગી માટે ભરવામાં આવતા ફોર્મની સંખ્યા 25 થી ઘટાડીને 5 કરવામાં આવી હતી અને ઓપરેટર પાસેથી વસૂલાત 72 પ્રકારના ચાજને ઘટાડીને ચાર પ્રકારના કરવામાં આવ્યા હતા.

ડ્રોન મેનેજમેન્ટ માટે કડક નિયમો અને નિયમનની જરૂર છે

- તાજેતરમાં જ જમ્મુમાં એરફોર્સ સ્ટેશનના ટેકનિકલ વિસ્તારમાં વિસ્ફોટ થયો હતો. આ માટે વિસ્ફોટક છોડવા માટે પ્રથમ વખત ડ્રોનનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

- છેલ્લા બે વર્ષોમાં, પાકિસ્તાન સ્થિત સંગઠનો દ્વારા ભારતીય ક્ષેત્રમાં શસ્ત્રો, દારૂગોળો અને માદક દ્રવ્યોની દાણચોરી કરવા માટે નિયમિતપણે ડ્રોનનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે.
- સરકારી ડેટા અનુસાર, 2019માં પાકિસ્તાનની સરહદે 167 ડ્રોન અને વર્ષ 2020માં 77 ડ્રોન જોવામાં આવ્યા હતા.
- તાજેતરના વર્ષોમાં 'ડ્રોન ટેકનોલોજી'ના ઝડપી પ્રસાર અને વૈશ્વિક બજારના ઝડપી વિકાસને કારણે વિશ્વના સૌથી સુરક્ષિત શહેરોમાં પણ ડ્રોન હુમલાની શક્યતા નકારી શકાય તેમ નથી.
- હાલમાં, ડ્રોન સુરક્ષા માટે ખતરો બની રહ્યા છે, ખાસ કરીને સંઘર્ષના વિસ્તારોમાં જ્યાં 'નોન સ્ટેટ એક્ટર્સ' (NSA) સક્રિય છે અને ટેકનોલોજીની સરળ એક્સેસ ધરાવે છે.

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) EWS ક્વોટા માટે આવક માપદંડની ભલામણો સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
 1. શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં પ્રવેશની બાબતમાં ફરજિયાતપણે નવા ધોરણો અપનાવવાથી પ્રક્રિયામાં કેટલાક મહિનાઓ સુધી વિલંબ થશે જે અનિવાર્યપણે તમામ ભાવિ પ્રવેશો અને શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિઓ/શિક્ષણ/પરીક્ષાઓ કે જે વિવિધ વૈધાનિક અથવા ન્યાયિક રીતે બંધાયેલા છે તેના પર કાસ્ટેડિંગ અસર પડશે.
 2. જો કે, આવકને ધ્યાનમાં લીધા વિના, EWS એવી વ્યક્તિને બાકાત રાખી શકે છે કે જેના પરિવાર પાસે 5 એકર કે તેથી વધુની ખેતીની જમીન છે અને રહેણાંક મિલકતના માપદંડને સંપૂર્ણપણે દૂર કરી શકાય છે.
 3. સમિતિએ રહેણાંક મિલકતના માપદંડને સંપૂર્ણપણે છોડી દીધો પરંતુ 5 એકર ખેતીની જમીનનો માપદંડ જાળવી રાખ્યો. ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

(A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3
- 2) ભારતમાં અદાલતોની ભાષા સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
 1. અધિકૃત ભાષા અધિનિયમ-1963 રાજ્યપાલને નિર્ણયોમાં હિન્દી અથવા રાજ્યની અન્ય કોઈપણ ભાષાનો ઉપયોગ કરવાની મંજૂરી આપે છે.
 2. ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા રાષ્ટ્રપતિની પૂર્વ મંજૂરી સાથે પસાર કરવામાં આવેલા આદેશો, પરંતુ તેની સાથે તેનો અંગ્રેજી અનુવાદ કરવું પણ જોડાયેલ છે.
 3. તે જોગવાઈ કરે છે કે આવી કોઈપણ ભાષામાં કોઈપણ ચુકાદો/ઓર્ડર પસાર કરવામાં આવે તો તેની સાથે અંગ્રેજીમાં અનુવાદ હોવો જોઈએ નહીં. ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

(A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

- 3) જગન્નાથ મંદિર અધિનિયમ, 1954 સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
 1. વર્ષ 1806 માં, તત્કાલિન બ્રિટિશ સરકારે જગન્નાથ મંદિરના સંચાલન માટે નિયમો બહાર પાડ્યા હતા, જેને વસાહતી શાસકો દ્વારા જગર્નોટ મંદિર કહેવામાં આવતું હતું.
 2. આ નિયમો હેઠળ, મંદિરની મુલાકાત લેનારા યાત્રિકોએ કર ચૂકવવાની અપેક્ષા રાખવામાં આવી હતી.
 3. બ્રિટિશ સરકારને મંદિરમાં વરિષ્ઠ પૂજારીઓની નિમણૂક કરવાનું કામ સોંપવામાં આવ્યું હતું. ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

(A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3
- 4) ચૂંટણી ખર્ચ મર્યાદામાં વધારા સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
 1. ઈન્દ્રજિત ગુપ્તા કમિટી (1998) દ્વારા એવું સૂચન કરવામાં આવ્યું હતું કે રાજ્યનું ભંડોળ આર્થિક રીતે નબળા રાજકીય પક્ષો માટે સમાન રમતનું ક્ષેત્ર સુનિશ્ચિત કરશે અને આવું પગલું જાહેર હિતમાં હશે.
 2. એવી ભલામણ પણ કરવામાં આવી હતી કે આ નાણાં રાજ્ય દ્વારા માત્ર માન્ય રાષ્ટ્રીય અને રાજ્ય પક્ષોને જ આપવા જોઈએ અને આ નાણાકીય સહાય ઉમેદવારોને આપવામાં આવતી મફત સુવિધાઓના સ્વરૂપમાં આપવામાં આવે.
 3. કાયદા પંચના અહેવાલ (1999) અનુસાર, રાજકીય પક્ષોને અન્ય સ્ત્રોતોમાંથી નાણાકીય સહાય ન મળે તો રાજ્ય દ્વારા ચૂંટણીઓ માટે રાજકીય પક્ષોને નાણાકીય સહાય પૂરી પાડવી તે ઈચ્છનીય/વાજબી છે. ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

(A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3
- 5) સિવિલ નાગરિક સંહિતા સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
 1. ભારતીય કાયદાઓ મોટાભાગની નાગરિક બાબતોમાં એક સમાન કોડને અનુસરે છે જેમ કે ભારતીય કરાર અધિનિયમ 1872, સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, મિલકત ટ્રાન્સફર અધિનિયમ 1882, ભાગીદારી અધિનિયમ 1932, પુરાવા અધિનિયમ, 1872 વગેરે.
 2. રાજ્યોએ સેંકડો સુધારા કર્યા છે, કેટલાક કિસ્સાઓમાં આ બિનસાંપ્રદાયિક નાગરિક કાયદા હેઠળ પણ વિવિધતા છે.
 3. તાજેતરમાં ઘણા રાજ્યોએ યુનિફોર્મ મોટર વ્હીકલ એક્ટ, 2019 દ્વારા સંચાલિત થવાનો સ્વીકાર કર્યો હતો. ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

(A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

6) 'નેશનલ એર સ્પોર્ટ્સ પોલિસી' ડ્રાફ્ટ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. 'નેશનલ એર સ્પોર્ટ્સ પોલિસી' હેઠળ, દેશમાં એર સ્પોર્ટ્સ માટે 'ટુ-ટાયર ગવર્નન્સ સ્ટ્રક્ચર' એટલે કે 'દ્વિ-સ્તરીય વહીવટી માળખું' પ્રસ્તાવિત કરવામાં આવ્યું છે.
 2. Fédération Aéronautique Internationale (FAI) નું મુખ્ય મથક સ્વિટ્ઝર્લેન્ડના લોસનેમાં છે.
 3. વિકાસલક્ષી 'નેશનલ એર સ્પોર્ટ્સ પોલિસી' (NASP), નવીનતમ એરોસ્પોર્ટ્સ ટેકનોલોજી, ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર અને શ્રેષ્ઠ પ્રથાઓમાં રોકાણ આકર્ષવામાં મદદરૂપ થઈ શકે નહીં. ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

7) ભારતમાં વસ્તી ગણતરી સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. ભારતમાં વસ્તી ગણતરી સૌપ્રથમ 1872 માં બ્રિટિશ વાઈસરોય લોર્ડ મેયો હેઠળ શરૂ કરવામાં આવી હતી.
 2. નેશનલ પોપ્યુલેશન રજિસ્ટર (NPR) નો ઉદ્દેશ્ય દેશના દરેક સામાન્ય નાગરિકની વિગતવાર ઓળખ ડેટાબેઝ બનાવવાનો છે અને ભારતના દરેક 'સામાન્ય રહેવાસી' માટે 'રાષ્ટ્રીય વસ્તી રજિસ્ટર'માં નોંધણી કરાવવી ફરજિયાત નથી.
 3. ગૃહ મંત્રાલયના જણાવ્યા અનુસાર, 'દેશનો સામાન્ય નિવાસી' એવી વ્યક્તિ તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે જે ઓછામાં ઓછા છેલ્લા છ મહિના કે તેથી વધુ સમયથી સ્થાનિક વિસ્તારમાં રહેતો હોય. ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

8) ગ્રાહક સુરક્ષા નિયમો, 2021 સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. રાજ્ય કમિશન ₹ 50 લાખ- ₹ 2 કરોડની કિંમત સુધીના માલસામાન અથવા સેવાઓને લગતી ફરિયાદો પર વિચાર કરી શકે છે.
 2. ગ્રાહક સુરક્ષા અધિનિયમ, 2019 હેઠળ ઉપભોક્તા વિવાદ નિવારણ માટે ત્રણ-સ્તરીય અર્ધ-ન્યાયિક મિકેનિઝમ - એટલે કે ડિસ્ટ્રિક્ટ કમિશન, સ્ટેટ કમિશન અને નેશનલ કમિશન - પ્રદાન કરવામાં આવ્યું છે.
 3. ગ્રાહક સુરક્ષા અધિનિયમ, 2019 અનુસાર, સામાન્ય પૃથ્થકરણ અથવા પરીક્ષાની જરૂર ન હોય તેવા કિસ્સામાં અને સામે પક્ષ દ્વારા નોટિસ મળ્યાની તારીખથી ત્રણ મહિનાની અંદર દરેક ફરિયાદનો વહેલી તકે નિકાલ કરવામાં આવશે. ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

9) મુલ્લાપેરિયાર ડેમ વિવાદ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. કેરળ નવા ડેમ બનાવવાની માંગ કરી રહ્યું છે અને તમિલનાડુ કહે છે કે નવા ડેમની જરૂર નથી.
 2. મુલ્લાપેરિયાર ડેમ કેરળમાં આવેલો હોવા છતાં, વર્ષ 1886માં, ત્રાવણકોરના મહારાજા અને ભારતના સેક્રેટરી ઓફ સ્ટેટ વચ્ચે, પેરિયાર સિંચાઈના કામો માટે 999 વર્ષ માટે લીઝ ઈન્ટેન્ડર, જેને 'પેરિયાર લેક લીઝ એગ્રીમેન્ટ' તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
 3. તમિલનાડુનું કહેવું છે કે ડેમને મજબૂત કરવા માટે પગલાં લેવામાં આવ્યા છે, પરંતુ કેરળ સરકાર જળાશયના જળ સ્તરને વધારવાના પ્રયાસોને અવરોધી રહી છે, જેનાથી મદુરાઈના ખેડૂતોને નુકસાન થઈ રહ્યું છે. ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

10) ડેમ સેફ્ટી એક્ટની બંધારણીય માન્યતાને પડકાર સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. બિલની જોગવાઈ મુજબ, એક સમાન ડેમ સુરક્ષા નીતિઓ, પ્રોટોકોલ અને પ્રક્રિયાઓ વિકસાવવામાં મદદ કરવા માટે 'નેશનલ કમિટી ઓન ડેમ સેફ્ટી' (NCDS) ની રચના કરવામાં આવશે.
 2. આ બિલમાં ડેમ સુરક્ષા નીતિઓ અને ધોરણોના રાષ્ટ્રવ્યાપી અમલીકરણની ખાતરી કરવા માટે એક નિયમનકારી સંસ્થા તરીકે 'નેશનલ ડેમ સેફ્ટી ઓથોરિટી' (NDSA) ની સ્થાપના કરવાની જોગવાઈ પણ કરવામાં આવી છે.
 3. આ બિલમાં રાજ્ય સ્તરે 'સ્ટેટ કમિટી ઓન ડેમ સેફ્ટી' (SCDS) ની રચના અને રાજ્ય ડેમ સેફ્ટી ઓર્ગેનાઈઝેશનની સ્થાપના કરવાની જોગવાઈ છે. ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

11) ભારતીય વિશેષ દળો (SF) સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. કેન્દ્ર સરકાર SPG એક્ટની જોગવાઈઓ હેઠળ દોષિત અધિકારીઓ સામે કાર્યવાહી કરવાની તૈયારી કરી રહી છે.
 2. SPG એક્ટની કલમ 14 હેઠળ, વડાપ્રધાનની પ્રવાસ દરમિયાન 'સ્પેશિયલ પ્રોટેક્શન ટીમ' (SPG) ને તમામ સહાય પૂરી પાડવાની જવાબદારી રાજ્ય સરકારની નથી.
 3. સ્પેશિયલ પ્રોટેક્શન યુનિટનું નામ બદલીને એપ્રિલ 1985માં 'સ્પેશિયલ પ્રોટેક્શન ગ્રુપ' કરવામાં આવ્યું. ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

12) ફોરેન કોન્ટ્રીબ્યુશન (રેગ્યુલેશન) એક્ટ (FCRA) સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. કોઈપણ “બિન-સરકારી સંસ્થાઓ” (NGO) અથવા ‘સંસ્થા’ (Association) વિદેશી દાન અથવા અનુદાન મેળવવા માટે ‘વિદેશી યોગદાન (રેગ્યુલેશન) એક્ટ’ નોંધણીનો અર્થ છે તેના માટે ‘FCRA નોંધણી ફરજિયાત’ નથી.
2. FCRA ભારતના પ્રદેશની અંદર અથવા બહાર તેના વ્યવસાય, કારોબાર અથવા વાણિજ્યના સામાન્ય હિલચાલમાં તેના દ્વારા આપવામાં આવેલ માલ અથવા સેવાઓના બદલામાં કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા મેળવેલા કોઈપણ નાણાંનો સમાવેશ કરે છે.
3. FCRA હેઠળ “વિદેશી યોગદાન” માં ‘કોઈપણ વિદેશી સ્ત્રોત દ્વારા વ્યક્તિગત ઉપયોગ માટે ભેટ તરીકે આપવામાં આવેલ માલ સિવાય - કોઈપણ વસ્તુનું દાન, ટ્રાન્સફર’ નો સમાવેશ થાય છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

13) ગોપનીયતાના અધિકાર સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. ગોપનીયતાનો અધિકાર અનુચ્છેદ 21 હેઠળ જીવન અને વ્યક્તિગત સ્વતંત્રતાના અધિકારના આંતરિક ભાગ તરીકે અને બંધારણના ભાગ-III દ્વારા ખાતરી આપવામાં આવેલી સ્વતંત્રતાઓના ભાગ રૂપે સુરક્ષિત છે.
2. સત્તાના વિભાજનનો સિદ્ધાંત: મૂળભૂત અધિકારોની પહોંચને કોઈપણ ન્યાયિક ઉપાય દ્વારા ઘટાડી શકાતી નથી.
3. નિહિત મૂલ્ય(Inherent value): દરેક વ્યક્તિના મૂળભૂત ગૌરવ માટે તે મહત્વપૂર્ણ નથી.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

14) જમ્મુ-કાશ્મીરમાં વ્યૂહાત્મક વિસ્તાર વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. જમીનનો ઉપયોગ સશસ્ત્ર દળોની “સંચાલન અને તાલીમ જરૂરિયાતો” માટે કરવામાં આવશે.
2. જુલાઈ 2020 માં, વહીવટીતંત્રે 1971 ના પરિપત્રને દૂર કર્યો હતો જેમાં સેના, CRPF, BSF અને અન્ય સમાન સંસ્થાઓની તરફેણમાં જમીન સંપાદન માટે J&K ના ગૃહ વિભાગ પાસેથી નો ઓબ્જેક્શન સર્ટિફિકેટ (NOC) જરૂરી ન હતું.

- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

15) ઓનલાઈન જાતીય સતામણી તપાસના કેન્દ્રમાં ‘ગિટ હબ’ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. ‘નેશનલ સાયબર ક્રાઈમ રિપોર્ટિંગ પોર્ટલ’ને ઈલેક્ટ્રોનિક સામગ્રીના કિસ્સામાં POCSO એક્ટ હેઠળ આવશ્યકતાઓ દાખલ કરવા માટે ‘નેશનલ પોર્ટલ’ તરીકે નિયુક્ત કરવું જોઈએ.
2. કેન્દ્ર સરકાર, તેના નિયુક્ત ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા, બાળ જાતીય શોષણ સામગ્રી પ્રદર્શિત કરતી તમામ વેબસાઈટ્સ/મધ્યસ્થીઓને અવરોધિત અને/અથવા પ્રતિબંધિત કરવા સક્ષમ હોવી જોઈએ.
3. દરેક ઈન્ટરનેટ યુઝરની વર્તણૂકનું વિશ્લેષણ કરવા સક્ષમ સાધનો વિકસાવી શકાય છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

16) ડ્રોનના ઉપયોગ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. ગૃહ મંત્રાલય: સર્વેલન્સ, પરિસ્થિતિગત વિશ્લેષણ, ગુના નિયંત્રણ, VVIP સુરક્ષા, આપત્તિ વ્યવસ્થાપન વગેરે માટે.
2. સંરક્ષણ મંત્રાલય: લડાયક કામગીરી, દૂરસ્થ વિસ્તાર સંચાર, ડ્રોન-પ્રતિસાદ ઉકેલો વગેરે માટે.
3. આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય : દવાઓની ડિલિવરી માટે, દૂરના અથવા રોગચાળાથી પ્રભાવિત વિસ્તારોમાંથી નમૂનાઓનો સંગ્રહ.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

PSI/AS/CONSTABLE, GPSC 1 & 2, STI, Dy SO, Dy, મામલતદાર, Se. Clerk, ATDO, તલાશી, TET, TAT
બિનસરવિદ્યાલય ક્લાસ વગેરે વિવિધ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે અન્યંત ઉપયોગી પુસ્તક

COMBO BOOKS

MRP 260 + 320 = 580

PRICE = 406/-

SPECIAL OFFER
30% COMBO OFFER

PSI-ASI-કોન્સ્ટેબલ
સીડી અને સ્ટેન્ડર્ડ રંગ સ્કેન સમાવેશ થાય છે

9,000+ પ્રશ્નો

THE ONLY KEY
સાચો જવાબ

સાચો જવાબ

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

વર્ષ 2030 સુધીમાં ભારત એશિયાની બીજી સૌથી મોટી અર્થવ્યવસ્થા બનશે

- 'ઈન્ફોર્મેશન હેન્ડલિંગ સર્વિસિસ' (IHS) માર્કેટ રિપોર્ટ અનુસાર, ભારત 2030 સુધીમાં એશિયાની બીજી સૌથી મોટી અર્થવ્યવસ્થા તરીકે જાપાનને પાછળ છોડી શકે છે.
- ભારત હાલમાં અમેરિકા, ચીન, જાપાન, જર્મની અને યુનાઈટેડ કિંગડમ પછી છઠ્ઠું સૌથી મોટું અર્થતંત્ર છે.
- IHS માર્કેટ એ વિશ્વભરની અર્થવ્યવસ્થાને ચલાવતા મુખ્ય ઉદ્યોગો અને બજારો માટે માહિતી, વિશ્લેષણ અને ઉકેલો પ્રદાન કરતી અગ્રણી વૈશ્વિક કંપની છે.
- નોંધ: દેશની એકંદર અર્થવ્યવસ્થાનું કદ ઘણીવાર તેના GDP દ્વારા માપવામાં આવે છે, જે આપેલ વર્ષમાં દેશમાં ઉત્પાદિત તમામ અંતિમ માલ અને સેવાઓનું મૂલ્ય હોય છે.

મુખ્યમુદ્દા

- **GDP અનુમાન:**
 - મૂલ્યની દ્રષ્ટિએ ભારતીય અર્થતંત્રનું કદ 2021માં US\$2.7 ટ્રિલિયન હતું, જે 2030 સુધીમાં વધીને US\$8.4 ટ્રિલિયન થવાનો અંદાજ છે.
 - આ વૃદ્ધિ અર્થવ્યવસ્થાના સંદર્ભમાં જાપાનને પાછળ છોડવા માટે પૂરતી છે, જે ભારતને 2030 સુધીમાં એશિયા-પેસિફિક ક્ષેત્રની બીજી સૌથી મોટી અર્થવ્યવસ્થા બનાવશે.
 - અગાઉના નાણાકીય વર્ષમાં 7.3%ના ઘટાડાની તુલનામાં ભારતનો વિકાસ દર વર્ષ 2021-22માં 8.2% રહેવાનું અનુમાન છે.
 - જો કે, ચાલુ નાણાકીય વર્ષ (FY) મોમેન્ટમ વર્ષ 2022-23 માં પણ ચાલુ રહેશે અને ભારત 6.7% નો વિકાસ દર હાંસલ કરશે.
- **વિવિધ ક્ષેત્રોની ભૂમિકા:**
 - ભારતના વિકાસ દરને વધારવામાં ઈ-કોમર્સ ક્ષેત્રની સાથે ઉત્પાદન, ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર અને સેવા ક્ષેત્રની મુખ્ય ભૂમિકા છે.
 - આટલું જ નહીં, વધતા ડિજિટાઈઝેશનને કારણે આવનારા સમયમાં ઈ-કોમર્સ માર્કેટ વધુ મોટું થશે.
 - એક રિપોર્ટ અનુસાર, વર્ષ 2030 સુધીમાં 1.1 અબજ ભારતીયો પાસે ઈન્ટરનેટ હશે, વર્ષ 2020માં આ સંખ્યા 500 મિલિયન હતી.

વિકાસ દર:

- એકંદરે, ભારતીય અર્થતંત્રનું ભાવિ મજબૂત અને સ્થિર દેખાય છે, જે તેને આગામી દાયકામાં સૌથી ઝડપથી વિકસતો દેશ બનાવે છે.
- લાંબા ગાળે પણ, ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર સેક્ટર અને સ્ટાર્ટઅપ્સ જેવા ટેકનોલોજીકલ વિકાસ ભારતના ઝડપી વિકાસ દરને ટકાવી રાખવામાં મોટી ભૂમિકા ભજવશે.
- વિશ્વની સૌથી ઝડપથી વિકસતી અર્થવ્યવસ્થાઓમાંની એક તરીકે, ઓટો, ઈલેક્ટ્રોનિક્સ, એસેટ મેનેજમેન્ટ, હેલ્થકેર અને ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી અને રસાયણો જેવા કે મેન્યુફેક્ચરિંગ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ અને સેવા ઉદ્યોગો જેમ કે બેંકિંગ, વીમો સહિતના ઉદ્યોગોની વિશાળ શ્રેણીમાં ભારત બહુરાષ્ટ્રીય કંપનીઓ માટે સૌથી મહત્વપૂર્ણ લાંબા ગાળાના વિકાસ બજારોમાંનું એક બનશે.

મધ્યમ વર્ગનું સમર્થન:

- ભારતની સૌથી મોટી મદદ તેના વિશાળ મધ્યમ વર્ગમાંથી આવે છે, જે તેનું મુખ્ય ગ્રાહક બળ છે.
- આગામી દાયકામાં ભારતીય ઉપભોક્તા ખર્ચ પણ બમણો થશે. આ 2020માં US\$1.5 ટ્રિલિયનથી વધીને 2030માં US\$3 ટ્રિલિયન થઈ શકે છે.

FDI પ્રવાહ:

- ભારતમાં છેલ્લાં પાંચ વર્ષમાં ફોરેન ડાયરેક્ટ ઈન્વેસ્ટમેન્ટ (FDI) ના પ્રવાહમાં મોટી વૃદ્ધિ 2020 અને 2021 માં પણ મજબૂત વેગ સાથે ચાલુ છે.
- તેને ગ્લોબલ ટેકનોલોજી મલ્ટિનેશનલ્સ (MNCs) જેમ કે Google અને Facebook, જે ભારતના મોટા સ્થાનિક ગ્રાહક બજાર તરફ આકર્ષાય છે તેના રોકાણના મોટા પ્રવાહને કારણે પ્રોત્સાહન મળે છે.

ભારતની અર્થવ્યવસ્થાની વર્તમાન સ્થિતિ:

- વર્ષ 2021-22ના પ્રથમ ત્રિમાસિક ગાળામાં ગ્રોસ ડોમેસ્ટિક પ્રોડક્ટના કામચલાઉ અંદાજ મુજબ, વર્તમાન ભાવ પર ભારતનો GDP ગયા વર્ષે 2012 ના પ્રથમ ત્રિમાસિક ગાળામાં \$ 694,93 અબજ હતો.
- ભારત વિશ્વનો ચોથો સૌથી મોટો યુનિકોર્ન બેઝ છે, જેમાં 21 થી વધુ યુનિકોર્નનું સામૂહિક રીતે મૂલ્ય US\$73.2 બિલિયન છે.

ICE FACT

અર્થતંત્રને વેગ આપવા સરકારની પહેલો

- 'મેક ઈન ઈન્ડિયા' અને ઈલેક્ટ્રોનિક્સ 2019 પર રાષ્ટ્રીય નીતિ (NPE 2019)

- વિવિધ ક્ષેત્રોમાં પ્રોડક્શન લિંક્ડ ઇન્સેન્ટિવ સ્કીમ (PLI).
- ➔ **ટેલિકોમ ક્ષેત્રના મુખ્ય સુધારા:**
- સપ્ટેમ્બર 2021 માં મંજૂર કરાયેલા મુખ્ય ટેલિકોમ ક્ષેત્રના સુધારાઓ રોજગાર, વૃદ્ધિ, સ્પર્ધા અને ગ્રાહક હિતને વેગ આપશે તેવી અપેક્ષા છે.
- એડજસ્ટેડ ગ્રોસ રેવન્યુ અને બેંક ગેરંટીઝ (BGs)નું તર્કસંગતકરણ અને સ્પેક્ટ્રમ શેરિંગને પ્રોત્સાહિત કરવા એ મુખ્ય સુધારા છે.
- ➔ **ડીપ ઓશન મિશન:**
- ઓગસ્ટ 2021માં આગામી પાંચ વર્ષમાં 4077 કરોડ (553.82 મિલિયન યુએસ ડોલર)ના બજેટ સાથે ભારત સરકારે ડીપ ઓશન મિશન (DOM)ને મંજૂરી આપી છે.
- ➔ **નવીનીકરણીય સ્ત્રોતો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું:**
- ભારત ઊર્જા ઉત્પન્ન કરવા માટે રિન્યુએબલ સ્ત્રોતો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરી રહ્યું છે. તે 2030 સુધીમાં તેની 40% ઊર્જા બિન-અશ્મિભૂત સ્ત્રોતોમાંથી મેળવવાની યોજના ધરાવે છે, જે હાલમાં 30% છે, અને વર્ષ 2022 સુધીમાં તેની નવીનીકરણીય ઊર્જા ક્ષમતાને 175 ગીગાટોન (GW) સુધી વધારવાની યોજના ધરાવે છે.
- આના અનુસંધાનમાં, ભારત અને યુનાઇટેડ કિંગડમ 2030 સુધીમાં આબોહવા પરિવર્તનને સહકાર આપવા અને તેનો સામનો કરવા માટે મે, 2021માં સંયુક્ત રીતે 'રોડમેપ 2030' લોન્ચ કર્યો.

આગળ શું/લવિષ્યના પગલાં

- જ્યારે ઉત્પાદન અને બાંધકામ જેવા ક્ષેત્રોમાં 2021 માં ઝડપથી સુધારો થયો હતો, ત્યારે ઓછી કુશળ વ્યક્તિઓ, મહિલાઓ, સ્વ-રોજગાર ધરાવતા લોકો અને નાની કંપનીઓ પાછળ રહી ગઈ હતી.
- ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર અને મેન્યુફેક્ચરિંગ એ બે આધારસ્તંભ છે જેનો ઉપયોગ માળખાકીય રીતે વૃદ્ધિને ચલાવવા માટે થવો જોઈએ.
- જોકે, ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર બનાવવા અથવા રોકાણ ચક્રના પુનરુત્થાન માટે, સામાન્ય રીતે ખાનગી ક્ષેત્રે પણ યોગદાન આપવાનું શરૂ કરવું પડશે.
- નાણાકીય સંસ્થાઓ, ખાસ કરીને બેંકો, કોર્પોરેટ અને નીચા વ્યાજ દરની સંસ્થાઓની સારી સ્થિતિ સાથે ખાનગી કોર્પોરેટ અને ઘરોમાં પુનરુત્થાન માટેના મૂળભૂત સિદ્ધાંતો ઉભરી રહ્યા છે.
- FY22 માં ભારતીય અર્થતંત્રની પુનઃપ્રાપ્તિ સંપૂર્ણપણે ઘરની આવક કેટલી ઝડપથી વધી રહી છે અને અનૌપચારિક ક્ષેત્ર અને નાની કંપનીઓમાં પ્રવૃત્તિ મધ્યમ રહે છે તેના પર નિર્ભર છે.
- ખાનગી ક્ષેત્રે લાંબા ગાળા માટે સંપત્તિનું સર્જન કરવું જોઈએ, ભારતમાં વેપાર કરવાનું સરળ બનાવવું જોઈએ અને લોકોના જીવનધોરણમાં સુધારો કરવો જોઈએ.

- વર્કફોર્સમાં મહિલાઓની ભાગીદારી એ ભારતના વિકાસનો મુખ્ય પ્રેરક છે. એટલા માટે ભારતે મહિલાઓની ભાગીદારી વધારવી જોઈએ.

ભારતમાં બેરોજગારી

- ‘સેન્ટર ફોર મોનિટરિંગ ઇન્ડિયન ઈકોનોમી’ (CMIE) ના ડેટા અનુસાર, ડિસેમ્બર 2021માં ભારતનો બેરોજગારી દર 7.9%ના ચાર મહિનાના ઉચ્ચ સ્તરે પહોંચી ગયો છે.
- ઓમિક્રોન વેરિઅન્ટ અને કેટલાક રાજ્યોમાં લાગુ કરાયેલા નવા પ્રતિબંધો વચ્ચે કોવિડ-19ના કેસમાં વધારો થવાને કારણે આર્થિક પ્રવૃત્તિ અને વપરાશના સ્તરને અસર થઈ છે.
- તે ભવિષ્યમાં આર્થિક રિકવરીને પ્રતિકૂળ અસર કરી શકે છે.

મુખ્યમુદ્દા

બેરોજગારી વિશે:

- જ્યારે કોઈ વ્યક્તિ સક્રિયપણે રોજગારની શોધ કરવા છતાં કામ શોધી શકતો નથી, ત્યારે આ સ્થિતિને બેરોજગારી કહેવામાં આવે છે.
- બેરોજગારીનો ઉપયોગ અર્થતંત્રના સ્વાસ્થ્યના માપદંડ તરીકે થાય છે.
- બેરોજગારી સામાન્ય રીતે બેરોજગારી દર તરીકે માપવામાં આવે છે, જે બેરોજગાર વ્યક્તિઓની સંખ્યાને શ્રમબળના લોકોની સંખ્યા દ્વારા વિભાજીત કરીને મેળવવામાં આવે છે.
- નેશનલ સેમ્પલ સર્વે ઓર્ગનાઈઝેશન (NSSO) નીચેની શરતો પર વ્યક્તિના રોજગાર અને બેરોજગારીને વ્યાખ્યાયિત કરે છે:
- કાર્યરત (આર્થિક પ્રવૃત્તિમાં રોકાયેલા) એટલે કે ‘રોજગાર’.
- કામની શોધમાં અથવા કામ માટે ઉપલબ્ધ એટલે કે ‘બેરોજગાર’.
- ન તો કામની શોધમાં કે ન તો ઉપલબ્ધ.
- પ્રથમ બે શ્રમ બળની રચના કરે છે અને બેરોજગારી દર એ કામ વગરના શ્રમ બળની ટકાવારી છે.
- બેરોજગારી દર = (બેરોજગાર કામદારો / કુલ શ્રમ બળ) × 100

બેરોજગારીના પ્રકારો:

- છૂપી બેરોજગારી: આ એક એવી ઘટના છે કે જેમાં ખરેખર જરૂરિયાત કરતાં વધુ લોકો રોજગારી મેળવે છે.
- તે મુખ્યત્વે ભારતના કૃષિ અને અસંગઠિત ક્ષેત્રોમાં જોવા મળે છે.
- મોસમી બેરોજગારી: તે એક પ્રકારની બેરોજગારી છે જે વર્ષની અમુક સીઝન દરમિયાન જોવા મળે છે.
- ભારતમાં ખેતમજૂરો પાસે આખા વર્ષ દરમિયાન બહુ ઓછું કામ હોય છે.

- માળખાકીય બેરોજગારી: આ બેરોજગારીની શ્રેણી છે જે બજારમાં ઉપલબ્ધ નોકરીઓ અને કામદારોના કૌશલ્યો વચ્ચેના અસંતુલનને કારણે થાય છે.
- ભારતમાં ઘણા લોકોને જરૂરી કૌશલ્યોના અભાવે નોકરી મળતી નથી અને શિક્ષણનું નબળું સ્તર તેમને તાલીમ આપવાનું મુશ્કેલ બનાવે છે.
- ચક્રીય બેરોજગારી: આ વ્યવસાય ચક્રનું પરિણામ છે, જ્યાં મંદી દરમિયાન બેરોજગારી વધે છે અને આર્થિક વૃદ્ધિ સાથે ઘટે છે.
- ભારતમાં ચક્રીય બેરોજગારીના આંકડા નહિવત છે. મોટાભાગની મૂડીવાદી અર્થવ્યવસ્થાઓમાં આ ઘટના જોવા મળે છે.
- ટેકનોલોજિકલ બેરોજગારી: તે ટેકનોલોજીમાં ફેરફારને કારણે નોકરીઓનું નુકશાન છે.
- 2016 માં, વિશ્વ બેંકના ડેટાએ આગાહી કરી હતી કે ભારતમાં ઓટોમેશનથી જોખમમાં રહેલી નોકરીઓનું પ્રમાણ વાર્ષિક ધોરણે 69% હતું.
- ધર્ષણયુક્ત બેરોજગારી: ધર્ષણયુક્ત બેરોજગારી એવી પરિસ્થિતિનો ઉલ્લેખ કરે છે જ્યારે વ્યક્તિ નવી નોકરી શોધી રહી હોય અથવા નોકરી બદલી રહી હોય, તે નોકરીઓ વચ્ચેના સમયના અંતરને દર્શાવે છે.
- બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, કર્મચારીને નવી નોકરી શોધવા અથવા નવી નોકરીમાં ટ્રાન્સફર કરવા માટે જરૂરી સમય, આ અનિવાર્ય સમય વિલંબ ધર્ષણયુક્ત બેરોજગારીનું કારણ બને છે.
- તે ઘણીવાર સ્વૈચ્છિક બેરોજગારી તરીકે માનવામાં આવે છે કારણ કે તે નોકરી ગુમાવવાને કારણે નથી, પરંતુ વાસ્તવમાં કામદારો વધુ સારી તકોની શોધમાં તેમની નોકરી છોડી દે છે.
- નબળા રોજગાર: આનો અર્થ એ છે કે લોકો યોગ્ય જોબ કોન્ટ્રાક્ટ વિના અનૌપચારિક રીતે કામ કરી રહ્યા છે અને તેથી તેમને કોઈ કાનૂની રક્ષણ નથી.
- આ વ્યક્તિઓને 'બેરોજગાર' ગણવામાં આવે છે કારણ કે તેમનું કામ ક્યારેય નોંધવામાં આવતું નથી.
- તે ભારતમાં બેરોજગારીના મુખ્ય પ્રકારોમાંનો એક છે.
- **ભારતમાં બેરોજગારીનાં કારણો:**
- સામાજિક પરિબળો: ભારતમાં જાતિ પ્રથા પ્રચલિત છે, કેટલાક વિસ્તારોમાં ચોક્કસ જાતિઓ માટે કામ પર પ્રતિબંધ છે.
- મોટા બિઝનેસવાળા મોટા સંયુક્ત પરિવારોમાં એવા ઘણા લોકો હશે જેઓ કોઈ કામ કરતા નથી અને પરિવારની સંયુક્ત આવક પર આધાર રાખે છે.
- વસ્તીનો ઝડપી વિકાસ: ભારતમાં વસ્તીમાં સતત વધારો એ એક મોટી સમસ્યા બની ગઈ છે.
- બેરોજગારીનું આ એક મુખ્ય કારણ છે.
- કૃષિનું વર્ચસ્વ: ભારતમાં લગભગ અડધા કર્મચારીઓ હજુ પણ ખેતી પર નિર્ભર છે.

- જો કે ભારતમાં ખેતી અવિકસિત છે.
- તે મોસમી રોજગાર પણ પ્રદાન કરે છે.
- કુટીર અને નાના પાયાના ઉદ્યોગોનું પતન: ઔદ્યોગિક વિકાસની કુટીર અને નાના પાયાના ઉદ્યોગો પર પ્રતિકૂળ અસર પડી છે.
- કુટીર ઉદ્યોગોના ઉત્પાદનમાં ઘટાડાથી ઘણા કારીગરો બેરોજગાર થઈ ગયા.
- શ્રમની સ્થિરતા : ભારતમાં શ્રમની ગતિશીલતા ઓછી છે. પરિવાર સાથેના લગાવને કારણે લોકો નોકરી માટે દૂર-દૂરના વિસ્તારોમાં જતા નથી.
- ઓછી ગતિશીલતા માટે ભાષા, ધર્મ અને આબોહવા જેવા પરિબળો પણ જવાબદાર છે.
- શિક્ષણ પ્રણાલીમાં ખામીઓ: મૂડીવાદી વિશ્વમાં નોકરીઓ અત્યંત વિશિષ્ટ બની ગઈ છે પરંતુ ભારતની શિક્ષણ પ્રણાલી આ નોકરીઓ માટે જરૂરી યોગ્ય તાલીમ અને કુશળતા પ્રદાન કરતી નથી.
- આમ કામ કરવા ઈચ્છુક ઘણા લોકો કૌશલ્યના અભાવે બેરોજગાર બની જાય છે.

ICE FACT

સરકાર દ્વારા તાજેતરની પહેલ

- આજીવિકા અને એન્ટરપ્રાઇઝ માટે હાંસિયામાં ઘડેલાયેલી વ્યક્તિઓ માટે સપોર્ટ(SMILE)
- પીએમ-દક્ષ (વડાપ્રધાન કાર્યક્ષમ અને કાર્યક્ષમ સમગ્ર લાભાર્થી)
- મહાત્મા ગાંધી રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ રોજગાર ગેરંટી અધિનિયમ (MGNREGA)
- પ્રધાનમંત્રી કૌશલ વિકાસ યોજના (PMKVY)
- સ્ટાર્ટઅપ ઈન્ડિયા યોજના

આગળ શું/લવિષ્યના પગલાં

- શ્રમ-સઘન ઉદ્યોગોને પ્રોત્સાહન આપવું: ભારતમાં ફૂડ પ્રોસેસિંગ, ચામડા અને ફૂટવેર, લાકડાના ઉત્પાદકો અને ફર્નિચર, કાપડ અને વસ્ત્રો અને કાપડ જેવા ઘણા શ્રમ-સઘન ઉત્પાદન ક્ષેત્રો છે.
- રોજગારીનું સર્જન કરવા માટે દરેક ઉદ્યોગ માટે વ્યક્તિગત રીતે ડિઝાઇન કરાયેલા વિશેષ પેકેજની આવશ્યકતા છે.
- ઉદ્યોગોનું વિકેન્દ્રીકરણ: દરેક ક્ષેત્રના લોકોને રોજગારી મળી રહે તે માટે ઔદ્યોગિક પ્રવૃત્તિઓનું વિકેન્દ્રીકરણ જરૂરી છે.
- ગ્રામીણ વિસ્તારોના વિકાસથી ગ્રામીણ લોકોનું શહેરી વિસ્તારોમાં સ્થળાંતર ઘટાડવામાં મદદ મળશે જેથી શહેરી ક્ષેત્રની નોકરીઓ પરનું દબાણ ઘટશે.
- મુસદ્દાની રાષ્ટ્રીય રોજગાર નીતિ : ત્યાં છે એક માટે જરૂરિયાત રાષ્ટ્રીય રોજગાર નીતિ (NEP) કે મલ્ટિ-પાંખીયાવાળો હસ્તક્ષેપો છે જે બહુવિધ નીતિ વિસ્તારોમાં માત્ર શ્રમ અને કારકિર્દી ક્ષેત્ર અસર કરે છે, સામાજિક અને આર્થિક મુદ્દાઓ સંપૂર્ણ શ્રેણી આવરી સમૂહ સમાવેશ થાય છે.

- રાષ્ટ્રીય રોજગાર નીતિના મૂળ સિદ્ધાંતોમાં નીચેનાનો સમાવેશ થઈ શકે છે:
- કૌશલ્ય વિકાસ દ્વારા માનવ મૂડીમાં વધારો કરવો.
- ઔપચારિક અને અનૌપચારિક ક્ષેત્રોમાં તમામ નાગરિકો માટે પૂરતી સંખ્યામાં સારી ગુણવત્તાવાળી નોકરીઓનું સર્જન કરવું.
- મજૂર બજારમાં સામાજિક એકતા અને સમાનતાને મજબૂત કરવા.
- સરકાર દ્વારા લેવામાં આવેલી વિવિધ પહેલોમાં સુસંગતતા અને સંકલન.
- ઉત્પાદક સાહસોમાં મુખ્ય રોકાણકાર બનવા માટે ખાનગી ક્ષેત્રને ટેકો આપવો.
- સ્વ-રોજગાર ધરાવતા વ્યક્તિઓને તેમની આવક સુધારવા માટે તેમની ક્ષમતાઓને મજબૂત કરીને ટેકો આપવા માટે.

2026 સુધીમાં ભારત વિશ્વનું ત્રીજું સૌથી મોટું ઇથેનોલ માર્કેટ બનશે: IEA

- ઇન્ટરનેશનલ એનર્જી એજન્સી (IEA)ના તાજેતરના સંશોધન મુજબ, ભારત 2026 સુધીમાં વિશ્વનું ત્રીજું સૌથી મોટું ઇથેનોલ માર્કેટ બનવાના માર્ગ પર છે.

મુખ્યમુદ્દા

- 2026 સુધીમાં, ભારત માત્ર US અને બ્રાઝિલથી પાછળ રહી જશે, કારણ કે તેણે 2070 સુધીમાં કાર્બન ન્યુટ્રલ બનવા માટે સ્વચ્છ ઊર્જા પર્યાવરણ તરફના સંક્રમણને વેગ આપ્યો છે.
- 2017-2021 વચ્ચે ભારતમાં ઇથેનોલનો ઉપયોગ ત્રણ ગણો વધીને અંદાજિત 3 બિલિયન લિટર થયો છે.
- આ સાથે ભારત 2026 સુધીમાં વિશ્વના ત્રીજા સૌથી મોટા ઇથેનોલ વપરાશકર્તા તરીકે ચીનને પાછળ છોડી દેશે.
- ઇથેનોલ મિશ્રણમાં ભારતની પ્રગતિ
- IEA અનુસાર, ભારતે ઇથેનોલ મિશ્રણના વિસ્તરણમાં “મોટી પ્રગતિ” કરી છે.
- 2017માં મિશ્રણ 2 ટકા હતું. 2021 સુધીમાં તે 8 ટકા સુધી પહોંચી ગયો હતો. આમ તે 2022 માં ભારતને 10 ટકા સંમિશ્રણ હાંસલ કરવાની આરે લાવી દીધું છે.

ભારતનું લક્ષ્ય

- PM નરેન્દ્ર મોદીએ જૂનમાં કહ્યું હતું કે કેન્દ્ર સરકાર 2025 સુધીમાં પેટ્રોલમાં 20% ઇથેનોલ મિશ્રણના લક્ષ્યને પૂર્ણ કરવા માટે પ્રતિબદ્ધ છે. અગાઉ, લક્ષ્યાંક તારીખ 2030 હતી. હાલમાં, 8.5% ઇથેનોલ ગેસોલિન સાથે ભેળવવામાં આવે છે.

ICE FACT

ઇથેનોલ

- ઇથેનોલ મુખ્ય જૈવ ઇંધણમાંનું એક છે. તે કુદરતી રીતે ચીસ્ટ દ્વારા ખાંડના આથા દ્વારા અથવા પેટ્રોકેમિકલ પ્રક્રિયાઓ જેમ કે ઇથિલિન હાઇડ્રેશન દ્વારા ઉત્પન્ન થાય છે.

ભારતમાં ઇથેનોલ સંમિશ્રણના ઉદ્દેશ્યો

- ઇથેનોલ મિશ્રણ નીચેના ઉદ્દેશ્યો સાથે કરવામાં આવે છે:
- ઊર્જા સુરક્ષા - ઇથેનોલનો વધુ ઉપયોગ તેલના આયાત બિલને ઘટાડવામાં મદદ કરશે.
- ખેડૂતો માટે પ્રોત્સાહન - તેલ કંપનીઓ શેરડીના ખેડૂતો પાસેથી ઇથેનોલ ખરીદે છે. આ રીતે તેમને ફાયદો થાય છે. ભારત સરકાર ઇથેનોલનું ઉત્પાદન કરવા તેમજ બિન-ખાદ્ય ફીડસ્ટોકમાંથી ઉત્પાદન કરવા માટે મકાઈ જેવા પાણી બચાવનારા પાકોના ઉપયોગને પ્રોત્સાહિત કરવાની પણ યોજના ધરાવે છે.
- ઉત્સર્જન પર અસર - ઇથેનોલ-મિશ્રિત પેટ્રોલનો ઉપયોગ કાર્બન મોનોક્સાઇડ (CO), નાઇટ્રોજન ઓક્સાઇડ્સ (NOx), અને હાઇડ્રોકાર્બન (HC) જેવા ઉત્સર્જનને ઘટાડવામાં મદદ કરશે.

ક્ષાર્ટકનું પ્રથમ LNG ટર્મિનલ મેંગલોરમાં સ્થપાશે

- ક્ષાર્ટક સરકારે મેંગલોરમાં રાજ્યનું પ્રથમ LNG ટર્મિનલ સ્થાપવા માટે સિંગાપોર સ્થિત LNG એલાયન્સ કંપની સાથે સમજૂતી કરાર (MoU) પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે.

મુખ્યમુદ્દા

- ન્યુ મેંગલોર પોર્ટ ટ્રસ્ટ (NMPT)ના સહયોગથી ક્ષાર્ટકમાં પ્રથમ LNG ટર્મિનલની સ્થાપના કરવામાં આવશે.
- ટર્મિનલની સ્થાપના માટે સરકારે રૂ. 2,250 કરોડનું રોકાણ કર્યું છે.
- આ પ્રોજેક્ટથી લગભગ 200 લોકોને સીધી રોજગારી મળશે.
- 2070 સુધીમાં નેટ ઝીરો કાર્બન હાંસલ કરવા માટે વૈકલ્પિક ઇંધણ બજારને વેગ આપવા માટે કેન્દ્ર સરકારની યોજનાના ભાગરૂપે ટર્મિનલની સ્થાપના કરવામાં આવશે.

ICE FACT

લિક્વિફાઇડ નેચરલ ગેસ (LNG)

- LNG એ કુદરતી ગેસનું લિક્વિફાઇડ સ્વરૂપ છે. વાયુ સ્વરૂપમાં તેનું પ્રમાણ કુદરતી ગેસ કરતા ઘણું નાનું છે. આ લિક્વિફાઇડ

સ્ટેટનો ઉપયોગ લાંબા અંતર પર કુદરતી ગેસના પરિવહનને સરળ બનાવવા માટે થાય છે.

LNG પોર્ટ ટર્મિનલ

- આ મોટા LNG વાહક જહાજોને સમાવવા માટે ડિઝાઇન કરવામાં આવ્યા છે જેનો ઉપયોગ LNG લોડ કરવા, વહન કરવા અને અનલોડ કરવા માટે થાય છે.

ભારતમાં LNG પોર્ટ ટર્મિનલ્સ

- કોંકણ LNG પ્રાઇવેટ લિમિટેડ- આ ટર્મિનલ દામોલ, મહારાષ્ટ્રમાં આવેલું છે અને તેની ક્ષમતા વાર્ષિક 5 મિલિયન ટન છે.
- દહેજ ટર્મિનલ, પેટ્રોનેટ LNG લિમિટેડ - આ ટર્મિનલ ગુજરાતમાં આવેલું છે. આ ટર્મિનલની ક્ષમતા વાર્ષિક 15 મિલિયન ટન છે.
- હજીરા ટર્મિનલ, શેલ લિમિટેડ - આ ટર્મિનલ ગુજરાતમાં આવેલું છે અને તેની ક્ષમતા વાર્ષિક 5 મિલિયન ટન છે.
- કોચી ટર્મિનલ, પેટ્રોનેટ LNG લિમિટેડ - તે વાર્ષિક 5 મિલિયન ટનની ક્ષમતા ધરાવે છે.
- મુન્દ્રા ટર્મિનલ - તે વાર્ષિક 5 મિલિયન ટનની ક્ષમતા ધરાવે છે.
- (ચેન્નઈ) ટર્મિનલ, ઈન્ડિયન ઓઇલ LNG - તે ઈન્ડિયન ઓઇલ કોર્પોરેશનનું સંયુક્ત સાહસ છે જેની ક્ષમતા વાર્ષિક 5 મિલિયન ટન છે.

ડોમેસ્ટિક સિસ્ટમલી ઇમ્પોર્ટન્ટ બેંક્સ (D-SIBs) શું છે?

- રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા (RBI) અનુસાર સ્ટેટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા (SBI), HDFC બેંક અને ICICI બેંક સિસ્ટમિકલી ઇમ્પોર્ટન્ટ ડોમેસ્ટિક બેંકો (D-SIBs) છે.

મુખ્યમુદ્દા

- RBI દ્વારા D-SIBs પર વર્તમાન અપડેટ 31 માર્ચ, 2021 સુધી બેંકો પાસેથી એકત્રિત કરવામાં આવેલા ડેટા પર આધારિત છે.
- RBI D-SIB ને તેમના પ્રણાલીગત મહત્વના સ્કોર્સ (SIS) ના આધારે યોગ્ય શ્રેણીમાં રેન્ક આપે છે.
- RBI ના 'D-SIBs સાથે વ્યવહાર કરવા માટે ફ્રેમવર્ક' હેઠળ SBIને ત્રીજા સ્થાને મૂકવામાં આવ્યું છે. આ કેટેગરી હેઠળ, બેંકે રિસ્ક વેઈટેડ એસેટ્સ (RWA) ના 0.60 ટકા પર વધારાની સામાન્ય ઇક્વિટી ટાયર-1 (CET1) જાળવી રાખવાની જરૂર છે.
- ICICI બેંક અને HDFC બેંક પ્રથમ સ્થાને છે. આ કેટેગરી હેઠળ, બેંકોએ તેમના RWA ના 0.20 ટકા પર વધારાની CET1 જાળવી રાખવાની જરૂર છે.

ICE FACT

D-SIB શું છે?

- કેટલીક બેંકો તેમના કદ અને એકબીજા સાથે જોડાયેલા હોવાને કારણે પ્રણાલીગત રીતે મહત્વપૂર્ણ બની જાય છે. આવી બેંકોને એવી બેંકો તરીકે ગણવામાં આવે છે જે 'નિષ્ફળ થવા માટે ખૂબ મોટી' (TBTF) છે. આ ધારણા કટોકટીના સમયમાં આ બેંકોમાં સરકારી સમર્થનની અપેક્ષા બનાવે છે.

કોર સેક્ટર ઇન્ડસ્ટ્રીઝ

- આઠ મુખ્ય ઉદ્યોગોનું ઉત્પાદન નવેમ્બરમાં આઠ મહિનામાં સૌથી ધીમી ગતિએ 3.1%ના દરથી વધ્યું હતું, જે ભારતીય અર્થતંત્રનો ધીમો વિકાસ દર દર્શાવે છે. ફૂડ ઓઇલ અને સિમેન્ટને બાદ કરતાં અન્ય તમામ સેક્ટરોએ હકારાત્મક વૃદ્ધિ નોંધાવી હતી.
- કોલસો, ફૂડ ઓઇલ, કુદરતી ગેસ, રિફાઇનરી ઉત્પાદનો, ખાતર, સ્ટીલ, સિમેન્ટ અને વીજળી : આઠ મુખ્ય ક્ષેત્રો છે.

મુખ્યમુદ્દા

- આઠ મુખ્ય ક્ષેત્રો વિશે:
- આ ઇન્ડેક્સ ઓફ ઇન્ડસ્ટ્રિયલ પ્રોડક્શન (IIP)માં સમાવિષ્ટ વસ્તુઓના ભારાંકના 40.27 ટકાનો સમાવેશ થાય છે.
- આઠ મુખ્ય ક્ષેત્રના ઉદ્યોગો તેમના ભારના ઉતરતા ક્રમમાં: રિફાઇનરી પ્રોડક્ટ્સ > વીજળી > સ્ટીલ > કોલસો > ફૂડ ઓઇલ > નેચરલ ગેસ > સિમેન્ટ > ખાતર.
- ઔદ્યોગિક ઉત્પાદન સૂચકાંક:
- IIP એ એક સૂચક છે જે આપેલ સમયગાળા દરમિયાન ઔદ્યોગિક ઉત્પાદનોના ઉત્પાદનના જથ્થામાં ફેરફારને માપે છે.
- તે સેન્ટ્રલ સ્ટેટિસ્ટિકલ ઓર્ગનાઇઝેશન (CSO), સ્ટેટિસ્ટિક્સ અને પ્રોગ્રામ અમલીકરણ મંત્રાલય દ્વારા દર મહિને સંકલિત અને પ્રકાશિત કરવામાં આવે છે.
- તે એક સંયુક્ત સૂચક છે જે નીચેના વર્ગીકૃત ઉદ્યોગ જૂથોના વિકાસ દરને માપે છે:
- ખાણકામ, ઉત્પાદન અને પાવર જેવા વ્યાપક ક્ષેત્રો.
- ઉપયોગ-આધારિત ક્ષેત્રો, એટલે કે મૂળભૂત માલ, મૂડી માલ અને મધ્યવર્તી માલ.
- IIP માટે આધાર વર્ષ 2011-2012 છે.
- IIP નું મહત્વ:
- તેનો ઉપયોગ નાણા મંત્રાલય, ભારતીય રિઝર્વ બેંક વગેરે સહિતની સરકારી એજન્સીઓ નીતિ-નિર્માણ હેતુઓ માટે કરે છે.
- IIP ત્રિમાસિક અને એડવાન્સ GDP અંદાજોની ગણતરી માટે અત્યંત સુસંગત રહે છે.

નાણાકીય કરાવ અને થાપણ વીમા બિલ

- તાજેતરમાં, નાણા મંત્રાલયે રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા (RBI) પાસેથી નાણાકીય ક્ષેત્રની કંપનીઓની નાદારી સાથે વ્યવહાર કરવા માટે ફાઈનાન્સિયલ રિઝોલ્યુશન એન્ડ ડિપોઝિટ ઈન્સ્યોરન્સ (FRDI) બિલના સુધારેલા સંસ્કરણનો મુસદ્દો તૈયાર કરવા સૂચનો માંગ્યા છે.
- વર્ષ 2018 માં, સરકારે બેંક થાપણોની સલામતી અંગેની ચિંતાઓ વચ્ચે FRDI બિલ 2017 પાછું ખેંચ્યું હતું.

મુખ્યમુદ્દા

- પૃષ્ઠભૂમિ:**
 - FRDI બિલ, 2017 નાણાકીય ક્ષેત્રમાં કંપનીઓની નાદારીના મુદ્દાને સંબોધવા માટે હતું.
 - જો બેંક, NBFC, વીમા કંપની, પેન્શન ફંડ અથવા એસેટ મેનેજમેન્ટ કંપની દ્વારા સંચાલિત મ્યુચ્યુઅલ ફંડ નિષ્ફળ જાય, તો તે તે પેઢીને વેચવા, અન્ય પેઢી સાથે મજૂ કરવા અથવા તેને સમાપ્ત કરવા માટે ઝડપી ઉકેલ પૂરો પાડે છે.
 - તેનો હેતુ બેંકો, વીમા કંપનીઓ, નોન-બેંકિંગ નાણાકીય કંપનીઓ, પેન્શન ફંડ અને સ્ટોક એક્સચેન્જ જેવી સંસ્થાઓની નિષ્ફળતાના પરિણામોને મર્યાદિત કરવાનો છે.
 - કેન્દ્ર સરકારની ખાતરી હોવા છતાં, થાપણોની સલામતી અંગે લોકોમાં ચિંતાને કારણે બિલ પાછું ખેંચી લેવામાં આવ્યું હતું.
 - ટીકાનો મુખ્ય મુદ્દો એ બિલમાં કહેવાતી 'બેલ-ઈન કલોઝ' હતી જે ફરજિયાત હતી કે બેંક નાદારીની સ્થિતિમાં, થાપણદારોએ તેમના દાવાઓ ઘટાડીને પતાવટના ખર્ચનો એક ભાગ સહન કરવો પડશે.
- નવા બિલ વિશે:**
 - આ બિલ એક સમાધાન સત્તાની સ્થાપના માટે જોગવાઈ કરશે, જે બેંકો, વીમા કંપનીઓ અને પ્રણાલીગત રીતે મહત્વપૂર્ણ નાણાકીય કંપનીઓને ઝડપી નિરાકરણ પ્રદાન કરવાની સત્તા ધરાવશે.
 - આ કાયદો બેંક થાપણદારો માટે રૂ. 5 લાખ સુધીનો વીમો પણ પ્રદાન કરશે જેમની પાસે પહેલેથી જ કાનૂની પીઠબળ છે.
- કાયદાકીય સમર્થનની જરૂર:**
 - RBI એ NBFCs (નોન-બેંકિંગ ફાઈનાન્સિયલ કંપનીઓ) માટે પ્રોમ્પ્ટ કરેક્ટિવ એક્શન (PCA) માળખું બહાર પાડ્યું હોવા છતાં, તેનાથી વિપરીત સમગ્ર નાણાકીય ક્ષેત્ર માટે કાયદાકીય સમર્થનની જરૂરિયાત અનુભવાય છે.
 - વર્તમાન સેટલમેન્ટ સિસ્ટમ ખાસ કરીને ખાનગી ક્ષેત્રની નાણાકીય કંપનીઓ માટે અયોગ્ય છે, કારણ કે ભારતમાં આમાંની ઘણી પ્રણાલીગત રીતે મહત્વપૂર્ણ હોદ્દાઓ પ્રાપ્ત કરે છે.

- નાણાકીય કંપનીઓના રિઝોલ્યુશન માટે એક જ એજન્સીની જોગવાઈ જસ્ટિસ બી.એન. શ્રીકૃષ્ણાની આગેવાની હેઠળના નાણાકીય ક્ષેત્ર લેજિસ્લેટિવ રિફોર્મ્સ કમિશન (FSLRC), 2011 દ્વારા કરવામાં આવેલી ભલામણોને અનુરૂપ છે.
- FSLRC બિલ સાથે નાદારી અને નાદારી કોડ, 2021 એ ઋણી નાણાકીય ક્ષેત્રની કંપનીઓને સમાપ્ત કરવાની અથવા પુનઃજીવિત કરવાની પ્રક્રિયાને સુવ્યવસ્થિત કરી છે.

નાદારી અને દેવાળું કોડ

- આ 2016માં અમલમાં આવેલો સુધારો છે. તે બિઝનેસ ફર્મ્સના નાદારી રિઝોલ્યુશન સંબંધિત વિવિધ કાયદાઓને આવરી લે છે.
- તે બેંકો જેવા લેણદારોને મદદ કરવા માટે સ્પષ્ટ અને ઝડપી નાદારીની કાર્યવાહી કરે છે, બાકીની વસૂલાત કરે છે અને ખરાબ લોનને અટકાવે છે, જે અર્થતંત્ર પર મુખ્ય તાણ છે.

ICE FACT

મુખ્ય શબ્દો

- નાદારી: આ એવી સ્થિતિ છે કે જ્યાં વ્યક્તિઓ અથવા કંપનીઓ તેમના બાકી દેવું ચૂકવવામાં અસમર્થ હોય છે.
- નાદારીપણું: તે એવી પરિસ્થિતિ છે કે જેમાં સક્ષમ અધિકારક્ષેત્રની અદાલતે કોઈ વ્યક્તિ અથવા અન્ય એન્ટિટીને નાદાર જાહેર કરી હોય, તેને ઉકેલવા અને લેણદારોના અધિકારોનું રક્ષણ કરવા માટે યોગ્ય આદેશ પસાર કર્યો હોય. તે લોનની ચૂકવણી કરવામાં અસમર્થતાની કાનૂની ઘોષણા છે.

‘હેલ્થકેર સેગમેન્ટ’ માટે અલગ રેગ્યુલેટર માટેની દરખાસ્ત: IRDAI

- હોસ્પિટલો માટે સામાન્ય ટેરિફ માળખું વિકસાવવા માટે, ઈન્સ્યોરન્સ રેગ્યુલેટરી એન્ડ ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી ઓફ ઈન્ડિયા (IRDAI) એ ‘હેલ્થકેર સેગમેન્ટ’ માટે એક અલગ નિયમનકારની દરખાસ્ત કરી છે અથવા આ ક્ષેત્રને હોસ્પિટલોને સ્વ-નિયમન કરવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ.
- એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે, હાલમાં હોસ્પિટલ ચાર્જનો કુગાવો દર 10-15% આસપાસ છે અને ટેરિફ નિયમિત ધોરણે બદલાઈ રહ્યા છે.

મુખ્યમુદ્દા

- હોસ્પિટલોના વર્તમાન ટેરિફ ફ્રેમવર્કથી સંબંધિત મુદ્દાઓ:**
 - વિવિધ ટેરિફ:-
 - હોસ્પિટલો પોતે નિયમિત રીતે ટેરિફમાં ફેરફાર કરતી રહે છે. હાલમાં ટેરિફ સ્ટ્રક્ચર અને ગ્રેડિંગ પર તેનું નિયમન કરવા માટે કોઈ સંસ્થા અસ્તિત્વમાં નથી.

- ગયા વર્ષે જ્યારે દેશમાં કોવિડ રોગચાળો આવ્યો હતો, ત્યારે કેટલીક હોસ્પિટલો દ્વારા દર્દીઓ પાસેથી વધુ પડતો ચાર્જ લેવામાં આવ્યો હતો.
- આરોગ્ય વીમા વ્યવસાયોનો ખર્ચ:-
- જો વીમા કંપનીઓ આ રીતે હોસ્પિટલોની માંગને સંતોષવાનું ચાલુ રાખે છે અને વધુ પડતી ચૂકવણી કરવાનું ચાલુ રાખે છે, તો આ લાંબા ગાળે સ્વાસ્થ્ય વીમા વ્યવસાય પર પ્રતિકૂળ અસર કરી શકે છે. ધ્યાન રાખો કે આ ઉદ્યોગ પહેલાથી જ મોટી સંખ્યામાં દાવાઓનો સામનો કરી રહ્યું છે.
- વ્યક્તિગત 'હોસ્પિટલ એમ્પેનલમેન્ટ' પ્રક્રિયા:-
- વ્યક્તિગત 'હોસ્પિટલ એમ્પેનલમેન્ટ' પ્રક્રિયાઓ હાલમાં આરોગ્ય સંભાળ યોજનાઓ અને ખાનગી વીમા હેઠળ સમાવિષ્ટ છે, જે વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ અને પ્રક્રિયાઓની ડુપ્લિકેશન અને બિનકાર્યક્ષમતા માટે ફાળો આપે છે.
- હોસ્પિટલોનું નિયમન કરવા માટે ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરનો અભાવ:-
- IRDAI પાસે હાલમાં હોસ્પિટલોનું નિયમન કરવા માટે કોઈ પ્રકારનું ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર નથી. હેલ્થકેર રાજ્યનો વિષય હોવાથી, IRDAI માટે હોસ્પિટલોનું નિયમન કરવું ખૂબ જ મુશ્કેલ બની જાય છે.
- ઈન્સ્યોરન્સ રેગ્યુલેટરી એન્ડ ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી ઓફ ઈન્ડિયા (IRDAI) એ ભારતમાં વીમા ક્ષેત્રની એકંદર દેખરેખ અને વિકાસ માટે સંસદના એક અધિનિયમ - ઈન્સ્યોરન્સ રેગ્યુલેટરી એન્ડ ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી એક્ટ, 1999 હેઠળ રચાયેલી એક વૈધાનિક સંસ્થા છે.
- **ભલામણો:**
- સ્વાસ્થ્ય વીમાની વધતી જતી પહોંચ સાથે સામાન્ય અને તબીબી કુગાવાના પરિબળોને અલગ કરવાની જરૂર છે અને તબીબી કુગાવો 'કન્ઝ્યુમર પ્રાઈસ ઈન્ડેક્સ' કુગાવા કરતાં ઘણી વખત વધારે છે તે જોતાં, કિંમત નિર્ધારણ અભિગમમાં પણ સુધારો કરવાની જરૂર છે.
- IRDAI એ વીમા કાર્યક્રમ હેઠળ આરોગ્ય સંભાળ માળખાના માનકીકરણ અને અસરકારક ઉપયોગને પ્રોત્સાહન આપવા માટે એક સામાન્ય હોસ્પિટલ રજિસ્ટ્રી, એમ્પેનલમેન્ટ પ્રક્રિયા, હોસ્પિટલોનું ગ્રેડિંગ અને પેકેજ ખર્ચના સુમેળની દરખાસ્ત કરી છે.
- એવી ભલામણ કરવામાં આવી છે કે એક સામાન્ય પેનલ પોર્ટલ સેટ કરવામાં આવે, જેનો ઉપયોગ તમામ સ્કીમ/વીમા કંપનીઓ દ્વારા પ્રમાણિત એમ્પેનલમેન્ટ માપદંડો માટે કરી શકાય, જે સલામતી અને ગુણવત્તાના ધોરણો પર વિશેષ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરીને અત્યંત ફાયદાકારક રહેશે.

આરોગ્ય વીમો

- **સ્વાસ્થ્ય કાળજી:**
- આવક અને રોજગારની દ્રષ્ટિએ આરોગ્ય સંભાળ ભારતમાં સૌથી મોટા ક્ષેત્રોમાંનું એક બની ગયું છે. વધતી જતી વસ્તી,

આવકના સ્તરમાં વધારો, ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરમાં વધારો, જાગરૂકતા, વીમા નીતિઓ અને તબીબી પ્રવાસન અને ક્લિનિકલ ટ્રાયલ્સ માટેના કેન્દ્ર તરીકે ભારતના ઉદભવે ભારતમાં આરોગ્ય સંભાળ ક્ષેત્રના વિકાસમાં ફાળો આપ્યો છે.

- આ વિસ્તારની જરૂરિયાતો વધી રહી હોવાથી આધુનિક તબીબી સુવિધાઓ પૂરી પાડવી જરૂરી છે. ભારત સરકાર દ્વારા ભંડોળ પૂરું પાડવામાં આવેલ આરોગ્ય વીમો ગરીબોને કોઈ પણ ખર્ચ વિના સમયસર સંભાળનો લાભ મેળવવા સક્ષમ બનાવે છે.

➤ **આરોગ્ય વીમાનું મહત્વ:**

- સ્વાસ્થ્ય વીમો એ ભારતમાં સ્વાસ્થ્ય સંબંધિત પડકારો સામે નાણાકીય સુરક્ષા પ્રદાન કરવા માટે 'આઉટ-ઓફ પોકેટ' (OOP) ખર્ચની જોગવાઈ કરવાની એક પદ્ધતિ છે.
- તે સ્વાસ્થ્ય વીમા, જોખમ-પૂલિંગ અને સ્વાસ્થ્ય પડકારોને કારણે મોટા ખર્ચને ટાળવા દ્વારા પૂર્વચૂકવણી માટે એક મહત્વપૂર્ણ સાધન તરીકે ઉભરી આવ્યું છે.
- આ ઉપરાંત પ્રી-પેઈડ પૂલ ફંડ પણ આરોગ્ય સંભાળની જોગવાઈની કાર્યક્ષમતામાં સુધારો કરી શકે છે.

➤ **આરોગ્ય વીમા સંબંધિત મુદ્દાઓ:**

- રહેવાની પરિસ્થિતિઓ અસમાન રીતે વિતરિત કરવામાં આવે છે:-
- આઝાદી પછી લોકોનું આયુષ્ય 35 વર્ષથી 65 વર્ષ સુધી નોંધપાત્ર રીતે વધ્યું છે, પરંતુ જીવનની સ્થિતિ દેશના વિવિધ ભાગોમાં અસમાન રીતે વહેંચાયેલી છે અને ભારતમાં સ્વાસ્થ્ય સમસ્યાઓ હજુ પણ મોટી ચિંતાનું કારણ છે.
- **ઓછો સરકારી ખર્ચ-**
- આરોગ્ય પરના ઓછા સરકારી ખર્ચે જાહેર ક્ષેત્રમાં આરોગ્ય સેવાઓની ક્ષમતા અને ગુણવત્તાને અવરોધિત કરી છે.
- આનાથી મોટાભાગના લોકોને - લગભગ બે તૃતીયાંશ -ને ખર્ચાળ ખાનગી ક્ષેત્રમાં સારવાર લેવા દબાણ કરે છે.
- આરોગ્ય સંબંધિત નાણાકીય સુરક્ષાનો અભાવ:-
- ઓછામાં ઓછી 30% વસ્તી અથવા 40 કરોડ વ્યક્તિઓ પાસે સ્વાસ્થ્ય સંબંધિત કોઈપણ પ્રકારની નાણાકીય સુરક્ષા નથી.

➤ **સંબંધિત સરકારી યોજનાઓ:**

- 'આયુષ્માન ભારત - પ્રધાન મંત્રી જન આરોગ્ય યોજના' (AB-PMJAY) ગૌણ સંભાળ (જેમાં સુપર સ્પેશિયાલિસ્ટ શામેલ નથી) તેમજ તૃતીય સંભાળ (જેમાં સુપર સ્પેશિયાલિસ્ટનો સમાવેશ થાય છે) માટે પરિવાર દીઠ રૂ. 5 લાખની વીમાની રકમ પૂરી પાડે છે.

ભારત અને મુક્ત વેપાર કરાર

- તાજેતરમાં, વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રાલયે જણાવ્યું હતું કે ભારત મુક્ત વેપાર કરાર (FTA) પૂર્ણ કરવા માટે ઇઝરાયેલ સાથે વાતચીત કરી રહ્યું છે.
- આ ઘોષણા બંને દેશો વચ્ચે રાજદ્વારી સંબંધોની સ્થાપનાની 30મી વર્ષગાંઠ સાથે એકરુપ છે.

મુખ્યમુદ્દા

- ➔ **મુક્ત વેપાર કરાર (FTA):**
 - આયાત અને નિકાસમાં અવરોધો ઘટાડવા માટે તે બે અથવા વધુ દેશો વચ્ચેનો કરાર છે.
 - મુક્ત વેપાર નીતિ હેઠળ, માલ અને સેવાઓની ખરીદી અને વેચાણ આંતરરાષ્ટ્રીય સરહદો પર થઈ શકે છે, જેના માટે ઓછી અથવા કોઈ સરકારી ફી, ક્વોટા અને સબસિડી જેવી જોગવાઈઓ કરવામાં આવે છે.
 - મુક્ત વેપારનો ખ્યાલ વેપાર સંરક્ષણવાદ અથવા આર્થિક અલગતાવાદથી વિપરીત છે.
- ➔ **ભારત અને મુક્ત વેપાર કરાર:**
 - નવેમ્બર 2019 માં પ્રાદેશિક વ્યાપક આર્થિક ભાગીદારી (RCEP) માંથી ભારતની બહાર નીકળ્યા પછી, જાપાન, ચીન અને ઓસ્ટ્રેલિયાનો સમાવેશ કરતું 15-સભ્ય FTA જૂથ ભારત માટે નિષ્ક્રિય બન્યું.
 - પરંતુ મે 2021માં જાહેરાત કરવામાં આવી હતી કે 2013થી અટકેલી ભારત-EU વાટાઘાટો ફરી શરૂ કરવામાં આવશે.
 - બંને પક્ષો હવે કામના આ વિવિધ પાસાઓને આગળ વધારવા માટે આંતરિક તૈયારીઓમાં વ્યસ્ત છે.
 - ભારતના દ્વિપક્ષીય મુક્ત વેપાર કરારો પર સંયુક્ત આરબ અમીરાત, યુનાઈટેડ કિંગડમ, ઓસ્ટ્રેલિયા અને કેનેડા સાથે વાટાઘાટો કરવામાં આવી રહી છે.
 - UAE સાથેનો કરાર 'ફાઈનલાઈઝેશનની નજીક' હતો જ્યારે ઓસ્ટ્રેલિયા સાથેનો FTA 'ખૂબ જ એડવાન્સ સ્ટેજ' પર હતો.
- ➔ **ભારતના અન્ય મહત્વપૂર્ણ વેપાર કરારો:**
 - ભારત અને મોરેશિયસ વચ્ચે વ્યાપક આર્થિક સહકાર અને ભાગીદારી કરાર (CECPA).
 - સાઉથ એશિયા પ્રેફરન્શિયલ ટ્રેડ એગ્રીમેન્ટ (SAPTA):-
 - તે સભ્ય દેશો વચ્ચે વેપારને પ્રોત્સાહન આપવા માટે 1995માં અમલમાં આવ્યો હતો.
 - સાઉથ એશિયન ફ્રી ટ્રેડ એરિયા (SAFTA): આ ફ્રી ટ્રેડ એગ્રીમેન્ટ માલસામાન સુધી મર્યાદિત છે, જેમાં ઇન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી જેવી તમામ સેવાઓને બાદ કરતાં. વર્ષ 2016 સુધીમાં તમામ વેપારી માલની કસ્ટમ ડ્યુટી શૂન્ય કરવા માટે એક કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.

- ➔ એશિયા પેસિફિક ટ્રેડ એગ્રીમેન્ટ (APTA):-
- બેંગકોક કરાર, એક પ્રેફરન્શિયલ ટેરિફ શાસન જેનો ઉદ્દેશ્ય સભ્ય દેશો દ્વારા પરસ્પર સંમત થયેલી છૂટછાટોના વિનિમય દ્વારા આંતર-પ્રાદેશિક વેપારને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.
- ➔ **ભારતની વિદેશી વેપાર નીતિના મુદ્દાઓ:**
 - ગરીબ ઉત્પાદન ક્ષેત્ર:-
 - તાજેતરના સમયગાળામાં ભારતના ગ્રોસ ડોમેસ્ટિક પ્રોડક્ટ (જીડીપી)માં ઉત્પાદન ક્ષેત્રનો હિસ્સો 14% છે.
 - જર્મની, યુએસએ, દક્ષિણ કોરિયા અને જાપાન જેવા અદ્યતન અને વિકસિત દેશો માટે તુલનાત્મક આંકડા અનુક્રમે 19%, 11%, 25% અને 21% છે.
 - ચીન, તુર્કી, ઇન્ડોનેશિયા, રશિયા, બ્રાઝિલ જેવા ઉભરતા અને વિકાસશીલ દેશોના અનુરૂપ આંકડા અનુક્રમે 27%, 19%, 20%, 13%, 9% છે અને ઓછી આવક ધરાવતા દેશો માટે તેનો હિસ્સો 8% છે.
 - પ્રતિકૂળ FTA's:-
 - છેલ્લા દાયકામાં, ભારતે દક્ષિણપૂર્વ એશિયાઈ રાષ્ટ્રોના સંગઠન (ASEAN), રિપબ્લિક ઓફ કોરિયા, જાપાન અને મલેશિયા સાથે FTAs પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે.
 - જો કે, મોટાભાગે એવું માનવામાં આવે છે કે આ કરારોથી ભારત કરતાં ભારતના વેપારી ભાગીદારોને વધુ ફાયદો થયો છે.
 - સંરક્ષણવાદ : આત્મનિર્ભર ભારત અભિયાને એ વિચારને વેગ આપ્યો છે કે ભારત ઝડપથી એક સંરક્ષણવાદી બંધ બજાર અર્થતંત્ર બની રહ્યું છે.

ભારત-ઇઝરાયેલ સંબંધો

- ➔ **ઐતિહાસિક સંબંધો:**
 - 1962ના ભારત-ચીન યુદ્ધ દરમિયાન બંને દેશો વચ્ચે વ્યૂહાત્મક સહયોગ શરૂ થયો હતો.
 - 1965માં ઇઝરાયેલે પાકિસ્તાન સામેના યુદ્ધમાં ભારતને M-58 160-mm મોર્ટાર દાગડોળો પૂરો પાડ્યો હતો.
 - 1998માં ભારતના પોખરણ પરમાણુ પરીક્ષણોની નિંદા ન કરવાનો નિર્ણય લેનારા કેટલાક દેશોમાંથી તે એક હતો.
- ➔ **આર્થિક:**
 - ભારત એશિયામાં ઇઝરાયેલનો ત્રીજો સૌથી મોટો વેપારી ભાગીદાર છે અને વૈશ્વિક સ્તરે સાતમો સૌથી મોટો વેપારી ભાગીદાર છે.
 - બંને દેશો વચ્ચેનો વેપાર હાલમાં US\$4.14 બિલિયન (એપ્રિલ 2020 - ફેબ્રુઆરી 2021) પર છે, એક આંકડો જેમાં સંરક્ષણ વેપારનો સમાવેશ થતો નથી જે વધી રહ્યો છે.
 - ઇઝરાયેલની કંપનીઓએ ભારતમાં ઉર્જા, નવીનીકરણીય ઉર્જા, ટેલિકોમ્યુનિકેશન, રિયલ એસ્ટેટ, વોટર ટેકનોલોજીમાં રોકાણ કર્યું છે અને ભારતમાં R&D કેન્દ્રો અથવા ઉત્પાદન એકમો સ્થાપવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરી રહી છે.

- ઇઝરાયેલ-ભારત ઔદ્યોગિક R&D અને ટેકનોલોજિકલ ઇનોવેશન ફંડ (I4F) તરફથી પ્રથમ અનુદાન પ્રાપ્તકર્તાની જાહેરાત પાણીના કાર્યક્ષમ ઉપયોગ દ્વારા, સંચાર માળખામાં સુધારો કરીને અને સૌર ઊર્જાનો ઉપયોગ કરીને ભારતીયો અને ઇઝરાયેલીઓના જીવનને સુધારવા માટે કામ કરતી કંપનીઓનો સમાવેશ થાય છે.
- આ ફંડનો ઉદ્દેશ્ય ઇઝરાયેલના સાહસિકોને ભારતીય બજારમાં પ્રવેશવામાં મદદ કરવાનો છે.
- **સંરક્ષણ:**
- ઇઝરાયેલ લગભગ બે દાયકાથી ભારતના ટોચના ચાર શસ્ત્ર સપ્લાયર્સમાંનું એક છે, જેમાં દર વર્ષે લગભગ US\$1 બિલિયનનું લશ્કરી વેચાણ થાય છે.
- ભારતીય સશસ્ત્ર દળોએ વર્ષોથી ફાલ્કન AWACS (એરિયલ વોર્નિંગ એન્ડ કંટ્રોલ સિસ્ટમ) અને હેરોન, સર્ચર-II અને હેરોપ ડ્રોનથી લઈને બરાક મિસાઈલ વિરોધી સંરક્ષણ પ્રણાલીઓ અને સ્પાઈડર એન્ટી-એરક્રાફ્ટ સિસ્ટમ્સ સહિતની ઇઝરાયેલી શસ્ત્ર પ્રણાલીઓની વિશાળ મિસાઈલ સિસ્ટમનો સમાવેશ થાય છે.
- આ હસ્તાંતરણમાં 'પાયથોન' અને 'ડર્બી' એર-ટુ-એર મિસાઈલથી લઈને 'ક્રિસ્ટલ મેઝ' અને સ્પાઈડર-2000 બોમ્બ સુધીની ઇઝરાયેલી મિસાઈલો અને ચોકસાઈ-માર્ગદર્શિત યુદ્ધસામગ્રીની શ્રેણીનો પણ સમાવેશ થાય છે.
- ભારત અને ઇઝરાયેલ વચ્ચે દ્વિપક્ષીય સંરક્ષણ સહકાર પર સંયુક્ત કાર્યકારી જૂથ (JWG) ની 15મી બેઠકમાં, બંને દેશો સહકારના નવા ક્ષેત્રોને ઓળખવા માટે એક વ્યાપક દસ વર્ષનો રોડમેપ તૈયાર કરવા ટાસ્ક ફોર્સની રચના કરવા સંમત થયા છે.
- **કૃષિ:**
- ભારત અને ઇઝરાયેલે કૃષિ સહકારમાં વિકાસ માટે “ત્રણ વર્ષના કાર્ય યોજના કરાર” પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે.
- **COVID-19 પ્રતિસાદ:**
- વર્ષ 2020 માં, એક ઇઝરાયેલની ટીમ એક બહુ-પક્ષીય મિશન સાથે ભારતમાં આવી, કોડ-નામ ‘ઓપરેશન બ્રેથિંગ સ્પેસ’, જે કોવિડ-19 પ્રતિસાદ પર ભારતીય અધિકારીઓ સાથે કામ કરવા માટે રચાયેલ છે.

આગળ શું/ભવિષ્યના પગલાં

- ભારત કોઈપણ મોટા વેપાર સોદા માટે પક્ષકાર નથી તે જોતાં, આ સકારાત્મક વેપાર નીતિ એજન્ડાનો એક મહત્વપૂર્ણ ભાગ હશે.
- ભારતની વેપાર નીતિના માળખાને આર્થિક સુધારાઓ દ્વારા સમર્થન મળવું જોઈએ, જેના પરિણામે ખુલ્લું, સ્પર્ધાત્મક અને તકનીકી રીતે નવીન ભારતીય અર્થવ્યવસ્થા આવશે.

- રાષ્ટ્રવાદ, રાષ્ટ્રવાદ અને સંરક્ષણવાદ લોકોની લાગણીનો લાભ લે છે કે તેઓ પાછળ રહી ગયા છે અને સિસ્ટમમાંથી બહાર ફેંકાઈ ગયા છે.
- તેથી આપણે આર્થિક નેટવર્ક્સમાં સાર્વત્રિક સમાવેશને સુનિશ્ચિત કરવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાની જરૂર છે જે વ્યક્તિઓ અને પરિવારોને નાણાકીય સુરક્ષા અને વધુ સારી તકો પ્રાપ્ત કરવાની મંજૂરી આપે છે.

શ્રીલંકાની નાણાકીય કટોકટી

- વિશ્વ બેંકના શ્રીલંકા ડેવલપમેન્ટ અપડેટ (SLDU) અનુસાર, શ્રીલંકા નોકરી અને કમાણીની ખોટ અને ઉચ્ચ ખાદ્ય કુગાવાના કારણે તીવ્ર આર્થિક સંકટનો સામનો કરી રહ્યું છે.

મુખ્યમુદ્દા

- વિદેશી બોનસ અને સ્થાનિક દેવું ચૂકવવા માટે સરકાર દ્વારા નાણા છાપવાને કારણે મોંઘવારી વધી છે.
- વિશ્વ બેંક અનુસાર, કોવિડ-19 રોગચાળાની શરૂઆતથી ગરીબી રેખા નીચે જીવતા લોકોનો હિસ્સો 11.7% વધવાની ધારણા છે.
- પશ્ચિમ પ્રાંત જેવા વધુ શહેરી વિસ્તારોમાં કામ કરતા લોકોમાં ઉદ્યોગ પર તેનો પ્રભાવ અપ્રમાણસર રીતે મોટો હતો.

પ્રાદેશિક અસમાનતા પર વિશ્વ બેંક

- કોવિડ-19 રોગચાળાએ તમામ આર્થિક ક્ષેત્રોને સમાન રીતે અસર કરી નથી. ક્ષેત્રીય જીડીપી ડેટા અને પ્રકરણ 1 માં ચર્ચા કર્યા મુજબ, સેવા અને કૃષિ દ્વારા ઉદ્યોગને વધુ અસર થઈ છે. પરંતુ પેટા ક્ષેત્રોમાં મોટા ફેરફારો જોવા મળ્યા હતા. નબળી બાહ્ય માંગની અસર નિકાસલક્ષી પેટા ક્ષેત્રો પર પડી છે. ઔદ્યોગિક પેટા ક્ષેત્રોમાં, કાપડ ઉત્પાદન અને ઉત્પાદનમાં સૌથી વધુ ઘટાડો થયો છે કારણ કે આ ક્ષેત્રો માંગ પ્રત્યે સંવેદનશીલ છે.

સાર્વભૌમ રેટિંગ્સ

- મૂડીઝ, એસએન્ડપી અને ફ્રિચ જેવી રેટિંગ એજન્સીઓએ નાણાકીય કટોકટીને કારણે શ્રીલંકા માટે તેમના સાર્વભૌમ રેટિંગને ડાઉનગ્રેડ કર્યું છે. મૂડીઝે તેનું રેટિંગ ડાઉનગ્રેડ કરીને બે સ્થાન Caa1 કર્યું, બીજી તરફ, S&P એ સપ્ટેમ્બરમાં તેનું રેટિંગ ડાઉનગ્રેડ કરીને B- અને ડિસેમ્બરમાં CCC+ કર્યું.

વિશ્વ બેંક સૂચન

- વિશ્વ બેંક શ્રીલંકાને તેની અર્થવ્યવસ્થામાં પરિવર્તન લાવવા, ટકાઉ માર્ગ હાંસલ કરવા અને ગરીબી ઘટાડવા અને COVID-19 ની અસરમાંથી પુનઃપ્રાપ્ત કરવા માટે વધુ

- નોકરીઓનું સર્જન કરવા માટે ચાર પ્રાથમિકતાઓ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાનું સૂચન કરે છે. તેની ચાર પ્રાથમિકતાઓ છે:
- ખેડૂતોને ઉચ્ચ-મૂલ્ય, નિકાસ-લક્ષી પાક મિશ્રણ તરફ ખસેડીને કૃષિ ઉત્પાદકતા અને આવક વધારવી જોઈએ.
- ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં લાભદાયક બિન-ખેતી નોકરીઓ મેળવવા માટેના અવરોધો દૂર કરવા જોઈએ. આ એટલા માટે છે કારણ કે તેઓ આજીવિકાના મહત્વપૂર્ણ અને સંભવિત ઉત્પાદક સ્ત્રોત છે.
- નોકરીઓની ગુણવત્તા સુધારવા માટે, શ્રમ ઉત્પાદકતા વધારવા અને નોકરીઓનું સર્જન કરવા માટે વ્યાપક સુધારાઓને ટેકો આપવો જોઈએ.
- અવકાશી પરિવર્તનને પ્રોત્સાહન આપવું જોઈએ અને સમાવેશને મજબૂત બનાવવો જોઈએ.

- ગ્રાહકની સ્પષ્ટ સંમતિ મેળવ્યા પછી જ ચુકવણીનાં સાધનો ઓફલાઈન વ્યવહારો માટે સક્ષમ કરવામાં આવશે.

ICE FACT

ઑફલાઈન ચુકવણી શું છે?

- ટેલિકોમ અથવા ઇન્ટરનેટ કનેક્ટિવિટીની જરૂર ન હોય તેવા વ્યવહારોને ઑફલાઈન ચુકવણી કહેવામાં આવે છે.

ભારતે ડિસેમ્બર 2021માં \$37.29 બિલિયનના માલની નિકાસ કરી હતી

- વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રાલયે તાજેતરમાં દેશનો માસિક મર્ચેન્ડાઈઝ નિકાસ અહેવાલ બહાર પાડ્યો હતો. આ રિપોર્ટ અનુસાર ડિસેમ્બર 2021માં ભારતે 37.29 બિલિયન ડોલરના માલની નિકાસ કરી હતી.

રિપોર્ટના મુખ્ય તારણો

- ડિસેમ્બર 2021માં પેટ્રોલિયમ પ્રોડક્ટ્સ, એન્જિનિયરિંગ પ્રોડક્ટ્સ, જેમ્સ અને જ્વેલરી જેવા માલસામાનની નિકાસ માંગ સૌથી વધુ હતી. એપ્રિલ અને ડિસેમ્બર વચ્ચે નિકાસમાં 48.9%નો વધારો થયો છે. પ્રથમ નવ મહિનામાં (એપ્રિલથી ડિસેમ્બર) સંચિત સેવાઓની નિકાસ USD 179 બિલિયન સુધી પહોંચી છે. આ નાણાકીય વર્ષના અંત સુધીમાં USD 230 બિલિયન સુધી પહોંચી જશે. નિકાસ વધવા પાછળનું મુખ્ય કારણ નિકાસ બાસ્કેટનું વિસ્તરણ છે.

નિકાસ

- એપ્રિલ અને ડિસેમ્બર 2021 વચ્ચે દેશની વેપારી નિકાસ 300 બિલિયન યુએસ ડોલર હતી. જે 2019ના સમાન સમયગાળા કરતાં 26% વધુ હતું. આ દરે, ભારતની નિકાસ 2021-22માં USD 400 બિલિયનને સ્પર્શશે. 2020-21માં દેશની નિકાસ 290 બિલિયન યુએસ ડોલર હતી.

એન્જિનિયરિંગ ગુડ્સ

- કુલ નિકાસમાં એન્જિનિયરિંગ ગુડ્સનો હિસ્સો 26% છે. ગત વર્ષની સરખામણીએ આમાં 37 ટકાનો વધારો થયો છે.

જેમ્સ અને જ્વેલરી

- કુલ નિકાસમાં જેમ્સ અને જ્વેલરીનો હિસ્સો 8% છે. તેમાં 15.8% નો વધારો થયો છે.

RBI એ ઑફલાઈન ડિજિટલ પેમેન્ટ પર ફેમવર્ક બહાર પાડ્યું

- 3 જાન્યુઆરી, 2022 ના રોજ, ભારતીય રિઝર્વ બેંક (RBI) એ ડિજિટલ મોડમાં નાના મૂલ્યના ઑફલાઈન વ્યવહારો માટે એક માળખું બહાર પાડ્યું છે.

ફેમવર્કના મુખ્ય મુદ્દાઓ

- આ ફેમવર્ક મુજબ, ઑફલાઈન ચુકવણી કોઈપણ ચેનલ અથવા માધ્યમો જેમ કે વૉલેટ, મોબાઈલ ઉપકરણ અથવા કાર્ડનો ઉપયોગ કરીને કરી શકાય છે. જો કે, તેઓ નજીકમાં અથવા ફક્ત સામ-સામે મોડમાં કરી શકાય છે.
- અધિકૃત પેમેન્ટ સિસ્ટમ ઓપરેટર્સ (પીએસઓ) અને પેમેન્ટ સિસ્ટમ પાર્ટિસિપન્ટ્સ (પીએસપી) સહિત બેંકો અને નોન-બેંક, જેઓ ઑફલાઈન મોડમાં ચુકવણીઓ ઓફર કરવા માંગે છે, તેમણે નિયત માળખા હેઠળની જરૂરિયાતોનું પાલન કરવું પડશે.
- વધારાના ફેક્ટર ઓફ ઓથેન્ટિકેશન (AFA) વિના ઑફલાઈન ચુકવણી વ્યવહારો ઓફર કરી શકાય છે.
- ગ્રાહકની સ્પષ્ટ સંમતિના આધારે ઑફલાઈન વ્યવહારો માટે ચુકવણીનું સાધન સક્ષમ કરવામાં આવશે. કાર્ડ દ્વારા આવા વ્યવહારોને કોન્ટેક્ટલેસ ટ્રાન્ઝેક્શન ચેનલ પર સ્વિચ કર્યા વિના પરવાનગી આપવામાં આવશે.
- ઑફલાઈન ચુકવણી વ્યવહારો માટેની ઉપલી મર્યાદા 200 હોવી જોઈએ.
- બેંક અથવા નોન-બેંક જારીકર્તાને ટ્રાન્ઝેક્શન વિગતો પ્રાપ્ત થતાંની સાથે જ ચુકરને ટ્રાન્ઝેક્શન એલર્ટ મોકલવાનું ફરજિયાત કરવામાં આવ્યું છે. જો કે, દરેક ટ્રાન્ઝેક્શન માટે ચેતવણીઓ મોકલવાની કોઈ ફરજ નથી.

વ્યાપારી આયાત

- ડિસેમ્બર 2021માં દેશની મર્ચેન્ડાઇઝ આયાત 59.27 બિલિયન યુએસડી હતી. તેમાં 38.06%નો વધારો થયો છે. ડિસેમ્બર 2019માં તે 49.7% હતો.

વેપાર માં નુકશાન

- ડિસેમ્બર 2021માં વેપાર ખાધ 21.99 બિલિયન યુએસ ડોલર હતી. ગયા વર્ષે તે US\$ 15.75 બિલિયન હતું.

આયાત

- ડિસેમ્બર 2021માં આયાત USD 59.27 બિલિયન હતી. તેમાં 38 ટકાનો વધારો થયો છે.
- ડિસેમ્બર 2021માં તેલની આયાત USD 15.9 બિલિયન હતી. તે 65.17% વધ્યો.

એરટેલ પેમેન્ટ્સ બેંક અનુસૂચિત બેંકોની યાદીમાં સામેલ

- રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા (RBI) એ તાજેતરમાં એરટેલ પેમેન્ટ્સ બેંકને RBI એક્ટ, 1934ના બીજા શેડ્યુલમાં સામેલ કરી છે. HDFC, ICICI અને SBI ને D-SIB તરીકે જાળવી રાખવામાં આવ્યા છે. D-SIB એટલે ડોમેસ્ટિક સિસ્ટમેટિકલી ઈમ્પોર્ટન્ટ બેંકો.

D-SIB માટે માપદંડ

- બેંક CET 1 ની શ્રેણીની હોવી જોઈએ. CET 1 નો અર્થ કોમન ઈક્વિટી ટાયર 1 છે. નાણાકીય કટોકટીથી સ્વ-બચાવ માટે આ એક સાવચેતીનું પગલું છે. તે બેસલ III ના ધોરણો હેઠળ આવે છે. બેસલ III ના ધોરણો આંતરરાષ્ટ્રીય નિયમો છે. દેખરેખ અને નિયમનમાં સુધારો કરવા માટે તેની રજૂઆત કરવામાં આવી હતી. તે ટાયર I અને ટાયર II માં વહેંચાયેલું છે. ટાયર I CET 1 અને AT1 માં વિભાજિત થયેલ છે. AT1 એ વધારાનું સ્તર 1 છે. CET 1 માં, બેંકની કામગીરીનું મૂલ્યાંકન તેના વળતરના આધારે કરવામાં આવે છે. CET 1 એ બેંકની મૂડી અને સંપત્તિ વચ્ચેનો ગુણોત્તર છે.

D-SIB યાદીમાં બેંકો

- RBI એ 2015-16 માં ICICI અને SBI ને D-SIB તરીકે રાખ્યું હતું. HDFCને 2017માં આ યાદીમાં મૂકવામાં આવ્યું હતું.

RBIનું બીજું શેડ્યુલ

- RBI એક્ટ, 1934માં ચાર શેડ્યુલ છે. આરબીઆઈના બીજા શેડ્યુલમાં પ્રવેશવા માટે, બેંકે નીચેની શરતો પૂરી કરવી પડશે:

- DTL એક વર્ષ માટે સતત 750 કરોડથી ઓછું ન હોવું જોઈએ
- CRAR ઓછામાં ઓછો 12% હોવો જોઈએ
- ગ્રોસ એનપીએ 5% કરતા ઓછી હોવી જોઈએ
- SLR અને CRR નું પાલન કરવું આવશ્યક છે
- કોઈ મોટી સુપરવાઇઝરી ચિંતાઓ નથી

ICE FACT**ઉપરોક્ત શબ્દોનો અર્થ**

- DTL (ડિમાન્ડ એન્ડ ટાઈમ લાયબિલિટીઝ): આ થાપણો દ્વારા એકત્રિત કરવામાં આવેલી રકમ છે.
- CRAR (કેપિટલ ટુ રિસ્ક વેઈટેડ એસેટ્સ રેશિયો): તેનો ઉપયોગ થાપણદારોના રક્ષણ માટે થાય છે.
- NPA: નોન પરફોર્મિંગ એસેટ્સ
- SLR (સ્ટેચ્યુટરી લિક્વિડિટી રેશિયો): આ ન્યૂનતમ રકમ છે જે બેંકે રોકડ અથવા અન્ય સિક્યોરિટીઝ અથવા સોનાના રૂપમાં જાળવી રાખવાની હોય છે.
- CRR (કેશ રિઝર્વ રેશિયો): તે કુલ થાપણોનો એક ભાગ છે જે બેંકોએ RBI પાસે રાખવાની હોય છે. RBIની મોનેટરી પોલિસી કમિટી દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે છે.

વારાણસી એગ્રી-એક્સપોર્ટ હબ

- 7 જાન્યુઆરી, 2022 ના રોજ, વાણિજ્ય મંત્રાલયની શાખા APEDA (એગ્રિકલ્ચર એન્ડ પ્રોસેસ ફૂડ પ્રોડક્ટ્સ એક્સપોર્ટ ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી) એ ઉત્તર પ્રદેશમાં સંભવિત જિલ્લાઓને તે પ્રદેશમાંથી વારાણસી એગ્રી-એક્સપોર્ટ હબ (VAEH) તરીકે નિકાસને પ્રોત્સાહન આપવા માટે ઓળખ્યા છે.

મુખ્યમુદ્દા

- એગ્રીકલ્ચર એન્ડ પ્રોસેસ ફૂડ પ્રોડક્ટ્સ એક્સપોર્ટ ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી (APEDA) એ VAEH વિકસાવીને ઉત્તર પ્રદેશના પૂર્વાચલ પ્રદેશમાંથી નિકાસને પ્રોત્સાહન આપવા માટે એક પહેલ શરૂ કરી છે.
- રાજ્યના પૂર્વાચલ પ્રદેશમાં વારાણસી, મિર્ઝાપુર, પ્રયાગરાજ, આઝમગઢ, ગોરખપુર, ગાઝીપુર, બસ્તી, ચંદૌલી, જૈનપુર અને સંત રવિદાસ નગર જિલ્લાઓનો સમાવેશ થાય છે.
- છેલ્લા 6 મહિનામાં પૂર્વાચલ પ્રદેશમાંથી 20,000 ટન કૃષિ પેદાશોની નિકાસ કરવામાં આવી છે. લગભગ 5,000 ટન તાજા ફળો અને શાકભાજી જ્યારે 15,000 ટન અનાજની વિચેતનામ, નેપાળ, ગલ્ફ દેશો અને બાંગ્લાદેશમાં નિકાસ કરવામાં આવી છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsappicerajkotoofficial
join official telegram channel

વારાણસી પ્રદેશમાંથી નિકાસ

- વારાણસી અને આસપાસના વિસ્તારોમાં ઓક્ટોબર, નવેમ્બર, ડિસેમ્બર 2021ના મહિનામાં અનુક્રમે 12 એમટી, 22 એમટી અને 45 એમટીની નિકાસ કરવામાં આવી છે. આ વિસ્તારમાંથી લગભગ 125 મેટ્રિક ટનની નિકાસ કરવામાં આવી છે.

વારાણસીનું મહત્વ

- વારાણસી ગંગા નદીના મેદાનોમાં આવેલું છે. તે સારી માત્રામાં ફળદ્રુપતા સાથે, જમીનની સમૃદ્ધ પોષક રચના ધરાવે છે, જે સારી ગુણવત્તાની કૃષિ પેદાશોનું ઉત્પાદન તરફ દોરી જાય છે. આ પ્રદેશમાં બનારસ હિન્દુ યુનિવર્સિટી (BHU), ભારતીય શાકભાજી સંશોધન સંસ્થા (IIVR) અને આંતરરાષ્ટ્રીય ચોખા સંશોધન સંસ્થા (IRRI) જેવી કેન્દ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે પ્રતિષ્ઠિત સંસ્થાઓ પણ છે.

વારાણસીથી નિકાસ કેવી રીતે કરવી

- હાલમાં, લાલ બહાદુર શાસ્ત્રી ઈન્ટરનેશનલ એરપોર્ટ પર મજબૂત ક્વોરેન્ટાઈન અને કસ્ટમ ક્લિયરન્સ સુવિધાની સ્થાપનાને કારણે કૃષિ ઉત્પાદનોની નિકાસ હવાઈ માર્ગે થઈ રહી છે. APEDA એ આ ક્ષેત્રમાં લગભગ 30 ક્ષમતા નિર્માણ કાર્યક્રમો અને આઠ આંતરરાષ્ટ્રીય ખરીદનાર-વિક્રેતા મીટિંગ્સ આયોજન કર્યું છે. તેણે નિકાસકારોને તેમના ખાદ્ય ઉત્પાદનોનું આંતરરાષ્ટ્રીય બજારમાં માર્કેટિંગ કરવા માટે એક પ્લેટફોર્મ પૂરું પાડ્યું છે.

ICE FACT

મોનિટરિંગ ઉત્પાદન માટે પ્રોજેક્ટ્સ

- APEDA ઉત્પાદન અને ઉત્પાદનની દેખરેખ માટે AI ટેક પ્રોજેક્ટને મંજૂરી આપવાનું વિચારી રહી છે. તે કૃષિ-પુરવઠાની સાંકળ અને બજાર જોડાણોને અનાવરણ કરવા સત્ય ખેડૂત ઉત્પાદક સંગઠનોને વિવિધ ક્ષેત્રોમાં લઈ જવાની પણ યોજના ધરાવે છે.
- ભૂગોળ, જનસંખ્યા અને અન્ય પરિમાણોમાં સમાનતાને કારણે, સરકાર પૂર્વાચલના ગોરખપુર ક્ષેત્રમાં વારાણસી મોડલની નકલ કરવાનું વિચારી રહી છે.

ત્રિંકોમાલી ઓઈલ ટેન્ક ફાર્મ: ભારત અને શ્રીલંકા કરાર

- તાજેતરમાં, શ્રીલંકાએ 'Trincomalee Oil Tank Farm' ને સંયુક્ત રીતે વિકસાવવા માટે 'Indian Oil' ની પેટાકંપની 'Lanka IOC' ને 49% હિસ્સો આપવાની જાહેરાત કરી છે.

સિલોન પેટ્રોલિયમ કોર્પોરેશન આ સંયુક્ત સાહસમાં 51% હિસ્સો ધરાવશે.

ઐતિહાસિક કરાર

- 35 વર્ષ જૂનો કરાર: જે આ કરાર યોજના મુજબ ચાલે છે, તો ભારત અને શ્રીલંકા આખરે '35 વર્ષ જૂના કરાર'ને અમલમાં મૂકવાની સિદ્ધિ હાંસલ કરશે. ત્રિંકોમાલી ઓઈલ ટેન્ક ફાર્મના સંયુક્ત વિકાસ માટેનો કરાર પણ 29 જુલાઈ 1987ના રોજ હસ્તાક્ષર કરાયેલ 'ઈન્ડો-લંકા એકોર્ડ'ની જોગવાઈઓ હેઠળ કરવામાં આવ્યો હતો. આ ખુલાસા પર તત્કાલિન ભારતીય વડાપ્રધાન રાજીવ ગાંધી અને શ્રીલંકાના રાષ્ટ્રપતિ જે. આર. જયવર્દને હસ્તાક્ષર કર્યા.

ત્રિંકોમાલીનું મહત્વ

- શ્રીલંકાના પૂર્વીય જિલ્લા ત્રિંકોમાલીમાં સ્થિત 'વિશ્વ યુદ્ધ II' તેલ ટાંકી સંકુલમાં 'ઓઈલ સ્ટોરેજ ફેસિલિટી' લગભગ 1 મિલિયન ટનની ક્ષમતા ધરાવે છે, જે શ્રીલંકામાં માંગ કરતાં ઘણી વધારે છે.
- હિંદ મહાસાગરમાં વ્યૂહાત્મક સ્થાન: ત્રિંકોમાલી ઓઈલ ટેન્ક ફાર્મ 'ચાઈના બે' ખાતે આવેલું છે. આ 'ઓઈલ ટાંકી ફાર્મ'ને 'ટ્રિંકોમેલ પોર્ટ' દ્વારા સેવા આપવામાં આવે છે, જે એક ઊંડા કુદરતી બંદર છે.
- સુલભ પ્રવેશ: 2010-2011માં, અધિકારીઓએ 'ઈન્ડિયન ઓઈલ સ્ટોરેજ'ના વિસ્તરણ તરીકે ભારતના પૂર્વ કિનારે એક 'ટાંકી ફાર્મ'નું નવીનીકરણ કર્યું અને તેને નાના જહાજો માટે રિફ્યુઅલિંગ સુવિધા તરીકે વિકસાવવા પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો. ત્રિંકોમાલી ચેન્નાઈનું સૌથી નજીકનું બંદર છે.
- ચીન સાથે સંતુલન જાળવવા માટે: ભારતના ભૌગોલિક-વ્યૂહાત્મક દૃષ્ટિકોણથી, ચીન દ્વારા સમર્થિત દક્ષિણના 'હંબનટોટા બંદર' સાથે સંતુલન જાળવવા ત્રિંકોમાલી બંદર ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે.
- તેથી, આ 850 એકરની ત્રિંકોમાલી ઓઈલ ટાંકી ફાર્મ સુવિધામાં કોઈપણ ત્રીજા દેશને પ્રવેશતા અટકાવવાનું ભારતના હિતમાં છે.

ICE FACT

'ભારત-શ્રીલંકા કરાર' વિશે

- શ્રીલંકામાં તમિલ અને સિંહાલી સમુદાયો વચ્ચેના ગૃહ યુદ્ધને સમાપ્ત કરવા માટે વર્ષ 1987 માં ભારત-લંકા સમજૂતી પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.
- આ કરાર પર તેના લેખક, વડાપ્રધાન રાજીવ ગાંધી અને રાષ્ટ્રપતિ જે. આર. જયવર્દને પછી "રાજીવ-જયવર્દને સંધિ" તરીકે પ્રખ્યાત.
- આ કરાર હેઠળ, ભારત અને શ્રીલંકા વચ્ચેના ત્રણેય વિવાદાસ્પદ મુદ્દાઓ - વ્યૂહાત્મક હિતો, શ્રીલંકામાં ભારતીય

મૂળના લોકો અને શ્રીલંકામાં તમિલ લઘુમતી અધિકારો; સામૂહિક રીતે સમસ્યાનું નિરાકરણ લાવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો.

- આ કરારના પરિણામે, શ્રીલંકામાં શાંતિ સ્થાપવા માટે 'ઇન્ડિયન પીસ કીપિંગ ફોર્સ' (IPKF) તૈનાત કરવામાં આવી હતી.
- આ કરારના પરિણામે, શ્રીલંકાના બંધારણમાં તેરમો સુધારો અને 'પ્રાંતીય પરિષદ અધિનિયમ' 1987 ઘડવામાં આવ્યો.

GST વળતર

- ઘણા રાજ્યોના નાણા પ્રધાનો દ્વારા 'ગુડ્સ એન્ડ સર્વિસ ટેક્સ' વળતર યોજના એટલે કે GST વળતરને જૂન 2022 પછી લંબાવવાની માંગ કરવામાં આવી છે.

સંબંધિત પ્રકરણ

- રાજ્યો દ્વારા સ્થાનિક સ્તરે પરોક્ષ કર વધારવામાં આવેલી લગભગ તમામ સત્તાઓ અને "GST"માં સમાવિષ્ટ રાજ્યોની સંમતિના અંત પછી દેશમાં તમામ કરની વસ્તુઓ અને સેવાઓ પ્રચલિત છે. (ગુડ્સ એન્ડ સર્વિસ ટેક્સ - GST) એટલે કે GST લાગુ કરવામાં આવ્યો હતો.
- GST લાગુ કરતી વખતે, તે શરતે સંમત થયા હતા કે રાજ્યોને નવા 'પરોક્ષ કર પ્રણાલી' અપનાવવાથી થતી 'મહેસૂલી ખોટ', કાયદો લાગુ થયાના પાંચ વર્ષના સમયગાળા માટે, એટલે કે જૂન 2022 સુધીમાં એકીકૃત 'GST વળતર ભંડોળ' દ્વારા આવરી લેવામાં આવશે.'

સમય વધારવાની જરૂરિયાત

- સમગ્ર અર્થતંત્ર અને ખાસ કરીને રાજ્યોની આવક પર કોવિડ-19 રોગચાળાની અસરને ટાંકીને, તમિલનાડુ, કેરળ, પશ્ચિમ બંગાળ, રાજસ્થાન અને છત્તીસગઢ સહિતના રાજ્યોએ ભારપૂર્વક જણાવ્યું છે કે GSTના અમલીકરણથી તેમની આવક પર પ્રતિકૂળ અસર થશે. અને રોગચાળાની અસરે 'આવક'માં કોઈપણ સંભવિત વધારાને પાછળ ધકેલી દીધો છે. ખાસ કરીને આ સમય દરમિયાન, રાજ્યોને જાહેર આરોગ્ય કટોકટી અને તેમના રહેવાસીઓ પર રોગચાળાની સામાજિક-આર્થિક અસરોનો સામનો કરવા માટે વધુ ખર્ચ કરવાની ફરજ પડી છે.

ICE FACT

'GST વળતર' શું છે?

- બંધારણ (101મો સુધારો) અધિનિયમ, 2016 (એકસો અને પ્રથમ સુધારો) અધિનિયમ, 2016 હેઠળ 'સમાન રાષ્ટ્રવ્યાપી

ગુડ્સ એન્ડ સર્વિસ ટેક્સ' (GST) ને લાગુ કરવા માટે એક મિકેનિઝમ બનાવવામાં આવી હતી.

- આ હેઠળ, રાજ્યોને નવી 'પરોક્ષ કર વ્યવસ્થા' અપનાવીને રાજ્યોને 'મહેસૂલ' ઉપરાંત GSTના 'SGST ઘટક' એટલે કે 'સ્ટેટ GST' અને IGST એટલે કે એકીકૃત GSTનો એક ભાગ આપવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું. પાંચ વર્ષના સમયગાળા માટે એકીકૃત 'જીએસટી વળતર ભંડોળ'માંથી નુકસાનની ભરપાઈ કરવા સંમત થયા હતા. આ સમયગાળો જૂન 2022માં સમાપ્ત થશે.

'GST વળતર ભંડોળ'નું ધિરાણ

- ફંડને 'કમ્પેન્સેશન સેસ' દ્વારા ભંડોળ પૂરું પાડવામાં આવે છે. આ સેસ કહેવાતા 'ડિમેરિટ ગુડ્સ' પર લાદવામાં આવે છે.
- આ વસ્તુઓમાં પાન મસાલા, સિગારેટ અને તમાકુ ઉત્પાદનો, વાયુયુક્ત પાણી, કેફીનયુક્ત પીણાં, કોલસો અને કેટલાક પેસેન્જર મોટર વાહનોનો સમાવેશ થાય છે.

મહેસૂલ વળતરની ગણતરી

- મહેસૂલ વળતરની ગણતરી, વાર્ષિક 14% ના ચક્રવૃદ્ધિ દરે પાયાના વર્ષ (2015-2016) માટે કુલ આવકમાં વૃદ્ધિના આધારે 'અંદાજિત આવક' અને ગણતરી વર્ષના અંદાજિત આંકડા અને વચ્ચેના તફાવતની ગણતરી કરીને વાર્ષિક GST વસૂલાત કરવામાં આવે છે.

વિસ્તૃત સમયમર્યાદા

- GST વળતર માટેની સમય મર્યાદા મુખ્ય કાયદામાં નિર્ધારિત કરવામાં આવી હતી, અને તેથી વિસ્તરણ માટે, 'GST કાઉન્સિલ' એ પ્રથમ કેન્દ્ર સરકારને આ સંદર્ભમાં ભલામણ કરવી પડશે. આ પછી, GST વળતર યોજનાની અંતિમ તારીખ, જૂન 2022 લંબાવવા માટે કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા GST કાયદામાં સુધારો પ્રસ્તાવ પસાર કરવામાં આવશે.

કમ્પ્યુટર ચિપ્સની વિશ્વની અછત અને તેની અસરો

- હાલમાં, સમગ્ર વિશ્વમાં 'કમ્પ્યુટર ચિપ્સ'ની તીવ્ર અછત છે, અને આ સમસ્યા ટૂંક સમયમાં સમાપ્ત થાય તેવા કોઈ સંકેત નથી. આ વૈશ્વિક અછત પાછળનું એક સંભવિત પરિબળ વધુ સારું થવાને બદલે વધુ ખરાબ થઈ રહ્યું છે.
- ઉદ્યોગના નિષ્ણાતો કહે છે કે, લાયકાત ધરાવતા કુશળ માનવબળની અછત આ ક્ષેત્રમાં વધતી જતી સમસ્યા છે. ખાસ કરીને, નવી ચિપ્સ ડિઝાઇન કરવા અને ઉત્પાદન સમસ્યાઓ ઉકેલવા માટે ઉચ્ચ લાયકાત ધરાવતા ઈજનેરોની જરૂર છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

આ ખામીના કારણો

- સ્ટે-એટ-હોમ શિફ્ટ: આ વ્યવસ્થાના પરિણામે, ચિપ્સ (CHIPS) ની માંગ રોગચાળા પહેલા અંદાજિત સ્તર સુધી વધી છે. લોકડાઉન દરમિયાન લેપટોપનું વેચાણ 'એક દાયકામાં સૌથી વધુ' વધ્યું છે.
- વધઘટની આગાહીઓ: ઓટોમેકર્સ, જેમણે રોગચાળાની શરૂઆતમાં કાર ઉત્પાદનમાં કાપ મૂક્યો હતો, કારના વેચાણમાં તેજીના સમયની ખોટી ગણતરી કરી હતી. 2020 ના અંતમાં, ઓટોમેકર્સે 'ચિપ્સ'ને ફરીથી ઓર્ડર કરવા માટે સ્પર્ધા કરી, પરંતુ તેમના ઓર્ડર સ્વીકારવામાં આવ્યા ન હતા, કારણ કે તે સમયે 'ચિપ નિર્માતાઓ' કોમ્યુટિંગ અને સ્માર્ટફોન જાયન્ટ્સ જેમ કે Apple Inc. સપ્લાય કરી રહ્યા હતા.
- સંગ્રહ : 2020ની શરૂઆતમાં, ખાનગી કમ્પ્યુટર ઉત્પાદકોએ ચિપ્સના ટૂંકા પુરવઠા વિશે ચેતવણી આપવાનું શરૂ કર્યું. પછી તે વર્ષના મધ્યમાં, 'Huawei ટેકનોલોજી કંપની' એ યુએસ પ્રતિબંધોને ટાળવા માટે તેનો 'સ્ટોક' (ઇન્વેન્ટરી) બનાવવાનું શરૂ કર્યું. આ પ્રાથમિક સપ્લાયર્સ સાથેના સંબંધો તોડવા માટે યુએસ દ્વારા Huawei ને પ્રતિબંધો અંગે ચેતવણી આપવામાં આવી હતી. અન્ય કંપનીઓએ પણ 'Huawei' ને અનુસર્યું, અને તેમનો હિસ્સો સુનિશ્ચિત કરવા માટે 'સામાન ઓવરલોડિંગ' કરવાનું શરૂ કર્યું.
- આપત્તિઓ: ફેબ્રુઆરીમાં, ટેક્સાસને 'ગંભીર શીત લહેર' દ્વારા ફટકો પડ્યો હતો, જેના કારણે પાવર આઉટેજ થયો હતો, જેના કારણે ઓસ્ટિનની આસપાસના તમામ સેમિકન્ડક્ટર પ્લાન્ટ્સ બંધ થઈ ગયા હતા. માર્ચમાં, જાપાનમાં એક પ્લાન્ટને આગ લાગવાથી નુકસાન થયું હતું, જેના કારણે મહિનાઓ સુધી 'ચિપ્સ'નું ઉત્પાદન ખોરવાઈ ગયું હતું.

આ અછતની અસરો અને સંબંધિત ચિંતાઓ

- સેમિકન્ડક્ટર ચિપ્સની વૈશ્વિક માંગ પુરવઠા કરતાં વધી ગઈ છે, જે અસંખ્ય ઉદ્યોગોને અસર કરે છે.
- ચિપ્સના અભાવને કારણે, 7 મિલિયન વાહનોનું ઉત્પાદન કરવામાં આવશે નહીં, જેના કારણે કાર ઉત્પાદકોને આ વર્ષે વેચાણમાં નુકસાન થવાની ધારણા છે, જે યુએસ \$ 210 મિલિયનની સમકક્ષ છે.
- સેમિકન્ડક્ટર્સની અછતને કારણે, સપ્લાય ચેઇન ગંભીર રીતે ખોરવાઈ જશે અને ઘણા પ્રકારના ઇલેક્ટ્રોનિક ઘટકોનું ઉત્પાદન પણ ખોરવાઈ જશે.
- ચિપ્સની અછતની સીધી અસર ગ્રાહકો પર પડી છે, કારણ કે વૈશ્વિક પુરવઠા શૃંખલાઓમાં વિક્ષેપ - ટીવીથી લઈને સ્માર્ટફોન સુધી - રોજિંદા ઉપકરણો અને ઇલેક્ટ્રોનિક સામાનના ભાવમાં વધારો થયો છે.

- સેમિકન્ડક્ટર્સના ઉત્પાદનમાં આત્મનિર્ભરતા હાંસલ કરવા માટે ભારત દ્વારા કરાયેલા પ્રયાસો:
- ભારત તેની 'મેક ઇન ઇન્ડિયા' પહેલના ભાગરૂપે 'સેમિકન્ડક્ટર ચિપ્સ'ના મોટા પાયે ઉત્પાદન માટેની યોજનાઓને અંતિમ સ્વરૂપ આપી રહ્યું છે.
- દેશમાં મેન્યુફેક્ચરિંગ યુનિટ સ્થાપી રહેલી પ્રત્યેક સેમિકન્ડક્ટર કંપનીને ભારત દ્વારા US\$ 1 બિલિયનથી વધુની રોકડ ઓફર કરવામાં આવી રહી છે.
- સ્થાનિક રીતે ઉત્પાદિત 'ચિપ્સ'ને "વિશ્વસનીય સ્ત્રોત" તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવશે, અને તેનો ઉપયોગ CCTV કેમેરાથી લઈને 5G સાધનો સુધીના ઉત્પાદનોમાં થઈ શકે છે.
- ડિસેમ્બર 2021 માં, ભારતે ચિપ ઉત્પાદકોને દેશમાં ઉત્પાદન એકમો સ્થાપવા અથવા આવા ઉત્પાદન એકમોને હસ્તગત કરવા "રુચિની અભિવ્યક્તિ" માટે આમંત્રણ આપ્યું હતું.

ICE FACT

'સેમિકન્ડક્ટર ચિપ્સ' વિશે

- સેમિકન્ડક્ટર્સ - જેને ઇન્ટીગ્રેટેડ સર્કિટ (ICs), અથવા માઈક્રોચિપ્સ તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે - મોટાભાગે સિલિકોન અથવા જર્મેનિયમ અથવા ગેલિયમ આર્સેનાઈડ જેવા સંયોજનથી બનેલા હોય છે.
- ચાલો ઇલેક્ટ્રોનિક સામાનને વધુ સ્માર્ટ અને ઝડપી બનાવવામાં ભૂમિકા ભજવીએ.
- સામાન્ય રીતે સિલિકોનમાંથી બનેલી ચિપ્સ વિવિધ કાર્યો કરે છે. સિલિકોન એ વીજળીનું 'સેમી-કન્ડક્ટર' છે.
- ડેટા સ્ટોર કરતી 'મેમરી ચિપ્સ' પ્રમાણમાં સરળ હોય છે અને કોમોડિટીની જેમ તેનો વેપાર થાય છે.
- પ્રોગ્રામનું સંચાલન કરતી 'લોજિક ચિપ્સ' ઉપકરણના મગજ તરીકે કામ કરે છે અને તે વધુ જટિલ અને ખર્ચાળ છે.

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) ભારત અને મુક્ત વેપાર કરાર સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
 1. 1962ના ભારત-ચીન યુદ્ધ દરમિયાન બંને દેશો વચ્ચે વ્યૂહાત્મક સહયોગ શરૂ થયો હતો.
 2. 1965માં ઈઝરાયેલે પાકિસ્તાન સામેના યુદ્ધમાં ભારતને M-58 160-mm મોર્ટાર દાગડોળો પૂરો પાડ્યો હતો.
 3. 1998માં ભારતના પોખરણ પરમાણુ પરીક્ષણોની નિંદા ન કરવાનો નિર્ણય લેનારા કેટલાક દેશોમાંથી તે એક નહોતો.
 ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

(A) માત્ર 1 અને 3	(B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2	(D) 1, 2 અને 3

2) 'હેલ્થકેર સેગમેન્ટ' માટે અલગ રેગ્યુલેટર માટેની દરખાસ્ત: IRDAI સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. IRDAI પાસે હાલમાં હોસ્પિટલોનું નિયમન કરવા માટે કોઈ પ્રકારનું ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર નથી.
2. હેલ્થકેર રાજ્યનો વિષય હોવાથી, IRDAI માટે હોસ્પિટલોનું નિયમન કરવું ખૂબ જ મુશ્કેલ બની જાય છે.
3. જો વીમા કંપનીઓ હોસ્પિટલોની માંગને સંતોષવાનું ચાલુ રાખે છે અને વધુ પડતી ચૂકવણી કરવાનું ચાલુ રાખે છે, તો આ લાંબા ગાળે સ્વાસ્થ્ય વીમા વ્યવસાય પર પ્રતિકૂળ અસર કરી શકે છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

3) નાણાકીય ઠરાવ અને થાપણ વીમા બિલ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. આ બિલ એક સમાધાન સત્તાની સ્થાપના માટે જોગવાઈ કરશે, જે બેંકો, વીમા કંપનીઓ અને પ્રણાલીગત રીતે મહત્વપૂર્ણ નાણાકીય કંપનીઓને ઝડપી નિરાકરણ પ્રદાન કરવાની સત્તા ધરાવશે.
2. આ કાયદો બેંક થાપણદારો માટે રૂ. 2.5 લાખ સુધીનો વીમો પણ પ્રદાન કરશે જેમની પાસે પહેલેથી જ કાનૂની પીઠબળ છે.
3. નાણાકીય કંપનીઓના રિઝોલ્યુશન માટે એક જ એજન્સીની જોગવાઈ જસ્ટિસ બી.એન. શ્રીકૃષ્ણાની આગેવાની હેઠળના નાણાકીય ક્ષેત્ર લેજિસ્લેટિવ રિફોર્મ્સ કમિશન (FSLRC), 2011 દ્વારા કરવામાં આવેલી ભલામણોને અનુરૂપ છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

4) કોર સેક્ટર ઈન્ડસ્ટ્રીઝ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. આ ઈન્ડેક્સ ઓફ ઈન્ડસ્ટ્રિયલ પ્રોડક્શન (IIP)માં સમાવિષ્ટ વસ્તુઓના ભારાંકના 40.27 ટકાનો સમાવેશ થાય છે.
2. આઠ મુખ્ય ક્ષેત્રના ઉદ્યોગો તેમના ભારના ઉતરતા ક્રમમાં: રિફાઈનરી પ્રોડક્ટ્સ > વીજળી > સ્ટીલ > કોલસો > ફૂડ ઓઈલ > નેચરલ ગેસ > સિમેન્ટ > ખાતર.
3. IIP માટે આધાર વર્ષ 2011-2012 છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

5) ડોમેસ્ટિક સિસ્ટમલી ઈમ્પોર્ટન્ટ બેંક્સ (D-SIBs) વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. SBI દ્વારા D-SIBs પર વર્તમાન અપડેટ 31 માર્ચ, 2021 સુધી બેંકો પાસેથી એકત્રિત કરવામાં આવેલા ડેટા પર આધારિત છે.
2. SBI D-SIB ને તેમના પ્રણાલીગત મહત્વના સ્કોર્સ (SIS) ના આધારે યોગ્ય શ્રેણીમાં રેન્ક આપે છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

6) કર્ણાટકના પ્રથમ LNG ટર્મિનલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. ટર્મિનલની સ્થાપના માટે સરકારે રૂ. 2,250 કરોડનું રોકાણ કર્યું છે.
2. આ પ્રોજેક્ટથી લગભગ 200 લોકોને સીધી રોજગારી મળશે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

7) IEA વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. 2026 સુધીમાં, ભારત માત્ર US અને બ્રાઝિલથી પાછળ રહી જશે, કારણ કે તેણે 2070 સુધીમાં કાર્બન ન્યુટ્રલ બનવા માટે સ્વચ્છ ઊર્જા પર્યાવરણ તરફના સંક્રમણને વેગ આપ્યો છે.
2. 2017માં મિશ્રણ 2 ટકા હતું. 2021 સુધીમાં તે 8 ટકા સુધી પહોંચી ગયો હતો. આમ તે 2022 માં ભારતને 10 ટકા સંમિશ્રણ હાંસલ કરવાની આરે લાવી દીધું છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

8) ભારતમાં બેરોજગારી સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. જ્યારે કોઈ વ્યક્તિ સક્રિયપણે રોજગારની શોધ કરવા છતાં કામ શોધી શકતો નથી, ત્યારે આ સ્થિતિને બેરોજગારી કહેવામાં આવે છે.
2. બેરોજગારી દર = (કુલ શ્રમ બળ/બેરોજગાર કામદારો) × 100
3. 2016 માં, વિશ્વ બેંકના ડેટાએ આગાહી કરી હતી કે ભારતમાં ઓટોમેશનથી જોખમમાં રહેલી નોકરીઓનું પ્રમાણ વાર્ષિક ધોરણે 69% હતું.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

9) ભારતની અર્થવ્યવસ્થાની સ્થિતિ અને આ સંદર્ભે લેવાયેલા પગલાં અંગે ચિંતા સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. સપ્ટેમ્બર 2021 માં મંજૂર કરાયેલા મુખ્ય ટેલિકોમ ક્ષેત્રના સુધારાઓ રોજગાર, વૃદ્ધિ, સ્પર્ધા અને ગ્રાહક હિતને વેગ આપશે તેવી અપેક્ષા છે.
2. અગાઉના નાણાકીય વર્ષમાં 7.3%ના ઘટાડાની તુલનામાં ભારતનો વિકાસ દર વર્ષ 2021-22માં 8.2% રહેવાનું અનુમાન છે.
3. વર્ષ 2021-22ના પ્રથમ ત્રિમાસિક ગાળામાં ગ્રોસ ડોમેસ્ટિક પ્રોડક્ટના કામચલાઉ અંદાજ મુજબ, વર્તમાન ભાવ પર ભારતનો GDP ગયા વર્ષે 2012ના પ્રથમ ત્રિમાસિક ગાળામાં \$ 694,93 અબજ હતો.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

10) શ્રીલંકાની નાણાકીય કટોકટી સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. વિદેશી બોનસ અને સ્થાનિક દેવું ચૂકવવા માટે સરકાર દ્વારા નાણા છાપવાને કારણે મોંઘવારી વધી છે.
2. કોવિડ-19 રોગચાળાએ તમામ આર્થિક ક્ષેત્રોને સમાન રીતે અસર કરી છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એકપણ નહીં

11) RBIના ઓફલાઈન ડિજિટલ પેમેન્ટ પર ફ્રેમવર્ક સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. ગ્રાહકની સ્પષ્ટ સંમતિના આધારે ઓફલાઈન વ્યવહારો માટે ચુકવણીનું સાધન સક્ષમ કરવામાં આવશે.
2. કાર્ડ દ્વારા આવા વ્યવહારોને કોન્ટેક્ટલેસ ટ્રાન્ઝેક્શન ચેનલ પર સ્વિચ કર્યા વિના પરવાનગી આપવામાં આવશે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એકપણ નહીં

12) ભારતે ડિસેમ્બર 2021માં \$37.29 બિલિયનના માલની નિકાસ કરી આ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. ડિસેમ્બર 2021માં આયાત USD 59.27 બિલિયન હતી. તેમાં 38 ટકાનો વધારો થયો છે.
2. ડિસેમ્બર 2021માં તેલની આયાત USD 15.9 બિલિયન હતી. તે 65.17% વધ્યો.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એકપણ નહીં

13) નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. DTL (ડિમાન્ડ એન્ડ ટાઈમ લાયબિલિટીઝ): આ થાપણો દ્વારા એકત્રિત કરવામાં આવેલી રકમ છે.
2. CRAR (કેપિટલ ટુ રિસ્ક વેઈટેડ એસેટ્સ રેશિયો): તેનો ઉપયોગ થાપણદારોના રક્ષણ માટે થાય છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

14) વારાણસી એગ્રી-એક્સપોર્ટ હબ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. APEDA ઉત્પાદન અને ઉત્પાદનની દેખરેખ માટે AI ટેક પ્રોજેક્ટને મંજૂરી આપવાનું વિચારી રહી છે.
2. તે કૃષિ-પુરવઠાની સાંકળ અને બજાર જોડાણોને અનાવરણ કરવા સભ્ય ખેડૂત ઉત્પાદક સંગઠનોને વિવિધ ક્ષેત્રોમાં લઈ જવાની પણ યોજના ધરાવે છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

15) ત્રિકોમાલી ઓઈલ ટેન્ક ફાર્મ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. શ્રીલંકામાં તમિલ અને સિંહાલી સમુદાયો વચ્ચેના ગૃહ યુદ્ધને સમાપ્ત કરવા માટે વર્ષ 1987 માં ભારત-લંકા સમજૂતી પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.
2. આ કરારના પરિણામે, શ્રીલંકામાં શાંતિ સ્થાપવા માટે 'ઇન્ડિયન પીસ કીપિંગ ફોર્સ' (IPKF) તૈનાત કરવામાં આવી હતી.

3. આ કરારના પરિણામે, શ્રીલંકાના બંધારણમાં તેરમો સુધારો અને 'પ્રાંતીય પરિષદ અધિનિયમ' 1987 ઘડવામાં આવ્યો.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

16) GST વળતર સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. બંધારણ (101મો સુધારો) અધિનિયમ, 2016 (એક્સો અને પ્રથમ સુધારો) અધિનિયમ, 2016 હેઠળ 'સમાન રાષ્ટ્રવ્યાપી ગુડ્સ એન્ડ સર્વિસ ટેક્સ' (GST) ને લાગુ કરવા માટે એક મિકેનિઝમ બનાવવામાં આવી હતી.
2. આ હેઠળ, રાજ્યોને નવી 'પરોક્ષ કર વ્યવસ્થા' અપનાવીને રાજ્યોને 'મહેસૂલ' ઉપરાંત GSTના 'SGST ઘટક' એટલે કે 'સ્ટેટ GST' અને IGST એટલે કે એકીકૃત GSTનો એક ભાગ આપવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું.

3. પાંચ વર્ષના સમયગાળા માટે એકીકૃત 'જીએસટી વળતર ભંડોળ'માંથી નુકસાનની ભરપાઈ કરવા સંમત થયા હતા.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

નવો પુલ: ભારત અને નેપાળ

- તાજેતરમાં, કેન્દ્રીય કેબિનેટે ભારત અને નેપાળને જોડતી મહાકાલી નદી પર નવા પુલના નિર્માણ અને ઉત્તરાખંડના ધારચુલાને નેપાળના ધારચુલા સાથે જોડવાની યોજનાને મંજૂરી આપી છે.

મુખ્યમુદ્દા

પરિચય:

- ત્રણ વર્ષમાં બ્રિજ તૈયાર થઈ જશે. તેનાથી બંને દેશો વચ્ચેના સંબંધો વધુ મજબૂત થશે.
- ભારત અને નેપાળ મિત્રતા અને સહયોગના અનોખા બંધનો શેર કરે છે.
- આ પુલના નિર્માણથી ઉત્તરાખંડ અને નેપાળના ધારચુલા વિસ્તારમાં રહેતા લોકોને મદદ મળશે.

મહાકાલી નદી:

- તેને ઉત્તરાખંડમાં શારદા નદી અથવા કાલી ગંગા તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
- તે ગંગાની ઉપનદી ઘાઘરા નદી(ઉત્તર પ્રદેશમાં)માં જોડાય છે.
- નદી પ્રોજેક્ટ્સ: ટનકપુર હાઇડ્રો-ઇલેક્ટ્રિક પ્રોજેક્ટ, ચમેલી હાઇડ્રો-ઇલેક્ટ્રિક પ્રોજેક્ટ, શારદા બેરેજ.

ભારત-નેપાળ સંબંધો

ઐતિહાસિક સંબંધો:

- નેપાળ અને ભારત વિશ્વના બે મુખ્ય ધર્મો - હિંદુ અને બૌદ્ધ ધર્મના વિકાસની આસપાસ એક સાંસ્કૃતિક ઇતિહાસ ધરાવે છે.
- બુદ્ધનો જન્મ હાલના નેપાળમાં સ્થિત લુમ્બિનીમાં થયો હતો. બાદમાં બુદ્ધ જ્ઞાનની શોધમાં વર્તમાન ભારતીય પ્રદેશ બોધગયા આવ્યા, જ્યાં તેમણે જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું. બોધ ગયાથી, મહાત્મા બુદ્ધ અને તેમના અનુયાયીઓએ વિશ્વના દરેક ખૂણે-ખૂણે બૌદ્ધ ધર્મનો પ્રચાર કર્યો.
- ભારત અને નેપાળ બંનેમાં હિન્દુ અને બૌદ્ધ ધર્મને અનુસરનારા લોકો છે.
- રામાયણ સર્કિટનું આયોજન બંને દેશો વચ્ચેના મજબૂત સાંસ્કૃતિક અને ધાર્મિક સંબંધોનું પ્રતીક છે.
- બંને દેશોના નાગરિકો આજીવિકા તેમજ લગ્ન અને પારિવારિક સંબંધોનો મજબૂત પાયો ધરાવે છે. આ પાયાને 'રોટી-બેટી કા રિશ્તા' નામ આપવામાં આવ્યું છે.

- વર્ષ 1950ની 'ભારત-નેપાળ શાંતિ અને મિત્રતા સંધિ' બંને દેશો વચ્ચેના વર્તમાન વિશેષ સંબંધો પર આધારિત છે.
- ભારત માટેના મહત્વનો અભ્યાસ બે અલગ અલગ રીતે કરી શકાય છે: (a) ભારતની રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા માટે તેમનું વ્યૂહાત્મક મહત્વ અને (b) આંતરરાષ્ટ્રીય રાજકારણમાં ભારતની ભૂમિકાની ધારણામાં તેમનું સ્થાન.
- નેપાળમાં ઉદ્ભવતી નદીઓ ઇકોલોજી અને હાઇડ્રોઇલેક્ટ્રિક સંભવિતતાના સંદર્ભમાં ભારતની બારમાસી નદી પ્રણાલીઓને પોષણ આપે છે.

વ્યવસાય અને અર્થતંત્ર:

- ભારત નેપાળનો સૌથી મોટો વેપારી ભાગીદાર તેમજ વિદેશી રોકાણનો સૌથી મોટો સ્ત્રોત છે.

કનેક્ટિવિટી:

- નેપાળ એક લેન્ડલોક દેશ છે જે ત્રણ બાજુથી ભારત અને એક બાજુ તિબેટથી ઘેરાયેલો છે.
- ભારત-નેપાળે તેના નાગરિકો વચ્ચે જોડાણ વધારવા અને આર્થિક વૃદ્ધિ અને વિકાસને પ્રોત્સાહન આપવા માટે વિવિધ જોડાણ કાર્યક્રમો શરૂ કર્યા છે.
- તાજેતરમાં ભારતમાં રક્સૌલને કાઠમંડુ સાથે જોડવા માટે ઇલેક્ટ્રિક રેલ ટ્રેક નાખવા માટે બંને સરકારો વચ્ચે કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.
- ભારત વેપાર અને પરિવહન પ્રણાલીના માળખામાં કાર્ગોની અવરજવર માટે આંતરદેશીય જળમાર્ગો વિકસાવવા માંગે છે, જે નેપાળને સાગર (હિંદ મહાસાગર) સાથે સાગરમાથા (માઉન્ટ એવરેસ્ટ) ને જોડવા માટે સમુદ્ર સુધી વધારાની એક્સેસ આપે છે.

સંરક્ષણ સહયોગ:

- દ્વિપક્ષીય સંરક્ષણ સહયોગમાં સાધનો અને તાલીમ દ્વારા નેપાળની સેનાનું આધુનિકીકરણનો સમાવેશ થાય છે.
- ભારતીય સેનાની ગોરખા રેજિમેન્ટ આંશિક રીતે નેપાળના પહાડી જિલ્લાઓમાંથી ભરતી કરવામાં આવે છે.
- ભારત 2011 થી દર વર્ષે નેપાળ સાથે સંયુક્ત સૈન્ય અભ્યાસ કરે છે જેને સૂર્ય કિરણ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

સંસ્કૃતિક:

- નેપાળની વિવિધ સ્થાનિક સંસ્થાઓ સાથે કલા અને સંસ્કૃતિ, શૈક્ષણિક અને મીડિયાના ક્ષેત્રોમાં લોકો-થી-લોકોના સંપર્કોને પ્રોત્સાહન આપવા માટે પહેલ કરવામાં આવી છે.
- ભારતે કાઠમંડુ-વારાણસી, લુમ્બિની-બોધ ગયા અને જનકપુર-અયોધ્યાને જોડવા માટે ત્રણ 'સિસ્ટર-સિટી' કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે.

- 'સિસ્ટર-સિટી' સંબંધ એ બે ભૌગોલિક અને રાજકીય રીતે અલગ-અલગ સ્થાનો વચ્ચે કાનૂની અથવા સામાજિક કરારનું એક સ્વરૂપ છે.
- **માનવતાવાદી સહાય:**
 - નેપાળ એક સંવેદનશીલ પર્યાવરણીય ક્ષેત્રમાં સ્થિત છે, જ્યાં ધરતીકંપ અને પૂર જીવન અને નાણાં બંનેને ભારે નુકસાન પહોંચાડે છે, જે તેને માનવતાવાદી સહાયનો ભારતનો સૌથી મોટો પ્રાપ્તકર્તા બનાવે છે.
- **બહુપક્ષીય ભાગીદારી:**
 - ભારત અને નેપાળ BBIN (બાંગ્લાદેશ, ભૂતાન, ભારત અને નેપાળ), BIMSTEC (મલ્ટી-સેક્ટોરલ ટેકનિકલ અને આર્થિક સહકાર માટે બંગાળની ખાડી પહેલ), બિન-જોડાણવાદી ચળવળ અને SAARC (પ્રાદેશિક સહકાર માટે દક્ષિણ એશિયન સંગઠન) જેવા અનેક બહુપક્ષીય મંચો ધરાવે છે., વગેરે.
- **મુદ્દાઓ અને પડકારો:**
 - ચીનનો હસ્તક્ષેપ:-
 - લેન્ડલોક રાષ્ટ્ર તરીકે, નેપાળ ઘણા વર્ષોથી ભારતીય આયાત પર નિર્ભર હતું, અને ભારતે નેપાળની બાબતોમાં સક્રિય ભૂમિકા ભજવી હતી.
 - જો કે, તાજેતરના વર્ષોમાં નેપાળ ભારતના પ્રભાવથી દૂર થઈ ગયું છે અને ચીને ધીમે ધીમે નેપાળને રોકાણ, સહાય અને લોન આપવામાં વધારો કર્યો છે.
 - ચાઈના નેપાળને તેના બેલ્ટ એન્ડ રોડ ઈનિશિયેટિવ (BRI) માં મુખ્ય ભાગીદાર માને છે અને વૈશ્વિક વેપારને વેગ આપવાની તેની યોજનાના ભાગરૂપે નેપાળના માળખાકીય સુવિધાઓમાં રોકાણ કરવા માંગે છે.
 - નેપાળ અને ચીન વચ્ચે વધતો સહકાર નેપાળના ભારત અને ચીન વચ્ચેના 'બફર સ્ટેટ'ના દરજ્જાને નબળો પાડી શકે છે.
 - બીજી તરફ ચીન નેપાળમાં રહેતા તિબેટીયનોમાં ચીન વિરોધી ભાવનાને રોકવા માંગે છે.
 - સરહદ વિવાદ:-
 - આ મુદ્દો નવેમ્બર 2019માં ઉભો થયો જ્યારે નેપાળે નવો રાજકીય નકશો બહાર પાડ્યો, જે ઉત્તરાખંડના કાલાપાની, લિમ્પિયાધુરા અને લિપુલેખને નેપાળના ભાગ તરીકે રજૂ કરે છે. નવા નકશામાં 'સુસ્તા' (પશ્ચિમ ચંપારણ જિલ્લો, બિહાર) નેપાળના પ્રદેશ તરીકે પણ દર્શાવવામાં આવ્યો છે.
 - આગળ શું/ભવિષ્યના પગલાં
 - ભારતે નેપાળ સાથેના સરહદી વિવાદનો ઉકેલ લાવવા માટે અને સરહદ પારના જળ વિવાદો પર આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદાના આશ્રય હેઠળ રાજદ્વારી રીતે વાટાઘાટો કરવી જોઈએ. ભારત અને બાંગ્લાદેશ વચ્ચે સરહદ વિવાદનો ઉકેલ આ બાબતમાં એક મોડેલ તરીકે કામ કરી શકે છે.
 - ભારતે નેપાળ સાથે લોકો વચ્ચેના જોડાણ, નોકરશાહી જોડાણ તેમજ રાજકીય સંવાદના સંદર્ભમાં વધુ સક્રિય રીતે જોડવું જોઈએ.

- ક્યાંક મતભેદો વિવાદમાં ન બદલાય, માટે બંને દેશોએ તમામ મુદ્દાઓને શાંતિપૂર્ણ રીતે ઉકેલવાનો પ્રયાસ કરવો જોઈએ.

પરમાણુ પ્રસારને રોકવાનો ઠરાવ: UNSCના પાંચ કાયમી સભ્યો

- તાજેતરમાં સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સુરક્ષા પરિષદના પાંચ સ્થાયી સભ્યો (ચીન, ફ્રાન્સ, રશિયા, બ્રિટન અને યુએસ) એ પરમાણુ શસ્ત્રોના ફેલાવાને રોકવા અને પરમાણુ સંઘર્ષને ટાળવાનો સંકલ્પ લીધો છે.
- આ નિવેદન એવા સમયે આવ્યું છે જ્યારે રશિયા અને યુએસ વચ્ચેનો તણાવ શીત યુદ્ધ પછી ભાગ્યે જ જોવા મળે તેવી ઊંચાઈએ પહોંચી ગયો છે.
- આ નિવેદન ત્યારે આવ્યું છે જ્યારે વિશ્વ શક્તિઓ ઈરાન સાથે તેના વિવાદાસ્પદ પરમાણુ અભિયાન પર સંયુક્ત વ્યાપક યોજના (JCPOA) 2015 ને પુનર્જીવિત કરવા માટે કરાર પર પહોંચવાનો પ્રયાસ કરી રહી છે, જેને યુએસએ 2018 માં આ સોદામાંથી બહાર કાઢ્યું હતું.

મુખ્યમુદ્દા

- **સંકલ્પ:**
 - આવા શસ્ત્રોનો પ્રસાર અટકાવવો જોઈએ, પરમાણુ યુદ્ધ ક્યારેય જીતી શકાતું નથી અને આવું યુદ્ધ ક્યારેય લડવું જોઈએ નહીં.
 - શસ્ત્ર દેશો અને વ્યૂહાત્મક જોખમ વચ્ચે યુદ્ધ ટાળવું અને ખતરાને ઓછો કરવો આપણી મુખ્ય જવાબદારી છે.
 - જ્યાં સુધી પરમાણુ શસ્ત્રો અસ્તિત્વમાં છે ત્યાં સુધી તેનાથી રક્ષણાત્મક હેતુઓ પૂરા કરવા જોઈએ, દુમલાઓ અને યુદ્ધ અટકાવવા જોઈએ.
 - આ પરમાણુ શસ્ત્રોના અનધિકૃત અથવા અનિચ્છનીય ઉપયોગને રોકવા માટે તેમના રાષ્ટ્રીય પગલાંને જાળવવા અને મજબૂત કરવાનો ઈરાદો ધરાવે છે.
- **ચીનનો પક્ષ:**
 - તેણે ચિંતા વ્યક્ત કરી હતી કે યુએસ સાથે તણાવ તાઈવાન ટાપુ પર સંઘર્ષ તરફ દોરી શકે છે.
 - ચીન તાઈવાનને તેના ક્ષેત્રનો એક ભાગ માને છે અને તેના પર બળપૂર્વક કબજો કરી શકે છે.
- **રશિયાનો પક્ષ:**
 - રશિયાએ પરમાણુ શક્તિઓની ઘોષણાનું સ્વાગત કર્યું અને આશા વ્યક્ત કરી કે તેનાથી વૈશ્વિક તણાવ ઓછો થશે.

અપ્રસાર સંધિ**પરિચય:**

- > NPT એ એક આંતરરાષ્ટ્રીય સંધિ છે જેનો ઉદ્દેશ્ય પરમાણુ શસ્ત્રો અને શસ્ત્ર ટેકનોલોજીના પ્રસારને રોકવા, પરમાણુ ઊર્જાના શાંતિપૂર્ણ ઉપયોગને પ્રોત્સાહન આપવા અને નિઃશસ્ત્રીકરણના ધ્યેયને આગળ વધારવાનો છે.
- > આ સંધિ પર વર્ષ 1968 માં હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા અને તે 1970 માં અમલમાં આવી હતી. હાલમાં તે 190 સભ્ય દેશોમાં અમલમાં છે.
- > ભારત તેનું સભ્ય નથી.
- > જરૂરી છે કે દેશો પરમાણુ ઊર્જાના શાંતિપૂર્ણ ઉપયોગના બદલામાં પરમાણુ શસ્ત્રો બનાવવાની કોઈપણ વર્તમાન અથવા ભાવિ યોજનાઓને છોડી દે.
- > આ પરમાણુ-શસ્ત્રો ધરાવતા રાજ્યો દ્વારા નિઃશસ્ત્રીકરણના ધ્યેય માટે બહુપક્ષીય સંધિમાં એકમાત્ર બંધનકર્તા પ્રતિબદ્ધતાનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.
- > NPT હેઠળ, ‘પરમાણુ-શસ્ત્ર પક્ષો’ને એવા દેશો તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે કે જેઓ 01 જાન્યુઆરી, 1967 પહેલા પરમાણુ શસ્ત્રો અથવા અન્ય પરમાણુ વિસ્ફોટક ઉપકરણોનું ઉત્પાદન અને વિસ્ફોટ કરે છે.

ભારતનો પક્ષ:

- > ભારત એ પાંચ દેશોમાંનો એક છે જેણે NPT પર ક્યાં તો હસ્તાક્ષર કર્યા નથી અથવા તો સાઈન કર્યા નથી પરંતુ બાદમાં તેમની સંમતિ પાછી ખેંચી લીધી છે, આ યાદીમાં પાકિસ્તાન, ઈઝરાયેલ, ઉત્તર કોરિયા અને દક્ષિણ સુદાનનો સમાવેશ થાય છે.
- > ભારતે હંમેશા NPTને ભેદભાવપૂર્ણ માન્યું અને તેના પર હસ્તાક્ષર કરવાનો ઇનકાર કર્યો.
- > ભારતે બિન-પ્રસારને ધ્યાનમાં રાખીને આંતરરાષ્ટ્રીય સંધિઓનો વિરોધ કર્યો છે, કારણ કે તેઓ બિન-પરમાણુ શક્તિઓને પસંદગીયુક્ત રીતે લાગુ કરે છે અને પાંચ પરમાણુ-સશસ્ત્ર શક્તિઓની એકાધિકારને કાયદેસર બનાવે છે.

NPT સંબંધિત મુદ્દાઓ**નિઃશસ્ત્રીકરણ પ્રક્રિયાની નિષ્ફળતા:**

- > NPTને મોટાભાગે શીત યુદ્ધ-યુગના સાધન તરીકે જોવામાં આવે છે જે વિશ્વસનીય નિઃશસ્ત્રીકરણ પ્રક્રિયા માટે માર્ગ મોકળો કરવાના હેતુને પૂર્ણ કરવામાં નિષ્ફળ ગયું છે.
- > આ સંધિમાં કોઈ નક્કર નિઃશસ્ત્રીકરણ રોડમેપ, પરીક્ષણ પ્રતિબંધનો કોઈ સંદર્ભ નથી અથવા વિક્ષેપિત સામગ્રી અથવા પરમાણુ શસ્ત્રોના ઉત્પાદન પર રોક, ઘટાડા અને નાબૂદી માટેની કોઈ જોગવાઈઓ નથી.
- > તેના બદલે તેણે જાન્યુઆરી 1967ને NWS નક્કી કરવા માટેની કટ-ઓફ તારીખ તરીકે સેટ કરીને શસ્ત્રાગારના નિર્વાહ અને વિસ્તરણને મંજૂરી આપી.

પરમાણુ ‘haves’ અને ‘have-nots’:

- > નોન-ન્યુક્લિયર વેપન સ્ટેટ્સ (NNWS) એ ભેદભાવપૂર્ણ હોવા માટે સંધિની ટીકા કરી છે, કારણ કે તે ફક્ત આડા પ્રસારને રોકવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે, જ્યારે વર્ટિકલ પ્રસારની કોઈ મર્યાદા નથી.
- > વર્ટિકલ ડિફ્યુઝનને રાષ્ટ્રના પરમાણુ શસ્ત્રાગારની પ્રગતિ અથવા આધુનિકીકરણ તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરી શકાય છે, જ્યારે આડું પ્રસાર એ એક રાષ્ટ્રમાંથી બીજા રાષ્ટ્રમાં ટેકનોલોજીનું પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ ટ્રાન્સફર છે, જે આખરે પરમાણુ શસ્ત્રોના વધુ અદ્યતન વિકાસ અને પ્રસાર તરફ દોરી જાય છે.
- > પોતાના શસ્ત્રાગારને ઘટાડવા માટે NWS પર કોઈ સ્પષ્ટ જવાબદારી ન હોવાથી, NWS એ કોઈપણ અવરોધ વિના તેના સંબંધિત શસ્ત્રાગારને વિસ્તૃત કરવાનું ચાલુ રાખ્યું છે.
- > આ સંદર્ભમાં, NNWS જૂથો માંગ કરે છે કે પરમાણુ-શસ્ત્ર રાજ્યો (NWS) NNWS માટે પ્રતિબદ્ધતાના બદલામાં તેમના શસ્ત્રાગાર અને વધારાનું ઉત્પાદન છોડી દે.
- > આ સંઘર્ષને કારણે, મોટાભાગની ચતુર્ભુજ સમીક્ષા પરિષદ (REVCN), સંધિની કામગીરીની સમીક્ષા કરતી મંચ, 1995 થી મોટાભાગે અનિર્ણિત રહી છે.

શીત યુદ્ધ પછીના પડકારો:

- > શીત યુદ્ધ પછીના શાસનમાં સંધિના અસ્તિત્વ સામે પડકારો ત્યારે શરૂ થયા જ્યારે કેટલાક દેશો દ્વારા પરમાણુ વિલંબિતતાને તોડવા અથવા હાંસલ કરવાના પ્રયાસોને પરિણામે બિન-પાલન, ઉલ્લંઘન અને આજ્ઞાભંગના અસંખ્ય કિસ્સાઓ બન્યા.
- > ઉદાહરણ તરીકે, યુ.એસ. ઈરાન પર સામૂહિક વિનાશના પરમાણુ શસ્ત્રો બનાવવાનો આરોપ મૂકે છે.
- > વર્ષ 1995માં NPTનું અનિશ્ચિત વિસ્તરણ, તેની અપરિવર્તનક્ષમતા માટે હાકલ કરીને, NPTમાં સમાવિષ્ટ નિઃશસ્ત્રીકરણના ઉદ્દેશ્યને અનુસરવામાં રાજ્યોની અસમર્થતાને પણ રેખાંકિત કરે છે.
- > સામૂહિક વિનાશના શસ્ત્રો સુધી પહોંચવાના અને વૈશ્વિક પરમાણુ કાળા બજારને શોધવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે બિન-રાજ્ય કલાકારોના ઉદભવે નવા વ્યૂહાત્મક વાતાવરણ દ્વારા ઊભા થયેલા પડકારોને પહોંચી વળવા માટે સંધિની મર્યાદાઓ વિશે ચિંતાઓ ઊભી કરી છે.

આગળ શું/લવિચ્છના પગલાં

- > વધતી જતી ઉર્જા માંગને કારણે પરમાણુ ઊર્જાનો ધંધો કરતા દેશોની સંખ્યામાં વધારો થયો છે, અને ઘણા દેશો ટકાઉ અને વિશ્વસનીય સ્થાનિક ઉર્જા પુરવઠાની ખાતરી કરવા માટે ઉર્જા-સ્વતંત્ર બનવા માંગે છે. સ્વચ્છ ઉર્જા, વિકાસ અને શાંતિપૂર્ણ સહઅસ્તિત્વ દરેક દેશ માટે જરૂરી છે.
- > આમ આંતરરાષ્ટ્રીય સમુદાય માટે પડકાર આંતરરાષ્ટ્રીય પરમાણુ ઉર્જા એજન્સી (IAEA) ની ઉર્જા સ્વતંત્રતા માટેની

સુરક્ષાની ઈચ્છાને ઘટાડવાનો રહેશે જ્યારે ઘૂસણખોરી અને પ્રસારની સંભાવનાને ઓછી કરવી.

- તે જ સમયે, NNWS 'ન્યુ સ્ટાર્ટ' અને અન્ય પહેલોને આવકારે છે, પરંતુ રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા સિદ્ધાંતોમાં પરમાણુ શસ્ત્રોની ભૂમિકા ઘટાડવા, ચેતવણીના નીચા સ્તરો, પારદર્શિતા વધારવા માટે વધુ નક્કર પગલાં જોવા માટે આતુર છે.
- વિશ્વના વધુ પ્રદેશોએ (પ્રાધાન્યમાં NWS સહિત) પરમાણુ-શસ્ત્ર-મુક્ત ક્ષેત્રો સ્થાપિત કરવા માટે આગ્રહ રાખવો જોઈએ.
- વધુમાં, પરમાણુ શસ્ત્રોના પ્રતિબંધ પરની સંધિ પરમાણુ નિઃશસ્ત્રીકરણ માટે યોગ્ય દિશામાં એક પગલું છે.

ચીનનો પેંગોંગ તળાવ પર પુલ

- તાજેતરમાં, એવું જાણવા મળ્યું હતું કે ચીન પેંગોંગ ત્સો પર એક નવો પુલ બનાવી રહ્યું છે જે તળાવના ઉત્તર અને દક્ષિણ કાંઠે અને LAC (વાસ્તવિક નિયંત્રણ રેખા) ની નજીક સૈનિકોની ઝડપી તૈનાતી માટે વધારાનો મુખ્ય માર્ગ પ્રદાન કરશે.
- અગાઉ, ભૂમિ સરહદો પર ચીનનો નવો કાયદો 1 જાન્યુઆરી, 2022 થી અમલમાં આવ્યો હતો, એવા સમયે જ્યારે પૂર્વી લદ્દાખમાં સરહદ અવરોધ વણઉકેલાયેલો છે અને અરુણાચલ પ્રદેશમાં કેટલાક સ્થળોના નામ તાજેતરમાં ચીન દ્વારા ભારતીય રાજ્ય પરના તેના દાવાના ભાગરૂપે બદલવામાં આવ્યા છે.
- ભારત સરહદી વિસ્તારોમાં તેના ઈન્ફાસ્ટ્રક્ચરમાં પણ સુધારો કરી રહ્યું છે. 2021 માં, બોર્ડર રોડ ઓર્ગેનાઇઝેશને સરહદી વિસ્તારોમાં 100 થી વધુ પ્રોજેક્ટ્સ પૂર્ણ કર્યા, જેમાંથી મોટા ભાગના ચીનની સરહદની નજીક છે.

મુખ્યમુદ્દા

➤ પૃષ્ઠભૂમિ:

- મે, 2020 માં લશ્કરી ગતિરોધની શરૂઆત થઈ ત્યારથી, ભારત અને ચીને માત્ર હાલના ઈન્ફાસ્ટ્રક્ચરને સુધારવા માટે કામ કર્યું નથી, પરંતુ સમગ્ર સરહદ પર ઘણા નવા રસ્તાઓ, પુલ, લેન્ડિંગ સ્ટ્રીપ્સ પણ બનાવ્યા છે.
- ઓગસ્ટ 2020 ના અંતમાં, ભારતે પેંગોંગ ત્સો તળાવના દક્ષિણ કિનારે કૈલાશ પર્વતમાળાની અગાઉ ખાલી પડેલી ઊંચાઈઓ પર કબજો કરીને ચીનને માત આપી છે.
- ભારતીય સૈનિકો ત્યાં માગર હિલ, ગુરુંગ હિલ, રેજાંગ લા, રેચિન લા સહિતના શિખરો પર તૈનાત હતા, જેણે તેમને વ્યૂહાત્મક રીતે મહત્વપૂર્ણ સ્પાંગગુર ગેપ પર પ્રભુત્વ મેળવવાની મંજૂરી આપી હતી જેનો ઉપયોગ આક્રમણ શરૂ કરવા માટે થઈ શકે છે, જેમ કે ચીને 1962 માં કર્યું હતું.
- ભારતીય સૈનિકોએ પણ ઉત્તર કિનારે ફિંગર્સ વિસ્તારમાં ચીની સૈનિકો પર પોતાની જાતને તૈયાર કરી ગોઠવી દીધી હતી.

- શિયાળાના કડકડતી ઠંડીના મહિનાઓમાં બંને દેશોના સૈનિકો આ ઊંચાઈઓ પર રહ્યા હતા. જેથી ચીનને વાટાઘાટો કરવાની ફરજ પડી હતી.
- બંને દેશો તળાવના ઉત્તરી કિનારે અને પેંગોંગ ત્સોની દક્ષિણે આવેલા ચુશુલ પેટા પ્રદેશમાં કૈલાશ પર્વતમાળા પરની સ્થિતિથી ખસી જવા સંમત થયા હતા.

➤ પુલ વિશે:

- ફિંગર 8 થી 20 કિમી પૂર્વમાં તળાવના ઉત્તર કિનારે એક પુલ બાંધવામાં આવી રહ્યો છે, જેના પર ભારત કહે છે કે ફિંગર 8 LACનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.
- ફિંગર એરિયામાંથી તળાવ દેખાય છે સિરિજાપ રેન્જ (તળાવની ઉત્તર બાજુએ) થી બહાર આઠ ખડકોનો સમૂહ છે.
- 135-કિમી-લાંબી પેંગોંગ ત્સો એ એન્ડોરહેઇક તળાવ છે, જેમાંથી બે તૃતીયાંશ કરતાં વધુ ચીનના નિયંત્રણ હેઠળ છે.
- સરોવરના ઉત્તર અને દક્ષિણ કિનારા કેટલાક સંવેદનશીલ બિંદુઓમાંથી હતા જે સ્ટેન્ડ-ઓફની શરૂઆત પછી સામે આવ્યા હતા. ફેબ્રુઆરી 2021 માં ભારત અને ચીનના ઉત્તર અને દક્ષિણ દરિયાકાંઠેથી સૈનિકો પાછા ખેંચાય તે પહેલાં, આ વિસ્તારમાં મોટા પાયે એકત્રીકરણ જોવા મળ્યું હતું અને બંને પક્ષોએ કેટલાક સ્થળોએ ટેન્ક તૈનાત કરી હતી, જે માંડ થોડાક સો મીટર દૂર હતી.
- બ્રિજ સાઈટ રૂટોગ કાઉન્ટીમાં ખુર્નક કિલ્લાની પૂર્વમાં સ્થિત છે, જ્યાં પીપલ્સ લિબરેશન આર્મી (PLA) બોર્ડર બેઝ સ્થિત છે.
- ઐતિહાસિક રીતે ભારતનો એક ભાગ, ખુર્નક કિલ્લો વર્ષ 1958 થી ચીનના નિયંત્રણ હેઠળ છે.
- LAC ખુર્નક કિલ્લાથી તદ્દન પશ્ચિમમાં છે, જેમાં ભારત ફિંગર 8 અને ચીન ફિંગર 4 પર દાવો કરે છે.

➤ ચીન માટે મહત્વ:

- આ પુલ ખુર્નકથી રૂડોક થઈને દક્ષિણ કાંઠે 180-કિમીનો લૂપ કાપશે, જે ખુર્નક અને રૂડોક વચ્ચેનું અંતર લગભગ 200 કિમીને બદલે 40-50 કિમી સુધી ઘટાડશે.
- ઓગસ્ટ 2020 માં જે બન્યું તેનું પુનરાવર્તન અટકાવવાની આશામાં, પુલનું નિર્માણ આ પ્રદેશમાં સૈનિકોની ઝડપી ગતિવિધિમાં મદદ કરશે.

➤ ભારત માટે અસરો:

- આ પુલ તેમના વિસ્તારમાં બનાવવામાં આવી રહ્યો છે અને ભારતીય સેનાએ તેની ઓપરેશનલ યોજનાઓમાં તેને સામેલ કરવો પડશે.
- રસ્તા પહોળા કરવા, નવા રસ્તાઓ અને પુલોનું નિર્માણ, નવા પાયા, એરસ્ટ્રીપ્સ, એડવાન્સ લેન્ડિંગ બેઝ વગેરે માત્ર પૂર્વ લદ્દાખ પ્રદેશ પૂરતું મર્યાદિત નથી, પરંતુ ભારત-ચીન સરહદના ત્રણ વિસ્તારોમાં (પૂર્વીય, મધ્ય અને પશ્ચિમી) થઈ રહ્યું છે.

ચીનનો સરહદી કાયદો અને ભારત

- નવા વર્ષથી ચીન દ્વારા સ્થળીય સીમાઓ સંબંધિત નવો કાયદો લાગુ કરવામાં આવ્યો છે. આ મામલાને લગતા નિષ્ણાતો અને કેટલાક નાગરિકોનું માનવું છે કે ભારતે તેના સરહદી વિસ્તારોની ચિંતા કરવી જોઈએ અને અન્ય નિષ્ણાતોનું કહેવું છે કે આ નવા કાયદા વિના પણ ચીન દ્વારા આક્રમક પગલાં લેવામાં આવી રહ્યા છે.

ચીનના આ કાયદા વિશે

- ચીનના આ સરહદી કાયદાનું પૂરું નામ “દેશની જમીન સરહદ વિસ્તારોનું સંરક્ષણ અને શોષણ” (Protection and Exploitation of the Country's Land Border Areas) કાયદો છે.
- આ કાયદા હેઠળ, “ચીનની સાર્વભૌમત્વ અને પ્રાદેશિક અખંડિતતાને અટૂટ અને અભેદ” જાહેર કરવામાં આવી છે.
- કાયદા હેઠળ, રાજ્યને “પ્રાદેશિક અખંડિતતા અને પ્રાદેશિક સીમાઓનું રક્ષણ કરવા અને તેને નબળી પાડતી કોઈપણ ક્રિયા સામે રક્ષણ અને પ્રતિકાર કરવા” પગલાં લેવાની જરૂર રહેશે.
- આ કાયદામાં સરહદી વિસ્તારોના નાગરિકો માટે ગામડાઓના વિકાસને પ્રોત્સાહન આપવામાં આવ્યું છે.
- કાયદામાં, રાજ્યને “સમાનતા, પરસ્પર વિશ્વાસ અને મૈત્રીપૂર્ણ પરામર્શના સિદ્ધાંતોનું પાલન કરવા, વિવાદો અને લાંબા સમયથી ચાલતા સરહદ વિવાદોને યોગ્ય રીતે ઉકેલવા અને પડોશી દેશો સાથે સંવાદ દ્વારા સ્થળીય સરહદની બાબતોને ઉકેલવા” નું કહેવામાં આવ્યું છે.
- આ કાયદા હેઠળ, સરહદ બંધ કરવા જેવા કટોકટીના પગલાં લેવા માટે ‘ચાર સંજોગો’ સૂચવવામાં આવ્યા છે.

આ કાયદાના અમલીકરણ પાછળનું તર્ક

- ચીનનો કાયદો તેની સ્થળીય સરહદની સુરક્ષા અંગે બેઈજિંગની નવી ચિંતાઓને પ્રતિબિંબિત કરે છે. તે બેઈજિંગ માટે “થોડા અંશે ખુલ્લી સ્થળીય સરહદ” પર વધુ નિયંત્રણ રાખવાની આવશ્યકતા પર ભાર મૂકે છે.
- કાયદો “મધ્ય એશિયાની સરહદે તેના અંતરિયાળ વિસ્તારની સ્થિરતા વિશે બેઈજિંગની છુપી ચિંતાઓને પણ પ્રતિબિંબિત કરે છે”. અફઘાનિસ્તાનમાંથી અમેરિકી દળોનું પરત ફરવું અને તાલિબાનના દમનથી “બેઈજિંગની ચિંતામાં વધારો થયો છે કે અફઘાનિસ્તાન આતંકવાદ અને ઉગ્રવાદનું કેન્દ્ર બની શકે છે અને તેના શિનજિયાંગ પ્રાંતમાં ફેલાઈ શકે છે”.
- આ કાયદાના અમલમાં ઘરેલું રાજકારણ પણ એક પરિબળ હોઈ શકે છે. આ વર્ષના અંતમાં યોજનારી 20મી પાર્ટી કોંગ્રેસમાં રાષ્ટ્રપતિ શી જિનપિંગ આગળ રાખવા અને તેમનો

ત્રીજો કાર્યકાળ સુરક્ષિત કરવા, ને ધ્યાનમાં રાખીને કાયદો તૈયાર કરવામાં આવ્યો હોઈ શકે છે.

ભારત માટે ચિંતાનો વિષય

- જો કે, આ કાયદો ખાસ કરીને ‘ભારત’ માટે નથી બનાવવામાં આવ્યો, પરંતુ કઈક ચોક્કસ અસર થશે.
- ચીન અને ભારત 3,488 કિમીની વિવાદિત સરહદ વહેંચે છે, જે મંગોલિયા અને રશિયા સાથેની સૌથી લાંબી સરહદો પછી 14 દેશો સાથેની ચીનની 22,457 કિમી લાંબી સ્થળીય સરહદોમાંથી ત્રીજી સૌથી લાંબી છે.
- એવી શંકા વધી રહી છે કે ચીન આ નવા કાયદાના અમલીકરણ માટે પૂર્વી લદાખમાં ‘સ્ટેન્ડઓફ’ પર આગળની વાતચીતને અટકાવી રહ્યું છે. આ વિષય પર બંને દેશોના કોર્પ્સ કમાન્ડરોની છેલ્લી બેઠક ઓક્ટોબરમાં થઈ હતી.
- નવા કાયદામાં ચીનની પરવાનગી વિના સરહદની નજીક કાયમી માળખાના નિર્માણ પર પણ પ્રતિબંધ છે. મડાગાંઠ શરૂ થઈ ત્યારથી, ભારત અને ચીન બંને દ્વારા આ ક્ષેત્રમાં નવા રસ્તાઓ, પુલો અને અન્ય સુવિધાઓ ઝડપથી બનાવવામાં આવી રહી છે; હકીકતમાં, ભારતીય કામદારોનો ચીન દ્વારા અગાઉ પણ વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો.

ભારત-ચીન સંબંધો પર તેની સંભવિત અસર

- ભારત-ચીન સંબંધો પર કોઈપણ અસર નવા કાયદાના અમલીકરણને બદલે ચીનની કાર્યવાહી પર ઘણો આધાર રાખે છે.
- કેટલાક નિષ્ણાતો માને છે કે નવો કાયદો વર્તમાન સ્ટેન્ડઓફ સહિત અન્ય મહત્વપૂર્ણ સરહદ વિવાદોને ઉકેલવામાં ચીનને દબાણ કરશે.
- અન્ય લોકો માને છે કે આ નવો કાયદો માત્ર એક સાધન છે જેનો ઉપયોગ ચીનની સરકાર તેની ઈચ્છા મુજબ કરશે, કારણ કે આ કાયદા પહેલા પણ ચીનની કાર્યવાહી આક્રમક રહી છે.
- એકંદરે, નવો કાયદો “ભારત અને ભૂટાન સાથેની પ્રાદેશિક સરહદોને એકપક્ષીય રીતે સીમાંકન અને સીમાંકન કરવાનો ચીનનો તાજેતરનો પ્રયાસ છે”.

ચિંતાઓ અને પડકારો

- પૂર્વી લદાખમાં ચાલી રહેલ સરહદ વિવાદ હજુ પણ વણઉકેલાયેલો છે.
- ચીને અરુણાચલ પ્રદેશ પર પોતાનો દાવો દર્શાવતા ભારતીય રાજ્યમાં અનેક સ્થળોના નામ બદલી નાખ્યા છે.
- દિલ્હીમાં સ્થિત ચીની દૂતાવાસ દ્વારા ‘તિબેટિયન પાર્લામેન્ટ ઈન એક્સાઈલ’ દ્વારા આયોજિત ડિનરમાં હાજરી આપનાર એક મંત્રી સહિત ભારતીય સંસદસભ્યોને પત્ર લખવામાં આવ્યો છે.

ડિજિટલ યુઆન વૉલેટ એપ્લિકેશન્સ

- ડિજિટલ યુઆન એ ચીનનું ડિજિટલ ચલણ છે. તે સૌપ્રથમવાર 2014 માં લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું અને ત્યારથી તે કામ કરી રહ્યું છે (ટેસ્ટ વર્કિંગ). ડિજિટલ યુઆન એ ક્રિપ્ટોકરન્સી નથી. તેને ચીનની સેન્ટ્રલ બેંક દ્વારા નિયંત્રિત કરવામાં આવે છે. ચીનની સરકાર 2022ના વિન્ટર ઓલિમ્પિક્સમાં આ ચલણને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે લોન્ચ કરવાની યોજના ધરાવે છે. તેનું મૂલ્ય ફિયાટ કરન્સી (કાગળનું ચલણ) ના મૂલ્ય જેટલું છે.

ડિજિટલ યુઆન કેવી રીતે કામ કરે છે?

- ડિજિટલ યુઆનની કામગીરીના બે પાસાઓ છે. વિતરણ અને ખર્ચ (લોકો તેને કેવી રીતે ખર્ચ કરે છે?). ડિજિટલ યુઆન ચીનની સેન્ટ્રલ બેંક દ્વારા વ્યાપારી બેંકોમાં વિતરીત કરવામાં આવે છે. વાણિજ્યિક બેંકો પછી લોકોને ડિજિટલ ચલણ પ્રદાન કરે છે. ગ્રાહકો ડિજિટલ યુઆન માટે રોકડની આપ-લે કરી શકે છે. લોકોએ ડિજિટલ યુઆન મેળવવા માટે મોબાઈલ એપ્લિકેશનનો ઉપયોગ કરવો પડશે. આને ડિજિટલ યુઆન વોલેટ એપ્સ કહેવામાં આવે છે.

તે હવે સમાચારમાં કેમ છે?

- ડિજિટલ યુઆન વોલેટ એપ્સ હવે એન્ડ્રોઈડ અને એપલ સ્ટોર્સમાં ઉપલબ્ધ છે. આ એપ સૌ પ્રથમ 2019માં લોન્ચ કરવામાં આવી હતી. અત્યારે આ એપનો ઉપયોગ કરનારા યુઝર્સની સંખ્યા વધીને 10 મિલિયન થઈ ગઈ છે.

શું તે બિટકોઈન જેવું જ છે?

- ના, તે બિટકોઈન જેવી અન્ય ડિજિટલ કરન્સીની જેમ કામ કરતું નથી. Bitcoin કોઈ કેન્દ્રીય સત્તા દ્વારા નિયંત્રિત નથી. તે બજાર દ્વારા નિયંત્રિત છે. ધારો કે કોઈ કંપની ડિજિટલ ચલણ X રજૂ કરે છે. જેમ જેમ કંપનીનો બિઝનેસ વધે છે તેમ માર્કેટમાં X નું મૂલ્ય વધે છે. જો તેની નિકાસ આયાત કરતા વધી જાય. જો કે, ડિજિટલ યુઆન સાથે આવું નથી. ડિજિટલ યુઆનનું મૂલ્ય સંપૂર્ણપણે કેન્દ્રીય બેંક દ્વારા નિયંત્રિત છે.

મુખ્યમુદ્દા

- કઝાકિસ્તાનની શાસક સરકારે લિક્વિડાઈડ પેટ્રોલિયમ ગેસ પરના ભાવ નિયંત્રણો હટાવ્યા ત્યારે વિરોધ શરૂ થયો. તે પછી તેના ભાવ ઝડપથી બમણા થઈ ગયા. અગાઉ, તેની કિંમત ઓછી હોવાને કારણે, નાગરિકો એ તેમના વાહનોને આ બજાર પર ચલાવવા માટે તેમાં પરિવર્તન કર્યું હતું. ભાવ નિયંત્રણો હટાવ્યા બાદ અચાનક ભાવવધારાને કારણે તેમની યોજનાઓ ખોરવાઈ ગઈ હતી. આનાથી તેઓ ગુસ્સે થયા હતા અને વિરોધ કરવા લાગ્યા છે.

કઝાકિસ્તાન વિરોધને નિયંત્રિત કરવા શું કરી રહ્યું છે?

- દેશના વડાપ્રધાનના રાજીનામા બાદ રાષ્ટ્રપતિએ જવાબદારી સંભાળી છે. તેઓએ વિરોધને નિયંત્રિત કરવા માટે સુરક્ષા પરિષદની રચના કરી છે. કઝાકિસ્તાને તેના સૈન્ય સહયોગીઓ ખાસ કરીને રશિયા પાસેથી મદદ માંગી છે. તેણે CSTO (સામૂહિક સુરક્ષા સંઘિ સંસ્થા)ની પણ મદદ માંગી છે. CSTO માં રશિયા, કિર્ગિસ્તાન, કઝાકિસ્તાન અને બેલારુસનો સમાવેશ થાય છે.

મુખ્ય કારણ

- કઝાકિસ્તાન એક તેલ સમૃદ્ધ દેશ છે. તેના તેલને કારણે તેમાં ભારે વિદેશી રોકાણ છે. તેની આઝાદી પછી (સોવિયેત યુનિયનના વિઘટન પછી) તેની મજબૂત અર્થવ્યવસ્થા હતી. જો કે, શાસનના તેના નિરંકુશ સ્વરૂપે આંતરરાષ્ટ્રીય ચિંતાઓ ઉભી કરી છે. શાસક પક્ષ અને વિપક્ષ વચ્ચે રાજકીય અણબનાવ અશાંતિ સર્જે છે. અને અધિકારીઓ અવારનવાર આંતરિક વિખવાદના કારણે કાર્યવાહી કરે છે. આવી પરિસ્થિતિઓ હંમેશા તેલની સમસ્યાઓની આસપાસ હોય છે. સત્તા કબજે કરવા માટે તેલનો ઉપયોગ હથિયાર તરીકે થાય છે.

વિરોધની સ્થિતિ

- વિરોધીઓએ અલ્માટી એરપોર્ટ અને વિમાનો કબજે કરી લીધા છે. ત્રણ શહેરોમાં સ્થાનિક વહીવટીતંત્ર અને સરકારી અધિકારીઓ પર હુમલા કરવામાં આવ્યા હતા. ઈન્ટરનેટ સેવાઓ બંધ છે. કેટલાક સુરક્ષા દળોએ પ્રદર્શનકારીઓનો સાથ આપ્યો છે.

કઝાકિસ્તાનમાં વિરોધ અને કટોકટી

- કઝાકિસ્તાનના નાગરિકો ઈંધણના ભાવમાં અચાનક વધારાનો વિરોધ કરી રહ્યા છે. વધતા તણાવને કારણે શાસક સરકારે રાજીનામું આપી દીધું છે. કઝાકિસ્તાનમાં કટોકટીની સ્થિતિ જાહેર કરવામાં આવી છે.

ઉત્તર કોરિયાએ હાઇપરસોનિક મિસાઇલ લોન્ચ કરી

- ઉત્તર કોરિયાએ 5 જાન્યુઆરી, 2022 ના રોજ “હાઇપરસોનિક મિસાઇલ” છોડી, જેણે એક લક્ષ્યને સફળતાપૂર્વક નષ્ટ કર્યું.

મુખ્યમુદ્દા

- ઓક્ટોબર 2021 પછી ઉત્તર કોરિયા દ્વારા આ પહેલું પ્રક્ષેપણ હતું.
- આ વિસ્તારની ઘણી સેનાઓ દ્વારા આ શોધી કાઢવામાં આવ્યું હતું.
- જો કે, આ પરીક્ષણની US, જાપાન અને દક્ષિણ કોરિયાની સરકારોએ ટીકા કરી હતી.

પૃષ્ઠભૂમિ

- ઉત્તર કોરિયાએ પહેલીવાર સપ્ટેમ્બર 2021માં હાઈપરસોનિક મિસાઈલનું પરીક્ષણ કર્યું હતું.

ઉત્તર કોરિયાનું પરીક્ષણ

- ઉત્તર કોરિયાના તાજેતરના પરીક્ષણમાં, “હાયપરસોનિક ગ્લાઈડિંગ વોરહેડ” રોકેટ બૂસ્ટરથી અલગ થઈ ગયું અને 700 કિમી દૂરના લક્ષ્યનો નાશ કર્યો.

હાયપરસોનિક શસ્ત્ર

- હાયપરસોનિક શસ્ત્રો સામાન્ય રીતે બેલિસ્ટિક મિસાઈલો કરતાં ઓછી ઊંચાઈએ લક્ષ્ય તરફ ઉડે છે. આવા શસ્ત્રો અવાજની ઝડપ કરતાં પાંચ ગણી વધુ ઝડપ મેળવી શકે છે, જે લગભગ 6,200 કિમી પ્રતિ કલાક છે. જો કે, હાયપરસોનિક શસ્ત્રોની મુખ્ય વિશેષતા ઝડપ નથી પરંતુ તેમની ગતિશીલતા (manoeuvrability) છે. હાયપરસોનિક શસ્ત્રો એ શસ્ત્રોની આગલી પેઢી છે.

ICE FACT**પરમાણુ કાર્યક્રમ પર USની આગેવાની હેઠળની મુત્સદ્દીગીરી**

- ઉત્તર કોરિયા પર આંતરરાષ્ટ્રીય પ્રતિબંધોના વિવાદોને કારણે ઉત્તર કોરિયાના પરમાણુ કાર્યક્રમ પર USની આગેવાની હેઠળની મુત્સદ્દીગીરી 2019 થી અટકી ગઈ છે. જો બિડેન વહીવટીતંત્રે કોઈપણ પૂર્વશરતો વિના કોઈપણ સમયે પરમાણુ મુત્સદ્દીગીરી ફરી શરૂ કરવાની હાકલ કરી છે. જો કે, ઉત્તર કોરિયાનું માનવું છે કે કોઈપણ મંત્રણા ફરી શરૂ કરતા પહેલા અમેરિકાએ તેના પરના પ્રતિબંધો પાછા ખેંચવા જોઈએ.

ભારત અફઘાનિસ્તાનમાં માનવતાવાદી સહાય મોકલી

- 2 જાન્યુઆરી, 2021 ના રોજ, ભારતે અફઘાનિસ્તાનને COVID-19 રસીના 5,00,000 ડોઝનું દાન કર્યું અને આગામી દિવસોમાં અફઘાનિસ્તાનમાં માનવતાવાદી સહાયના ભાગ રૂપે બીજા 500,000 ડોઝ મોકલશે.

મુખ્યમુદ્દા

- આ ડોઝ કાબુલની ઈન્દિરા ગાંધી ચિલ્ડ્રન હોસ્પિટલને દાનમાં આપવામાં આવ્યો હતો.
- આ રસી મહાન એર, ઈરાનની ફ્લાઈટ દ્વારા મોકલવામાં આવી હતી, કારણ કે હાલમાં ભારત અને અફઘાનિસ્તાન વચ્ચે કોઈ સીધી ફ્લાઈટ નથી.
- ભારતે 11 ડિસેમ્બર, 2021 ના રોજ કાબુલની એક હોસ્પિટલમાં 1.6 ટન જીવનરક્ષક દવાઓ પણ મોકલી હતી.
- આ દવાઓ વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થા દ્વારા મોકલવામાં આવી હતી.

અન્ય મદદ

- ભારતે અફઘાનિસ્તાનને ભૂમિ માર્ગે પાકિસ્તાનને 50,000 ટન ઘઉં આપવાની પણ ઓફર કરી હતી. જો કે, પાકિસ્તાન દ્વારા આપવામાં આવેલી શરતોને કારણે તેને રોકી દેવામાં આવ્યું છે. 3 ડિસેમ્બરના રોજ, પાકિસ્તાને કહ્યું કે તે વાદા લેન્ડ બોર્ડર કોસિંગ દ્વારા અફઘાન ટ્રકોમાં ઘઉં અને દવાઓની સપ્લાય કરવાની મંજૂરી આપશે. પરંતુ હજુ મોડલીટી નક્કી કરવામાં આવી નથી.

અફઘાનિસ્તાનમાં ભૂખમરો

- વર્લ્ડ ફૂડ પ્રોગ્રામ મુજબ, દેશમાં લગભગ 98% અફઘાન લોકો બગડતી આર્થિક કટોકટી, સંઘર્ષ અને દુષ્કાળને કારણે ભૂખે મરતા હોય છે. ઓગસ્ટ 2021 થી આ આંકડો 17% વધ્યો છે.
- અફઘાનિસ્તાનને ભારતની મદદ
- અફઘાનિસ્તાનમાં ભારતનો વિકાસ કાર્યક્રમ પાંચ આધારસ્તંભો પર આધારિત છે:
- મુખ્ય ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર પ્રોજેક્ટ્સ
- માનવ સંસાધન વિકાસ અને ક્ષમતા નિર્માણ
- માનવતાવાદી સહાય
- ઉચ્ચ પ્રભાવિત સમુદાય વિકાસ પ્રોજેક્ટ્સ
- હવાઈ અને જમીન જોડાણ દ્વારા વેપાર અને રોકાણ વધારવું
- ભારતે શાકુત ડેમ બનાવવા માટે કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે. આ ડેમ કાબુલ શહેરના 20 લાખ રહેવાસીઓને પીવાનું સલામત પાણી પૂરું પાડશે. તે 202 કિમીની પુલ-એ-ખુમરી ટ્રાન્સમિશન લાઈન પર બનેલ છે, જેના દ્વારા ભારત કાબુલ શહેરને વીજળી પૂરી પાડે છે.
- ભારતે 2001 થી અફઘાનિસ્તાનના પુનઃનિર્માણ માટે \$3 બિલિયન પ્રતિબદ્ધ કર્યા છે.
- ભારતે અફઘાનિસ્તાનમાં સંસદના પુનર્વિકાસમાં પણ મદદ કરી હતી.

ભારત-અફઘાનિસ્તાન સંબંધો

- અફઘાનિસ્તાન અને ભારતના લોકો વચ્ચેના સંબંધો સિંધુ ખીણની સંસ્કૃતિ પહેલાના છે. મૌર્ય ભારતમાંથી બૌદ્ધ ધર્મ

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsappicerajkotoofficial
join official telegram channel

લાવ્યા અને હિંદુ કુશના દક્ષિણ ભાગ પર નિયંત્રણ રાખ્યું. 7મી સદીમાં ઈસ્લામના આગમન પહેલા અફઘાનિસ્તાનમાં બૌદ્ધ, હિંદુ અને પર્શિયન સંસ્કૃતિઓનું વર્ચસ્વ હતું.

સુદાનના વડા પ્રધાને રાજીનામું આપ્યું

- રાજધાની ખાર્ટુમમાં ભારે વિરોધ બાદ, સુદાનના વડા પ્રધાન અબ્દલ્લા હમદોકે 2 જાન્યુઆરી, 2022 ના રોજ તેમના રાજીનામાની જાહેરાત કરી.

મુખ્યમુદ્દા

- સૈન્ય સાથે સત્તાની વહેંચણી માટે વડા પ્રધાન દ્વારા તાજેતરમાં કરાયેલી સમજૂતી સામે વિરોધ થઈ રહ્યો છે.
- આ સોદા પહેલા ઓક્ટોબર 2021માં સેના દ્વારા પક્ષ પલટો કરવામાં આવ્યો.
- વિરોધીઓએ સંપૂર્ણ નાગરિક શાસનની માંગ કરી હતી. પરંતુ સેનાએ તેમની સામે વધુ એક હિંસક કાર્યવાહી કરી. જેના કારણે બે લોકોના મોત થયા હતા.
- હમદોકના રાજીનામા બાદ હવે સરકાર પર સેનાનો સંપૂર્ણ નિયંત્રણ છે.

GPSC 1/2, PI, PSI/CONSTABLE, S.T.I., Dy.SO, નાયબ મામલતદાર, મિનિસ્ટ્રિયાલય ક્લાર્ક, તલાટી, TET, TAT વગેરે વિવિધ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે અત્યંત ઉપયોગી પુસ્તક

LATEST 2020

ગુજરાત તથા ભારત સરકારની યોજના

પ્રિલિમ તથા મુખ્ય પરીક્ષા માટે ઉપયોગી

જાહેર વહીવટ, પંચાયતી રાજ અને વિજ્ઞાન & ટેકનોલોજી સાથે સંલગ્ન યોજનાઓ સમાવિષ્ટ

મહત્વના વેબ પોર્ટલ અને મોબાઈલ એપ યાદ રાખવા QUICK TABLE

મંત્રાલયો મુજબ યોજનાઓનું વર્ગીકરણ

400 થી વધુ મહત્વની યોજનાઓ

સરકારના દરેક ક્ષેત્રોની યોજનાઓનું 360° કવરેજ

હાઈસ્કોર કરવા માટે FACTS & DATAનું વિભાગવાર સંકલન

દરેક યોજનાની ટેગલાઈન, લોગો, તારીખ, સ્થળ અને લાભાર્થી સાથેની વિસ્તૃત અને વિવરણાત્મક માહિતી

અગાઉની પરીક્ષામાં પૂછાયેલી યોજનાનું સંકલન

Source
Authorised Data From

Government Ministries
Press Information Bureau
www.india.gov.in (National Portal of India)
Government Declarations

સંપાદક
મૌલિક ગોધિયા

ICE®
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

પૃષ્ઠભૂમિ

- સુદાનની સેનાએ 25 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ બળવો કર્યો હતો. આ બળવા પછી, વડા પ્રધાન હમદોકને શરૂઆતમાં નજરકેદ કરવામાં આવ્યા હતા. ત્યારબાદ, નાગરિક અને લશ્કરી નેતાઓએ સત્તા-વહેંચણી કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.

સુદાન

- સુદાન ઉત્તરપૂર્વ આફ્રિકન દેશ છે. 1 જાન્યુઆરી, 1956ના રોજ તેને સ્વતંત્ર રાજ્ય જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું. તે મધ્ય આફ્રિકન રિપબ્લિક, ઈજિપ્ત, ચાડ, ઇથોપિયા, એરિટ્રિયા, દક્ષિણ સુદાન, લિબિયા અને લાલ સમુદ્રના દેશો સાથે સરહદો વહેંચે છે. 2021 સુધીમાં, સુદાનની વસ્તી 44.91 મિલિયન છે. સુદાન આફ્રિકા તેમજ આરબ લીગમાં ક્ષેત્રફળ દ્વારા ત્રીજો સૌથી મોટો દેશ છે. 2011માં દક્ષિણ સુદાનના અલગ થવા સુધી, તે આફ્રિકા અને આરબ લીગમાં ક્ષેત્રફળ દ્વારા સૌથી મોટો દેશ હતો. સુદાનની રાજધાની ખાર્ટુમ છે જ્યારે ઓમદુરમન સૌથી વધુ વસ્તી ધરાવતું શહેર છે.

ICE FACT

સુદાનની અર્થવ્યવસ્થા

- સુદાનની અર્થવ્યવસ્થાને ઓછી-મધ્યમ આવક તરીકે વર્ણવવામાં આવી છે. લાંબા સમય સુધી આંતરરાષ્ટ્રીય પ્રતિબંધો અને અલગતા હોવા છતાં અર્થતંત્ર તેલ ઉત્પાદન પર નિર્ભર છે. આ દેશ યુનાઈટેડ નેશન્સ, આફ્રિકન યુનિયન, આરબ લીગ, કોમેસા, ઓર્ગેનાઈઝેશન ઓફ ઈસ્લામિક કોઓપરેશન અને નોન-લાઈન મૂવમેન્ટનો સભ્ય છે.

ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટના ક્ષેત્રમાં MoU: ભારત-તુર્કમેનિસ્તાન

- તાજેતરમાં જ ભારત અને તુર્કમેનિસ્તાન વચ્ચે ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટના ક્ષેત્રમાં સહયોગ પર એક સમજૂતી કરાર (MoU) પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.

મુખ્યમુદ્દા

- પરિચય:**
 - MoU એક એવી મિકેનિઝમ સ્થાપિત કરવા માંગે છે જેમાં બંને દેશો એકબીજાની ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ મિકેનિઝમ્સથી લાભ મેળવે.
 - તે ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટના ક્ષેત્રમાં સજ્જતા, પ્રતિભાવ અને ક્ષમતા નિર્માણના ક્ષેત્રોને મજબૂત બનાવવામાં મદદ કરશે.

- હાલમાં ભારત સ્વિટ્ઝર્લેન્ડ, રશિયા, જર્મની, જાપાન, તાજિકિસ્તાન, મોંગોલિયા, બાંગ્લાદેશ, ઇટાલી અને દક્ષિણ એશિયન એસોસિએશન ફોર રિજનલ કોઓપરેશન (SAARC) સાથે ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટના ક્ષેત્રમાં સહકાર માટે દ્વિપક્ષીય અથવા બહુપક્ષીય કરાર/ MoU /સંયુક્ત હેતુ/ સહકારનું મેમોરેન્ડમ ધરાવે છે.

ભારત-તુર્કમેનિસ્તાન સંબંધો:

- તુર્કમેનિસ્તાન ઉત્તરમાં કઝાકિસ્તાન, ઉત્તર અને ઉત્તરપૂર્વમાં ઉઝબેકિસ્તાન, દક્ષિણમાં ઈરાન અને દક્ષિણપૂર્વમાં અફઘાનિસ્તાન સાથે સરહદો વહેંચે છે.
- ભારતની 'કનેક્ટ સેન્ટ્રલ એશિયા' પોલિસી 2012 એ ક્ષેત્ર સાથે ઊંડી ક્રિયાપ્રતિક્રિયાની કલ્પના કરે છે જે ઊર્જા નીતિનો એક મહત્વપૂર્ણ ઘટક છે.
- ભારત અશગાબત કરારમાં સહભાગી છે, જે વેપાર અને રોકાણને નોંધપાત્ર રીતે આગળ વધારવા માટે મધ્ય એશિયાને પર્સિયન ગલ્ફ સાથે જોડતા આંતરરાષ્ટ્રીય પરિવહન અને ટ્રાન્ઝિટ કોરિડોરની સ્થાપનાની કલ્પના કરે છે.
- ઈન્ડિયા TAPI પાઈપલાઈન (તુર્કમેનિસ્તાન, અફઘાનિસ્તાન, પાકિસ્તાન અને ભારત) તુર્કમેનિસ્તાન સાથેના તેના આર્થિક સંબંધોમાં "મુખ્ય સ્તંભ" માને છે.
- વર્ષ 2015 માં, 'ફ્રીડમ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ વર્લ્ડ લેંગ્વેજ', અશગાબાત ખાતે હિન્દી ચેરની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી, જ્યાં યુનિવર્સિટીમાં વિદ્યાર્થીઓને હિન્દી શીખવવામાં આવે છે.
- ભારત ITEC (ભારતીય ટેકનિકલ અને આર્થિક સહકાર) કાર્યક્રમ હેઠળ તુર્કમેનિસ્તાનના નાગરિકોને તાલીમ આપે છે.
- તુર્કમેનિસ્તાન સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સુરક્ષા પરિષદમાં ભારતના કાયમી સભ્યપદને સમર્થન આપે છે.
- તુર્કમેનિસ્તાન 40 બિલિયન યુએસ ડોલરથી વધુની અર્થવ્યવસ્થા છે, પરંતુ ભારત સાથે દ્વિપક્ષીય વેપાર તેની ક્ષમતાથી ઓછો છે. ભારત તુર્કમેનિસ્તાનમાં તેની આર્થિક હાજરી વધારી શકે છે, ખાસ કરીને માહિતી અને સંચાર ટેકનોલોજી (ICT) ક્ષેત્રમાં. તેનાથી ભાવિ વેપાર સંતુલન જાળવવામાં મદદ મળશે.
- તાજેતરમાં જ નવી દિલ્હીમાં ભારત-મધ્ય એશિયા સંવાદની ત્રીજી બેઠક યોજાઈ હતી.
- તે ભારત અને મધ્ય એશિયાના દેશો જેમ કે કઝાકિસ્તાન, કિર્ગિસ્તાન, તાજિકિસ્તાન, તુર્કમેનિસ્તાન અને ઉઝબેકિસ્તાન વચ્ચે મંત્રી સ્તરીય સંવાદ છે.

સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સુરક્ષા પરિષદ

- તાજેતરમાં પાંચ નવા બિન-સ્થાયી સભ્યો (અલ્બેનિયા, બ્રાઝિલ, ગેબોન, ઘાના અને સંયુક્ત આરબ અમીરાત) સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સુરક્ષા પરિષદ (UNSC) માટે ચૂંટાયા છે.
- એસ્ટોનિયા, નાઈજર, સેન્ટ વિન્સેન્ટ અને ગ્રેનેડાઈન્સ, ટ્યુનિશિયા અને વિયેતનામ તાજેતરમાં તેમની શરતો પૂર્ણ કરી છે.
- અલ્બેનિયા પ્રથમ વખત સુરક્ષા પરિષદમાં જોડાઈ રહ્યું છે, જ્યારે બ્રાઝિલ 11મી વખત અસ્થાયી સભ્ય તરીકે સુરક્ષા પરિષદમાં જોડાઈ રહ્યું છે. ગેબોન અને ઘાના આ પહેલા ત્રણ વખત કાઉન્સિલમાં રહી ચૂક્યા છે અને સંયુક્ત આરબ અમીરાત એક વખત કાઉન્સિલમાં જોડાયા છે.
- સંયુક્ત રાષ્ટ્રના 193 સભ્ય દેશોમાંથી 50 થી વધુ તેની રચના પછી કાઉન્સિલ માટે ક્યારેય ચૂંટાયા નથી.

મુખ્યમુદ્દા

➔ સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સુરક્ષા પરિષદ:

- પરિચય:-
- સુરક્ષા પરિષદની સ્થાપના 1945માં સંયુક્ત રાષ્ટ્ર ચાર્ટર દ્વારા કરવામાં આવી હતી. તે સંયુક્ત રાષ્ટ્રના છ મુખ્ય અંગોમાંનું એક છે.
- સંયુક્ત રાષ્ટ્રના અન્ય 5 અંગોમાં યુનાઈટેડ નેશન્સ જનરલ એસેમ્બલી (UNGA), ટ્રસ્ટીશિપ કાઉન્સિલ, આર્થિક અને સામાજિક પરિષદ, આંતરરાષ્ટ્રીય ન્યાય અદાલત અને સચિવાલયનો સમાવેશ થાય છે.
- તે મુખ્યત્વે આંતરરાષ્ટ્રીય શાંતિ અને સુરક્ષા જાળવવા માટે જવાબદાર છે.
- કાઉન્સિલનું મુખ્ય મથક ન્યુયોર્કમાં આવેલું છે.

➔ સભ્ય:

- સુરક્ષા પરિષદમાં 15 સભ્યો હોય છે: પાંચ કાયમી સભ્યો અને દસ બિન-સ્થાયી સભ્યો બે વર્ષની મુદત માટે ચૂંટાયેલા હોય છે.
- પાંચ કાયમી સભ્યો યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ, રશિયન ફેડરેશન, ફ્રાન્સ, ચીન અને યુનાઈટેડ કિંગડમ છે.
- ભારતે ગયા વર્ષે (2021) આઠમી વખત UN સુરક્ષા પરિષદમાં બિન-સ્થાયી સભ્ય તરીકે પ્રવેશ કર્યો હતો અને બે વર્ષ એટલે કે 2021-22 સુધી કાઉન્સિલમાં રહેશે.
- દર વર્ષે સામાન્ય સભા બે વર્ષની મુદત માટે પાંચ બિન-કાયમી સભ્યો (કુલ દસમાંથી) ચૂંટે છે. દસ કામચલાઉ બેઠકો પ્રાદેશિક ધોરણે વહેંચવામાં આવે છે.
- કાઉન્સિલની અધ્યક્ષતા દર મહિને 15 સભ્યો વચ્ચે ફેરવવામાં આવે છે.

- મતદાન શક્તિ:-
- સુરક્ષા પરિષદના દરેક સભ્યનો એક મત છે. તમામ બાબતો પર સુરક્ષા પરિષદના નિર્ણયો જરૂરી સભ્યોની સંમતિથી કાયમી સભ્યો સહિત નવ સભ્યોના હકારાત્મક મત દ્વારા લેવામાં આવે છે. જો પાંચ સ્થાયી સભ્યોમાંથી કોઈપણ એક પ્રસ્તાવની વિરુદ્ધમાં મત આપે તો તે દરખાસ્ત પસાર થતી નથી.
- સંયુક્ત રાષ્ટ્રનો કોઈપણ સભ્ય જે સુરક્ષા પરિષદનો સભ્ય નથી, જો સુરક્ષા પરિષદ માને છે કે તે ચોક્કસ બાબત તેના હિતમાં છે, તો કોઈ મત વિના, સુરક્ષા પરિષદ સમક્ષ લાવવામાં આવેલા કોઈપણ પ્રશ્નની ચર્ચામાં ભાગ લઈ શકે છે.
- ➔ **UNSC અને ભારત :**
- ભારતે વર્ષ 1947-48માં માનવ અધિકારના સાર્વત્રિક ઘોષણા (UDHR)ની રચનામાં સક્રિયપણે ભાગ લીધો હતો અને દક્ષિણ આફ્રિકામાં વંશીય ભેદભાવ સામે અવાજ ઉઠાવ્યો હતો.
- સંયુક્ત રાષ્ટ્રમાં ભૂતપૂર્વ વસાહતોને સ્વીકારવા, મધ્ય પૂર્વમાં ઘાતક સંઘર્ષોને સંબોધવા અને આફ્રિકામાં શાંતિ જાળવી રાખવા જેવા અનેક મુદ્દાઓ પર નિર્ણય લેવામાં ભારતે તેની ભૂમિકા ભજવી છે.
- તેણે ખાસ કરીને સંયુક્ત રાષ્ટ્રમાં આંતરરાષ્ટ્રીય શાંતિ અને સુરક્ષાની જાળવણીમાં વ્યાપક યોગદાન આપ્યું છે.
- ભારતે 43 શાંતિ રક્ષા મિશનમાં ભાગ લીધો છે, જેમાં કુલ 160,000 સૈનિકો અને નોંધપાત્ર સંખ્યામાં પોલીસ કર્મચારીઓનો ફાળો છે.
- ભારતની વસ્તી, પ્રાદેશિક કદ, ગ્રોસ ડોમેસ્ટિક પ્રોડક્ટ (જીડીપી), આર્થિક સંભાવના, સંસ્કૃતિનો વારસો, સાંસ્કૃતિક વિવિધતા, રાજકીય વ્યવસ્થા અને સંયુક્ત રાષ્ટ્રમાં ભૂતકાળ અને વર્તમાન યોગદાનને કારણે યુએનએસસીમાં સ્થાયી બેઠકની સંપૂર્ણ રીતે તર્કસંગત માગણીને પ્રોત્સાહન મળ્યું છે.
- ➔ **UNSC સાથેના મુદ્દાઓ:**
- રેકોર્ડ્સ અને મીટિંગ્સની ગેરહાજરી:-
- સંયુક્ત રાષ્ટ્રના સામાન્ય નિયમો UNSC ની ચર્ચાઓને લાગુ પડતા નથી અને તેની બેઠકોનો કોઈ રેકોર્ડ રાખવામાં આવતો નથી.
- આ સિવાય ચર્ચા, સુધારા કે વાંધાઓ માટે બેઠકની કોઈ જોગવાઈ નથી.
- ➔ **UNSCમાં ભૂમિકા:**
- UNSCના પાંચ સ્થાયી સભ્યો દ્વારા વીટો પાવરનો લાભ કાલક્રમિક છે.
- UNSC તેના વર્તમાન સ્વરૂપમાં માનવ સુરક્ષા અને શાંતિના ક્ષેત્રમાં આંતરરાષ્ટ્રીય ફેરફારો અને ગતિશીલતાને સમજવામાં અવરોધ બની ગઈ છે.

➡ P5 વચ્ચે વિભાજન:

- UN સભ્યપદ એક ધ્રુવીકરણ રાજ્ય જુએ છે, તેથી નિર્ણયો કાં તો લેવામાં આવતા નથી અથવા અવગણવામાં આવતા નથી.
- UNSCની અંદર પુનરાવર્તિત વિભાગો P-5 વડાના નિર્ણયોને અવરોધે છે.
- ઉદાહરણ: કોરોનાવાયરસ રોગચાળાના ઉદભવ સાથે, યુનાઈટેડ નેશન્સ, UNSC અને વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થા રાષ્ટ્રોને રોગચાળાના ફેલાવા સામે લડવામાં મદદ કરવામાં અસરકારક ભૂમિકા ભજવવામાં નિષ્ફળ ગયા.

➡ સંસ્થામાં પ્રતિનિધિત્વનો અભાવ:

- UNFC માં વૈશ્વિક સ્તરે મહત્વપૂર્ણ દેશો - ભારત, જર્મની, બ્રાઝિલ અને દક્ષિણ આફ્રિકાની ગેરહાજરી ચિંતાનો વિષય છે.

આગળ શું/લવિષ્યના પગલાં

- P5 અને બાકીના વિશ્વ વચ્ચેના સત્તા સંબંધોમાં અસંતુલનને તાકીદે સુધારવાની જરૂર છે.
- ત્યાં પણ સિક્યુરિટી કાઉન્સિલ સુધારો કરવાની જરૂર છે કાયમી અને બિન-કાયમી બેઠકો વિસ્તરણ દ્વારા જેથી યુનાઈટેડ નેશન્સ શકો સાથે સાથે વ્યવહાર “હંમેશા જટિલ અને ઊભરતાં પડકારો” માટે આંતરરાષ્ટ્રીય શાંતિ અને સલામતી જાળવણી.
- UNSCના અસ્થાયી સભ્યોમાંના એક તરીકે, ભારત UNSCમાં સુધારા માટે ઠરાવોના વ્યાપક સમૂહનો મુસદ્દો તૈયાર કરીને શરૂઆત કરી શકે છે.
- તે અન્ય સમાન વિચારધારા ધરાવતા દેશો (જેમ કે G4: ભારત, જર્મની, જાપાન અને બ્રાઝિલ)નો સંપર્ક કરી શકે છે અને યુએનજીએના તમામ સભ્ય દેશોનું સમર્થન મેળવવાનો પ્રયાસ કરી શકે છે.

પરમાણુ સ્થાપનો અને સવલતો સામે હુમલા પર પ્રતિબંધ: ભારત-પાકિસ્તાન

- તાજેતરમાં ભારત અને પાકિસ્તાને તેમના પરમાણુ સ્થાપનોની યાદીની આપ-લે કરી હતી.
- આ વિનિમય પાકિસ્તાન અને ભારત વચ્ચેના પરમાણુ સ્થાપનો અને સુવિધાઓ સામેના હુમલાના પ્રતિબંધ પરના કરારના અનુચ્છેદના અનુસાર હતું.
- બંને દેશોએ મે 2008માં હસ્તાક્ષર કરાયેલ કોન્સ્યુલર એક્સેસ એગ્રીમેન્ટની જોગવાઈઓ હેઠળ એકબીજાની જેલોમાં બંધ કેદીઓની યાદીની પણ આપ-લે કરી હતી.
- આ કરાર હેઠળ, બંને દેશોએ દર વર્ષે 1 જાન્યુઆરી અને 1 જુલાઈના રોજ વ્યાપક સૂચિની આપ-લે કરવી જોઈએ.

મુખ્યમુદ્દા

➡ પરમાણુ સ્થાપનો અને સવલતો સામે હુમલાઓ પર પ્રતિબંધ:

- પરિચય:-
- આ કરાર હેઠળ બંને દેશોએ એકબીજાની પરમાણુ સુવિધાઓની માહિતી આપવાની રહેશે.
- વર્ષ 1988માં કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા અને વર્ષ 1991માં તેને બહાલી આપવામાં આવી હતી.
- બંને પાડોશી દેશો વચ્ચે યાદીની આ સતત 31મું આદાનપ્રદાન હતું.
- કવરેજ:-
- તમામ ન્યુક્લિયર પાવર અને રિસર્ચ રિએક્ટર, ફ્યુઅલ ફેબ્રિકેશન, યુરેનિયમ સંવર્ધન, આઈસોટોપ પૃથ્થકરણ અને રિપ્રોસેસિંગ સુવિધાઓની સાથે-સાથે અન્ય કોઈપણ સ્વરૂપમાં વિકિરણિત ન્યુક્લિયર ઈંધણ અને સામગ્રીની સાથે નોંધપાત્ર પ્રમાણમાં કિરણોત્સર્ગી સામગ્રી નું સંગ્રહ કરનાર સંસ્થા વગેરે ને “પરમાણુ સ્થાપનો અને સુવિધાઓ” હેઠળ શામેલ કરવામાં આવ્યા છે.

➡ કરારનું મહત્વ:

- ઈઝરાયેલ દ્વારા બગદાદ નજીક ઈરાકના ઓસિરાક રિએક્ટર પર 1981ના બોમ્બ ઘડાકાના સંદર્ભમાં સમજૂતીની જરૂરિયાત અનુભવાઈ હતી. ઈઝરાયેલી ફાઈટર જેટ દ્વારા પ્રતિકૂળ હવાઈ ક્ષેત્ર પરના હુમલાઓએ ઈરાકના પરમાણુ શસ્ત્રો કાર્યક્રમને નોંધપાત્ર રીતે નિર્ધારિત કર્યો હતો.
- આ કરાર પાકિસ્તાનના સંદર્ભમાં પણ થયો હતો.
- ઈસ્લામાબાદ 1972 ની હારની યાદથી હચમચી ગયું છે જેણે દેશને ખંડિત કરી નાખ્યો હતો અને ભારતમાં લશ્કરી વિકાસ જેમ કે 1987 માં ઓપરેશન બ્રાસસ્ટેક્સ, જે આક્રમક ક્ષમતાઓની તૈયારી માટેનો યુદ્ધાભ્યાસ હતો. પાકિસ્તાને તે સમયે તેના પરમાણુ સ્થાપનો અને સંપત્તિઓને ‘હાઈ એલર્ટ’ પર મૂકીને જવાબ આપ્યો હતો.

ભારત-પાકિસ્તાન સંબંધોના વર્તમાન મુદ્દાઓ

➡ સરહદ પાર આતંકવાદ:

- પાકિસ્તાનના નિયંત્રણ હેઠળના વિસ્તારોમાંથી ઉત્પન્ન થતો આતંકવાદ દ્વિપક્ષીય સંબંધો માટે એક મુખ્ય ચિંતાનો વિષય છે.
- ભારતે ભારત વિરુદ્ધ સરહદ પારના આતંકવાદને ખતમ કરવા માટે પાકિસ્તાનને વિશ્વસનીય, બદલી ન શકાય તેવી અને ચકાસી શકાય તેવી કાર્યવાહી કરવાની જરૂરિયાત પર સતત ભાર મૂક્યો છે.

➡ સિંધુ જળ સંધિ:

- પાકિસ્તાનના સીમાપાર આતંકવાદના જવાબમાં સિંધુ જળ સંધિને રદ કરવા માટે ભારતમાં સમયાંતરે હોબાળો થાય છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotofficial
join official telegram channel

- તે વિશ્વ બેંક દ્વારા સમાપ્ત થયેલ સંધિ છે, જે બે દેશોમાં વહેતી સિંધુ અને તેની ઉપનદીઓના પાણીનો ઉપયોગ કેવી રીતે કરવામાં આવશે તેનું સંચાલન કરે છે.

➤ સિયાચીન ગ્લેશિયર:

- સિયાચીનને વિશ્વનું સૌથી ઊંચું અને ઘાતક યુદ્ધક્ષેત્ર માનવામાં આવે છે.
- દાયકાઓથી ચાલતી સૈન્ય કાર્યવાહીએ ગ્લેશિયર અને આસપાસના પર્યાવરણને નુકસાન પહોંચાડ્યું છે.
- પરંતુ ભારત-પાક સંબંધોની જટિલ પ્રકૃતિ અને બંને દેશો વચ્ચેના અવિશ્વાસના કારણે હજુ સુધી આ મામલે કોઈ નિર્ણય લેવામાં આવ્યો નથી.

➤ સરકાર:

- તે કચ્છના રણના રણમાં ભારત અને પાકિસ્તાન વચ્ચે વિવાદિત પાણીનો 96 કિમીનો લાંબી પટ્ટીનો વિસ્તાર છે.
- વિવાદ કચ્છ અને સિંધ વચ્ચેની દરિયાઈ સીમા રેખાના અર્થઘટનમાં રહેલો છે.
- પાકિસ્તાન નદીની પૂર્વ કિનારાને અનુસરવા માટે રેખાનો દાવો કરે છે, જ્યારે ભારત મધ્ય રેખાનો દાવો કરે છે (તત્કાલીન સિંધ સરકાર અને કચ્છના રાવ મહારાજ વચ્ચે હસ્તાક્ષરીત 1914ના બોમ્બે સરકારના ઠરાવના અનુચ્છેદ 9 અને 10ની અલગ અલગ વ્યાખ્યા).

➤ જમ્મુ અને કાશ્મીરનું પુનર્ગઠન:

- તેણે કાશ્મીર-કેન્દ્રિત પાકિસ્તાનમાં પણ સંકટ સર્જ્યું કારણ કે લદ્દાખનો મોટો વિસ્તાર એક જ સમયે કાશ્મીર વિવાદથી અલગ થઈ ગયો હતો.
- પાકિસ્તાનની નિરાશા આતંકવાદને પ્રોત્સાહન આપવાના તેના ભયાવહ પ્રયાસો અને આ પગલા સામે આંતરરાષ્ટ્રીય સમર્થન મેળવવાના ભારતના નિષ્ફળ પ્રયાસોમાં પ્રતિબિંબિત થાય છે.

આગળ શું/ભવિષ્યના પગલાં

- બંને દેશો ફેબ્રુઆરી 2021 માં અંકુશ રેખા અને અન્ય તમામ વિસ્તારોમાં કરારો અને યુદ્ધવિરામના કડક પાલન પર સંમત થયા હતા.
- પરંતુ જ્યાં સુધી નિર્ણાયક રીતે મુશ્કેલ નિર્ણયો લેવા માટે બંને પક્ષે પરસ્પર ઇચ્છાશક્તિ, રાજકીય ઇચ્છાશક્તિ અને હિંમત ન હોય, ત્યાં સુધી દેશોની ભાવિ જોડાણની કોઈ આશા નથી.
- પોતાની જાતને ભારત કરતા સમાન કે શ્રેષ્ઠ સાબિત કરવા માટે પાકિસ્તાનની ક્યારેય ન સમાપ્ત થતી લડાઈએ બંને દેશો વચ્ચેના સંબંધોને ક્યારેય સામાન્ય થવા દીધા નથી.
- વાસ્તવિક-લોકશાહીનો અભાવ અને સતત દાંત વિનાની નાગરિક સરકારોએ સાબિત કર્યું છે કે નાગરિક સરકાર સાથે દ્વિપક્ષીય જોડાણ પાક લશ્કરના કાવતરાથી નિરર્થક હશે.

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) પરમાણુ સ્થાપનો અને સવલતો સામે હુમલા પર પ્રતિબંધ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
 1. આ કરાર હેઠળ બંને દેશોએ એકબીજાની પરમાણુ સુવિધાઓની માહિતી આપવાની રહેશે.
 2. વર્ષ 1988માં કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા અને વર્ષ 1991માં તેને બહાલી આપવામાં આવી હતી.
 3. બંને પાડોશી દેશો વચ્ચે યાદીની આ સતત 31મું આદાનપ્રદાન હતું.
 ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

(A) માત્ર 1 અને 3	(B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2	(D) 1, 2 અને 3
- 2) સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સુરક્ષા પરિષદ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
 1. સુરક્ષા પરિષદની સ્થાપના 1945માં સંયુક્ત રાષ્ટ્ર ચાર્ટર દ્વારા કરવામાં આવી હતી. તે સંયુક્ત રાષ્ટ્રના છ મુખ્ય અંગોમાંનું એક છે.
 2. સંયુક્ત રાષ્ટ્રના અન્ય 5 અંગોમાં યુનાઈટેડ નેશન્સ જનરલ એસેમ્બલી (UNGA), ટ્રસ્ટીશિપ કાઉન્સિલ, આર્થિક અને સામાજિક પરિષદ, આંતરરાષ્ટ્રીય ન્યાય અદાલત અને સચિવાલયનો સમાવેશ થાય છે.
 3. તે મુખ્યત્વે આંતરરાષ્ટ્રીય શાંતિ અને સુરક્ષા જાળવવા માટે જવાબદાર છે.
 ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

(A) માત્ર 1 અને 3	(B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2	(D) 1, 2 અને 3
- 3) ચૂંટણી ખર્ચ મર્યાદામાં વધારા સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
 1. ઈન્દ્રજિત ગુપ્તા કમિટી (1998) દ્વારા એવું સૂચન કરવામાં આવ્યું હતું કે રાજ્યનું ભંડોળ આર્થિક રીતે નબળા રાજકીય પક્ષો માટે સમાન રમતનું ક્ષેત્ર સુનિશ્ચિત કરશે અને આવું પગલું જાહેર હિતમાં હશે.
 2. એવી ભલામણ પણ કરવામાં આવી હતી કે આ નાણાં રાજ્ય દ્વારા માત્ર માન્ય રાષ્ટ્રીય અને રાજ્ય પક્ષોને જ આપવા જોઈએ અને આ નાણાકીય સહાય ઉમેદવારોને આપવામાં આવતી મફત સુવિધાઓના સ્વરૂપમાં આપવામાં આવે.
 3. કાયદા પંચના અહેવાલ (1999) અનુસાર, રાજકીય પક્ષોને અન્ય સ્ત્રોતોમાંથી નાણાકીય સહાય ન મળે તો રાજ્ય દ્વારા ચૂંટણીઓ માટે રાજકીય પક્ષોને નાણાકીય સહાય પૂરી પાડવી તે ઇચ્છનીય/વાજબી છે.
 ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

(A) માત્ર 1 અને 3	(B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2	(D) 1, 2 અને 3

- 4) સુદાન સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
- 1 જાન્યુઆરી, 1956ના રોજ તેને સ્વતંત્ર રાજ્ય જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું.
 - સુદાનના વડા પ્રધાન અબ્દલ્લા હમદોકે 2 જાન્યુઆરી, 2022 ના રોજ તેમના રાજીનામાની જાહેરાત કરી છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એકપણ નહીં

- 5) ભારત અફઘાનિસ્તાનના સંબંધ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
- 1 વર્લ્ડ ફૂડ પ્રોગ્રામ મુજબ, દેશમાં લગભગ 98% અફઘાન લોકો બગડતી આર્થિક કટોકટી, સંઘર્ષ અને દુષ્કાળને કારણે ભૂખે મરતા હોય છે.
 - ઓગસ્ટ 2021 થી આ આંકડો 17% વધ્યો છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એકપણ નહીં

- 6) ઉત્તર કોરિયાની હાઈપરસોનિક મિસાઈલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. ઉત્તર કોરિયા પર આંતરરાષ્ટ્રીય પ્રતિબંધોના વિવાદોને કારણે ઉત્તર કોરિયાના પરમાણુ કાર્યક્રમ પર USની આગેવાની હેઠળની મુત્સદ્દીગીરી 2019 થી અટકી ગઈ છે.
 2. હાયપરસોનિક શસ્ત્રો સામાન્ય રીતે બેલિસ્ટિક મિસાઈલો કરતાં ઓછી ઊંચાઈએ લક્ષ્ય તરફ ઉડે છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

- 7) કઝાકિસ્તાન કટોકટી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. દેશના વડાપ્રધાનના રાજીનામા બાદ રાષ્ટ્રપતિએ જવાબદારી સંભાળી નથી.
 2. ઈન્ટરનેટ સેવાઓ ચાલુ છે. કેટલાક સુરક્ષા દળોએ પ્રદર્શનકારીઓનો સાથ આપ્યો છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

- 8) ડિજિટલ યુઆન વૉલેટ એપ્લિકેશન્સ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. ડિજિટલ યુઆન એ ચીનનું ડિજિટલ ચલણ છે.
 2. તે સૌપ્રથમવાર 2018 માં લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું અને ત્યારથી તે કામ કરી રહ્યું છે (ટેસ્ટ વર્કિંગ).
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

- 9) ચીનના સરહદી કાયદા અને ભારત પરની તેની અસર સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. ભારત-ચીન સંબંધો પર કોઈપણ અસર નવા કાયદાના અમલીકરણને બદલે ચીનની કાર્યવાહી પર ઘણો આધાર રાખે છે.
 2. ચીને અરુણાચલ પ્રદેશ પર પોતાનો દાવો દર્શાવતા ભારતીય રાજ્યમાં અનેક સ્થળોના નામ બદલી નાખ્યા છે.
 3. દિલ્હીમાં સ્થિત ચીની દૂતાવાસ દ્વારા 'તિબેટિયન પાર્લામેન્ટ ઈન એક્સાઈલ' દ્વારા આયોજિત ડિનરમાં હાજરી આપનાર એક મંત્રી સહિત ભારતીય સંસદસભ્યોને પત્ર લખવામાં આવ્યો છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

- 10) ચીનના પેંગોંગ તળાવ પરના પુલ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. ચીન પેંગોંગ ત્સો પર એક નવો પુલ બનાવી રહ્યું છે જે તળાવના ઉત્તર અને દક્ષિણ કાંઠે અને LAC (વાસ્તવિક નિયંત્રણ રેખા) ની નજીક સૈનિકોની ઝડપી તૈનાતી માટે વધારાનો મુખ્ય માર્ગ પ્રદાન કરશે.
 2. ફેબ્રુઆરી 2021 માં ભારત અને ચીનના ઉત્તર અને દક્ષિણ દરિયાકાંઠેથી સૈનિકો પાછા ખેંચાય તે પહેલાં, આ વિસ્તારમાં મોટા પાયે એકત્રીકરણ જોવા મળ્યું હતું.
 3. ફિંગર 4 થી 20 કિમી પૂર્વમાં તળાવના ઉત્તર કિનારે એક પુલ બાંધવામાં આવી રહ્યો છે, જેના પર ભારત કહે છે કે ફિંગર 4 LACનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

11) પરમાણુ પ્રસારને રોકવાનો ઠરાવ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. NPTને મોટાભાગે શીત યુદ્ધ-યુગના સાધન તરીકે જોવામાં આવે છે જે વિશ્વસનીય નિઃશસ્ત્રીકરણ પ્રક્રિયા માટે માર્ગ મોકળો કરવાના હેતુને પૂર્ણ કરવામાં નિષ્ફળ ગયું છે.
2. NNWS 'ન્યુ સ્ટાર્ટ' અને અન્ય પહેલોને આવકારે છે, પરંતુ રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા સિદ્ધાંતોમાં પરમાણુ શસ્ત્રોની ભૂમિકા ઘટાડવા, ચેતવણીના નીચા સ્તરો, પારદર્શિતા વધારવા માટે વધુ નક્કર પગલાં જોવા માટે આતુર છે.
3. વિશ્વના વધુ પ્રદેશોએ (પ્રાધાન્યમાં NWS સહિત) પરમાણુ-શસ્ત્ર-મુક્ત ક્ષેત્રો સ્થાપિત કરવા માટે આગ્રહ રાખવો ન જોઈએ.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

12) ભારત-નેપાળ સંબંધો સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. ભારતે કાઠમંડુ-વારાણસી, લુમ્બિની-બોધ ગયા અને જનકપુર-અયોધ્યાને જોડવા માટે ત્રણ 'સિસ્ટર-સિટી' કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે.
2. ચાઈના નેપાળને તેના બેલ્ટ એન્ડ રોડ ઇનિશિયેટિવ (BRI) માં મુખ્ય ભાગીદાર માને છે અને વૈશ્વિક વેપારને વેગ આપવાની તેની યોજનાના ભાગરૂપે નેપાળના માળખાકીય સુવિધાઓમાં રોકાણ કરવા માંગતું નથી.
3. 'સિસ્ટર-સિટી' સંબંધ એ બે ભૌગોલિક અને રાજકીય રીતે અલગ-અલગ સ્થાનો વચ્ચે કાનૂની અથવા સામાજિક કરારનું એક સ્વરૂપ છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

★★★ સેવા, સુરક્ષા, શાંતી શૂરવીરોની શાન છે... ★★★

પોલીસ ક્ષેત્રની કારકિર્દી બહાદુરોની પહેચાન છે....

પોલીસ કોન્સ્ટેબલ

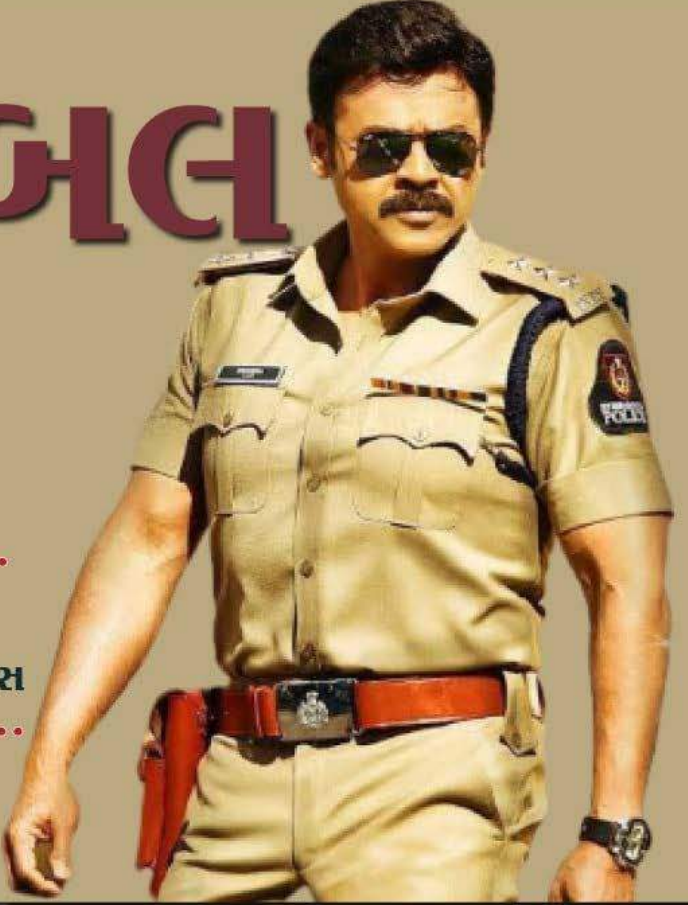
નવી બેચ શરૂ

નિશ્ચિત સફળતાની હાઈટેક વ્યૂરચના

ગણિત, REASONING અને કાયદામાં સ્કોર કરાવવા ટ્રીક અને ટેક્નીક્સ

ટુ ધી પોઈન્ટ પરીક્ષાલક્ષી એડવાન્સ લેવલ મટીરિયલ્સ

રજિસ્ટ્રેશન ફરજિયાત 76985-01110 / 76986-01110

INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

Perry plaza Complex, 2nd Floor,
Near Alkapuri Society, Zanzarda
Road, JUNAGADH

જૂનાગઢ

5G લોન્ચની વર્તમાન સ્થિતિ

- ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ ટેલિકોમ્યુનિકેશન્સ (DoT) અનુસાર, 5G સેવાઓ સૌપ્રથમ વર્ષ 2022 માં ગુરુગ્રામ, બેંગલુરુ, કોલકાતા, મુંબઈ, ચંદીગઢ, દિલ્હી, જામનગર, અમદાવાદ, ચેન્નાઈ, હૈદરાબાદ, લખનૌ, પુણે અને ગાંધી નગર શહેરોમાં શરૂ કરવામાં આવશે.
- 5G ટેકનોલોજીના પરીક્ષણ અને લોન્ચિંગના સંદર્ભમાં ભારત:
- સરકારના જણાવ્યા અનુસાર, 5G સ્પેક્ટ્રમની હરાજી માર્ચ અથવા એપ્રિલ 2022માં કરવામાં આવશે. કેટલાક નિષ્ણાતો કહે છે કે તેમાં ઓછામાં ઓછા ત્રણ મહિના જેટલો વિલંબ થઈ શકે છે કારણ કે ટેલિકોમ સેવા પ્રદાતાઓએ હજુ આ ટેકનોલોજી અને સંબંધિત વિવિધ પાસાઓનું પરીક્ષણ પૂર્ણ કરવાનું બાકી છે.
- ટેલિકોમ રેગ્યુલેટરી ઓથોરિટી ઓફ ઈન્ડિયા (TRAI) દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલ 'સ્ટેકહોલ્ડર કન્સલ્ટેશન' અંતિમ તબક્કામાં છે અને તે 2022ની શરૂઆતમાં DoTને તેની ભલામણો સબમિટ કરી શકે છે.
- દરમિયાન, ખાનગી ટેલિકોમ કંપનીઓએ વિવિધ સ્તરો પર 5G ના રોલઆઉટના સંદર્ભમાં નોંધપાત્ર પ્રગતિ કરી છે - જેમ કે પરીક્ષણ, સ્પીડ ટેસ્ટ અને સ્વદેશી 5G નેટવર્કનું નિર્માણ.

ICE FACT

5G શું છે?

- 5G ટેકનોલોજી એ મોબાઇલ બ્રોડબેન્ડની આગામી પેઢી છે. આ ટેકનોલોજી 4G LTE કનેક્શન્સને બદલશે અથવા નોંધપાત્ર રીતે વધારશે.
- 5G ટેકનોલોજીની વિશેષતાઓ અને ફાયદા:
- આ ટેકનોલોજી 'મિલિમીટર વેવ સ્પેક્ટ્રમ' (30-300 GHz) પર કાર્ય કરે છે, જેના દ્વારા ખૂબ જ ઝડપથી મોટા પ્રમાણમાં ડેટા મોકલી શકાય છે.
- 5G ટેકનોલોજી ત્રણ બેન્ડમાં કામ કરે છે જેમ કે લો, મિડ અને હાઈ ફ્રીક્વન્સી સ્પેક્ટ્રમ.
- મલ્ટી-Gbps ટ્રાન્સફર રેટ અને અલ્ટ્રા-લો લેટન્સી 5G ટેકનોલોજી, ઈન્ટરનેટ ઓફ થિંગ્સ (IoT) અને આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સનો ઉપયોગ કરનાર એપ્લિકેશનોને સપોર્ટ કરશે.

- 5G નેટવર્કની વધેલી ક્ષમતા લોડ સ્પાઈક્સની અસરને ઘટાડી શકે છે, જેમ કે સ્પોર્ટિંગ ઇવેન્ટ્સ અને ન્યૂઝ ઇવેન્ટ્સ દરમિયાન થતી.

ટેકનોલોજીનું મહત્વ:

- ભારતની રાષ્ટ્રીય ડિજિટલ કોમ્યુનિકેશન્સ પોલિસી 2018 5G ના મહત્વને પ્રકાશિત કરે છે, જેમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે 5G, ક્લાઉડ, ઈન્ટરનેટ ઓફ થિંગ્સ (IoT) અને ડેટા એનાલિટિક્સ સહિતની વૃદ્ધિશીલ સ્ટાર્ટ-અપ સમુદાય, તકોની નવી ક્ષિતિજ ખોલે છે. અને ડિજિટલને વધુ તીવ્ર અને ઊંડું બનાવવાનું વચન આપે છે.

5G થી સંભવિત સ્વાસ્થ્ય જોખમો:

- આજની તારીખે, અને ઘણાં સંશોધનો કર્યા પછી, વાયરલેસ ટેકનોલોજીના સંપર્કમાં આવવાથી સ્વાસ્થ્ય પર કોઈ પ્રતિકૂળ અસરો જોવા મળી નથી.
- ટીશ્યુ હીટિંગ એ રેડિયો ફ્રીક્વન્સી ફીલ્ડ અને માનવ શરીર વચ્ચેની ક્રિયાપ્રતિક્રિયાની મુખ્ય પદ્ધતિ છે. વર્તમાન તકનીકો રેડિયો ફ્રીક્વન્સી સ્તરોના સંપર્કમાં આવવાને કારણે માનવ શરીરના તાપમાનમાં નજીવો વધારો તરફ દોરી જાય છે.
- જેમ જેમ રેડિયો ફ્રીક્વન્સી વધે છે તેમ તેમ શરીરના પેશીઓમાં તેનો પ્રવેશ ઘટે છે અને ઉર્જાનું શોષણ શરીરની સપાટી (ત્વચા અને આંખો) સુધી મર્યાદિત રહે છે.
- જો રેડિયો ફ્રીક્વન્સી સ્તરના એકંદર સંપર્કમાં આંતરરાષ્ટ્રીય માર્ગદર્શિકા નીચે રહે છે, તો જાહેર આરોગ્યને અસર થવાની શક્યતા નથી.

'ઇન્ટરનેશનલ એક્સપોઝર ગાઇડલાઇન્સ' શું છે?

- ઇલેક્ટ્રોમેગ્નેટિક ક્ષેત્રો માટે એક્સપોઝર માર્ગદર્શિકા બે આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓ દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવી છે. ઘણા દેશો હાલમાં સૂચવેલા માર્ગદર્શિકાને અનુસરે છે:
- નોન-આયોનાઇઝિંગ રેડિયેશન પ્રોટેક્શન પર આંતરરાષ્ટ્રીય કમિશન
- ઈન્ટરનેશનલ કમિટી ઓન ઇલેક્ટ્રોમેગ્નેટિક સેફ્ટી દ્વારા 'ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઇલેક્ટ્રિકલ એન્ડ ઇલેક્ટ્રોનિક્સ એન્જિનિયર્સ'
- આ દિશાનિર્દેશો ટેકનોલોજી-વિશિષ્ટ નથી. તેઓ 300 GHz સુધીની રેડિયો ફ્રીક્વન્સીને આવરી લે છે, જેમાં 5G માટે ચર્ચા હેઠળની ફ્રીક્વન્સીનો સમાવેશ થાય છે.
- આ દિશાનિર્દેશો ટેકનોલોજી-વિશિષ્ટ નથી. તેઓ 300 GHz સુધીની રેડિયો ફ્રીક્વન્સીને આવરી લે છે, જેમાં 5G ટેકનોલોજીથી સંબંધિત ફ્રીક્વન્સીનો પણ સમાવેશ થાય છે.

- આંતરરાષ્ટ્રીય પ્રયાસ - 'ઇન્ટરનેશનલ ઇલેક્ટ્રોમેગ્નેટિક ફિલ્ડ (EMF) પ્રોજેક્ટ':
- WHO દ્વારા વર્ષ 1996માં 'ઇન્ટરનેશનલ ઇલેક્ટ્રોમેગ્નેટિક ફિલ્ડ (EMF)' પ્રોજેક્ટની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી. આ પ્રોજેક્ટ 0-300 ગીગાહર્ટ્ઝ ફ્રિક્વન્સી રેન્જમાં ઇલેક્ટ્રિક અને મેગ્નેટિક ફિલ્ડના એક્સપોઝરની સ્વાસ્થ્ય અસરોની તપાસ કરે છે અને EMF રેડિયેશન પ્રોટેક્શન પર રાષ્ટ્રીય અધિકારીઓને સલાહ આપે છે.

ICMR એ કોવિડ માટે OmiSure કીટને મંજૂરી આપી

- ઈન્ડિયન કાઉન્સિલ ઓફ મેડિકલ રિસર્ચ (ICMR) એ તાજેતરમાં 'OMISURE' નામની કીટને મંજૂરી આપી છે. OmiSure એ RT-PCR કીટ છે. તેનો ઉપયોગ કોવિડ-19ના ઓમિક્રોન વેરીએન્ટને શોધવા માટે થાય છે. તેનું ઉત્પાદન ટાટા મેડિકલ એન્ડ ડાયગ્નોસ્ટિક્સ દ્વારા કરવામાં આવે છે.

OmiSure

- આ કીટ US સ્થિત કંપની થર્મો ફિશર દ્વારા ડિઝાઇન અને ડેવલપ કરવામાં આવી છે. તેનું ઉત્પાદન ટાટા દ્વારા કરવામાં આવે છે. આ કીટ ઓમિક્રોનને શોધવા માટે ડ-જીન ટાર્ગેટ ફેલ્યોરનો ઉપયોગ કરે છે. હાલમાં તે ભારતમાં એકમાત્ર કીટ છે જે ઓમિક્રોન શોધ માટે આ પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરે છે. આ કીટની કિંમત 240 રૂપિયા છે. સરકારી એજન્સીઓ દ્વારા વેચાતી RT-PCR કીટની કિંમત રૂ. 20 થી રૂ. 30 સુધીની છે.

S Gene Target Failure

- S Gene એ COVID-19 વાયરસનું સ્પાઇક જનીન છે. આ જનીનમાં પરિવર્તન એમિનો એસિડ 69 અને 70 દૂર કરે છે. આ પરિવર્તન તેમને RT-PCR ટેસ્ટ ટાળવામાં મદદ કરે છે. એક કીટ અથવા ટેસ્ટ કે જે COVID-19 વેરીએન્ટમાં આ જનીન વિલોપન પ્રક્રિયાને કેપ્ચર કરે છે, તે સામાન્ય રીતે S Gene Target Failure કીટ અથવા S Gene ડ્રોપ ડિટેક્શન કીટ તરીકે ઓળખાય છે.

ICE FACT

ઓમિક્રોન અને S Gene

- 'S Gene' ટાર્ગેટ ફેલ્યોર અથવા 'S Gene' ડ્રોપ આઉટ એ ઓમિક્રોનની હાજરી સ્થાપિત કરવા માટેના મુખ્ય સૂચકાંકોમાંનું એક છે. ભારતમાં COVID Rd, Rp, E અને N જીન માટે સ્ક્રીનીંગ કરે છે. જો આમાંથી એક જનીન મળી આવે તો પણ, પરીક્ષણ પરિણામ હજુ પણ COVID-19 માટે સકારાત્મક છે. S જીન ટેસ્ટ હજુ સુધી દેશમાં હાથ ધરવામાં આવ્યો ન હતો કારણ કે તેની કોઈ જરૂર નહોતી.

કોવિડ-19 'IHU'નું નવું વેરિઅન્ટ શોધાયું

- ફ્રાન્સના વૈજ્ઞાનિકોએ SARS-CoV-2 વાયરસના નવા અને વધુ પરિવર્તિત તાણની ઓળખ કરી છે જે કોવિડ-19 રોગનું કારણ બને છે.

મુખ્યમુદ્દા

- નવા વાયરસની ઓળખ ત્યારે કરવામાં આવી હતી જ્યારે વિશ્વ હજુ પણ ઓમિક્રોન નામના કોરોનાવાયરસના અત્યંત પરિવર્તિત તાણ સામે લડી રહ્યું છે.
- ઓમિક્રોન પહેલેથી જ વિશ્વભરમાં COVID-19 કેસોમાં વધારો નોંધાવી રહ્યું છે.
- નવા સંસ્કરણ સાથેનો પ્રથમ કેસ ડિસેમ્બર, 2021 માં નોંધાયો હતો.

IHU કોવિડ વેરિઅન્ટ્સ

- કોરોનાવાયરસના નવા પ્રકારનું નામ IHU અથવા B.1.640.2 વેરિઅન્ટ રાખવામાં આવ્યું છે. IHU Mediterranean Infection ઇન્સ્ટિટ્યૂટના શિક્ષણવિદો દ્વારા તેની શોધ કરવામાં આવી હતી. તેમાં 46 મ્યુટેશન છે, જે ઓમિક્રોન કરતાં વધુ છે, જે તેને રસી અને ચેપી સામે વધુ પ્રતિરોધક બનાવે છે.

ICE FACT

અત્યાર સુધીના કેસો

- અત્યાર સુધીમાં માર્સેલી નજીક નવા પ્રકારોના 12 કેસ નોંધાયા છે. આ મામલા આફ્રિકન દેશ કેમરૂનની યાત્રા સાથે સંબંધિત છે. મોટાભાગના દેશોમાં ઓમિક્રોન વેરિઅન્ટ હજુ પણ પ્રબળ તાણ છે. પરંતુ IHU વેરિઅન્ટ્સનો ખતરો ઝડપથી વધી રહ્યો છે. નવું વર્ઝન અન્ય દેશોમાં જોવા મળ્યું નથી.

2022 માટે ISROના મિશન

- ઈન્ડિયન સ્પેસ રિસર્ચ ઓર્ગનાઇઝેશનના ચેરમેન કે. સિવને તાજેતરમાં 2022 માટેની યોજનાઓની જાહેરાત કરી હતી. તેમણે 2021માં હાથ ધરાયેલા મિશન વિશે પણ માહિતી આપી હતી.

મિશન 2022 માટેની યોજના

- પૃથ્વી અવલોકન ઉપગ્રહ 4 અને 6 PSLV પર લોન્ચ કરવામાં આવનાર છે.

- ISRO 2022 માં આદિત્ય L1, ચંદ્રયાન 3, XpoSat, ટેકનોલોજી ડેમોન્સ્ટ્રેશન મિશન અને IRNSS પણ લોન્ચ કરશે.
- 2022ની અન્ય યોજનાઓમાં DISHA, શુક્ર મિશન, ISROCNESS, TRISHNA નો સમાવેશ થાય છે.

2021 માં પૂર્ણ થયેલ મિશન

- નિસાર મિશન: એસ-બેન્ડ SAR પેલોડ NASAને આપવામાં આવ્યો
- આદિત્ય L1 મિશન: હાર્ડવેર લૂપ ટેસ્ટ પૂર્ણ
- GSLV F-10 મિશન કાયોજેનિક તબક્કા દરમિયાન સમસ્યાઓને કારણે નિષ્ફળ ગયું
- ચંદ્રયાન 3 ની ડિઝાઇનમાં કરવામાં આવેલ ફેરફાર
- Gaganyaan: પરીક્ષણમાં નીચા તાપમાનના સ્ટેજ, L-II O વિકાસ એન્જિન, સર્વિસ મોડ્યુલ પ્રોપલ્શન સિસ્ટમ અને ફૂ એસ્કેપ સિસ્ટમ મોટર્સ માટેના પરીક્ષણ ચાલુ છે. અવકાશયાત્રીઓએ સ્પેસ ફ્લાઇટની તાલીમ પૂર્ણ કરી છે. પેરાશૂટ ડ્રોપ ટેસ્ટ શરૂ થઈ ગયો છે.

ICE FACT

તૃષ્ણા (TRISHNA)

- આ ઉપગ્રહનો હેતુ જમીનની સપાટીના તાપમાનનો નકશો તૈયાર કરવાનો છે. તે ભારત અને ફ્રાન્સ દ્વારા સંયુક્ત રીતે વિકસાવવામાં આવ્યું છે. 'તૃષ્ણા' પાણીના વપરાશ પર પણ નજર રાખશે. આ પ્રકારના ઈન્ડો-ફ્રેન્ચ કામગીરીમાં મેઘા-ટ્રોપિક્સ અને સરલ-આલ્ટિકા (SARAL - AltiKa) નો સમાવેશ થાય છે. 'સરલ' મિશન ARGOSનો ઉપયોગ કરીને અવકાશમાંથી સમુદ્રનો અભ્યાસ કરશે. ARGOS એ ડેટા સ્ટોરેજ સિસ્ટમ છે. 'મેઘા-ટ્રોપિક્સ' ઉષ્ણકટિબંધીય અને જળચક્રમાં ઊર્જા વિનિમયનો અભ્યાસ કરશે. તે થર્મલ ઈન્ફ્રારેડ ઇમેજિંગનો ઉપયોગ કરીને કુદરતી સંસાધનોનો પણ અભ્યાસ કરશે.

NISAR મિશન

- તે નાસા અને ઈસરોનું સંયુક્ત મિશન છે. NISAR નો અર્થ NASA - ISRO - SAR છે. SAR સિન્થેટિક એપરચર રડાર છે. રડારનો ઉપયોગ પૃથ્વીની સપાટી પર થતા ફેરફારોને માપવા માટે થાય છે. NISAR સૌથી મોટા રિફ્લેક્ટર એન્ટેના (NASA દ્વારા ડિઝાઇન કરાયેલ) વહન કરશે. નિસાર મિશનનો મુખ્ય ઉદ્દેશ્ય દર 12 દિવસે પૃથ્વીને સ્કેન કરવાનો છે. તે દરિયાઈ બરફ અને બરફની ચાદરની તસવીરો મોકલશે.

દિશા

- દિશા એ દ્વીન સેટેલાઈટ સિસ્ટમ છે. તે પૃથ્વીની એરોનોમી (પૃથ્વીના વાતાવરણનું સૌથી ઉપરનું સ્તર) અભ્યાસ કરશે.

5G માઈક્રોવેવ શોષક (5G Microwave Absorber) શું છે?

- કેરળ યુનિવર્સિટીના આસિસ્ટન્ટ પ્રોફેસર સુબોધ જી. અને સંશોધન વિદ્વાન વિદ્યા લાલને 5G માઈક્રોવેવ શોષક વિકસાવ્યા છે.

મુખ્યમુદ્દા

- 5G માઈક્રોવેવ શોષકનો વિકાસ ઇલેક્ટ્રોમેગ્નેટિક રેડિયેશન સામે અસરકારક ઢાલ તરીકે કામ કરી શકે છે.
- વિશ્વભરમાં સ્માર્ટ અને અદ્યતન ઇલેક્ટ્રોનિક ઉપકરણોની વધતી શોધને કારણે ઇલેક્ટ્રોમેગ્નેટિક પ્રદૂષણ અને રેડિયેશનનો ખતરો અનિવાર્ય છે.
- ઇલેક્ટ્રોમેગ્નેટિક હસ્તક્ષેપ (EMI) ઉચ્ચ ગુણવત્તાવાળા ઉપકરણોને અસર કરવા સાથે જીવંત જીવોના સ્વાસ્થ્ય માટે હાનિકારક છે.

મહત્વ

- 5G ટેકનોલોજી અને ઈન્ટરનેટ ઓફ થિંગ્સ (IoT)ના આ યુગમાં EMIને કારણે ઊભી થતી સમસ્યાઓ પર તાત્કાલિક ધ્યાન આપવાની જરૂર છે. આનું કારણ એ છે કે ઇલેક્ટ્રોનિક ઉપકરણો અને ઈન્ટરનેટના ઉપયોગ વિના નિયમિત કામ કરવું મુશ્કેલ બની ગયું છે, જે ઇલેક્ટ્રોમેગ્નેટિક તરંગો સાથે કામ કરે છે.

આ સામગ્રીનું નામ શું છે?

- નવી શિલ્ડિંગ સામગ્રી 'મેનાઈટ ઇલેક્ટ્રાઈડ' છે. તે રાસાયણિક રીતે સ્થિર છે. આ સામગ્રીએ ઉચ્ચ આવર્તન ક્ષેત્રમાં, ખાસ કરીને 5G બેન્ડમાં અસાધારણ માઈક્રોવેવ શોષણ ક્ષમતા દર્શાવી છે.
- આયનીય ઇલેક્ટ્રોનની હાજરી આ સંયોજનને ઉચ્ચ વાહકતા આપે છે, જે તેના ઉચ્ચ ઇલેક્ટ્રોમેગ્નેટિક વેવ એટેન્યુએશન માટે જવાબદાર છે.

ICE FACT

ઇલેક્ટ્રોમેગ્નેટિક હસ્તક્ષેપ (EMI)

- EMI એ બાહ્ય સ્ત્રોત દ્વારા પેદા થતી ખલેલ છે, જે ઇલેક્ટ્રોમેગ્નેટિક ઈન્ડક્શન, વહન અથવા ઇલેક્ટ્રોસ્ટેટિક કપલિંગ દ્વારા ઇલેક્ટ્રિકલ સર્કિટને અસર કરે છે. આ વિક્ષેપ સર્કિટની કામગીરીને બગાડી શકે છે અથવા તેને કામ કરતા અટકાવી શકે છે. માનવસર્જિત તેમજ કુદરતી સ્ત્રોતોને કારણે EMI વિવિધ વિદ્યુત પ્રવાહો અને વોલ્ટેજ પેદા કરી શકે છે.

ઇન્ટરનેટ ઓફ થિંગ્સ સુરક્ષા

- તાજેતરમાં, સંચાર મંત્રાલય, દૂર સંચાર વિભાગ હેઠળની દૂર સંચાર એન્જિનિયરિંગ કેન્દ્ર (TEC) દ્વારા કન્ઝ્યુમર ઇન્ટરનેટ ઓફ થિંગ્સ (IoT)ની સુરક્ષાના ઉદ્દેશ્યથી “કન્ઝ્યુમર ઇન્ટરનેટ ઓફ થિંગ્સ (IoT) ધી કોડ ઓફ પ્રેક્ટિસ ફોર ધ સેફ” નો એક રિપોર્ટ બહાર પાડવામાં આવ્યો છે.
- આ માર્ગદર્શિકા ગ્રાહક IoT ઉપકરણો અને ઇકોસિસ્ટમને સુરક્ષિત કરવામાં તેમજ નબળાઈઓને સંચાલિત કરવામાં મદદ કરશે.

મુખ્યમુદ્દા

ઇન્ટરનેટ ઓફ થિંગ્સ IoT:

- વ્યાખ્યા : સામાન્ય રીતે, તે ઇન્ટરનેટનું નેટવર્ક છે જે ઓબ્જેક્ટને એકબીજા સાથે જોડે છે જે ડેટા સ્ટોર કરવા અને કન્વર્ટ કરવામાં સક્ષમ છે.
- સૌથી ઝડપથી વિકસતી તકનીકોમાંની એક : તે સમગ્ર વિશ્વમાં સૌથી ઝડપથી વિકસતી તકનીકોમાંની એક છે, જે સમાજ, ઉદ્યોગ અને ઉપભોક્તાઓ માટે અપાર લાભદાયી તકો પૂરી પાડે છે.
- IoT નો ઉપયોગ: તેનો ઉપયોગ પાવર, ઓટોમોટિવ, સુરક્ષા અને સર્વેલન્સ, રિમોટ હેલ્થ મેનેજમેન્ટ, એગ્રીકલ્ચર, સ્માર્ટ હોમ અને સ્માર્ટ સિટી વગેરેમાં ઉપયોગમાં લેવાતા સાધનોનો ઉપયોગ કરીને સ્માર્ટ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર બનાવવા માટે કરવામાં આવી રહ્યો છે.
- સ્માર્ટ ઉપકરણ એ એક અત્યંત અદ્યતન ઇલેક્ટ્રોનિક ઉપકરણ છે જે સ્વાયત્ત કમ્પ્યુટિંગ અને ડેટા વિનિમય માટે વાયર અથવા વાયરલેસ દ્વારા અન્ય ઉપકરણો સાથે કનેક્ટ કરવામાં સક્ષમ છે.
- પૂરક ટેકનોલોજીઓ: IoT ને સેન્સર, કોમ્યુનિકેશન ટેકનોલોજી (સેલ્યુલર અને નોન-સેલ્યુલર), આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ/ મશીન લર્નિંગ, ક્લાઉડ/એજ કમ્પ્યુટિંગ વગેરે જેવી ઘણી ટેકનોલોજીઓમાં તાજેતરની પ્રગતિથી ફાયદો થયો છે.
- IoT નું પ્રમાણ: એવો અંદાજ છે કે વર્ષ 2025 સુધીમાં વૈશ્વિક સ્તરે લગભગ 11.4 બિલિયન ગ્રાહક IoT ઉપકરણો અને 13.3 બિલિયન એન્ટરપ્રાઇઝ IoT ઉપકરણો હશે, એટલે કે ગ્રાહક IoT ઉપકરણો તમામ IoT ઉપકરણોના લગભગ 45% જેટલા હશે.
- ‘માર્કેટ્સ એન્ડ માર્કેટ્સ’ દ્વારા પ્રકાશિત બજાર સંશોધન અહેવાલ મુજબ, વૈશ્વિક IoT સુરક્ષા બજારનું કદ 2018માં USD 8.2 બિલિયનથી વધીને વર્ષ 2023 સુધીમાં USD 35.2 બિલિયન થવાની ધારણા છે.

જરૂરી માર્ગદર્શિકા:

- અપેક્ષિત વૃદ્ધિ: IoT ઉપકરણોની અપેક્ષિત વૃદ્ધિને જોતાં, IoT એન્ડપોઇન્ટ્સ સુરક્ષા અને સુરક્ષા ધોરણોનું પાલન કરે છે તેની ખાતરી કરવી મહત્વપૂર્ણ છે.
 - સાયબર-સિક્યોરિટી એટેક: રોજિંદા જીવનમાં ઉપયોગમાં લેવાતા ઉપકરણો/નેટવર્કના હેકિંગથી કંપનીઓ, સંસ્થાઓ, રાષ્ટ્રો અને વધુ મહત્વના લોકોને નુકસાન થશે.
 - એટલા માટે IoT ઇકોસિસ્ટમને એન્ડ-ટુ-એન્ડ એટલે કે ઉપકરણથી એપ્લિકેશન સુધી સુરક્ષિત કરવું ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે.
 - કનેક્ટેડ IoT ઉપકરણો માટે ‘એન્ડ ટુ એન્ડ’ સુરક્ષા સુનિશ્ચિત કરવી એ આ બજારમાં સફળતાની ચાવી છે. આ સુરક્ષા વિના IoTનું અસ્તિત્વ બંધ થઈ જશે.
 - ગોપનીયતાની ચિંતાઓ: આ ડેટા-સંચાલિત ભવિષ્યમાં, સરકારી દેખરેખમાં વધારો અને પરિણામે નાગરિક અધિકારો, અસંમતિ અથવા હાંસિયામાં ધકેલાઈ ગયેલા સમુદાયોના દમનની સંભવિતતા વિશે ચિંતા વધી રહી છે.
- #### સાયબર સુરક્ષા હુમલાના પરિણામો : આવા હુમલાના સંભવિત પરિણામોમાં નીચેનાનો સમાવેશ થઈ શકે છે:
- નિર્ણાયક સેવાઓ/ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરમાં વિક્ષેપ.
 - ગોપનીયતાનું ઉલ્લંઘન.
 - જીવન, પૈસા, સમય, મિલકત, આરોગ્ય, સંબંધો વગેરેની ખોટ.
 - નાગરિક અશાંતિ સહિત રાષ્ટ્રીય સ્તરે વિક્ષેપ.
 - ઉપભોક્તા IoT હાંસલ કરવા માટેની માર્ગદર્શિકા:
 - કોઈ યુનિવર્સલ ડિફોલ્ટ પાસવર્ડ નથી: ઉપકરણ દીઠ તમામ IoT ઉપકરણ ડિફોલ્ટ પાસવર્ડ અનન્ય હશે અને/અથવા વપરાશકર્તાએ એવો પાસવર્ડ પસંદ કરવો જરૂરી રહેશે જે ઉપકરણની જોગવાઈ દરમિયાન શ્રેષ્ઠ આદેશોનું પાલન કરે.
 - સંવેદનશીલ અહેવાલોને હેન્ડલ કરવા માટેના માધ્યમનો અમલ કરો: IoT વિકાસકર્તાઓએ નબળાઈ જાહેર કરવાની નીતિના ભાગ રૂપે એક સમર્પિત જાહેર સંપર્ક બિંદુ પ્રદાન કરવું જોઈએ.
 - સોફ્ટવેરને અદ્યતન રાખવું: IoT ઉપકરણોમાંના સોફ્ટવેર ઘટકો સુરક્ષિત રીતે અપડેટ કરવા યોગ્ય હોવા જોઈએ.
 - સંવેદનશીલ સુરક્ષા પરિમાણોને સુરક્ષિત રીતે સંગ્રહિત કરવા : IoT ઉપકરણોને સુરક્ષા પરિમાણો જેમ કે કી અને ઓળખપત્ર, પ્રમાણપત્રો, ઉપકરણ ઓળખ વગેરેને સંગ્રહિત કરવાની જરૂર પડી શકે છે જે ઉપકરણના સુરક્ષિત સંચાલન માટે મહત્વપૂર્ણ છે.
 - સુરક્ષિત સંદેશાવ્યવહાર: કોઈપણ રીમોટ મેનેજમેન્ટ અને કંટ્રોલ સહિત સુરક્ષા-સંવેદનશીલ ડેટા, જે ઉપકરણના તકનીકી ગુણધર્મો અને ઉપયોગ માટે યોગ્ય છે, તે ટ્રાન્ઝિટમાં એન્ક્રિપ્ટેડ હોવો આવશ્યક છે.

- સીધા હુમલાઓની આવર્તન ઘટાડવી: ઉપકરણો અને સેવાઓ 'ઓછામાં ઓછા વિશેષાધિકારના સિદ્ધાંત' પર કામ કરવા જોઈએ.
- 'ઓછામાં ઓછા વિશેષાધિકારના સિદ્ધાંત' અનુસાર, વ્યક્તિને ફક્ત તે જ વિશેષાધિકારો આપવા જોઈએ જે તેના કાર્યના પ્રદર્શન માટે જરૂરી છે.
- વ્યક્તિગત ડેટાની સુરક્ષાની ખાતરી કરવી: જો ઉપકરણ વ્યક્તિગત ડેટા એકત્રિત કરે છે અથવા ટ્રાન્સમિટ કરે છે, તો આવા ડેટાને સુરક્ષિત રીતે સંગ્રહિત કરવો આવશ્યક છે.
- સિસ્ટમને લવચીક બનાવવી: IoT ઉપકરણો અને સેવાઓ લવચીક હોવી જોઈએ જ્યાં તેનો અન્ય વિશ્વસનીય સિસ્ટમો દ્વારા ઉપયોગ કરવાની જરૂર હોય.

આગળ શું/લવિચ્ચના પગલાં

- ડેટા સુરક્ષા ચિંતાઓને સંબોધિત કરવી: IoT ટેકનોલોજી વિશ્વભરના નાગરિકો માટે સ્પષ્ટપણે સકારાત્મક રીતે મહત્વપૂર્ણ છે, વધુ ફાયદાઓ સાથે ગોપનીયતા માટે સંભવિત જોખમો ઊભી કરે છે.
- આ ચિંતાને દૂર કરવા માટે ડેટા સંરક્ષણની જરૂર પડશે અને IoT ઉત્પાદકોએ તેમના ઉપકરણોમાં ગ્રાહક વિશ્વાસ જાળવી રાખવાની જરૂર પડશે.

- આ સંદર્ભમાં, ડેટા પ્રોટેક્શન બિલ, 2019 એ સાચી દિશામાં એક પગલું છે.
- વૈશ્વિક પરામર્શની જરૂરિયાત: કાયદા નિર્માતાઓ, સાધનસામગ્રી ઉત્પાદકો અને કાયદા અમલીકરણ એજન્સીઓએ વૈશ્વિક સ્તરે જોખમો ઘટાડીને IoTનો મહત્તમ લાભ મેળવવા માટે સાથે આવવું જોઈએ.

સોલિડ-સ્ટેટ બેટરી

- કાર નિર્માતા ફોક્સવેગન ક્વોન્ટમસ્કેપ સાથેની ભાગીદારી દ્વારા વર્ષ 2025 સુધીમાં સોલિડ-સ્ટેટ બેટરીનું ઉત્પાદન કરવાની યોજના ધરાવે છે.
- ક્વોન્ટમસ્કેપની સોલિડ-સ્ટેટ બેટરીની કલ્પના બે ઇલેક્ટ્રોડને અલગ કરતા ઘન ઇલેક્ટ્રોલાઇટ સાથે લિથિયમ મેટલની શક્યતા તરીકે કરવામાં આવી છે.

મુખ્યમુદ્દા

- પરિચય:
- સોલિડ-સ્ટેટ બેટરીમાં લિથિયમ-આયન બેટરી કરતાં વધુ ઉર્જા ઘનતા હોય છે જે ઇલેક્ટ્રોલાઇટ સોલ્યુશનનો ઉપયોગ કરે છે. વિસ્ફોટ અથવા આગનો કોઈ ભય નથી, તેથી સલામતી

GUJARAT PUBLIC SERVICE COMMISSION

GPSC

GPSCની એકઝામ પેટર્ન સમજવાની એકમાત્ર માસ્ટર કી

GPSC CLASS 1/2, STI, PI, Dy. SO, Dy. MAMLATDAR, A.O., GUJ ENGINEERING SERVICE, તથા લેકચરર અને આસિસ્ટન્ટ પ્રોફેસરના પેપરોનો સમાવેશ

અગાઉની પરીક્ષાઓના પ્રશ્નોનો ગ્રંથ

TOTAL QUESTIONS **7700+**

2017 થી લઈ 2020 સુધીના પેપરોનો સમાવેશ

ICE®
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

સંપાદક
મૌલિક ગોધિયા

માટે વિવિધ ઘટકોની જરૂર નથી, આમ વધુ જગ્યા બચાવે છે. પછી આપણી પાસે વધુ સક્રિય ઘટકોનો ઉપયોગ કરવા માટે વધુ જગ્યા છે જે બેટરીની ક્ષમતામાં વધારો કરે છે.

- સોલિડ-સ્ટેટ બેટરી યુનિટ વિસ્તાર દીઠ ઉર્જા ઘનતા વધારી શકે છે કારણ કે ઓછી સંખ્યામાં બેટરી જરૂરી છે. આ કારણોસર સોલિડ-સ્ટેટ બેટરી મોડ્યુલ અને ઇલેક્ટ્રિક વ્હીકલ (EV) બેટરી સિસ્ટમ બનાવવા માટે યોગ્ય છે અને તેને ઉચ્ચ ક્ષમતાની જરૂર છે.
- આજના મોબાઇલ ફોન અને ઇલેક્ટ્રિક વાહનોમાં વપરાતા લિથિયમ-આયન કોષોની ઉર્જા ઘનતા જૂની પેઢીની નિકલ-કેડમિયમ બેટરી કરતા ચાર ગણી વધારે છે.
- છેલ્લા એક દાયકામાં ટેકનોલોજીમાં સુધારાઓ હોવા છતાં, લાંબો સમય ચાર્જ થવાનો સમય અને નબળી ઉર્જા ઘનતા જેવા મુદ્દાઓ યથાવત છે. જ્યારે લિથિયમ-આયન બેટરીને ફોન અને લેપટોપ માટે પૂરતી કાર્યક્ષમ બેટરી તરીકે જોવામાં આવે છે, તેમ છતાં તેમાં હજુ પણ એવી શ્રેણીનો અભાવ છે કે જે ઇવીને આંતરિક કમ્બેશન એન્જિનનો સક્ષમ વિકલ્પ બનાવે.

ICE FACT

લિથિયમ આયન બેટરી

➤ પરિચય:

- તે બિન-રિચાર્જબલ લિથિયમ બેટરીમાં વપરાતા મેટાલિક લિથિયમની તુલનામાં, ઇલેક્ટ્રોડ સામગ્રી તરીકે લિથિયમ સંયોજનનો ઉપયોગ કરે છે.
- બેટરીમાં ઇલેક્ટ્રોલાઇટ હોય છે જે આયનીય ગતિને મંજૂરી આપે છે અને લિથિયમ-આયન બેટરી સેલના ઘટકો બે ઇલેક્ટ્રોડ છે.
- ડિસ્ચાર્જ દરમિયાન લિથિયમ આયનો નકારાત્મક ઇલેક્ટ્રોડમાંથી હકારાત્મક ઇલેક્ટ્રોડ તરફ જાય છે અને ચાર્જ કરતી વખતે પાછળ જાય છે.
- જ્યારે બેટરી ડિસ્ચાર્જ થઈ રહી હોય ત્યારે લિથિયમ આયનો નકારાત્મક ઇલેક્ટ્રોડમાંથી પોઝિટિવ ઇલેક્ટ્રોડ તરફ જાય છે, જ્યારે ચાર્જ કરતી વખતે વિરુદ્ધ દિશામાં જાય છે.

➤ લિથિયમ-આયન બેટરીનો ઉપયોગ:

- ઇલેક્ટ્રોનિક સાધનો, ટેલિકોમ્યુનિકેશન, એરોસ્પેસ, ઔદ્યોગિક એપ્લિકેશન્સ.
- લિથિયમ-આયન બેટરી ટેકનોલોજી ઇલેક્ટ્રિક અને હાઇબ્રિડ ઇલેક્ટ્રિક વાહનો માટે પસંદગીનો ઉર્જા સ્ત્રોત બની ગયો છે.
- લિથિયમ-આયન બેટરીની ખામીઓ:
- લાંબી ચાર્જિંગ અવધિ.
- મુખ્ય સમસ્યા એ છે કે લિથિયમ મેટલ અત્યંત પ્રતિક્રિયાશીલ છે. જેના કારણે આ બેટરી માં આગ ઘણા બનાવો મોરે આવી ગયા છે, જેના કારણે સલામતીની ચિંતા રહે છે.
- ખર્ચાળ ઉત્પાદન પ્રક્રિયા.

- જો કે લિથિયમ-આયન બેટરીને ફોન અને લેપટોપ જેવી એપ્લિકેશનો માટે પૂરતી કાર્યક્ષમ માનવામાં આવે છે, તેમ છતાં, ઇલેક્ટ્રિક વાહનોના કિસ્સામાં બેટરીની શ્રેણી (એક ચાર્જમાં મહત્તમ અંતર તે આવરી શકે છે)ના સંદર્ભમાં ટેકનોલોજીમાં તેટલો સુધારો થયો નથી જેથી તે આંતરિક કમ્બેશન એન્જિનવાળા વાહનો માટે સસ્તું વિકલ્પ બની શકે.

➤ લિથિયમ-આયનના ફાયદા:

- ઉચ્ચ સેલ ઉર્જા ઘનતા:-
- સોલિડ-સ્ટેટ બેટરી ટેકનોલોજીના ફાયદાઓમાં ઉચ્ચ સેલ ઉર્જા ઘનતા (કાર્બન એનોડને દૂર કરીને), ચાર્જિંગનો ઓછો સમય (પરંપરાગત લિથિયમ-આયન કોષોમાં લિથિયમને કાર્બન કણોમાં વિખેરવાની જરૂરિયાતને દૂર કરીને), વધુ કાર્યક્ષમતાનો સમાવેશ થાય છે. ચાર્જિંગ ચક્ર, લાંબી સેવા જીવન અને વધુ સારી સુરક્ષા.

➤ અસરકારક ખર્ચ:

- ઓછી કિંમત મહત્વની ભૂમિકા ભજવી શકે છે, જો કે કુલ ખર્ચના 30% બેટરી ખર્ચ વાહનના ખર્ચનો મુખ્ય પરિબલ છે.
- QuantumScape દાવો કરે છે કે તે લિથિયમ-આયન બેટરીની કિંમતની સરખામણીમાં કેટલાક વર્ષોમાં બેટરીની કિંમતમાં 15-20% ઘટાડો કરવાનું લક્ષ્ય ધરાવે છે.

➤ સોલિડ-સ્ટેટ બેટરીના અન્ય સંબંધિત વિકલ્પો:

- ગ્રેફીન બેટરી: લિથિયમ બેટરીના વારંવાર ચાર્જિંગની જરૂરિયાત તેની પોષણક્ષમતાને મર્યાદિત કરે છે, તેથી ગ્રેફીન બેટરી એક મહત્વપૂર્ણ વિકલ્પ બની શકે છે. ગ્રેફીન એ તાજેતરમાં સ્થિર અને અલગ કરેલ પદાર્થ છે.
- ફ્લોરાઇડ બેટરી: ફ્લોરાઇડ બેટરીમાં લિથિયમ બેટરી કરતાં આઠ ગણી લાંબી ચાલવાની ક્ષમતા હોય છે.
- સેંડ બેટરી: લિથિયમ-આયન બેટરીનો આ વૈકલ્પિક પ્રકાર વર્તમાન ગ્રેફાઇટ લિ-આયન બેટરી કરતાં ત્રણ ગણો વધુ સારું પ્રદર્શન આપવા માટે સિલિકોનનો ઉપયોગ કરે છે. તે સ્માર્ટફોનમાં વપરાતી લિથિયમ-આયન બેટરી જેવી જ છે પરંતુ એનોડ તરીકે ગ્રેફાઇટને બદલે સિલિકોનનો ઉપયોગ કરે છે.
- એમોનિયા સંચાલિત બેટરી: એમોનિયાથી ચાલતી બેટરી ટૂંક સમયમાં બજારમાં ઉપલબ્ધ ન હોઈ શકે, પરંતુ સામાન્ય રીતે ઘરગથ્થુ ક્લીનર્સ તરીકે ઉપયોગમાં લેવાતી આ રસાયણ લિથિયમનો વિકલ્પ હોઈ શકે છે, કારણ કે તે વાહનો અને અન્ય સાધનોમાં બળતણના કોષોને પાવર આપી શકે છે.
- જો વૈજ્ઞાનિકો એમોનિયા ઉત્પન્ન કરવાનો માર્ગ શોધે કે જે ગ્રીનહાઉસ વાયુઓનું આડપેદાશ તરીકે ઉત્સર્જન કરતું નથી, તો તેનો ઉપયોગ બળતણ કોષોને પાવર કરવા માટે પોસાય તેવા વિકલ્પ તરીકે થઈ શકે છે.

- લિથિયમ સલ્ફર બેટરી: ઓસ્ટ્રેલિયાના સંશોધકોના જણાવ્યા અનુસાર, તેઓએ લિથિયમ-સલ્ફરનો ઉપયોગ કરીને વિશ્વની સૌથી શક્તિશાળી રિચાર્જબલ બેટરી વિકસાવી છે, જે હાલમાં ઉપલબ્ધ સૌથી મજબૂત બેટરી કરતાં ચાર ગણી સારી કામગીરી કરી શકે છે.
- વર્ટિકલી સંરેખિત કાર્બન નેનોટ્યુબ ઇલેક્ટ્રોડ્સ: લિથિયમ-આયન બેટરી ઇલેક્ટ્રોડ્સ માટે આ એક સારી પસંદગી હોઈ શકે છે જેને ક્ષમતા અને ક્ષમતાના ઊંચા દરની જરૂર હોય છે.

‘આયર્ન-એર બેટરી’ શું છે?

- ક્વોન્ટમસ્કેપ કોર્પ, ફોક્સવેગન AG દ્વારા સમર્થિત બેટરી સ્ટાર્ટ-અપ, “આયર્ન-એર બેટરી” નામની તકનીક પર કામ કરી રહી છે.

મુખ્યમુદ્દા

- આ ટેકનોલોજી કારની બેટરીને સસ્તી, વધુ વિશ્વસનીય અને ઝડપી રિચાર્જ માટે યોગ્ય બનાવી શકે છે.

આયર્ન-એર બેટરી શું છે?

- આયર્ન-એર રિચાર્જબલ બેટરી એ આકર્ષક ટેકનોલોજી છે, જેમાં ગ્રીડ-સ્કેલ ઊર્જા સંગ્રહની સંભાવના છે. આ ટેકનોલોજીનો મુખ્ય કાર્યો માલ આયર્ન ઓક્સાઇડ છે, જે બિન-ઝેરી, વિપુલ પ્રમાણમાં, સસ્તો અને પર્યાવરણને અનુકૂળ છે. મોટાભાગની આયર્ન-બેટરી હાલમાં આયર્ન ઓક્સાઇડનો ઉપયોગ કરીને રેડોક્સ પ્રતિક્રિયા દ્વારા હાઇડ્રોજન ઉત્પન્ન કરવા અથવા સંગ્રહિત કરવા માટે વિકસાવવામાં આવી રહી છે.

આયર્ન-એર બેટરીમાં વીજળી ક્યાંથી આવે છે?

- આયર્ન-એર બેટરીમાં શક્તિ ઓક્સિજન સાથે આયર્નની ક્રિયાપ્રતિક્રિયાથી આવે છે. પ્રતિક્રિયા માટે જરૂરી ઓક્સિજન આસપાસની હવામાંથી લઈ શકાય છે. આમ, તે તેને સંગ્રહિત કરવા માટે કોષની જરૂરિયાતને દૂર કરે છે. આયર્ન-એર બેટરી 600Wh/kg લિથિયમ-આયન બેટરી કરતાં વધુ ઊર્જા બચાવે છે.

બેટરીનું મહત્વ

- આયર્ન-એર બેટરી મહત્વપૂર્ણ છે કારણ કે ફેરસ અને સોડિયમ બંને અત્યંત વિપુલ પ્રમાણમાં હોય છે. તેઓ આલ્કલી સોલ્યુશનના બિલ્ડિંગ બ્લોક્સ છે. તેમનું આયુષ્ય લગભગ 30 વર્ષ છે. આયર્ન-ઓક્સિજન બેટરીઓ ઓવરકરન્ટ, ઓવરચાર્જિંગ અને આંશિક ડિસ્ચાર્જ માટે પણ સ્થિતિસ્થાપક હોય છે. રિચાર્જ કરી શકાય તેવી આયર્ન-ઓક્સિજન બેટરી

પરંપરાગત પાવર સ્ટેશનની સરખામણીમાં ઓપરેટિંગ ખર્ચ 100 કલાક ઊર્જા પૂરી પાડી શકે છે. તે લિથિયમ-આયન બેટરીની કિંમતના દસમા ભાગ કરતાં પણ ઓછી છે.

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) સોલિડ-સ્ટેટ બેટરી સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
 1. ઓછી કિંમત મહત્વની ભૂમિકા ભજવી શકે છે, જે કે કુલ ખર્ચના 30% બેટરી ખર્ચ વાહનના ખર્ચનો મુખ્ય પરિબળ છે.
 2. QuantumScape દાવો કરે છે કે તે લિથિયમ-આયન બેટરીની કિંમતની સરખામણીમાં કેટલાક વર્ષોમાં બેટરીની કિંમતમાં 15-20% ઘટાડો કરવાનું લક્ષ્ય ધરાવે છે.
 3. લિથિયમ-આયન બેટરી ટેકનોલોજી ઇલેક્ટ્રિક અને હાઇબ્રિડ ઇલેક્ટ્રિક વાહનો માટે પસંદગીનો ઉર્જા સ્ત્રોત નથી.
 ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
 (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
 (C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3
- 2) ઈન્ટરનેટ ઓફ થિંગ્સ સુરક્ષા સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
 1. IoT ઇકોસિસ્ટમને એન્ડ-ટુ-એન્ડ એટલે કે ઉપકરણથી એપ્લિકેશન સુધી સુરક્ષિત કરવું ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે.
 2. કનેક્ટેડ IoT ઉપકરણો માટે ‘એન્ડ ટુ એન્ડ’ સુરક્ષા સુનિશ્ચિત કરવી એ આ બજારમાં સફળતાની ચાવી છે. આ સુરક્ષા વિના IoTનું અસ્તિત્વ બંધ થઈ જશે.
 3. કાયદા નિર્માતાઓ, સાધનસામગ્રી ઉત્પાદકો અને કાયદા અમલીકરણ એજન્સીઓએ વૈશ્વિક સ્તરે જોખમો ઘટાડીને IoTનો મહત્તમ લાભ મેળવવા માટે સાથે આવવું જોઈએ.
 ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
 (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
 (C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3
- 3) 5G માઈક્રોવેવ શોષક સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
 1. 5G માઈક્રોવેવ શોષકનો વિકાસ ઇલેક્ટ્રોમેગ્નેટિક રેડિયેશન સામે અસરકારક ઢાલ તરીકે કામ કરી શકે છે.
 2. આયનીય ઇલેક્ટ્રોનની હાજરી આ સંયોજનને ઉચ્ચ વાહકતા આપે છે, જે તેના ઉચ્ચ ઇલેક્ટ્રોમેગ્નેટિક વેવ એટેન્યુએશન માટે જવાબદાર છે.
 ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
 (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
 (C) 1 અને 2 બંને (D) એકપણ નહીં

4) 2022 માટે ISROના મિશન સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. Gaganyaan: પરીક્ષણમાં નીચા તાપમાનના સ્ટેજ, L-IIO વિકાસ એન્જિન, સર્વિસ મોડ્યુલ પ્રોપલ્શન સિસ્ટમ અને ફૂ એસ્કેપ સિસ્ટમ મોટર્સ માટેના પરીક્ષણ ચાલુ છે.
2. આદિત્ય L1 મિશન: એસ-બેન્ડ SAR પેલોડ NASAને આપવામાં આવ્યો ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

(A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એકપણ નહીં

5) કોવિડ-19 'IHU'નું નવું વેરિઅન્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. કોરોનાવાયરસના નવા પ્રકારનું નામ IHU અથવા B.1.640.2 વેરિઅન્ટ રાખવામાં આવ્યું છે.
2. IHU Mediterranean Infection ઇન્સ્ટિટ્યૂટના શિક્ષણવિદો દ્વારા તેની શોધ કરવામાં આવી હતી. ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

(A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

6) ઇન્ડિયન કાઉન્સિલ ઓફ મેડિકલ રિસર્ચ (ICMR) વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. ઇન્ડિયન કાઉન્સિલ ઓફ મેડિકલ રિસર્ચ (ICMR) એ તાજેતરમાં 'OMISURE' નામની કીટને મંજૂરી આપી છે.
2. Omisure એ RT-PCR કીટ છે. ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

(A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

7) 5G લોન્ચની વર્તમાન સ્થિતિ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. આ ટેકનોલોજી 'મિલિમીટર વેવ સ્પેક્ટ્રમ' (30-300 GHz) પર કાર્ય કરે છે, જેના દ્વારા ખૂબ જ ઝડપથી મોટા પ્રમાણમાં ડેટા મોકલી શકાય છે.
2. મલ્ટી-Gbps ટ્રાન્સફર રેટ અને અલ્ટ્રા-લો લેટન્સી 5G ટેકનોલોજી, ઇન્ટરનેટ ઓફ થિંગ્સ (IoT) અને આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સનો ઉપયોગ કરનાર એપ્લિકેશનોને સપોર્ટ કરશે નહીં.
3. જો રેડિયો ફ્રિક્વન્સી સ્તરના એકંદર સંપર્કમાં આંતરરાષ્ટ્રીય માર્ગદર્શિકા નીચે રહે છે, તો જાહેર આરોગ્યને અસર થવાની શક્યતા છે. ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

(A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

8) 'આયર્ન-એર બેટરી' સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. આયર્ન-એર બેટરી 600Wh/kg લિથિયમ-આયન બેટરી કરતાં વધુ ઊર્જા બચાવે છે.
2. તે લિથિયમ-આયન બેટરીની કિંમતના દસમા ભાગ કરતાં પણ ઓછી છે. ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

(A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એકપણ નહીં

શારીરિક કસોટીમાં પાસ થનાર વિદ્યાર્થીઓ માટે સ્પેશીયલ બેચ

નવી બેચ શરૂ

PSI - કોન્સ્ટેબલ

Prelims + Mains ની પરિણામલક્ષી તૈયારી

ફ્રી ટ્રાયલ લેકચર

10/01/2022

બપોરે 1 થી 4

રજિસ્ટ્રેશન ફરજિયાત

84695-01110 / 84696-01110

Daily, Weekly, Monthly OMR દ્વારા TEST નું આયોજન

Free Reading Library

ICE®

INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

127 RBS COMPLEX, એચ. કે. કોલેજ ની સામે, આશ્રમ રોડ, અમદાવાદ

અમદાવાદ

નિર્ભયા કઢી ઝુંબેશ

- ઓડિશાના ગંજમ જિલ્લાએ પોતાને રાજ્યનો પ્રથમ બાળ લગ્ન મુક્ત જિલ્લો જાહેર કર્યો છે.

મુખ્યમુદ્દા

- છેલ્લા બે વર્ષમાં, 2020 અને 2021 માં, ગંજમ જિલ્લા વહીવટીતંત્ર લગભગ 450 બાળ લગ્નો અને વિડિયો-રેકૉર્ડ 48,383 લગ્નો રોકવામાં સફળ રહ્યું છે.
- પ્રશાસને કોઈપણ લગ્ન માટે પણ આધાર કાર્ડ ફરજિયાત બનાવ્યું છે.

નિર્ભયા કઢી

- ગંજમમાં નિર્ભયા કઢીનો कार्यक्रम શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો. આ ઝુંબેશની શરૂઆત કિશોરવયની છોકરીઓને શાળા છોડી દેવાથી રોકવા અને સલાહ આપવાના હેતુથી કરવામાં આવી હતી. આ कार्यक्रम અંતર્ગત તમામ શૈક્ષણિક સંસ્થાઓના વડાઓને સૂચના આપવામાં આવી હતી કે જો 12 થી 18 વર્ષની કોઈ બાળકી પાંચ દિવસ સુધી શાળામાં ગેરહાજર રહે તો વહીવટીતંત્રને જાણ કરે. છેલ્લા બે વર્ષમાં લગભગ એક લાખ કિશોરોએ આ कार्यक्रम હેઠળ કાઉન્સેલિંગ લીધું છે.
- પ્રશાસને કોઈપણ બાળ લગ્નની જાણ કરનાર માટે 5,000 રૂપિયાની જાહેરાત પણ કરી હતી. આ રકમ હવે વધારીને 50,000 રૂપિયા કરવામાં આવી છે.

ભારતમાં બાળ લગ્નનો વ્યાપ

- યુનાઈટેડ નેશન્સ ચિલ્ડ્રન્સ ફંડ (UNICEF)ના અંદાજ મુજબ, ભારતમાં દર વર્ષે 18 વર્ષથી ઓછી વયની ઓછામાં ઓછી 1.5 મિલિયન છોકરીઓના લગ્ન થાય છે.

છોકરીના બાળ લગ્નના કારણો

- બાળ લગ્નો સામાન્ય રીતે સામાજિક અને આર્થિક સંદર્ભમાં થાય છે.
- મહિલાઓ દ્વારા કરવામાં આવતી ઘરેલું મજૂરી અને સંભાળનું કામ પણ આ સાથે સંબંધિત છે. એવી માન્યતા છે કે સુરક્ષા અને સલામતી તેમજ પરિવારનો આર્થિક બોજ ઓછો કરવા માટે છોકરીઓએ વહેલા લગ્ન કરી લેવા જોઈએ.
- પુત્રોને પ્રાધાન્ય આપવાથી પુત્રીઓની સંખ્યા વધુ છે. આમ, નાની છોકરીઓમાં બાળ લગ્નની શક્યતાઓ વધુ હોય છે.

- આ ઉપરાંત, રાઈટ ટુ એજ્યુકેશન એક્ટ માત્ર 14 વર્ષની ઉંમર સુધી જ શિક્ષણને મફત અને ફરજિયાત બનાવે છે.

ભારત સરકારનો 'વીર ગાથા પ્રોજેક્ટ'

- ભારત સરકારે 'આઝાદી કા અમૃત મહોત્સવ'ના ભાગ રૂપે “વીર ગાથા પ્રોજેક્ટ” લોન્ચ કર્યો હતો, જે અંતર્ગત સરકાર ભારતની આઝાદીના 75મા વર્ષ નિમિત્તે અનેક कार्यक्रमો શરૂ કરી રહી છે.

વીર ગાથા પ્રોજેક્ટ શું છે? (Veer Gatha Project)

- ભારતમાં શાળાના બાળકોને યુદ્ધના નાયકો અને વીરોની વાર્તાઓથી વાકેફ કરીને પ્રેરણા આપવા માટે વીર ગાથા પ્રોજેક્ટ શરૂ કરવામાં આવ્યો છે.
- આ પ્રોજેક્ટના વિજેતા તરીકે 25 વિદ્યાર્થીઓની પસંદગી કરવામાં આવી છે.
- આ અંતર્ગત વિદ્યાર્થીઓને વીરતા પુરસ્કાર વિજેતાઓ પર આધારિત પ્રવૃત્તિઓ અને પ્રોજેક્ટ હાથ ધરવા માટે પ્રેરિત કરવામાં આવ્યા હતા.
- આ પ્રોજેક્ટ સમગ્ર ભારતમાં 21 ઓક્ટોબર 2021 થી 21 નવેમ્બર 2021 દરમિયાન હાથ ધરવામાં આવ્યો હતો.

કયા મંત્રાલયે આ પ્રોજેક્ટનું આયોજન કર્યું હતું?

- વીર ગાથા પ્રોજેક્ટનું આયોજન શિક્ષણ મંત્રાલય, શાળા શિક્ષણ અને સાક્ષરતા વિભાગ અને સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ સેકન્ડરી એજ્યુકેશન (CBSE) દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું.

આ પ્રોજેક્ટમાં કેટલા વિદ્યાર્થીઓએ ભાગ લીધો?

- વીર ગાથા પ્રોજેક્ટમાં દેશભરની 4,788 શાળાઓના 8,03,900 થી વધુ વિદ્યાર્થીઓએ ભાગ લીધો હતો. વિદ્યાર્થીઓએ દેશના વીરોના સન્માનમાં તેમના નિબંધો, ચિત્રો, કવિતાઓ અને મલ્ટીમીડિયા પ્રસ્તુતિઓ શેર કરી.

પ્રોજેક્ટ વિજેતા

- એક રાષ્ટ્રીય સમિતિએ, મૂલ્યાંકનના અનેક રાઉન્ડ પછી, કુલ 25 વિદ્યાર્થીઓને પસંદ કર્યા, જેને “સુપર 25” તરીકે ઓળખવામાં આવ્યા અને વિજેતા જાહેર કર્યા.

વિજેતાઓને શું મળશે?

- 25 જાન્યુઆરી, 2022ના રોજ નવી દિલ્હી પહોંચ્યા બાદ સુપર 25 એનાયત કરવામાં આવશે. તેઓ રક્ષા મંત્રાલયના વિશેષ અતિથિ તરીકે ગણતંત્ર દિવસની પરેડના સાક્ષી પણ બનશે. આ સિવાય તેને 10,000 રૂપિયાનું રોકડ ઇનામ પણ મળશે.

ICE FACT

આઝાદીનો અમૃત ઉત્સવ (Azadi Ka Amrit Mahotsav)

- તે ભારત સરકારની એક પહેલ છે, જે પ્રગતિશીલ ભારતના 75 વર્ષની ઉજવણી તેમજ ભારતના ગૌરવશાળી ઇતિહાસ, સંસ્કૃતિ અને લોકોની સિદ્ધિઓની ઉજવણી કરવા માટે શરૂ કરવામાં આવી છે. આ તહેવાર ભારતના લોકોને સમર્પિત છે, જેમણે અત્યાર સુધી ભારતને લાવવામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવી છે. “આઝાદી કા અમૃત મહોત્સવ” 12 માર્ચ, 2021 ના રોજ શરૂ થયો હતો અને 15 ઓગસ્ટ, 2022 ના રોજ સમાપ્ત થશે.

રાયથુ બંધુ યોજના

- તેલંગાણા સરકાર દ્વારા ખેડૂતો માટે ચલાવવામાં આવતી ‘ડાયરેક્ટ બેનિફિટ ટ્રાન્સફર સ્કીમ’, ‘રાયથુ બંધુ’ હેઠળ વિતરિત કરવામાં આવેલી કુલ રકમ ટૂંક સમયમાં રૂ. 50,000 કરોડ સુધી પહોંચી જશે.
- આ યોજના વર્ષ 2018માં શરૂ કરવામાં આવી હતી.

‘રાયથુ બંધુ’ શું છે?

- રાયથુ બંધુ યોજના તેલંગાણા સરકાર દ્વારા શરૂ કરવામાં આવી છે, તે ખેડૂતો માટે ખેડૂત રોકાણ સહાય યોજના (FISS) છે. ખેડૂતોને વર્ષમાં બે પાકના ઉત્પાદનમાં રોકાણ કરવા માટે સહાય પૂરી પાડવા માટેનો આ એક કલ્યાણકારી કાર્યક્રમ છે.
- આ યોજનાનો ઉદ્દેશ્ય રાજ્યના ખેડૂતોને તેમની રોજિંદી પ્રવૃત્તિઓ માટે પ્રોત્સાહિત કરવાનો છે.
- આ યોજના હેઠળ તેલંગાણા રાજ્યના લગભગ 33 લાખ ખેડૂતોને વર્ષમાં બે વાર (પાકની વાવણી) પ્રતિ એકર રૂપિયા 4000 આપવામાં આવે છે.
- આ હેઠળ, રવિ અને ખરીફ બંને પાક માટે કૃષિ રોકાણ તરીકે કુલ રૂ. 8,000ની સહાય પૂરી પાડવામાં આવે છે.
- ઉદ્દેશ્ય : આ યોજનાનો ઉદ્દેશ્ય ગ્રામીણ દેવાના દુષ્ટ ચક્રને તોડવાનો છે.

■ રાયથુ બંધુ યોજના હેઠળ લાભાર્થીઓ:

- યોજના હેઠળ અરજી કરવા અને લાભો મેળવવા માટે, ખેડૂત તેલંગાણા રાજ્યનો રહેવાસી હોવો જરૂરી છે અને તેની પાસે ખેતી માટે પોતાની જમીન હોવી જરૂરી છે.

- આ યોજના નાના અને સીમાંત ખેડૂતો માટે લાગુ કરવામાં આવી છે; અને, વ્યાપારી ખેડૂતોને યોજનામાંથી બાકાત રાખવામાં આવ્યા છે.
- આ સિવાય ભાડાની જમીન પર ખેતી કરતા ખેડૂતોને પણ આ યોજનામાંથી બાકાત રાખવામાં આવ્યા છે.
- હાલમાં, તેલંગાણામાં 8 લાખથી વધુ ખેડૂતો ‘રાયથુ બંધુ યોજના’નો લાભ લઈ રહ્યા છે.

■ યોજનાનું મહત્વ:

- ખેતીમાં રોકાણની પ્રારંભિક જરૂરિયાતોને પહોંચી વળવા અને દેવાની જાળમાં ફસવાથી બચવા માટે રાજ્ય સરકાર દ્વારા ‘જમીનની માલિકી ધરાવતા ખેડૂતો’ને પાક સીઝનની શરૂઆતમાં ‘ડાયરેક્ટ બેનિફિટ ટ્રાન્સફર’ દ્વારા નાણાકીય સહાય પૂરી પાડવામાં આવે છે.
- પરિણામે, ખેડૂતો આત્મવિશ્વાસ કેળવે છે, ઉત્પાદકતા અને આવકમાં વધારો કરે છે અને ગ્રામીણ દેવાના ચક્રને તોડે છે.
- ‘PM-કિસાન યોજના’ સાથે સરખામણી:
- કેન્દ્ર સરકારની ‘પ્રધાનમંત્રી કિસાન સન્માન નિધિ’/PM-KISAN યોજનાને રાજ્ય સરકાર દ્વારા વારંવાર ‘રાયથુ બંધુ યોજના’ની “નકલ” તરીકે વર્ણવવામાં આવે છે. તેલંગાણા સરકારને એમ પણ કહેવામાં આવ્યું છે કે તેની યોજના PM-KISAN કરતાં ઘણી સારી છે.

■ મુખ્ય તફાવત:

- ‘રાયથુ બંધુ’ યોજના દરેક એકર જમીન માટે અંદાજિત ખર્ચ પર આધારિત છે, અને ખેડૂતની માલિકીની ‘એકર ખેતીની જમીન’ની સંખ્યા પર કોઈ પ્રતિબંધ નથી. જ્યારે, પીએમ-કિસાન યોજના હેઠળ, કૃષિ એકમોને બદલે પરિવારને જ સહાય આપવામાં આવે છે.

■ ટીકા:

- ‘રાયથુ બંધુ યોજના’ની ઘણા ક્વાર્ટરથી, મુખ્યત્વે જમીનવિહોણા અથવા ભાડૂત ખેડૂતોની દુર્દશાને અવગણવા માટે ટીકા કરવામાં આવી છે.

મલ્ટી એજન્સી સેન્ટર

- કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા રાજ્યોને ‘મલ્ટી એજન્સી સેન્ટર’ એટલે કે ‘MAC’ દ્વારા વધુ ગુપ્ત માહિતી શેર કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું છે.

આવશ્યકતા

- રાજ્યો ઘણીવાર આ પ્લેટફોર્મ પર માહિતી શેર કરવામાં અચકાતા હોય છે.
- આમાં, યોગ્ય સમયે મહત્વપૂર્ણ માહિતી શેર કરવામાં ઘણી ખામીઓ છે.

- આ સિસ્ટમને જિલ્લા કક્ષા સુધી એકીકૃત કરવા માટે એક દાયકા કરતાં વધુ સમયથી યોજનાઓ ચાલી રહી છે.

MAC વિશે

- MAC, ઈન્ટેલિજન્સ બ્યુરો હેઠળ એક સામાન્ય આતંકવાદ વિરોધી ગ્રીડ, કારગિલ યુદ્ધ પછી વર્ષ 2001 માં શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- રિસર્ચ એન્ડ એનાલિસિસ વિંગ (R&AW), સશસ્ત્ર દળો અને રાજ્ય પોલીસ સહિત 28 સંસ્થાઓ 'મલ્ટી એજન્સી સેન્ટર' (MAC) નો ભાગ છે.
- વિવિધ સુરક્ષા એજન્સીઓ દ્વારા MAC પર રીઅલ-ટાઈમ ઈન્ટેલિજન્સ ઈનપુટ્સ શેર કરવામાં આવે છે.
- હવે ઈન્ટેલિજન્સ શેરિંગ માટે નોડલ બોડી તરીકે 24/7 કાર્યરત છે, MAC કેન્દ્ર અને રાજ્ય બંનેમાં વિવિધ એજન્સીઓ, બહુવિધ મંત્રાલયોના પ્રતિનિધિઓ સાથે સંકલન કરે છે.

ICE FACT

નેશનલ ઈન્ટેલિજન્સ ગ્રીડ (NATGRID)

- NATGRID ની કલ્પના વર્ષ 2009 માં કરવામાં આવી હતી, જેમાં સુરક્ષા અને ગુપ્તચર એજન્સીઓને ઈમિગ્રેશન સંબંધિત એન્ટ્રીઓ, એટલે કે સ્થળાંતર કરનારાઓના આગમન અને પ્રસ્થાનની માહિતી, કોઈપણ શંકાસ્પદ વ્યક્તિની ટેલિફોન વિગતો અને બેંકિંગ સંબંધિત માહિતી મેળવવા માટે 'સુરક્ષિત પ્લેટફોર્મ' પ્રદાન કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે. આ હેતુ માટે વન-સ્ટોપ સેન્ટરનું નિર્માણ કરવાનું હતું.

જલ જીવન મિશન

- તાજેતરમાં, જલ શક્તિ મંત્રાલયે 'જલ જીવન મિશન' (JJM) હેઠળ મધ્યપ્રદેશ માટે રૂ. 15,381.72 કરોડની પીવાના પાણી પુરવઠા યોજનાઓને મંજૂરી આપી છે.
- 'જલ જીવન મિશન'નો ઉદ્દેશ્ય વર્ષ 2024 સુધીમાં તમામ ગ્રામીણ પરિવારોને ખાતરીપૂર્વક નળના પાણીનો પુરવઠો અથવા 'હર ઘર જલ' સુનિશ્ચિત કરવાનો છે.

મુખ્યમુદ્દા

પરિચય:

- વર્ષ 2019 માં શરૂ કરાયેલ, મિશનમાં 'ફંક્શનલ હાઉસહોલ્ડ ટેપ કનેક્શન્સ' (FHTC) દ્વારા વર્ષ 2024 સુધીમાં પ્રત્યેક ગ્રામીણ પરિવારને પ્રતિ વ્યક્તિ દીઠ 55 લિટર પાણી પૂરું પાડવાની પરિકલ્પના કરવામાં આવી છે.

- જલ જીવન મિશનનો ઉદ્દેશ્ય પાણીને એક ચળવળ તરીકે વિકસાવવાનો છે, જેથી તેને લોકોની પ્રાથમિકતા બનાવી શકાય.

- આ મિશન જલ શક્તિ મંત્રાલય હેઠળ આવે છે.

ઉદ્દેશ્ય:

- આ મિશન હાલની પાણી પુરવઠા પ્રણાલીઓ અને પાણીના જોડાણોની કાર્યક્ષમતાને સુનિશ્ચિત કરે છે; પાણીની ગુણવત્તાની દેખરેખ અને પરીક્ષણની સાથે, તે ટકાઉ કૃષિને પણ પ્રોત્સાહન આપે છે.
- આ સંરક્ષિત પાણીનો સંયુક્ત ઉપયોગ; પીવાના પાણીના સ્ત્રોતમાં વધારો, પીવાના પાણી પુરવઠાની વ્યવસ્થા, ગ્રે વોટર ટ્રીટમેન્ટ અને તેનો પુનઃઉપયોગ પણ સુનિશ્ચિત કરે છે.

વિશેષતા:

- જલ જીવન મિશન (JJM) સ્થાનિક સ્તરે પાણીની માંગ અને પુરવઠાની બાજુના સંકલિત વ્યવસ્થાપન પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.
- વરસાદી પાણીનો સંગ્રહ, ભૂગર્ભજળ રિચાર્જ અને પુનઃઉપયોગ માટે ઘરેલું ગંદા પાણીના વ્યવસ્થાપન જેવા આવશ્યક પગલાં માટે સ્થાનિક ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર બનાવવા વિવિધ સરકારી કાર્યક્રમો/યોજનાઓ સાથે સંકલન કરવામાં આવે છે.
- આ મિશન પાણી પ્રત્યેના સમુદાયના અભિગમ પર આધારિત છે અને તેમાં મિશનના મુખ્ય ઘટક તરીકે વ્યાપક માહિતી, શિક્ષણ અને સંચારનો સમાવેશ થાય છે.

અમલીકરણ:

- પાણી સમિતિઓ ગામની પાણી પુરવઠા પ્રણાલીનું આયોજન, અમલીકરણ, વ્યવસ્થાપન, સંચાલન અને જાળવણી કરે છે.
- તેમાં 10-15 સભ્યો હોય છે, જેમાં ઓછામાં ઓછા 50% મહિલા સભ્યો અને સ્વ-સહાય જૂથોના અન્ય સભ્યો, માન્ય સામાજિક અને આરોગ્ય કાર્યકરો (આશા), આંગણવાડીઓ, શિક્ષકો વગેરે છે.
- સમિતિઓ તમામ ઉપલબ્ધ ગામ સંસાધનો લઈને વન ટાઈમ વિલેજ એક્શન પ્લાન તૈયાર કરે છે. યોજના અમલમાં મૂકતા પહેલા તેને ગ્રામસભા દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવે છે.

ફંડિંગ પેટર્ન:

- કેન્દ્ર અને રાજ્યો વચ્ચે ફંડ શેરિંગ પેટર્ન હિમાલયન અને ઉત્તર-પૂર્વીય રાજ્યો માટે 90:10, અન્ય રાજ્યો માટે 50:50 અને કેન્દ્ર શાસિત પ્રદેશો માટે 100% છે.

અત્યાર સુધીની પ્રગતિ:

- જ્યારે આ મિશન શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું, ત્યારે દેશના ગ્રામીણ પરિવારોમાંથી માત્ર 17% (32.3 મિલિયન) પાસે નળનું પાણી હતું.
- આજે 7.80 કરોડ (41.14%) ઘરોમાં નળનું પાણી પુરવઠો છે. ગોવા, તેલંગાણા, આંધ્રાપ્રદેશ અને નિકોબાર ટાપુઓ અને પુડુચેરીએ ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં 100% ઘરગથ્થુ જોડાણો હાંસલ કર્યા છે.

- જલ જીવન મિશન (ગ્રામીણ)ને પૂરક બનાવવા માટે 2021-22ના બજેટમાં જલ જીવન મિશન (શહેરી) ની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.

કર્ણાટકમાં કોપ્પલ ટોય ક્લસ્ટર બનાવવામાં આવશે

- કોપ્પલ ટોય ક્લસ્ટર(Koppal Toy Cluster) એ પ્રથમ ટોય મેન્યુફેક્ચરિંગ ક્લસ્ટર છે. તેને માર્ચ 2022થી કાર્યરત કરવામાં આવશે.

કોપ્પલ ટોય ક્લસ્ટર (Koppal Toy Cluster)

- તે 400 એકર જમીનમાં સ્થાપવામાં આવશે. આમાં રમકડાં બનાવવા, ટૂલ્સ બનાવવા, પેકેજિંગનું ઉત્પાદન, ઇલેક્ટ્રોનિક્સ વિકસાવવા, પેઇન્ટ બનાવવા અને બીજું ઘણું બધું શામેલ છે. પૂર્ણ થયા પછી, ટોય ક્લસ્ટરમાં સ્પેશિયલ ઇકોનોમિક ઝોનમાં 100 નાના અને મોટા ઉત્પાદન એકમો હશે. તેમાં સ્થાનિક ઉત્પાદન અને નિકાસ માટેના એકમોનો પણ સમાવેશ થાય છે.
- આ ક્લસ્ટર રૂ. 4,000 કરોડનું રોકાણ આકર્ષશે. તેનાથી 25,000 સીધી નોકરીઓ અને એક લાખ પરોક્ષ નોકરીઓનું સર્જન થવાની અપેક્ષા છે. આમાં મહિલાઓની વધુ ભાગીદારીની અપેક્ષા છે.
- આ ક્લસ્ટરે વિવિધ પ્રકારના રમકડાં બનાવ્યાં. તેમાં ઇલેક્ટ્રોનિક રમકડાં, પ્રી-સ્કૂલ રમકડાં, આઉટડોર રમકડાં, બાળકોનાં રમકડાં, ઢીંગલી, શૈક્ષણિક રમકડાંનો સમાવેશ થાય છે. રિમોટલી નિયંત્રિત કાર, ઇલેક્ટ્રોનિક વાહનો અને રાઈડ-ઓન રમકડાં માટે વિશાળ બજાર ઉપલબ્ધ છે.

મહત્વ

- ભારતનો રમકડા ઉદ્યોગ ખૂબ જ ખંડિત છે. ભારતમાં 4,000 થી વધુ રમકડા ઉત્પાદન એકમો કાર્યરત છે. જો કે, આ ખાતાઓમાંથી માત્ર 10% જ સંગઠિત ક્ષેત્રના છે. તેથી આવા વધુ ક્લસ્ટર બનાવવા જરૂરી છે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- ફેબ્રુઆરી 2021 માં, ભારત સરકારે રૂ. 2,300 કરોડના ખર્ચે આઠ રમકડા ઉત્પાદન ક્લસ્ટરોને મંજૂરી આપી હતી. તેમાંથી ત્રણ મધ્યપ્રદેશમાં, એક-એક ઉત્તર પ્રદેશ, કર્ણાટક અને તમિલનાડુમાં અને રાજસ્થાનમાં બે સ્થાપવામાં આવશે.

ICE FACT

ભારતીય ટોય સ્ટોરી માટે નેશનલ એક્શન પ્લાનનો ભાગ

- આ યોજના હેઠળ ક્લસ્ટરો શરૂ કરવામાં આવશે. તેનો ઉદ્દેશ્ય આયાત પર નિર્ભરતા ઘટાડવાનો છે. 2020માં ભારતની રમકડાની આયાત \$1.5 બિલિયન રહી હતી. આમાંથી 90% ચીન અને તાઈવાનના હતા. આ યોજનાનો લક્ષ્યાંક દેશમાં 35 ટોય ક્લસ્ટર સ્થાપવાનો છે.

ગુજરાતે 'સ્ટુડન્ટ સ્ટાર્ટ-અપ એન્ડ ઇનોવેશન પોલિસી (SSIP) 2.0' લોન્ચ કરી

- 5 જાન્યુઆરી, 2022ના રોજ, મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્ર પટેલ અને શિક્ષણ મંત્રી જીતુ વાઘાણીએ ગુજરાત રાજ્યમાં "સ્ટુડન્ટ સ્ટાર્ટ-અપ એન્ડ ઇનોવેશન પોલિસી (SSIP) 2.0" લોન્ચ કરી.

SSIP 2.0 શા માટે લોન્ચ કરવામાં આવ્યું?

- ઇન્ટરનેશનલ કોન્ફરન્સ ઓફ એકેડેમિક ઇન્સ્ટિટ્યુશન્સ (ICAI-2022) માં ઇનોવેશનમાં શાળાના વિદ્યાર્થીઓને નાણાકીય સહાય કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે SSIP 2.0 શરૂ કરવામાં આવ્યું છે. ICAI 2022 5 જાન્યુઆરી, 2022 ના રોજ સાયન્સ સિટી ખાતે યોજાઈ હતી.
- SSIP 2.0 35 વર્ષની વય સુધીની કોઈપણ વ્યક્તિને સહાય પૂરી પાડે છે જેઓ શાળાનો છોકરો છે; અથવા વ્યાવસાયિક, ડિપ્લોમા, અંડરગ્રેજ્યુએટ, અનુસ્નાતક અને ડોક્ટરલ વિદ્યાર્થી; અથવા ભૂતપૂર્વ વિદ્યાર્થી, ભૂતપૂર્વ વિદ્યાર્થી અથવા કોઈ સંસ્થા, યુનિવર્સિટી અથવા શાળામાંથી કોઈ ડ્રોપઆઉટ છે.
- આ અંતર્ગત રાજ્ય સરકાર રાજ્યની તમામ યુનિવર્સિટીઓમાં ફંક્શનલ ઇનોવેશન અને ઇન્ક્યુબેશન સેન્ટર્સ સ્થાપવાનું આયોજન કરી રહી છે.

SSIP 2.0 વિઝન

- આત્મનિર્ભર ગુજરાત હાંસલ કરવા માટે ટકાઉ વિકાસ અને સર્વસમાવેશક વૃદ્ધિના વિઝન સાથે SSIP 2.0 લોન્ચ કરવામાં આવી રહ્યું છે.

SSIP 2.0 નું મહત્વ

- SSIP 2.0 એ અર્થમાં નોંધપાત્ર છે કે શાળાના વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા ઘણી નવીનતાઓ કરવામાં આવી છે. પરંતુ તેમને બતાવવા માટે કોઈ પ્લેટફોર્મ મળતું નથી. નવી નીતિ આવી નવીનતાઓને આર્થિક રીતે ટેકો આપશે અને તેમને "મગજથી માર્કેટ" સુધી લઈ જવામાં મદદ કરશે.

નાણાકીય મદદ

- SSIP 2.0 ના નિયમો અનુસાર, ધોરણ 9-12 માટે કોન્સેપ્ટ/પ્રોટોટાઇપ/ઇનોવેશનના પુરાવા દીઠ વધુમાં વધુ રૂ. 20,000 આપવામાં આવશે.
- વૈજ્ઞાનિક માનસિકતા વિકસાવવા માટે જૂથ/સમુદાયિક સ્તરની સપોર્ટ સિસ્ટમ સાથે અન્ય લોકો માટે પ્રવૃત્તિઓ સાથે સામૂહિક સંવેદના, કાર્યક્રમો અને ઇવેન્ટ્સને પણ સમર્થન આપવામાં આવશે.

ICE FACT**SSIP 1.0 વિ. SSIP 2.0**

- SSIP 1.0 ની સરખામણીમાં SSIP 2.0 ની પહેલો પાંચ ગણી વધી છે. SSIP 1.0 ઉચ્ચ અને તકનીકી શિક્ષણની સંસ્થાઓના 10 લાખ વિદ્યાર્થીઓને આવરી લે છે, જ્યારે SSIP 2.0 50 લાખ વિદ્યાર્થીઓને આવરી લેશે. 50 લાખ વિદ્યાર્થીઓમાંથી 35 લાખ શાળાના વિદ્યાર્થીઓ છે જ્યારે બાકીના ઉચ્ચ અને તકનીકી શિક્ષણ સંસ્થાઓના વિદ્યાર્થીઓ છે.
- SSIP 1.0 એ પાંચ વર્ષ (2017-21) માટે રૂ. 100 કરોડની જોગવાઈ કરી હતી. SSIP 2.0 માં પાંચ વર્ષ માટે કુલ નાણાકીય સહાય વધારીને રૂ. 500 કરોડ કરવામાં આવી છે.

કર્ણાટકની ઇ-બાઇક ટેક્સી યોજના

- કર્ણાટક ઇ-બાઇક ટેક્સી સ્કીમને તાજેતરમાં એક અરજી મળી છે. આ યોજના શરૂ થયાના 6 મહિના પછી આ પ્રથમ એપ્લિકેશન છે.

કર્ણાટકની ઇ-બાઇક ટેક્સી યોજના

- આ યોજના કર્ણાટક રાજ્ય સરકાર દ્વારા જુલાઈ 2021 માં શરૂ કરવામાં આવી હતી. આ યોજના વ્યક્તિગત કંપનીઓ અને ખાનગી કંપનીઓને રાજ્યના પાટનગર બેંગલુરુમાં ઇલેક્ટ્રિક બાઇક ટેક્સીઓ ચલાવવાની મંજૂરી આપે છે.

મુખ્ય વિશેષતા

- યુઝર્સ 10 કિમી સુધી ઇલેક્ટ્રિક બાઇકનો લાભ લઈ શકે છે. આવરી લેવામાં આવેલ અંતર માપવા માટે ઓડોમીટરનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. આ યોજના હેઠળ, ભાડા બે સ્લેબમાં આવે છે. પ્રથમ પાંચ કિલોમીટર માટે 25 રૂપિયા અને દસ કિલોમીટર માટે 50 રૂપિયા ભાડું નક્કી કરવામાં આવ્યું છે.

વિચાર

- આ યોજના પ્રતિ ખાનગી કંપનીઓનો પ્રતિસાદ પ્રોત્સાહક ન હોવાથી કર્ણાટક સરકાર ભાડામાં સુધારો કરવાની યોજના

બનાવી રહી છે. તે પહેલા બે કિલોમીટર માટે 10 રૂપિયા અને પછીના બે કિલોમીટર માટે 10 રૂપિયા નક્કી કરવાનું વિચારી રહી છે. અને 10 કિમી માટે ભાડું 50 રૂપિયા નક્કી કરવામાં આવશે. આ યોજના માટે લાયસન્સ આપવાની પ્રક્રિયા હાલ માટે સ્થગિત કરી દેવામાં આવી છે. રાજ્ય સરકાર યોજનાની વિશેષતાઓ અને કાર્યકારી સિદ્ધાંતોમાં ફેરફાર કરવા માટે વિકલ્પો શોધી રહી છે.

આ યોજના શા માટે શરૂ કરવામાં આવી?

- આ યોજના મેટ્રો સ્ટેશન અને બસ સ્ટોપને જોડવા માટે શરૂ કરવામાં આવી હતી. જો તે કામ કરે છે, તો તે જાહેર જનતા માટે, ખાસ કરીને ટૂંકા અંતરને આવરી લેવા માટે સૌથી વધુ આર્થિક પરિવહન વિકલ્પ બની જશે.

PM's એક્સેલન્સ એવોર્ડની નોંધણી માટે પોર્ટલ લોન્ચ

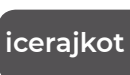
- 3 જાન્યુઆરી, 2022ના રોજ, કેન્દ્રીય મંત્રી ડૉ. જિતેન્દ્ર સિંહે PM's એક્સેલન્સ એવોર્ડની નોંધણી માટે વેબ પોર્ટલ લોન્ચ કર્યું.

PM's એક્સેલન્સ એવોર્ડ

- 2014 થી આ એવોર્ડની પસંદગી પ્રક્રિયામાં ઘણા ફેરફારો થયા છે. 2022 માં, એવોર્ડ કલેક્ટરની કામગીરીના આધારે નહીં પરંતુ જિલ્લાની કામગીરીના આધારે સંસ્થાકીય કરવામાં આવે છે. આઉટપુટ અને પરિણામોને અગ્રતા આપવામાં આવે છે. ઉપરાંત, યોજનાઓના અમલીકરણના ધોરણના આધારે એવોર્ડ સંસ્થાકીય કરવામાં આવશે. જાહેર વહીવટમાં શ્રેષ્ઠતા માટે વડાપ્રધાનના પુરસ્કારોની કુલ સંખ્યા 18 છે. મૂળભૂત રીતે, આ એવોર્ડ કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારના અધિકારીઓ દ્વારા કરવામાં આવેલ નવીન કાર્યને સન્માનિત કરે છે. આ એવોર્ડ માટેના મૂલ્યાંકનના ધોરણો દર વર્ષે બદલાય છે. આ એવોર્ડ વડાપ્રધાન દ્વારા આપવામાં આવે છે.

પુરસ્કાર

- 2022માં PM's એક્સેલન્સ એવોર્ડની ઈનામની રકમ બમણી કરવામાં આવી છે. તેને 10 લાખથી વધારીને 20 લાખ રૂપિયા કરવામાં આવી છે. પુરસ્કારની રકમનો ઉપયોગ સંસાધનોના તફાવતને પૂરો કરવા અને પ્રોજેક્ટને અમલમાં મૂકવા માટે કરવામાં આવશે.
- 2022 માં, તમામ જિલ્લા કલેક્ટરે એવોર્ડ માટે ફરજિયાત રીતે નોંધણી કરાવવી પડશે. આ એવોર્ડ સેવાઓની ડિલિવરી, એક-જિલ્લા-એક-ઉત્પાદન યોજનામાં સર્વગ્રાહી વિકાસ, PM સ્વનિધિ યોજનામાં સુશાસન, ડિજિટલ ચૂકવણી વગેરેમાં નાગરિક કર્મચારીઓના યોગદાનનું મૂલ્યાંકન કરશે.

નેશનલ એજ્યુકેશનલ એલાયન્સ ફોર ટેકનોલોજી (NEAT) 3.0 લોન્ચ

- કેન્દ્રીય શિક્ષણ પ્રધાન અને કૌશલ્ય વિકાસ પ્રધાન ધર્મેન્દ્ર પ્રધાને 3 જાન્યુઆરી, 2022ના રોજ “નેશનલ એજ્યુકેશનલ એલાયન્સ ફોર ટેકનોલોજી (NEAT) 3.0” ની શરૂઆત કરી.

મુખ્યમુદ્દા

- ભારતમાં વિદ્યાર્થીઓને શ્રેષ્ઠ વિકસિત એડ-ટેક સોલ્યુશન્સ અને અભ્યાસક્રમો પ્રદાન કરવા માટે NEAT 3.0 એક જ પ્લેટફોર્મ તરીકે શરૂ કરવામાં આવ્યું છે.
- મંત્રીએ આ પ્રસંગે પ્રાદેશિક ભાષાઓમાં AICTE દ્વારા નિર્ધારિત ટેકનિકલ પુસ્તકોનું વિમોચન પણ કર્યું હતું. પ્રાદેશિક ભાષાઓમાં શીખવાથી વિચારવાની ક્ષમતા વિકસાવવામાં મદદ મળશે તેમજ યુવાનોને વૈશ્વિક નાગરિક બનવામાં મદદ મળશે.

નેશનલ એજ્યુકેશનલ એલાયન્સ ફોર ટેકનોલોજી (NEAT) 3.0

- NEAT એ શિક્ષણના ક્ષેત્રમાં શ્રેષ્ઠ વિકસિત તકનીકી ઉકેલોની ઍક્સેસ પ્રદાન કરવાની પહેલ છે જેથી કરીને શીખનારાઓની સુવિધા માટે એક જ પ્લેટફોર્મ પર યુવાનોની રોજગાર ક્ષમતામાં વધારો કરી શકાય. આ સોલ્યુશન્સ કૃત્રિમ બુદ્ધિમત્તા (AI) નો ઉપયોગ ચોક્કસ ક્ષેત્રોમાં બહેતર શીખવાના પરિણામો અને કૌશલ્ય વિકાસ માટે કસ્ટમાઈઝ્ડ અને વ્યક્તિગત અનુભવ માટે કરે છે.

NEATનું મહત્વ

- ખાસ કરીને આર્થિક રીતે વંચિત વિદ્યાર્થીઓમાં ડિજિટલ વિભાજનને દૂર કરવામાં NEAT મહત્વની ભૂમિકા ભજવશે. તે ભારત તેમજ વિશ્વની જ્ઞાન આધારિત જરૂરિયાતને પહોંચી વળવામાં પણ મદદ કરશે.

એડ-ટેક કોર્સ કુપન્સ

- NEAT 3.0 હેઠળ, 12 લાખથી વધુ સામાજિક અને આર્થિક રીતે વંચિત વિદ્યાર્થીઓને રૂ. 253 કરોડથી વધુ મૂલ્યના મફત એડ-ટેક કોર્સ કુપન આપવામાં આવ્યા છે.

ICE FACT

નેશનલ એજ્યુકેશનલ એલાયન્સ ફોર ટેકનોલોજી (NEAT)

- NEAT યોજના માનવ સંસાધન વિકાસ મંત્રાલય (હવે શિક્ષણ મંત્રાલય) દ્વારા ઉચ્ચ શિક્ષણમાં વધુ સારા શિક્ષણ પરિણામો માટે ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરવા માટે શરૂ

કરવામાં આવી હતી. તે આર્ટિફિશિયલ ઈન્ટેલિજન્સનો ઉપયોગ કરીને શીખનાર માટે શિક્ષણને કસ્ટમાઈઝ્ડ અને વ્યક્તિગત બનાવવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું. તે અનુકૂળનશીલ શિક્ષણમાં ટેકનોલોજીના વિકાસને ઓળખવા અને તેમને એક પ્લેટફોર્મ પર લાવવાનો પણ પ્રયાસ કરે છે. તે પબ્લિક-પ્રાઇવેટ પાર્ટનરશિપ (PPP) મોડમાં ટેકનોલોજી ડેવલપ કરતી એડ-ટેક કંપનીઓ સાથે રાષ્ટ્રીય જોડાણ બનાવવાનો પ્રસ્તાવ પણ રાખે છે.

અમલીકરણ એજન્સી

- ઓલ ઈન્ડિયા કાઉન્સિલ ફોર ટેકનિકલ એજ્યુકેશન (AICTEE) NEAT યોજના માટે અમલીકરણ એજન્સી છે.

આયુષ આહાર પાયલોટ પ્રોજેક્ટ લોન્ચ

- આ પ્રોજેક્ટ આયુષ મંત્રાલય દ્વારા શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો. ‘આયુષ આહાર’ એ તંદુરસ્ત આહાર છે. મંત્રાલય આ આહાર તેની કેન્ટીનમાં ઉપલબ્ધ કરાવશે.

આયુષ આહાર શું છે?

- તેને મંત્રાલયની આયુષ ભવન કેન્ટીનમાં લોન્ચ કરવામાં આવ્યો હતો. આ પ્રોજેક્ટનો ઉદ્દેશ્ય પોષક આહાર દ્વારા સ્વસ્થ જીવનને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે. સ્વસ્થ આહારમાં કોકમ પીણું, ગાજરનો હલવો, ભજની વડા અને શાકભાજીના પોહાનો સમાવેશ થાય છે. આ વાનગીઓ પોષણથી ભરપૂર છે અને લોકોમાં ખૂબ જ લોકપ્રિય છે. તેમજ તેઓ સરળતાથી સુપાચ્ય હોય છે.

ભવિષ્ય ની યોજનાઓ

- આયુષ આહાર એક ટેસ્ટ તરીકે લોન્ચ કરવામાં આવી રહ્યો છે. વાસણો લેતા લોકોને ફોર્મ આપવામાં આવશે. તેમની પાસેથી ફીડબેક લેવામાં આવશે. પ્રતિસાદના આધારે, આહારની નવી દિનચર્યા બનાવવામાં આવશે. મંત્રાલય આયુષ જીવનશૈલી વિશે જાગૃતિ ફેલાવવાની યોજના ઘરાવે છે.

આયુષ જીવનશૈલી

- તેનો મુખ્ય ઉદ્દેશ્ય જીવનશૈલીના રોગોનો બોજ ઘટાડવાનો છે. જીવનશૈલીના રોગો હૃદય રોગ, ટાઈપ 2 ડાયાબિટીસ, સ્થૂળતા અને સ્ટ્રોક છે. આયુષ જીવનશૈલીમાં સ્વસ્થ આહાર લેવો, નિયમિત કસરત કરવી અને યોગાસનનો સમાવેશ થાય છે.

આયુષ આહારનું મહત્વ

- ભારત આયુષ પ્રેક્ટિસમાં વિશ્વમાં અગ્રેસર છે. આયુષને સમર્પિત 500 થી વધુ કોલેજો અને 3000 હોસ્પિટલો છે. જો આ પ્રોજેક્ટ સફળ થશે તો આ હોસ્પિટલોમાં આ આહાર શરૂ કરી શકાશે.

ICE FACT**ભારતમાં આયુષની વૃદ્ધિની સંભાવના**

- ભારતમાં આયુષનું બજાર US\$ 10 બિલિયન છે. આગામી પાંચ વર્ષમાં તેમાં 50% વૃદ્ધિનો અંદાજ છે. આયુષ માટે કોઈ FDI મર્યાદા નથી. ભારત વિશ્વમાં વૈકલ્પિક દવાઓનો બીજો સૌથી મોટો નિકાસકાર છે. યોગ અને એક્યુપંકચર વિકસિત દેશોમાં લોકપ્રિયતા મેળવી રહ્યા છે. ભારતના મુખ્ય આયુષ ભાગીદારો જાપાન, રશિયા, UAE અને USA છે. ભારત 'રાષ્ટ્રીય આયુષ મિશન' દ્વારા આયુષને મોટા પાયા પર પ્રોત્સાહન આપી રહ્યું છે.

‘પઢે ભારત અભિયાન’

- 1 જાન્યુઆરી, 2022 ના રોજ, કેન્દ્રીય શિક્ષણ પ્રધાન ધર્મેન્દ્ર પ્રધાને ‘પઢે ભારત’ નામનું 100 દિવસનું વાંચન અભિયાન શરૂ કરવામાં આવ્યું.

મુખ્યમુદ્દા

- વિદ્યાર્થીઓના ભણતરના સ્તરને સુધારવા માટે ‘પઢે ભારત’ અભિયાન શરૂ કરવામાં આવ્યું છે.
- શિક્ષણના સ્તરને સુધારવા માટે તે એક મહત્વપૂર્ણ પગલું છે કારણ કે તે સર્જનાત્મકતા, વિવેચનાત્મક વિચારસરણી, શબ્દભંડોળ તેમજ લેખિત અને મૌખિક સ્વરૂપમાં અભિવ્યક્ત કરવાની ક્ષમતા વિકસાવે છે.
- તે બાળકોને તેમની આસપાસના અને વાસ્તવિક જીવનની પરિસ્થિતિ સાથે સંબંધ બાંધવામાં મદદ કરશે.

આ અભિયાન હેઠળ કયા બાળકોને આવરી લેવામાં આવશે?

- આ અભિયાન અંતર્ગત આઠમા ધોરણ સુધી ભણતા બાળકોને બાલવાટિકામાં સામેલ કરવામાં આવશે.

આ અભિયાન ક્યાં સુધી ચાલશે?

- ‘પઢે ભારત’ અભિયાન 1 જાન્યુઆરી, 2022 ના રોજ શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું. તે 100 દિવસ અથવા 14 અઠવાડિયા માટે હાથ ધરવામાં આવશે. તે 10 એપ્રિલ, 2022 ના રોજ પૂર્ણ થશે.

અભિયાનનો હેતુ

- બાળકો, શૈક્ષણિક સંચાલકો, શિક્ષકો, માતા-પિતા, સમુદાય વગેરે સહિત રાષ્ટ્રીય અને રાજ્ય સ્તરે તમામ હિતધારકોને સામેલ કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે અભિયાનની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.

અભિયાન અંતર્ગત પ્રવૃત્તિઓ

- 100 દિવસની ઝુંબેશના ભાગ રૂપે, દર અઠવાડિયે જૂથ દીઠ એક પ્રવૃત્તિની રચના કરવામાં આવી છે, જેનો ઉદ્દેશ્ય વાંચનને આનંદપ્રદ બનાવવાનો અને વાંચનના આનંદ સાથે જીવનભરનું જોડાણ બનાવવાનો છે.
- મંત્રાલયે આ રીડિંગ ડ્રાઈવ પર એક વ્યાપક માર્ગદર્શિકા તેમજ પ્રવૃત્તિઓનું વય-યોગ્ય સાપ્તાહિક કેલેન્ડર તૈયાર કર્યું છે. તમામ માર્ગદર્શિકા રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોને શેર કરવામાં આવી છે.

આધારભૂત સાક્ષરતા અને સંખ્યાતા મિશન

- આ વાંચન ઝુંબેશ “આધારભૂત સાક્ષરતા અને સંખ્યાત્મક મિશન” ના લક્ષ્યો અને વિઝન સાથે પણ જોડાયેલું છે.

ICE FACT**ભારતીય ભાષાઓ**

- આ અભિયાન માતૃભાષા, સ્થાનિક ભાષા અથવા પ્રાદેશિક ભાષાઓ જેવી ભારતીય ભાષાઓ પર પણ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરશે. આ ધ્યેયને અનુરૂપ, અભિયાનને “આંતરરાષ્ટ્રીય માતૃભાષા દિવસ” સાથે પણ સંકલિત કરવામાં આવ્યું છે, જે 21 ફેબ્રુઆરીએ મનાવવામાં આવે છે. ભારતમાં, બાળકોને તેમની માતૃભાષા અથવા સ્થાનિક ભાષામાં વાંચવા માટે પ્રોત્સાહિત કરીને “કહાની પઢો અપની ભાષા મેં” પ્રવૃત્તિ સાથે દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવશે.

સ્માર્ટ સિટીઝ અને એકેડેમિયા ટુવર્ડ્સ એક્શન એન્ડ રિસર્ચ

- તાજેતરમાં હાઉસિંગ અને અર્બન અફેર્સ મંત્રાલયે “સ્માર્ટ સિટીઝ એન્ડ એકેડેમિયા ટુવર્ડ્સ એક્શન એન્ડ રિસર્ચ (SAAR)” કાર્યક્રમ શરૂ કર્યો છે.
- તે આવાસ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલય, નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ અર્બન અફેર્સ (NIUA) અને દેશની અગ્રણી ભારતીય શૈક્ષણિક સંસ્થાઓની સંયુક્ત પહેલ છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsappicerajkotoofficial
join official telegram channel

મુખ્યમુદ્દા**SAAR:**

- આ કાર્યક્રમ હેઠળ, દેશની 15 અગ્રણી આર્કિટેક્ચરલ અને પ્લાનિંગ સંસ્થાઓ સ્માર્ટ સિટી મિશન દ્વારા સ્માર્ટ સિટીઝના સહયોગમાં હાથ ધરવામાં આવેલા સીમાચિહ્નરૂપ પ્રોજેક્ટ્સનું દસ્તાવેજીકરણ કરશે.
- આ દસ્તાવેજો શ્રેષ્ઠ પ્રથાઓમાંથી શીખવા માટેના પગલાંની રૂપરેખા આપશે, વિદ્યાર્થીઓને શહેરી વિકાસ પ્રોજેક્ટ્સમાં જોડાવા માટેની તકો પૂરી પાડશે અને શહેરી વ્યાવસાયિકો અને શિક્ષણવિદોમાં ત્વરિત માહિતીનો પ્રસાર કરશે.
- આવાસ અને શહેરી બાબતોનું મંત્રાલય અને રાષ્ટ્રીય શહેરી બાબતોની સંસ્થા, ચોક્કસ ઐતિહાસિક પ્રોજેક્ટ્સ માટે સંસ્થાઓ અને સ્માર્ટ શહેરો વચ્ચે જોડાણને સરળ બનાવશે જેનું આ કાર્યક્રમ હેઠળ દસ્તાવેજીકરણ થવાનું છે.
- SAR હેઠળ પરિકલ્પિત પ્રથમ પ્રવૃત્તિ સ્માર્ટ સિટીઝ મિશન હેઠળ ભારતમાં 75 ઐતિહાસિક શહેરી પ્રોજેક્ટ્સનું કલસ્ટર બનાવવાની છે.

ICE FACT**શહેરી બાબતોની રાષ્ટ્રીય સંસ્થા**

- NIUA એ શહેરી વિકાસ અને વ્યવસ્થાપનમાં સંશોધન, તાલીમ અને માહિતીના પ્રસાર માટેની સંસ્થા છે. તે નવી દિલ્હી, ભારતમાં સ્થિત છે.
 - તેની સ્થાપના વર્ષ 1976માં સોસાયટી રજીસ્ટ્રેશન એક્ટ હેઠળ સ્વાયત્ત સંસ્થા તરીકે કરવામાં આવી હતી.
 - સંસ્થાને આવાસ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલય, ભારત સરકાર, રાજ્ય સરકારો, શહેરી અને પ્રાદેશિક વિકાસ સત્તામંડળો અને શહેરી મુદ્દાઓ સાથે કામ કરતી અન્ય એજન્સીઓ દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવે છે.
- સ્માર્ટ સિટી મિશન:**
- પરિચય:-
 - તે MoHUA હેઠળ એક કેન્દ્રિય પ્રાયોજિત યોજના છે જે આર્થિક વિકાસને પ્રોત્સાહન આપે છે અને નાગરિકો માટે સ્માર્ટ પરિણામો સુનિશ્ચિત કરવાના માધ્યમ તરીકે સ્થાનિક ટેકનોલોજી અને ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરીને લોકોના જીવનની ગુણવત્તામાં સુધારો કરે છે.
 - ઉદ્દેશ્ય: તેનો ઉદ્દેશ્ય એવા શહેરોને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે કે જે મૂળભૂત માળખાકીય સુવિધાઓ પ્રદાન કરે છે અને તેના નાગરિકોને 'સ્માર્ટ' સોલ્યુશન્સનો ઉપયોગ કરીને સ્વચ્છ અને ટકાઉ પર્યાવરણ અને જીવનની સારી ગુણવત્તા પ્રદાન કરે છે.
 - ફોકસ: ટકાઉ અને સર્વસમાવેશક વૃદ્ધિ અને કોમ્પેક્ટ વિસ્તારો પર અસર જોવા માટે એક નકલી મોડેલ બનાવવું જે અન્ય મહત્વાકાંક્ષી શહેરો માટે દીવાદાંડી તરીકે કામ કરશે.
 - ઇન્ટિગ્રેટેડ કમાન્ડ એન્ડ કંટ્રોલ સેન્ટર (ICCC): તે સંકલિત રીતે બહેતર પરિસ્થિતિજન્ય જાગૃતિ સાથે વાસ્તવિક સમયના ડેટા

ઓપરેશન્સ સંબંધિત નિર્ણય લેવા માટે ન્યૂનતમ અને મહત્તમ ડેટા સાથે પ્રમાણિત શહેરોને સજ્જ કરે છે. ICCC નાગરિકોના રોજિંદા જીવનમાં હકારાત્મક અસર કરવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરીને વિશિષ્ટ પરિણામો પ્રદાન કરે તેવી અપેક્ષા છે.

અત્યાર સુધીનું પ્રદર્શન:

- 2015 માં મિશનની શરૂઆત થઈ ત્યારથી, 100 સ્માર્ટ શહેરો રૂ. 2,05,018 કરોડના રોકાણ સાથે કુલ 5,151 પ્રોજેક્ટ્સ વિકસાવી રહ્યા છે.
- શહેરી વિકાસ પહેલ
- કાયાકલ્પ અને શહેરી પરિવર્તન માટે અટલ મિશન - AMRUT મિશન (AMRUT)
- પ્રધાનમંત્રી આવાસ યોજના-શહેરી (PMAY-U)
- ઇન્ટિગ્રેટેડ કમાન્ડ એન્ડ કંટ્રોલ સેન્ટર્સ (ICCCs)
- ક્લાઈમેટ સ્માર્ટ સિટીઝ એસેસમેન્ટ ફ્રેમવર્ક 2.0
- ઈન્ડિયા સ્માર્ટ સિટીઝ ફેલોશિપ પ્રોગ્રામ
- ટ્યૂલિપ- ધ અર્બન લર્નિંગ ઇન્ટર્નશિપ પ્રોગ્રામ

ઉજાલા યોજનાના 7 વર્ષ

- તાજેતરમાં, ઉર્જા મંત્રાલયે તેના પ્રમુખ ઉજાલા (Unnat Jyoti by Affordable LEDs for All) કાર્યક્રમ હેઠળ LED લાઈટનું વિતરણ અને વેચાણના સાત વર્ષ સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ કર્યા છે.
- સમગ્ર દેશમાં 36.78 કરોડથી વધુ LEDનું વિતરણ કરવામાં આવ્યું છે, આ પહેલ વિશ્વના સૌથી મોટા શૂન્ય સબસિડી હોમ લાઈટિંગ પ્રોગ્રામમાં વિકસી છે.

મુખ્યમુદ્દા**પરિચય:**

- તે વર્ષ 2015 માં લોન્ચ કરવામાં આવી હતી અને તેને LED-આધારિત હોમ એફિશિયન્ટ લાઈટિંગ પ્રોગ્રામ (DELP) તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે, તેનો હેતુ બધા માટે ઊર્જાના કાર્યક્ષમ ઉપયોગ (એટલે કે તેનો વપરાશ, બચત અને લાઈટિંગ) ને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.
- એનર્જી એફિશિયન્સી સર્વિસીસ લિમિટેડ (EESL), પાવર મંત્રાલયના વહીવટી નિયંત્રણ હેઠળની એક સરકારી કંપનીને આ કાર્યક્રમ માટે અમલીકરણ એજન્સી તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવી છે.
- સંબંધિત વીજળી વિતરણ કંપનીનું ઘરેલું કનેક્શન ધરાવનાર દરેક પરિવાર આ યોજના હેઠળ LED બલ્બ મેળવવા માટે પાત્ર છે.

➔ સિદ્ધિઓ:

- ઉજાલા યોજના LED (લાઈટ-એમિટિંગ ડાયોડ) બલ્બની છૂટક કિંમત રૂ.300-350 પ્રતિ બલ્બથી ઘટાડીને રૂ.70-80 પ્રતિ બલ્બ કરવામાં સફળ રહી છે.
 - બધા માટે પોસાય તેવી ઉર્જા સુલભ બનાવવા ઉપરાંત, આ કાર્યક્રમના પરિણામે મોટાપાયે ઉર્જા બચત પણ થઈ. આજની તારીખે, વાર્ષિક 47,778 મિલિયન kWh ઉર્જા બચત કરવામાં આવી છે.
 - આ સિવાય CO2 ઉત્સર્જનમાં 386 મિલિયન ટનનો ઘટાડો થયો છે.
 - તે સ્થાનિક લાઈટિંગ ઉદ્યોગને પ્રોત્સાહન આપે છે અને તે મેક ઇન ઇન્ડિયાને પ્રોત્સાહિત કરે છે કારણ કે LED બલ્બનું સ્થાનિક ઉત્પાદન દર મહિને 1 લાખથી વધીને 40 મિલિયન પ્રતિ માસ થયું છે.
- ### ➔ ઉર્જા કાર્યક્ષમતા/સંરક્ષણ સંબંધિત અન્ય પહેલો:
- ગ્રામ ઉજાલા: આ પહેલ હેઠળ, પાંચ રાજ્યો બિહાર, ઉત્તર પ્રદેશ, તેલંગાણા, આંધ્રપ્રદેશ અને કર્ણાટકના 2,579 ગામડાઓમાં LED બલ્બનું વિતરણ રૂ. 10ના અત્યંત સબસિડીવાળા દરે કરવામાં આવશે.
 - પર્ફોર્મન્સ, અચીવમેન્ટ એન્ડ ટ્રેડ (PAT): તે ઉર્જા સઘન ઉદ્યોગોમાં ઉર્જા કાર્યક્ષમતા સુધારવા માટે ખર્ચ અસરકારકતા વધારવા માટે બજાર આધારિત પદ્ધતિ છે જે ઉર્જા બચતના પ્રમાણપત્ર દ્વારા વેપાર કરી શકાય છે.
 - ધોરણો અને લેબલિંગ: આ યોજના વર્ષ 2006 માં શરૂ કરવામાં આવી હતી અને હાલમાં તે રૂમ એર કંડિશનર્સ (ફ્રિજ્સ/વેરિયેબલ સ્પીડ), સીલિંગ ફેન્સ, કલર ટેલિવિઝન, કોમ્પ્યુટર, ડાયરેક્ટ ફૂલ રેફ્રિજરેટર્સ, ડિસ્ટ્રિબ્યુશન ટ્રાન્સફોર્મર્સ, ડોમેસ્ટિક ગેસ સ્ટોવ્સ, ઔદ્યોગિક મોટર્સ, એલઈડીમાં હાજર છે. લેમ્પ અને એગ્રીકલ્ચર પંપસેટ જેવા સાધનોને લાગુ પડે છે.
 - એનર્જી કન્ઝર્વેશન બિલ્ડિંગ કોડ (ECBC): તે વર્ષ 2007 માં નવી વ્યાપારી ઇમારતો માટે વિકસાવવામાં આવી હતી. તે 100 kW (kW) ના કનેક્ટેડ લોડ અથવા 120 kVA (kilovolt-ampere) અને તેથી વધુની કોન્ટ્રાક્ટ માંગ સાથે નવી વ્યાપારી ઇમારતો માટે લઘુત્તમ ઉર્જા ધોરણો નક્કી કરે છે.
 - નેશનલ સ્ટ્રીટ લાઈટિંગ પ્રોગ્રામ: આ હેઠળ, EESLનો ઉદ્દેશ્ય પરંપરાગત સ્ટ્રીટ લાઈટ્સને ઉર્જા કાર્યક્ષમ LED લાઈટ્સ સાથે તેના પોતાના ખર્ચે બદલવાનો છે.

ઉત્સર્જન ધોરણોની સિદ્ધિ: કોલસા આધારિત પાવર પ્લાન્ટ્સ

- દિલ્હી સ્થિત બિન-લાભકારી સંસ્થા સેન્ટર ફોર સાયન્સ એન્ડ એન્વાયરમેન્ટ (CSE)ના વિશ્લેષણ અનુસાર, 10 લાખથી વધુ વસ્તી ધરાવતા શહેરોમાં સ્થિત કોલસા આધારિત પાવર પ્લાન્ટમાંથી 61 ટકા તેમના ઉત્સર્જનને પહોંચી વળવા જરૂરી હતા. ડિસેમ્બર 2022 સુધીમાં ધોરણો પૂરા કરવા હોય તો આ સમય-મર્યાદામાં લક્ષ્યને પ્રાપ્ત કરી શકાશે નહીં.

મુખ્યમુદ્દા

➔ પૃષ્ઠભૂમિ:

- પર્યાવરણ, વન અને આબોહવા પરિવર્તન મંત્રાલય (MoEF&CC) એ વર્ષ 2015 માં નવા ઉત્સર્જન ધોરણો નક્કી કર્યા હતા અને તેમને પૂર્ણ કરવા માટે સમય મર્યાદા નક્કી કરી હતી.
- ભારતે શરૂઆતમાં ઝેરી સલ્ફર ડાયોક્સાઈડના ઉત્સર્જનને ઘટાડવા માટે ફ્લુ ગેસ ડિસલ્ફ્યુરાઈઝેશન (FGD) એકમો સ્થાપવા ઉત્સર્જન ધોરણોનું પાલન કરવા થર્મલ પાવર પ્લાન્ટ્સ માટે 2017 ની સમયમર્યાદા નક્કી કરી હતી.
- બાદમાં જુદા જુદા વિસ્તારો માટે અલગ અલગ સમય મર્યાદા નક્કી કરવામાં આવી હતી.

➔ પાવર પ્લાન્ટ્સનું વર્ગીકરણ:

- શ્રેણી 'A':-
- આ કેટેગરીમાં તે પાવર પ્લાન્ટનો સમાવેશ થાય છે, જે ડિસેમ્બર 2022 સુધીમાં પૂર્ણ થવાના છે. આ હેઠળ, નેશનલ કેપિટલ રિજન (NCR) ની 10 કિલોમીટરની ત્રિજ્યામાં અથવા 10 લાખથી વધુ વસ્તી ધરાવતા શહેરોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.
- સેન્ટ્રલ પોલ્યુશન કંટ્રોલ બોર્ડ (CPCB) દ્વારા રચવામાં આવેલ ટાસ્ક ફોર્સની વર્ગીકરણ યાદી મુજબ, 79 કોલસા આધારિત પાવર પ્લાન્ટ આ કેટેગરીમાં સામેલ છે.
- શ્રેણી 'B' અને 'C':-
- 68 પાવર પ્લાન્ટ કેટેગરી B (ડિસેમ્બર 2023 અનુપાલન સમયમર્યાદા) અને 449 પાવર પ્લાન્ટ કેટેગરી C (ડિસેમ્બર 2024 પાલન સમયમર્યાદા) માં મૂકવામાં આવ્યા છે.
- ગંભીર રીતે પ્રદૂષિત વિસ્તારો અથવા બિન-પ્રાપ્તિ શહેરોના 10 કિમીની અંદર પાવર પ્લાન્ટ. તેઓ શ્રેણી B હેઠળ આવે છે, જ્યારે બાકીના (કુલના 75%) શ્રેણી C હેઠળ આવે છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

➔ CSE નું વિશ્લેષણ:

- મુખ્ય ડિફોલ્ટર્સ:-
- મહારાષ્ટ્ર, તમિલનાડુ, મધ્યપ્રદેશ, છત્તીસગઢ અને આંધ્રપ્રદેશ.
- આ ડિફોલ્ટિંગ સ્ટેશનો મોટાભાગે સંબંધિત રાજ્ય સરકારો દ્વારા ચલાવવામાં આવે છે.

➔ ભારતના ઓછામાં ઓછા 17 રાજ્યોમાં કોલસા આધારિત થર્મલ પાવર સ્ટેશન છે. રાજ્ય મુજબની સરખામણી નીચે મુજબ છે:

- આસામ (AS) સિવાય, આ 17 રાજ્યોમાંથી કોઈ પણ નિર્ધારિત સમયમર્યાદા 100%નું પાલન કરશે નહીં. રાજ્ય પાસે 750 મેગાવોટ પાવર સ્ટેશન છે જે તેની કુલ કોલસાની ક્ષમતાની નજીવી ટકાવારી છે.

➔ રાજ્ય સંચાલિત એકમો:

- મોટાભાગની કોલ થર્મલ પાવર ક્ષમતા કે જે માપદંડોને પૂર્ણ કરે તેવી શક્યતા છે તે કેન્દ્રીય ક્ષેત્રની છે, ત્યારબાદ ખાનગી ક્ષેત્રનો સમાવેશ થાય છે.
- રાજ્ય ક્ષેત્રના કેટલાક પ્લાન્ટોએ ટેન્ડર બહાર પાડ્યા છે અથવા શક્યતા અભ્યાસના વિવિધ તબક્કામાં છે અથવા હજુ સુધી કોઈ કાર્ય યોજના તૈયાર કરી નથી.

➔ પેનલ્ટી મિકેનિઝમ અસર:

- નવા ધારાધોરણોને પહોંચી વળવા માટે પ્રદૂષણ નિયંત્રણ સાધનો (FGD) ના વિવિધ ઘટકોની કાનૂની કિંમત ઉઠાવવાને બદલે બિન-અનુપાલન કરનારા એકમો પર લાદવામાં આવેલ દંડ ચૂકવવા માટે વધુ શક્ય બનશે.
- એપ્રિલ 2021 ના નોટિફિકેશનમાં, સમયમર્યાદામાં સુધારો કરવા સિવાય, સંબંધિત સમયમર્યાદાને પૂર્ણ ન કરનારા છોડ માટે પેનલ્ટી મિકેનિઝમ અથવા પર્યાવરણીય વળતર પણ રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
- પર્યાવરણીય વળતર કે જે લાદવામાં આવશે તે આ અપેક્ષિત બિન-અનુપાલન માટે અવરોધક તરીકે કાર્ય કરવામાં નિષ્ફળ જશે કારણ કે તે કોલસાના થર્મલ પાવર પ્લાન્ટ દ્વારા અસરકારક ઉત્સર્જન નિયંત્રણની કિંમત કરતાં ઘણી ઓછી છે.

- અસરો: સલ્ફર ડાયોક્સાઈડ આરોગ્ય અને પર્યાવરણ બંનેને અસર કરી શકે છે.
- સલ્ફર ડાયોક્સાઈડના ટૂંકા ગાળાના સંપર્કમાં માનવ શ્વસનતંત્રને નુકસાન થઈ શકે છે અને શ્વાસ લેવામાં તકલીફ થઈ શકે છે. ખાસ કરીને બાળકો SO₂ ની આ અસરો પ્રત્યે સંવેદનશીલ હોય છે.
- SO₂ ઉત્સર્જન હવામાં SO₂ ની ઊંચી સાંદ્રતાને કારણે થાય છે, જે સામાન્ય રીતે સલ્ફર (SO_x) ના અન્ય ઓક્સાઈડ બનાવે છે. (SO_x) નાના કણો બનાવવા માટે વાતાવરણમાં અન્ય સંયોજનો સાથે પ્રતિક્રિયા કરી શકે છે. આ પાર્ટિક્યુલેટ મેટર (PM) પ્રદૂષણ વધારવામાં મદદરૂપ છે.
- ફેફસામાં પ્રવેશતા નાના પ્રદૂષક કણો સ્વાસ્થ્યને ગંભીર અસર કરી શકે છે.

➔ ભારત:

- ગ્રીનપીસ ઈન્ડિયા અને સેન્ટર ફોર રિસર્ચ ઓન એનર્જી એન્ડ કલીન એર (સેન્ટર ફોર રિસર્ચ ઓન એનર્જી એન્ડ કલીન એર) ના કિસ્સામાં ભારત દ્વારા સલ્ફર ડાયોક્સાઈડ ઉત્સર્જન, વર્ષ 2019 ના એક અહેવાલ મુજબ 2018 ની સરખામણીમાં આશરે 6% નો ઘટાડો થયો છે (ચાર વર્ષમાં સૌથી વધુ).
- છતાં આ સમયગાળા દરમિયાન ભારત SO₂ નું સૌથી વધુ ઉત્સર્જક રહ્યું.
- હવાની ગુણવત્તા પેટા ઈન્ડેક્સ આઠ પ્રદૂષકો (PM₁₀, PM_{2.5}, નં માટે ગણતરી કરવામાં આવે છે 2, SO₂, CO, ઓ 3, NH₃ અને PB) માટે ટૂંકા ગાળાની માટે વ્યાપક નેશનલ એમ્બિયન્ટ એર ક્વોલિટી સ્ટાન્ડર્ડ નક્કી અપ (24 કલાક સુધી) ના આધારે વિકસાવવામાં આવી છે.

પ્રસાદ પ્રોજેક્ટ્સ

- તાજેતરમાં પ્રવાસન મંત્રાલયે PRASHAD યોજના હેઠળ “ગોવર્ધન, મથુરાનો વિકાસ” પ્રોજેક્ટના વિવિધ ઘટકોનું ઉદ્ઘાટન કર્યું.
- રામાયણ અને બુદ્ધ સર્કિટ જેવા વિવિધ આધ્યાત્મિક સર્કિટ દ્વારા ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્યમાં પ્રવાસન માળખાને મજબૂત કરવા માટે સરકારે સ્વદેશ દર્શન યોજના હેઠળ ભંડોળની ફાળવણી કરી હતી.

મુખ્યમુદ્દા

➔ ‘પ્રસાદ’ (PRASHAD) યોજના:

- પર્યટન મંત્રાલય દ્વારા વર્ષ 2014-15માં ઓળખાયેલ તીર્થસ્થાનોના સર્વગ્રાહી વિકાસના ઉદ્દેશ્ય સાથે ‘રાષ્ટ્રીય મિશન ઓન પિલગ્રિમેજ રિજુવેનેશન એન્ડ સ્પિરિચ્યુઅલ એન્હાન્સમેન્ટ’ની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.

ICE FACT

સલ્ફર ડાયોક્સાઈડ પ્રદૂષણ

➔ સ્ત્રોત:

- વાતાવરણમાં સલ્ફર ડાયોક્સાઈડનો સૌથી મોટો સ્ત્રોત પાવર પ્લાન્ટ્સ અને અન્ય ઔદ્યોગિક પ્રવૃત્તિઓમાં અશ્મિભૂત ઈંધણનું દહન છે.
- સલ્ફર ડાયોક્સાઈડ ઉત્સર્જનના નાના સ્ત્રોતોમાં ઔદ્યોગિક પ્રક્રિયાઓ જેમ કે અયસ્કમાંથી ઘાતુ નિષ્કર્ષણ, કુદરતી સ્ત્રોતો જેમ કે જ્વાળામુખી વિસ્ફોટ, એન્જિન, જહાજો અને અન્ય વાહનો અને ભારે સાધનોમાં ઉચ્ચ સલ્ફર ઈંધણનો ઉપયોગ સામેલ છે.

- ઓક્ટોબર 2017માં યોજનાનું નામ બદલીને 'તીર્થસ્થાન કાયાકલ્પ અને આધ્યાત્મિક વારસો પ્રમોશન અભિયાન' (એટલે કે 'પ્રસાદ') રાષ્ટ્રીય મિશન રાખવામાં આવ્યું.
- આવાસ અને શહેરી વિકાસ મંત્રાલયની હૃદય યોજના બંધ થયા પછી, હેરિટેજ સ્થળોના વિકાસને પ્રસાદ યોજનામાં સમાવવામાં આવ્યો હતો.
- અમરાવતી અને શ્રીશૈલમ (આંધ્ર પ્રદેશ), કામાખ્યા (આસામ), પરશુરામ કુંડ (લોહિત જિલ્લો, અરુણાચલ પ્રદેશ), પટના અને ગયા (બિહાર) વગેરે જેવા પ્રસાદ યોજના હેઠળ વિકાસ માટે ઘણા ધાર્મિક શહેરો/સ્થળોની ઓળખ કરવામાં આવી છે.
- અમલીકરણ એજન્સી: આ યોજના હેઠળ ઓળખાયેલ પ્રોજેક્ટ સંબંધિત રાજ્ય/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ સરકાર દ્વારા ઓળખાયેલી એજન્સીઓ દ્વારા અમલમાં મૂકવામાં આવશે.
- ફાઇનાન્સિંગ મિકેનિઝમ: કેન્દ્ર સરકાર જાહેર ભંડોળ માટે લેવામાં આવેલા પ્રોજેક્ટ ઘટકો માટે 100% ભંડોળ પૂરું પાડે છે.
- આ યોજના હેઠળ, કોર્પોરેટ સોશિયલ રિસ્પોન્સિબિલિટી (CSR) અને પબ્લિક-પ્રાઇવેટ પાર્ટનરશિપ (PPP) માટે ઉપલબ્ધ સ્વૈચ્છિક ભંડોળનો લાભ લેવા માટે પ્રયાસો કરવામાં આવે છે જેથી પ્રોજેક્ટની વધુ સારી ટકાઉપણું હોય.
- આ યોજના કોર્પોરેટ સોશિયલ રિસ્પોન્સિબિલિટી (CSR) અને પબ્લિક-પ્રાઇવેટ પાર્ટનરશિપ (PPP) માટે ઉપલબ્ધ સ્વૈચ્છિક ભંડોળનો લાભ લેવા માંગે છે જેથી આ યોજના હેઠળના પ્રોજેક્ટ્સની વધુ સારી ટકાઉપણું રહે.
- પ્રસાદ યોજનાના ઉદ્દેશ્યો નીચે મુજબ છે.
- ગુણાત્મક રોજગાર સર્જન અને આર્થિક વિકાસ પર તેની સીધી અસર માટે તીર્થયાત્રા પ્રવાસનનો ઉપયોગ કરવો.
- યાત્રાધામોના વિકાસમાં ગરીબ તરફી પ્રવાસન ખ્યાલ અને સમુદાય આધારિત વિકાસને અનુસરવા.
- જાહેર કુશળતા અને મૂડીનો લાભ લેવો.
- ધાર્મિક સ્થળોમાં વિશ્વસ્તરીય માળખાકીય સુવિધાઓ વિકસાવીને ટકાઉ રીતે પ્રવાસીઓનું આકર્ષણ વધારવું.
- બહેતર જીવનધોરણ અને પ્રદેશના સર્વાંગી વિકાસ માટે આવકના સ્ત્રોતો વધારવાના સંદર્ભમાં પ્રવાસનના મહત્વ વિશે સ્થાનિક સમુદાયોમાં જાગૃતિ લાવવા.
- ઓળખાયેલ સ્થળોએ આજીવિકા પેદા કરવા માટે સ્થાનિક સંસ્કૃતિ, કલા, ભોજન, હસ્તકલા વગેરેને પ્રોત્સાહન આપવું.
- **સ્વદેશ દર્શન યોજના:**
- દેશમાં થીમ-આધારિત પ્રવાસી સર્કિટના સંકલિત વિકાસ માટે વર્ષ 2014-15માં કેન્દ્રીય ક્ષેત્રની યોજના સ્વદેશ દર્શન શરૂ કરવામાં આવી હતી.

- આ યોજના હેઠળ પંદર થીમ આધારિત સર્કિટ ઓળખવામાં આવી છે - બૌદ્ધ સર્કિટ, કોસ્ટલ સર્કિટ, ડેઝર્ટ સર્કિટ, ઇકો સર્કિટ, હેરિટેજ સર્કિટ, હિમાલયન સર્કિટ, કૃષ્ણ સર્કિટ, નોર્થ ઇસ્ટ સર્કિટ, રામાયણ સર્કિટ, રૂરલ સર્કિટ, સ્પિરિચ્યુઅલ સર્કિટ, સર્કિટ, સર્કિટ. ટ્રાઇબલ સર્કિટ, વાઇલ્ડલાઇફ સર્કિટ.
- આ યોજના હેઠળ, પ્રવાસન મંત્રાલય સર્કિટના માળખાકીય વિકાસ માટે રાજ્ય સરકારો/ કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ પ્રશાસનોને કેન્દ્રીય નાણાકીય સહાય (CFA) પ્રદાન કરે છે.
- આ યોજનાને સ્વચ્છ ભારત અભિયાન, સ્કીલ ઇન્ડિયા, મેક ઇન ઇન્ડિયા વગેરે જેવી અન્ય યોજનાઓ સાથે સંકલિત કરવા માટે પરિકલ્પના કરવામાં આવી છે જેથી ક્ષેત્રો તેમજ પ્રવાસનને તેની ક્ષમતાનો અહેસાસ કરવામાં સક્ષમ બનાવવા માટે પ્રવાસન ક્ષેત્રને રોજગારી સર્જન માટે એક મુખ્ય એન્જિન તરીકે, આર્થિક વિકાસને પ્રોત્સાહન મળે.
- **પ્રવાસન સંબંધિત અન્ય સરકારી યોજનાઓ:**
- એડોપ્ટ એ હેરિટેજ
- પ્રતિષ્ઠિત પર્યટન સ્થળોનો વિકાસ
- દેખો આપના દેશ

ભારતમાં બંધોની સ્થિતિ

- ભારતના કોમ્પ્ટ્રોલર એન્ડ ઓડિટર જનરલ (CAG)ના નવા અહેવાલ મુજબ, ચંબલ નદી (મધ્યપ્રદેશ) પર બનેલા ગાંધી સાગર ડેમને તાત્કાલિક સમારકામની જરૂર છે.
- નિયમિત ચેક-અપનો અભાવ, બિન-કાર્યકારી સાધનો અને ચોક ગટર એ વર્ષોથી ડેમને નુકસાન પહોંચાડતા મુખ્ય પરિબળો છે.

ICE FACT

ગાંધી સાગર ડેમ

- તે રાષ્ટ્રીય મહત્વના પાંચ જળાશયોમાંથી એક છે.
- રાજસ્થાનના કેટલાક જિલ્લાઓને પીવાનું પાણી પૂરું પાડવા અને 115 મેગાવોટ વીજળી ઉત્પન્ન કરવા માટે ગાંધી સાગર ડેમનું નિર્માણ વર્ષ 1960માં કરવામાં આવ્યું હતું.
- તાજેતરના વર્ષોમાં તે ઘણી વખત તૂટી ગયો છે, જેના કારણે નીચાણવાળા વિસ્તારોમાં પૂર આવે છે.

મુખ્યમુદ્દા

- **પરિચય:**
- મોટા ડેમ બનાવવાની બાબતમાં ભારત વિશ્વમાં ત્રીજા ક્રમે છે.
- અત્યાર સુધીમાં બનેલા 5,200 થી વધુ મોટા બંધોમાંથી, લગભગ 1,100 મોટા બંધો 50 વર્ષની ઉંમરે પહોંચી ગયા છે અને કેટલાક 120 વર્ષથી વધુ જૂના છે.
- વર્ષ 2050 સુધીમાં આવા ડેમની સંખ્યા વધીને 4,400 થશે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

- આનો અર્થ એ થયો કે દેશના મોટા ડેમમાંથી 80% અપ્રચલિત થવાની સંભાવના છે, કારણ કે તે 50 થી 150 વર્ષ જૂના હશે.
- સેંકડો હજારો મધ્યમ અને નાના ડેમોની સ્થિતિ વધુ ખતરનાક છે કારણ કે તેમનું જીવન મોટા ડેમ કરતા ઓછું છે.
- ઉદાહરણ: કૃષ્ણ રાજા સાગર ડેમ વર્ષ 1931 માં બાંધવામાં આવ્યો હતો અને હવે તે 90 વર્ષ જૂનો છે. એ જ રીતે, મેદુર ડેમ વર્ષ 1934માં બનાવવામાં આવ્યો હતો અને હવે તે 87 વર્ષનો છે. આ બંને જળાશયો પાણીની અછત ધરાવતા કાવેરી નદીના તટપ્રદેશમાં આવેલા છે.
- **ભારતના જૂના બંધો સંબંધિત મુદ્દાઓ:**
- વરસાદની પેટર્ન અનુસાર નિર્મિત:-
- ભારતીય ડેમ ઘણા જૂના છે અને છેલ્લા દાયકાઓની વરસાદની પેટર્ન અનુસાર બાંધવામાં આવ્યા છે. તાજેતરના વર્ષોમાં કમોસમી વરસાદે તેમને સંવેદનશીલ બનાવ્યા છે.
- પરંતુ સરકાર ડેમને વરસાદ, પૂરની ચેતવણી જેવી માહિતી પ્રણાલીઓથી સજ્જ કરી રહી છે અને તમામ પ્રકારના અકસ્માતોને ટાળવા માટે ઈમરજન્સી એક્શન પ્લાન તૈયાર કરી રહી છે.
- ઘટાડેલી સ્ટોરેજ ક્ષમતા:-
- જેમ જેમ ડેમનું આયુષ્ય વધે છે તેમ તેમ જળાશયોમાં પાણીનું સ્થાન માટી લે છે. તેથી, 1900 અને 1950 ના દાયકામાં જોવા મળતી સંગ્રહ ક્ષમતાના સંદર્ભમાં કોઈપણ પ્રકારનો દાવો કરી શકાતો નથી.
- ભારતીય ડેમોમાં પાણી સંગ્રહ કરવાની જગ્યા અણધારી રીતે ઝડપી દરે ઘટી રહી છે.
- ખામીયુક્ત ડિઝાઇન:-
- અભ્યાસ દર્શાવે છે કે ભારતમાં ઘણા ડેમની ડિઝાઇન ખામીયુક્ત છે.
- ભારતીય બંધોની ડિઝાઇનમાં સેડિમેન્ટેશન વિજ્ઞાન યોગ્ય રીતે ગોઠવાયેલું નથી એટલે કે તેની ગેરહાજરી ડિઝાઇનમાં જોવા મળે છે. જેના કારણે ડેમની પાણી સંગ્રહ ક્ષમતા ઘટી છે.
- ડિપ્રેશન/સિલ્ટેશનનો ઉચ્ચ દર:-
- તે નિલંબિત કાંપની વૃદ્ધિ અને કાંપ પર જ્યાં તેઓ અનિચ્છનીય હોય ત્યાં દંડ કાંપના નિકાલ (અસ્થાયી અથવા કાયમી) બંનેનો ઉલ્લેખ કરે છે.
- **પરિણામ:**
- ખાદ્ય સુરક્ષા પર અસર: જ્યારે જળાશયોમાં માટી એકઠું થવા લાગે છે, ત્યારે તે સ્થિતિમાં પાણી પુરવઠો બંધ થઈ જાય છે. આવી સ્થિતિમાં, સમયની સાથે, પાક વિસ્તારને મળતા પાણીની માત્રામાં ઘટાડો થવાનું શરૂ થઈ શકે છે.
- પરિણામે, કુલ સિંચાઈવાળા વિસ્તારનું કદ સંકોચાય છે અને આ વિસ્તાર વરસાદ અથવા ભૂગર્ભ જળ પર નિર્ભર બની જાય છે, જે ભૂગર્ભ જળના અનિયંત્રિત શોષણને પ્રોત્સાહન આપે છે.

- ખેડૂતોની આવક પર અસર: ડેમની પાણી સંગ્રહ ક્ષમતામાં ઘટાડો થવાને કારણે, સિંચાઈ પ્રક્રિયા અને પાકની ઉપજને ગંભીર અસર થઈ શકે છે, પર્યાપ્ત જરૂરી હસ્તક્ષેપોની ગેરહાજરીમાં, ખેડૂતોની આવકમાં મોટો ઘટાડો થશે.
- વધુમાં, પાકની ઉપજ અને ધિરાણ, પાક વીમો અને રોકાણમાં પાણી મહત્વનું પરિબળ છે.
- પૂરના કેસોમાં વધારો: ડેમોના જળાશયોમાં ગાદલાનો ઊંચો દર એ દલીલને વધુ મજબૂત બનાવે છે કે દેશના ઘણા નદીના તટપ્રદેશોમાં જળાશયો માટે રચાયેલ પૂર નિયંત્રણ પ્રણાલીઓ પહેલાથી જ મોટા પાયે નાશ પામી છે, જેના કારણે આવર્તનમાં વધારો થયો છે. ડેમના ડાઉનસ્ટ્રીમમાં પૂર આવે છે.
- **ડેમ સલામતી આવશ્યકતાઓ:**
- જીવન બચાવવા માટે:-
- જૂના ડેમ નજીકના વિસ્તારોમાં રહેતા લોકો માટે ચિંતાનું કારણ બની શકે છે.
- રોકાણ સુરક્ષા:-
- ડેમની સુરક્ષા એ ડેમ પ્રોજેક્ટ્સ અને રાષ્ટ્રીય જળ સુરક્ષામાંથી મેળવેલા લાભોની સાતત્યતા સુનિશ્ચિત કરવા માટે પણ મહત્વપૂર્ણ છે, જ્યારે આ મહત્વપૂર્ણ ભૌતિક ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરમાં વિશાળ જાહેર રોકાણને પણ સુરક્ષિત કરે છે.
- ભારતમાં જળ સંકટનો ઉકેલ:-
- ભારતની વધતી જતી વસ્તી તેમજ આબોહવા પરિવર્તન સાથે જોડાયેલા ભારતના જળ સંકટના ઉભરતા સંજોગોમાં ડેમની સલામતી મહત્વપૂર્ણ છે.
- **સંબંધિત પહેલો:**
- ડેમ સેફ્ટી બિલ, 2019: રાજ્યસભાએ તાજેતરમાં ડેમ સેફ્ટી બિલ, 2019 પસાર કર્યું છે.
- આ બિલ ડેમની નિષ્ફળતા સંબંધિત આપત્તિને રોકવા માટે નિર્દિષ્ટ ડેમનું નિરીક્ષણ, નિરીક્ષણ, સંચાલન અને જાળવણી માટે જોગવાઈ કરે છે અને તેમની સલામત કામગીરી સુનિશ્ચિત કરવા માટે સંસ્થાકીય મિકેનિઝમની સ્થાપનાની પણ જોગવાઈ કરે છે.
- ડેમ રિહેબિલિટેશન એન્ડ ઈમ્પ્રૂવમેન્ટ પ્રોજેક્ટ (DRIP તબક્કો II): તે પસંદ કરેલા હાલના ડેમ અને સંકળાયેલ સાધનોની સલામતી અને કામગીરીને ટકાઉ રીતે સુધારવા સાથે કામ કરે છે.

આગળ શું/લવિધ્યના પગલાં

- ડેમ સલામતી સુનિશ્ચિત કરવા માટેનું સૌથી મહત્વનું પાસું એ છે કે વાસ્તવિક હિસ્સેદારોના મંતવ્યો ધ્યાનમાં લેતા જવાબદારી અને પારદર્શિતાનું અસ્તિત્વ છે.
- ઓપરેશનલ સલામતીના સંદર્ભમાં તે નક્કી કરવામાં આવે છે કે ડેમનું સંચાલન કેવી રીતે કરવું જોઈએ અને જ્યારે ડેમની દરખાસ્ત કરવામાં આવે ત્યારે તેને પર્યાવરણીય ફેરફારો જેમ

- કે કાંપ અને વરસાદની પેટર્નના આધારે નિયમિત અંતરાલે અપગ્રેડ કરવાની જરૂર છે કારણ કે સ્પિલવેની ક્ષમતા આવર્તન અને તીવ્રતા સાથે બદલાઈ શકે છે અને ડેમમાં પૂર આવે છે.
- નિયમ વળાંક પણ સાર્વજનિક ડોમેનમાં હોવો જોઈએ જેથી કરીને લોકો તેની યોગ્ય કામગીરી પર નજર રાખી શકે અને તેની ગેરહાજરીમાં પ્રશ્ન કરી શકે.
- વધુમાં, ભારતમાં તેના માર્ગમાં ઘણા ડેમ છે, તેથી કામગીરીની દ્રષ્ટિએ ડેમની સલામતીની ખાતરી કરવા માટે દરેક અપસ્ટ્રીમ અને ડાઉનસ્ટ્રીમ ડેમનું સંચિત મૂલ્યાંકન હોવું જોઈએ.

PMFME યોજના

- તાજેતરમાં ફૂડ પ્રોસેસિંગ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ મંત્રાલય અને NAFED (નેશનલ એગ્રીકલ્ચરલ કોઓપરેટિવ માર્કેટિંગ ફેડરેશન ઓફ ઈન્ડિયા લિમિટેડ) દ્વારા 'PM ફોર્મલાઈઝેશન ઓફ માઈક્રો ફૂડ પ્રોસેસિંગ એન્ટરપ્રાઇઝ' (PM FME) સ્કીમ હેઠળ છે, એક ડિસ્ટ્રિક્ટ એક પ્રોડક્ટ (ODOP) બ્રાન્ડ લોન્ચ કરવામાં આવી છે.
- મંત્રાલયે PMFME યોજનાના બ્રાન્ડિંગ અને માર્કેટિંગ ઘટક હેઠળ પસંદ કરેલ ODOP ની 10 બ્રાન્ડ વિકસાવવા માટે નાફેડ સાથે કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે. આમાંથી છ બ્રાન્ડ્સ અમૃત ફળ, કોરી ગોલ્ડ, કાશ્મીરી મંત્ર, મધુ મંત્ર, સોમદાના અને દિલ્હી બેક્સ તમામ ઘઉંની ફૂકીઝ છે.

મુખ્યમુદ્દા

પરિચય:

- તે આત્મ નિર્ભર અભિયાન હેઠળ શરૂ કરવામાં આવી છે, તેનો ઉદ્દેશ પ્રવર્તમાન વ્યક્તિગત સૂક્ષ્મ વ્યાવસાયિક સાહસોને સ્પર્ધાત્મકતા વધારવા માટે અવ્યવસ્થિત સેક્ટર ના ફૂડ પ્રોસેસિંગ ઉદ્યોગ અને ક્ષેત્રના ઔપચારિકતા પ્રોત્સાહન આપવા અને ફાર્મર પ્રોડ્યુસર્સ ઓર્ગેનાઈઝેશન્સ, સ્વ સહાય જૂથો અને ઉત્પાદક સહકારી મંડળીઓ માટે સહાય પૂરી પાડવાનો છે.
- આ યોજના ઈનપુટ્સની પ્રાપ્તિ, સામાન્ય સેવાઓ અને ઉત્પાદનોના માર્કેટિંગના સંદર્ભમાં લીવરેજ સ્કેલ માટે ડિસ્ટ્રિક્ટ વન પ્રોડક્ટ (ODOP) અભિગમ અપનાવે છે.
- તેનો અમલ પાંચ વર્ષ (2020-21 થી 2024-25) માટે કરવામાં આવશે.

વિશેષતા:

- વન ડિસ્ટ્રિક્ટ વન પ્રોડક્ટ (ODOP) અભિગમ:-
- ODOP યોજના માટે મૂલ્ય શૃંખલાના વિકાસ અને સપોર્ટ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરના સંરેખણ માટે માળખું પૂરું પાડશે. એક જિલ્લામાં ODOP ઉત્પાદનોનો એક કરતાં વધુ સમૂહ હોઈ શકે છે.

- રાજ્યમાં ODOP ઉત્પાદનોનો સમૂહ હોઈ શકે છે જેમાં એક કરતાં વધુ સંલગ્ન જિલ્લાઓનો સમાવેશ થાય છે.
- રાજ્યો હાલના ક્લસ્ટરો અને કાચા માલની ઉપલબ્ધતાને ધ્યાનમાં રાખીને જિલ્લાઓ માટે ખાદ્ય ઉત્પાદનોની ઓળખ કરશે.
- કેરી, બટાકા, અથાણું, બાજરી આધારિત ઉત્પાદનો, મત્સ્યોદ્યોગ, મરઘાં વગેરે જેવા વિસ્તારમાં ODOP વ્યાપકપણે ઉત્પાદન અને નાશવંત ઉત્પાદન અથવા અનાજ અથવા ખાદ્ય ચીજોનું ઉત્પાદન કરી શકાય છે.
- અન્ય કેન્દ્રિત વિસ્તારો:-
- વેસ્ટ ટુ વેલ્થ પ્રોડક્ટ્સ, નાના વન ઉત્પાદન અને મહત્વાકાંક્ષી જિલ્લાઓ.
- ક્ષમતા નિર્માણ અને સંશોધન: રાજ્ય સ્તરની તકનીકી સંસ્થાઓ તેમજ MoFPI હેઠળ શૈક્ષણિક અને સંશોધન સંસ્થાઓને તાલીમ, ઉત્પાદન વિકાસ, સૂક્ષ્મ એકમો માટે યોગ્ય પેકેજિંગ અને મશીનરી માટે સહાય પૂરી પાડવામાં આવશે.
- નાણાકીય મદદ:-
- તેમના એકમોને અપગ્રેડ કરવા ઈચ્છુક હાલના વ્યક્તિગત માઈક્રો ફૂડ પ્રોસેસિંગ એકમો મહત્તમ રૂ. 10 લાખ પ્રતિ યુનિટને પાત્ર પ્રોજેક્ટ ખર્ચના 35% પર કેડિટ-લિંક્ડ મૂડી સબસિડી મેળવી શકે છે.
- FPOs/SHGs/સહકારી મંડળીઓ અથવા રાજ્યની માલિકીની એજન્સીઓ અથવા ખાનગી એન્ટરપ્રાઇઝ દ્વારા સામાન્ય પ્રોસેસિંગ સુવિધા, પ્રયોગશાળા, ગોડાઉન વગેરે સહિત સામાન્ય માળખાકીય સુવિધાઓના વિકાસ માટે 35% પર કેડિટ લિંક્ડ ગ્રાન્ટ દ્વારા સહાય પૂરી પાડવામાં આવશે.
- કાર્યકારી મૂડી અને નાના સાધનોની ખરીદી માટે SHG સભ્ય દીઠ 40,000 બીજ મૂડી (પ્રારંભિક ધિરાણ) પ્રદાન કરવામાં આવશે.
- માર્કેટિંગ અને બ્રાન્ડિંગ સપોર્ટ:-
- આ યોજના હેઠળ 'માર્કેટિંગ' અને બ્રાંડિંગ સપોર્ટ FPO/SHGs/સહકારી જૂથો અથવા માઈક્રો ફૂડ પ્રોસેસિંગ એન્ટરપ્રાઇઝિસના SPV ને આપવામાં આવશે, જે નીચે મુજબ છે:
- 'માર્કેટિંગ' ને લગતી તાલીમ.
- માનકીકરણ સહિત સામાન્ય બ્રાન્ડ અને પેકેજિંગ વિકસાવો.
- રાષ્ટ્રીય અને પ્રાદેશિક રિટેલ ચેન સાથે માર્કેટિંગ જોડાણ.
- આવશ્યક ધોરણોને પૂર્ણ કરવા માટે ઉત્પાદનની ગુણવત્તાની ખાતરી કરવા માટે ગુણવત્તા નિયંત્રણ.
- ધિરાણ:
- તે રૂ. 10,000 કરોડના ખર્ચ સાથે કેન્દ્રીય પ્રાયોજિત યોજના છે.
- આ યોજના હેઠળ ખર્ચને કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકાર વચ્ચે 60:40ના ગુણોત્તરમાં, ઉત્તર પૂર્વી હિમાલય રાજ્યોના સંદર્ભમાં 90:10 ના ગુણોત્તરમાં, વિધાનસભા કેન્દ્રશાસિત

પ્રદેશોના સંદર્ભમાં 60:40ના ગુણોત્તરમાં અને અન્ય કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો માટે 100% વહેંચવામાં આવશે.

જરૂરિયાત:

- લગભગ 2.5 મિલિયન યુનિટ ધરાવતું અસંગઠિત ફૂડ પ્રોસેસિંગ ક્ષેત્રનું ફૂડ પ્રોસેસિંગ ક્ષેત્ર સાથે જોડાયેલ રોજગારમાં 74 ટકા યોગદાન આપે છે.
 - આ એકમોમાંથી લગભગ 66% ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં સ્થિત છે અને તેમાંથી લગભગ 80% કુટુંબ આધારિત સાહસો છે જે ગ્રામીણ પરિવારોની આજીવિકાને ટેકો આપે છે અને શહેરી વિસ્તારોમાં તેમનું સ્થળાંતર ઘટાડે છે.
 - આ એકમો મોટાભાગે સૂક્ષ્મ સાહસોની શ્રેણીમાં આવે છે.
 - અસંગઠિત ફૂડ પ્રોસેસિંગ ક્ષેત્ર ઘણા પડકારોનો સામનો કરે છે જે તેમની કામગીરી અને વૃદ્ધિને મર્યાદિત કરે છે. આ પડકારોમાં આધુનિક ટેકનોલોજી અને સાધનોનો અભાવ, તાલીમ, સંસ્થાકીય ધિરાણની એક્સેસ, ઉત્પાદનોની ગુણવત્તા નિયંત્રણ અંગે મૂળભૂત જાગૃતિનો અભાવ અને બ્રાન્ડિંગ અને માર્કેટિંગ કૌશલ્યોનો અભાવ વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.
- #### વિવિધ સંબંધિત પહેલો:
- પ્રધાનમંત્રી કિસાન સંપદા યોજના.
 - કૃષિ અને પ્રોસેસ ફૂડ પ્રોડક્ટ્સ એક્સપોર્ટ ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી (APEDA).
 - ન્યૂનતમ ટેકાના ભાવ (MSP).
 - કૃષિ ખર્ચ અને કિંમત કમિશન (CACP).
 - નેશનલ સ્કીલ ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન (NSDC).
 - કોડેક્સ એલિમેન્ટેરિયસ કમિશન.
 - ફૂડ સેફ્ટી એન્ડ સ્ટાન્ડર્ડ્સ (લેબલિંગ અને ડિસ્પ્લે) રેગ્યુલેશન્સનો ડ્રાફ્ટ.

ICE FACT

નેશનલ એગ્રીકલ્ચરલ કોઓપરેટિવ માર્કેટિંગ ફેડરેશન ઓફ ઇન્ડિયા લિમિટેડ (NAFED)

પરિચય:

- તે ભારતમાં કૃષિ ઉત્પાદનો પર માર્કેટિંગ સહકારી સંસ્થાઓનું સર્વોચ્ચ સંગઠન છે.
- તેની સ્થાપના 2જી ઓક્ટોબર, 1958ના રોજ કરવામાં આવી હતી અને તે મલ્ટી-સ્ટેટ કો-ઓપરેટિવ સોસાયટી એક્ટ, 2002 હેઠળ નોંધાયેલ છે.
- NAFED હવે ભારતમાં કૃષિ ઉત્પાદનો માટે સૌથી મોટી પ્રાપ્તિ અને માર્કેટિંગ એજન્સીઓમાંની એક છે.

ઉદ્દેશ્ય:

- કૃષિ, બાગાયતી અને વન પેદાશોના માર્કેટિંગ, પ્રોસેસિંગ અને સંગ્રહનું આયોજન, પ્રોત્સાહન અને વિકાસ કરવો.
- કૃષિ મશીનરી, સાધનો અને અન્ય ઇનપુટ્સનું વિતરણ, કોઈપણ પ્રકારનો આંતર-રાજ્ય, આયાત અને નિકાસ વેપાર, જથ્થાબંધ અથવા છૂટક વેપારની જવાબદારી સાંભળવી.

- ભારતમાં તેના સભ્યો, ભાગીદારો, સહયોગીઓ અને સહકારી માર્કેટિંગ, પ્રોસેસિંગ અને સપ્લાય સોસાયટીઓના પ્રમોશન અને કામગીરી માટે કૃષિ ઉત્પાદનમાં ટેકનિકલ સલાહમાં કામ કરવું અને મદદ કરવી.

જમ્મુ-કાશ્મીરમાં જિલ્લા સ્તરીય સુશાસન સૂચકાંક શરૂ કરવામાં આવશે

- જમ્મુ અને કાશ્મીર કેન્દ્રમાં જિલ્લા સ્તરીય સુશાસન સૂચકાંક શરૂ કરવામાં આવશે. આ ઇન્ડેક્સ ગુડ ગવર્નન્સ ઇન્ડેક્સ 2021 પર આધારિત છે.

જિલ્લા સુશાસન સૂચકાંક શું છે?

- આ ઇન્ડેક્સ જમ્મુ અને કાશ્મીર વિવિધ જિલ્લાઓમાં શાસન આકારણી કરશે. તે દસ વિવિધ ક્ષેત્રોમાં સમગ્ર 58 સંકેતો ધ્યાનમાં લઈને ગણતરી કરવામાં આવશે. ગુડ ગવર્નન્સ માટે સેન્ટર (CGG) આ ઇન્ડેક્સ ડિઝાઇન માટે ટેકનિકલ સપોર્ટ પૂરો પાડે છે. આ ઇન્ડેક્સ વહીવટી સુધારણા વિભાગ અને પબ્લિક ગ્રીવન્સીસ (DARPG) દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવશે.
- નાગરિક-કેન્દ્રિત શાસન, જાહેર સલામતી અને ન્યાયતંત્ર, કલ્યાણ અને વિકાસ, આર્થિક શાસન, જાહેર ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર અને ઉપયોગિતાઓ, જાહેર આરોગ્ય, માનવ સંસાધન વિકાસ, વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ જેવા 10 ક્ષેત્રોમાં જિલ્લાઓની કામગીરીના આધારે સૂચકાંકની ગણતરી કરવામાં આવશે.

મહત્વ

- આ ઇન્ડેક્સ મદદ કરશે જમ્મુ અને કાશ્મીર દેશના અન્ય શ્રેષ્ઠ વહીવટ જિલ્લાઓમાં સ્તર પર તેના જિલ્લા વહીવટ વધારવા માટે આગામી પગલું છે. જે બ્લોક સ્તર અને તાલુકો સ્તરે સારી શાસન લેવા માટેનું છે. આ ઇન્ડેક્સ ઉદ્દેશ સરકારી સંગઠનો કામ સંસ્કૃતિ બદલવા માટે છે. આ મદદ કરશે કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ તરફ “મેક્સિમમ ગવર્નન્સ અને ન્યૂનતમ સરકાર” ને ખસેડવામાં. પણ આ ઇન્ડેક્સ સમય મદદ કરશે Office ફાઇલો, વધારો નાગરિક ભાગીદારી વધારો પારદર્શિતા અને જવાબદારીના નિકાલ બંધાયેલા.

જિલ્લા સુશાસન સૂચકાંક પરના મુખ્ય મુદ્દાઓ

- ઉત્તર પ્રદેશમાં DARPG (વહીવટી સુધારણા અને જાહેર ફરિયાદ વિભાગ) દ્વારા આયોજિત પ્રાદેશિક પરિષદમાં સૌપ્રથમવાર તેની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી. DARPG કર્મચારી, જાહેર ફરિયાદ અને પેન્શન મંત્રાલય હેઠળ કામ કરે છે. તે વહીવટી સુધારા અને જાહેર ફરિયાદ નિવારણ માટે નોડલ એજન્સી છે.

ICE FACT**ગુડ ગવર્નન્સ ઇન્ડેક્સ**

- તે DARPG દ્વારા ગુડ ગવર્નન્સ ડે (25 ડિસેમ્બર) પર બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું. રેન્કિંગમાં ગુજરાત ટોચ પર છે, ત્યારબાદ મહારાષ્ટ્ર અને ગોવા છે.

બ્રાન્ડ ઇન્ડિયા ઝુંબેશ શું છે?

- ભારતનું વાણિજ્ય મંત્રાલય નવા બજારોમાં ઉત્પાદનો તેમજ સેવાઓની નિકાસને વેગ આપવા માટે “બ્રાન્ડ ઇન્ડિયા ઝુંબેશ” શરૂ કરવાની યોજના બનાવી રહ્યું છે.

બ્રાન્ડ ઇન્ડિયા ઝુંબેશ

- નાણાકીય વર્ષ 2021-22માં ભારતની નિકાસ \$400 બિલિયનને વટાવી જશે તે જોતાં, “બ્રાન્ડ ઇન્ડિયા ઝુંબેશ” શરૂ કરવામાં આવી રહી છે.
- “બ્રાન્ડ ઇન્ડિયા ઝુંબેશ” ભારત દ્વારા નિકાસ કરવામાં આવતી વસ્તુઓ અને સેવાઓને પ્રોત્સાહન આપવા માટે “છત્ર ઝુંબેશ” તરીકે કામ કરશે.
- આ અભિયાનમાં જેમ્સ અને જવેલરી, કાપડનો સમાવેશ થાય છે; ચા, કોફી અને મસાલા જેવા વાવેતર ઉત્પાદનો; સ્વાસ્થ્ય કાળજી; શિક્ષણ, એન્જિનિયરિંગ અને ફાર્મા વગેરે પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવામાં આવશે.
- તે ગુણવત્તા, ટેકનોલોજી, હેરિટેજ, મૂલ્ય અને નવીનતા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરશે.
- બ્રાન્ડ ઇન્ડિયા ઝુંબેશ ઇન્ડિયા બ્રાન્ડ ઇક્વિટી ફાઉન્ડેશન (IBEF) દ્વારા ચલાવવામાં આવશે.

ઝુંબેશ વિઝન**આ ઝુંબેશના વિઝન છે:**

- નવા સંભવિત બજારો
- ભારતીય પ્રતિભા
- પરંપરા અને આધુનિકતા
- ડિજિટલ ચેનલો અને આંતરરાષ્ટ્રીય ઇવેન્ટ્સ દ્વારા પ્રમોશનલ પ્રોગ્રામ્સ

ICE FACT**ઇન્ડિયા બ્રાન્ડ ઇક્વિટી ફાઉન્ડેશન (IBEF)**

- IBEF એ ભારત સરકારની નિકાસ પ્રમોશન એજન્સી છે જેની સ્થાપના 1996 માં વૈશ્વિક બજારોમાં ભારતીય ઉત્પાદનોના વિતરણ અને વેચાણ માટે કરવામાં આવી હતી. તેની સ્થાપના વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રાલય હેઠળના વાણિજ્ય વિભાગ દ્વારા કરવામાં આવી હતી. તે ભારત સરકાર દ્વારા ભંડોળ પૂરું પાડવામાં આવે છે.

ઉર્જા મંત્રીએ ‘ઓટોમેટિક જનરેશન કંટ્રોલ’ લોન્ચ કર્યું

- પાવર અને નવી અને નવીનીકરણીય ઉર્જા મંત્રી રાજ કુમાર સિંહે 4 જાન્યુઆરી, 2022 ના રોજ ‘ઓટોમેટિક જનરેશન કંટ્રોલ (AGC)’ લોન્ચ કર્યું.

મુખ્યમુદ્દા

- આવર્તન જાળવવા માટે, AGC દર ચાર સેકન્ડે પાવર પ્લાન્ટ્સને સિગ્નલ મોકલે છે. આમ, તે ભારતની પાવર સિસ્ટમની વિશ્વસનીયતા પણ જાળવી રાખે છે.
- AGC 2030 સુધીમાં બિન-અશ્મિભૂત ઇંધણ આધારિત ઉત્પાદન ક્ષમતાના 500 GW સુધી પહોંચવાના સરકારના ધ્યેયને હાંસલ કરવામાં મદદ કરશે તેવી અપેક્ષા છે.

AGCનું સંચાલન કોણ કરે છે?

- પાવર સિસ્ટમ ઓપરેશન કોર્પોરેશન (POSOCO) નેશનલ લોડ ડિસ્પેચ સેન્ટર દ્વારા AGCનું સંચાલન કરે છે.
- POSOCO એજીસી દ્વારા પાવર પ્લાન્ટ્સને સિગ્નલ મોકલે છે.
- POSOCO એ સુનિશ્ચિત કરવા માટે તમામ પગલાં લઈ રહ્યું છે કે ગ્રીડ આવર્તન હંમેશા 49.90-50.05 Hz (Hz) બેન્ડની અંદર રહે.

POSOCOનું કાર્ય

- POSOCO નેશનલ લોડ ડિસ્પેચ સેન્ટર્સ (NLDCs), સ્ટેટ લોડ ડિસ્પેચ સેન્ટર્સ (SLDCs) અને રિજનલ લોડ ડિસ્પેચ સેન્ટર્સ (RLDCs) દ્વારા ભારતના નિર્ણાયક પાવર લોડ મેનેજમેન્ટ કાર્યોની દેખરેખ રાખે છે. હાલમાં, ભારતમાં રાષ્ટ્રીય ગ્રીડ બનેલા પાંચ પ્રાદેશિક ગ્રીડ માટે 33 SLDC, 1 NLDC અને 5 RLDC છે.

AGC નું મહત્વ

- AGCનું મહત્વ એટલા માટે છે કારણ કે ભારતમાં પાંચમાંથી ચાર પ્રાદેશિક લોડ ડિસ્પેચ સેન્ટર્સ (RLDCs) પર સાયબર હુમલાઓ થયા છે. રેડ ઇન્કો, ચીની સરકાર સાથે જોડાયેલા હેકર જૂથે 2021માં વારંવાર ભારતના પાવર ગ્રીડને નિશાન બનાવ્યું છે.

ભારતની ક્ષમતા

- 2022માં 175 GW નવીનીકરણીય ઉર્જા ક્ષમતા હાંસલ કરવાના ભારતના માર્ગ પર, તેણે 150 GW સ્થાપિત પુનઃપ્રાપ્ય ઉર્જા ક્ષમતા હાંસલ કરી છે. 63 GW નવીનીકરણીય ઉર્જા ક્ષમતા સ્થાપનના અન્ય તબક્કામાં છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsappicerajkotoofficial
join official telegram channel

ICE FACT**ઓટોમેટિક જનરેશન કંટ્રોલ શું છે?**

- ઓટોમેટિક જનરેશન કંટ્રોલ એ ઇલેક્ટ્રિક પાવર સિસ્ટમમાં વિવિધ પાવર પ્લાન્ટ્સમાં બહુવિધ જનરેટરના પાવર આઉટપુટને સમાયોજિત કરવા માટેની સિસ્ટમ છે. જનરેટરના આઉટપુટને વારંવાર ગોઠવણોની જરૂર છે. સિસ્ટમની આવર્તનને માપીને સંતુલન પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. જો આવર્તન વધે છે, તો વાસ્તવિક જરૂરિયાત કરતાં વધુ શક્તિ ઉત્પન્ન થઈ રહી છે. વધુ પાવરને લીધે, સિસ્ટમના તમામ મશીનો ઝડપી બને છે. જો આવર્તન ઘટે છે, તો જનરેટર ધીમું થાય છે.

હૈદરાબાદમાં ઈ-ગવર્નન્સ 2022 પર નેશનલ કોન્ફરન્સનું આયોજન કરવામાં આવ્યું

- 24મી રાષ્ટ્રીય ઈ-ગવર્નન્સ કોન્ફરન્સના 7-8 જાન્યુઆરી, 2022 થી વહીવટી સુધારણા વિભાગ અને પબ્લિક ગ્રીવન્સીસ (DARPG), તેલંગાણા રાજ્ય સરકાર અને મંત્રાલય ઇલેક્ટ્રોનિક્સ અને માહિતી ટેકનોલોજી દ્વારા આયોજિત કરવામાં આવી હતી. આ કોન્ફરન્સ હૈદરાબાદ ઇન્ટરનેશનલ કન્વેન્શન સેન્ટર, માધાપુર ખાતે યોજાઈ હતી.

થીમ

- કોન્ફરન્સનું આયોજન “ઇન્ડિયાઝ ટેકડેઃ ડિજિટલ ગવર્નન્સ ઇન અ પોસ્ટ પેન્ડેમિક વર્લ્ડ” થીમ હેઠળ કરવામાં આવ્યું હતું.

ઈ-ગવર્નન્સ માટે રાષ્ટ્રીય પુરસ્કાર 2021

- આ કોન્ફરન્સ દરમિયાન એવોર્ડ્સ પણ એનાયત કરવામાં આવ્યા હતા. આ પુરસ્કારો 6 કેટેગરીમાં આપવામાં આવ્યા હતા. 26 ઈ-ગવર્નન્સ પહેલને એવોર્ડ આપવામાં આવ્યા હતા. આ 6 શ્રેણીઓ છે ડિજિટલ ટ્રાન્સફોર્મેશન માટે સરકારી રી-એન્જિનિયરિંગમાં શ્રેષ્ઠતા, જિલ્લા સ્તરે ઈ-ગવર્નન્સમાં શ્રેષ્ઠતા, ઈ-સેવાઓની સાર્વત્રિક એક્સેસ, નાગરિક કેન્દ્રિત સેવાઓ પર ઉત્કૃષ્ટ સંશોધન, કોવિડ-19 મેનેજમેન્ટમાં ICTનો ઉપયોગ, ઉભરતા ઉત્કૃષ્ટ દત્તક ટેકનોલોજી

મહત્વ

- આ ઈ-ગવર્નન્સ પહેલને વેગ આપશે. તે ઉદ્યોગો અને નાગરિક કર્મચારીઓને તેમના ઈ-ગવર્નન્સના સફળ ઉપયોગને દર્શાવવાની તક પૂરી પાડે છે. તે એન્ડ ટુ એન્ડ સર્વિસ ડિલિવરીમાં સુધારો કરે છે.

ઈ-ગવર્નન્સને પ્રોત્સાહન આપવું શા માટે મહત્વનું છે?

- ભારત સરકાર ડિજિટલ ઇન્ડિયા દ્વારા દેશને ડિજિટલાઈઝ કરી રહી છે. સામાજિક પરિવર્તન અને આર્થિક સમાવેશને આગળ વધારવા માટે ઈ-ગવર્નન્સ મહત્વપૂર્ણ છે. સાચબર છેતરપિંડી, નકલી સમાચાર વગેરેનો સામનો કરવા માટે સુરક્ષિત ઈ-ગવર્નન્સ તરફ આગળ વધવું જરૂરી છે. ઉપરાંત, ઈ-ગવર્નન્સ ખર્ચમાં ઘટાડો, સેવાઓની સરળતા અને વાસ્તવિક સમયના શાસનમાં મદદ કરે છે. તે જવાબદારી અને પારદર્શિતામાં પણ મદદ કરે છે.

ભારતીય રેલ્વેનું મિશન જીવન રક્ષા

- “મિશન જીવન રક્ષા” હેઠળ ભારતીય રેલ્વેના એક અધિકારીના જણાવ્યા અનુસાર, RPFના જવાનોએ છેલ્લા ચાર વર્ષમાં રેલ્વે સ્ટેશનો પર ચાલતી ટ્રેનોના પૈડામાંથી 1650 લોકોના જીવ બચાવ્યા છે.

મુખ્યમુદ્દા

- વધુમાં, RPFના જવાનોએ હકના માલિકોને રૂ. 23 કરોડની કિંમતનો 1,23,777 માલ પરત કર્યો હતો. તેમાંથી, CR અને WR RPF જવાનો દ્વારા 1973માં રૂ. 4.23 કરોડનો સામાન પરત કરવામાં આવ્યો હતો.
- ખોવાયેલા કે વિખૂટા પડી ગયેલા બાળકોને તેમના પરિવારો સાથે પુનઃમિલાવવામાં પણ આરપીએફએ મહત્વની ભૂમિકા ભજવી છે.
- તેઓએ 11,900 થી વધુ બાળકોને બચાવ્યા જેમને સંભાળ અને રક્ષણની જરૂર હતી.

જીવન રક્ષા મેડલ

- ભારતના રાષ્ટ્રપતિએ RPF જવાનોને છેલ્લા 4 વર્ષમાં લોકોના જીવન બચાવવાના તેમના પ્રયાસોને માન્યતા આપવા માટે 9 જીવન રક્ષા પદક અને એક શૌર્ય ચંદ્રક એનાયત કર્યો છે.

ચાઇલ્ડ હેલ્પ ડેસ્ક

- હાલમાં, સમગ્ર ભારતમાં 132 ચાઇલ્ડ હેલ્પ ડેસ્ક કાર્યરત છે. આ હેલ્પ ડેસ્ક દ્વારા બાળકોને બચાવવા માટે આરપીએફ નામાંકિત એનજીઓ સાથે કામ કરે છે.

ICE FACT**રેલવે પ્રોટેક્શન ફોર્સ (RPF)**

- આરપીએફ પ્રોટેક્શન ફોર્સની સ્થાપના રેલવે પ્રોટેક્શન ફોર્સ એક્ટ, 1957 દ્વારા કરવામાં આવી હતી. તેની સ્થાપના રેલ્વે સંપત્તિના વધુ સારા રક્ષણ માટે કરવામાં આવી હતી. દળને રેલ્વે પ્રોપર્ટી (ગેરકાયદેસર કબજો) અધિનિયમ 1966 મુજબ

આચરવામાં આવેલા ગુનાઓની શોધ, તપાસ, ધરપકડ અને કાર્યવાહી કરવાની સત્તા આપવામાં આવી છે. આરપીએફ રેલ્વે મંત્રાલયના અધિકાર હેઠળ કામ કરે છે.

પ્રશ્નોત્તરી

1) PMFME યોજના સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. તે આત્મ નિર્ભર અભિયાન હેઠળ શરૂ કરવામાં આવી છે.
2. તેનો ઉદ્દેશ પ્રવર્તમાન વ્યક્તિગત સૂક્ષ્મ વ્યાવસાયિક સાહસોને સ્પર્ધાત્મકતા વધારવા માટે અવ્યવસ્થિત સેક્ટર ના ફૂડ પ્રોસેસિંગ ઉદ્યોગ અને ક્ષેત્રના ઔપચારિકતા પ્રોત્સાહન આપવા અને ફાર્મર પ્રોડ્યુસર્સ ઓર્ગેનાઈઝેશન્સ, સ્વ સહાય જૂથો અને ઉત્પાદક સહકારી મંડળીઓ માટે સહાય પૂરી પાડવાનો છે.

3. આ યોજના ઈનપુટ્સની પ્રાપ્તિ, સામાન્ય સેવાઓ અને ઉત્પાદનોના માર્કેટિંગના સંદર્ભમાં લીવરેજ સ્કેલ માટે ડિસ્ટ્રિક્ટ વન પ્રોડક્ટ (ODOP) અભિગમ અપનાવે છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

2) ભારતમાં બંધોની સ્થિતિ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. ભારતીય ડેમ ઘણા જૂના છે અને છેલ્લા દાયકાઓની વરસાદની પેટર્ન અનુસાર બાંધવામાં આવ્યા છે. તાજેતરના વર્ષોમાં કમોસમી વરસાદે તેમને સંવેદનશીલ બનાવ્યા છે.
2. સરકાર ડેમને વરસાદ, પૂરની ચેતવણી જેવી માહિતી પ્રણાલીઓથી સજ્જ કરી રહી છે અને તમામ પ્રકારના અકસ્માતોને ટાળવા માટે ઈમરજન્સી એક્શન પ્લાન તૈયાર કરી રહી નથી.

3. ડેમની પાણી સંગ્રહ ક્ષમતામાં ઘટાડો થવાને કારણે, સિંચાઈ પ્રક્રિયા અને પાકની ઉપજને ગંભીર અસર થઈ શકે છે, પર્યાપ્ત જરૂરી હસ્તક્ષેપોની ગેરહાજરીમાં, ખેડૂતોની આવકમાં મોટો ઘટાડો થશે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

3) પ્રસાદ પ્રોજેક્ટ્સ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. પર્યટન મંત્રાલય દ્વારા વર્ષ 2014-15માં ઓળખાયેલ તીર્થસ્થાનોના સર્વગ્રાહી વિકાસના ઉદ્દેશ્ય સાથે 'રાષ્ટ્રીય મિશન ઓન પિલગ્રિમેજ રિજુવેનેશન એન્ડ સ્પિરિચ્યુઅલ એન્હાન્સમેન્ટ'ની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
2. ઓક્ટોબર 2017માં યોજનાનું નામ બદલીને 'તીર્થસ્થાન કાયાકલ્પ અને આધ્યાત્મિક વારસો પ્રમોશન અભિયાન' (એટલે કે 'પ્રસાદ') રાષ્ટ્રીય મિશન રાખવામાં આવ્યું.
3. આવાસ અને શહેરી વિકાસ મંત્રાલયની હદય યોજના બંધ થયા પછી, હેરિટેજ સ્થળોના વિકાસને પ્રસાદ યોજનામાં સમાવવામાં આવ્યો ન હતો.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

4) ઉત્સર્જન ધોરણોની સિદ્ધિ: કોલસા આધારિત પાવર પ્લાન્ટ્સ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. ગ્રીનપીસ ઈન્ડિયા અને સેન્ટર ફોર રિસર્ચ ઓન એનર્જી એન્ડ ક્લીન એર (સેન્ટર ફોર રિસર્ચ ઓન એનર્જી એન્ડ ક્લીન એર) ના કિસ્સામાં ભારત દ્વારા સલ્ફર ડાયોક્સાઈડ ઉત્સર્જન, વર્ષ 2019 ના એક અહેવાલ મુજબ 2018 ની સરખામણીમાં આશરે 6% નો ઘટાડો થયો છે (ચાર વર્ષમાં સૌથી વધુ).

2. છતાં આ સમયગાળા દરમિયાન ભારત SO₂ નું સૌથી વધુ ઉત્સર્જક રહ્યું.

3. હવાની ગુણવત્તા પેટા ઈન્ડેક્સ આઠ પ્રદૂષકો (PM₁₀, PM_{2.5}, નં માટે ગણતરી કરવામાં આવે છે 2, SO₂, CO, ઓ 3, NH₃ અને PB) માટે ટૂંકા ગાળાની માટે વ્યાપક નેશનલ એમ્બિયન્ટ એર ક્વોલિટી સ્ટાન્ડર્ડ નક્કી અપ (24 કલાક સુધી) ના આધારે વિકસાવવામાં આવી છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

5) ઉજાલા યોજનાના 7 વર્ષ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. ઉજાલા યોજના LED (લાઈટ-એમિટિંગ ડાયોડ) બલ્બની છૂટક કિંમત રૂ.300-350 પ્રતિ બલ્બથી ઘટાડીને રૂ.70-80 પ્રતિ બલ્બ કરવામાં સફળ રહી છે.

2. બધા માટે પોસાય તેવી ઉર્જા સુલભ બનાવવા ઉપરાંત, આ કાર્યક્રમના પરિણામે મોટાપાયે ઉર્જા બચત પણ થઈ. આજની તારીખે, વાર્ષિક 47,778 મિલિયન kWh ઉર્જા બચત કરવામાં આવી છે.

3. આ સિવાય CO₂ ઉત્સર્જનમાં 386 મિલિયન ટનનો ઘટાડો થયો છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

- 6) ચિલ્કા તળાવ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. તે MoHUA હેઠળ એક કેન્દ્રિય પ્રાયોજિત યોજના છે.
 2. જે આર્થિક વિકાસને પ્રોત્સાહન આપે છે અને નાગરિકો માટે સ્માર્ટ પરિણામો સુનિશ્ચિત કરવાના માધ્યમ તરીકે સ્થાનિક ટેકનોલોજી અને ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરીને લોકોના જીવનની ગુણવત્તામાં સુધારો કરે છે.
 3. 2015 માં મિશનની શરૂઆત થઈ ત્યારથી, 100 સ્માર્ટ શહેરો રૂ. 2,05,018 કરોડના રોકાણ સાથે કુલ 5,151 પ્રોજેક્ટ્સ વિકસાવી રહ્યા છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3
-
- 7) પહે ભારત અભિયાન સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. 'પહે ભારત' અભિયાન 1 જાન્યુઆરી, 2022 ના રોજ શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
 2. તે 120 દિવસ અથવા 16 અઠવાડિયા માટે હાથ ધરવામાં આવશે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં
-
- 8) આયુષ આહાર પાયલોટ પ્રોજેક્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. આ પ્રોજેક્ટ આયુષ મંત્રાલય દ્વારા શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
 2. ભારતમાં આયુષનું બજાર US\$ 10 બિલિયન છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં
-
- 9) નેશનલ એજ્યુકેશનલ એલાયન્સ ફોર ટેકનોલોજી (NEAT) 3.0 વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. NEAT એ શિક્ષણના ક્ષેત્રમાં શ્રેષ્ઠ વિકસિત તકનીકી ઉકેલોની એક્સેસ પ્રદાન કરવાની પહેલ છે.
 2. NEAT 3.0 હેઠળ, 12 લાખથી વધુ સામાજિક અને આર્થિક રીતે વંચિત વિદ્યાર્થીઓને રૂ. 253 કરોડથી વધુ મૂલ્યના મફત એડ-ટેક કોર્સ ફૂલન આપવામાં આવ્યા છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

- 10) PM's એક્સેલન્સ એવોર્ડ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. 2022 માં, એવોર્ડ કલેક્ટરની કામગીરીના આધારે નહીં પરંતુ જિલ્લાની કામગીરીના આધારે સંસ્થાકીય કરવામાં આવે છે.
 2. 2022માં PM's એક્સેલન્સ એવોર્ડની ઈનામની રકમ અડધી કરવામાં આવી છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં
-
- 11) કર્ણાટકની ઈ-બાઈક ટેક્સી યોજના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. આ યોજના કર્ણાટક રાજ્ય સરકાર દ્વારા જુલાઈ 2021 માં શરૂ કરવામાં આવી હતી.
 2. આ યોજના વ્યક્તિગત કંપનીઓ અને ખાનગી કંપનીઓને રાજ્યના પાટનગર બેંગલુરુમાં ઇલેક્ટ્રિક બાઈક ટેક્સીઓ ચલાવવાની મંજૂરી આપે છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં
-
- 12) ગુજરાતના SSIP 2.0 વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. આત્મનિર્ભર ગુજરાત હાંસલ કરવા માટે ટકાઉ વિકાસ અને સર્વસમાવેશક વૃદ્ધિના વિઝન સાથે SSIP 2.0 લોન્ચ કરવામાં આવી રહ્યું છે.
 2. SSIP 1.0 ની સરખામણીમાં SSIP 2.0 ની પહોંચ પાંચ ગણી વધી છે. SSIP 1.0 ઉચ્ચ અને તકનીકી શિક્ષણની સંસ્થાઓના 10 લાખ વિદ્યાર્થીઓને આવરી લે છે, જ્યારે SSIP 2.0 50 લાખ વિદ્યાર્થીઓને આવરી લેશે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં
-
- 13) કર્ણાટકમાં કોમ્પલ ટોય કલસ્ટર વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. ભારતની રમકડાની આયાત \$1.5 બિલિયન રહી હતી.
 2. આ કલસ્ટર રૂ. 4,000 કરોડનું રોકાણ આકર્ષશે. તેનાથી 25,000 સીધી નોકરીઓ અને એક લાખ પરોક્ષ નોકરીઓનું સર્જન થવાની અપેક્ષા છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

- 14) જલ જીવન મિશન સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. કેન્દ્ર અને રાજ્યો વચ્ચે ફંડ શેરિંગ પેટર્ન હિમાલયન અને ઉત્તર-પૂર્વીય રાજ્યો માટે 90:10, અન્ય રાજ્યો માટે 50:50 અને કેન્દ્ર શાસિત પ્રદેશો માટે 100% છે.
 2. જ્યારે આ મિશન શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું, ત્યારે દેશના ગ્રામીણ પરિવારોમાંથી માત્ર 17% (32.3 મિલિયન) પાસે નળનું પાણી હતું.
 3. જલ જીવન મિશન (ગ્રામીણ)ને પૂરક બનાવવા માટે 2021-22ના બજેટમાં જલ જીવન મિશન (ગ્રામીણ) ની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

- 15) મલ્ટી એજન્સી સેન્ટર સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. હવે ઇન્ટેલિજન્સ શેરિંગ માટે નોડલ બોડી તરીકે 24/7 કાર્યરત છે, MAC કેન્દ્ર અને રાજ્ય બંનેમાં વિવિધ એજન્સીઓ, બહુવિધ મંત્રાલયોના પ્રતિનિધિઓ સાથે સંકલન કરે છે.
 2. MAC, ઇન્ટેલિજન્સ બ્યુરો હેઠળ એક સામાન્ય આતંકવાદ વિરોધી ગ્રીડ, કારગિલ યુદ્ધ પછી વર્ષ 2001 માં શરૂ કરવામાં આવી હતી.
 3. રિસર્ચ એન્ડ એનાલિસિસ વિંગ (R&AW), સશસ્ત્ર દળો અને રાજ્ય પોલીસ સહિત 28 સંસ્થાઓ 'મલ્ટી એજન્સી સેન્ટર' (MAC) નો ભાગ છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

- 16) રાયથુ બંધુ યોજના સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. યોજના હેઠળ અરજી કરવા અને લાભો મેળવવા માટે, ખેડૂત તેલંગાણા રાજ્યનો રહેવાસી હોવો જરૂરી છે અને તેની પાસે ખેતી માટે પોતાની જમીન હોવી જરૂરી છે.
 2. આ યોજના વર્ષ 2018માં શરૂ કરવામાં આવી હતી.
 3. કેન્દ્ર સરકારની 'પ્રધાનમંત્રી કિસાન સન્માન નિધિ'/PM-KISAN યોજનાને રાજ્ય સરકાર દ્વારા વારંવાર 'રાયથુ બંધુ યોજના'ની "નકલ" તરીકે વર્ણવવામાં આવતી નથી.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

- 17) વીર ગાથા પ્રોજેક્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. ભારત સરકારે 'આઝાદી કા અમૃત મહોત્સવ'ના ભાગ રૂપે "વીર ગાથા પ્રોજેક્ટ" લોન્ચ કર્યો હતો
 2. ભારતમાં શાળાના બાળકોને યુદ્ધના નાયકો અને વીરોની વાર્તાઓથી વાકેફ કરીને પ્રેરણા આપવા માટે વીર ગાથા પ્રોજેક્ટ શરૂ કરવામાં આવ્યો છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

- 18) નિર્ભયા કઢી ઝુંબેશ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. છેલ્લા બે વર્ષમાં, 2020 અને 2021 માં, ગંજમ જિલ્લા વહીવટીતંત્ર લગભગ 450 બાળ લગ્નો અને વિડિયો-રેકોર્ડ 48,383 લગ્નો રોકવામાં સફળ રહ્યું છે.
 2. યુનાઈટેડ નેશન્સ ચિલ્ડ્રન્સ ફંડ (UNICEF)ના અંદાજ મુજબ, ભારતમાં દર વર્ષે 12 વર્ષથી ઓછી વયની ઓછામાં ઓછી 15 મિલિયન છોકરીઓના લગ્ન થાય છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

- 19) જમ્મુ-કાશ્મીરમાં જિલ્લા સ્તરીય સુશાસન સૂચકાંક સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. આ ઈન્ડેક્સ મદદ કરશે જમ્મુ અને કાશ્મીર દેશના અન્ય શ્રેષ્ઠ વહીવટ જિલ્લાઓમાં સ્તર પર તેના જિલ્લા વહીવટ વધારવા માટે આગામી પગલું છે.
 2. આ ઈન્ડેક્સ ઉદ્દેશ સરકારી સંગઠનો કામ સંસ્કૃતિ બદલવા માટે છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એકપણ નહીં

- 20) બ્રાન્ડ ઈન્ડિયા ઝુંબેશ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. નાણાકીય વર્ષ 2021-22માં ભારતની નિકાસ \$400 બિલિયનને વટાવી જશે તે જોતાં, "બ્રાન્ડ ઈન્ડિયા ઝુંબેશ" શરૂ કરવામાં આવી રહી છે.
 2. "બ્રાન્ડ ઈન્ડિયા ઝુંબેશ" ભારત દ્વારા નિકાસ કરવામાં આવતી વસ્તુઓ અને સેવાઓને પ્રોત્સાહન આપવા માટે "છત્ર ઝુંબેશ" તરીકે કામ કરશે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

21) ઓટોમેટિક જનરેશન કંટ્રોલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. આવર્તનજાળવવા માટે, AGC દર ચાર સેકન્ડે પાવર પ્લાન્ટ્સને સિગ્નલ મોકલે છે. આમ, તે ભારતની પાવર સિસ્ટમની વિશ્વસનીયતા પણ જાળવી રાખે છે.
 2. AGC 2030 સુધીમાં બિન-અશ્મિભૂત ઇંધણ આધારિત ઉત્પાદન ક્ષમતાના 500 GW સુધી પહોંચવાના સરકારના ધ્યેયને હાંસલ કરવામાં મદદ કરશે તેવી અપેક્ષા છે. ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

22) હૈદરાબાદમાં ઈ-ગવર્નન્સ 2022 પર નેશનલ કોન્ફરન્સ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. આ કોન્ફરન્સ દરમિયાન એવોર્ડ્સ પણ એનાયત કરવામાં આવ્યા હતા.
 2. આ 6 શ્રેણીઓ છે ડિજિટલ ટ્રાન્સફોર્મેશન માટે સરકારી રી-એન્જિનિયરિંગમાં શ્રેષ્ઠતા, જિલ્લા સ્તરે ઈ-ગવર્નન્સમાં શ્રેષ્ઠતા, ઈ-સેવાઓની સાર્વત્રિક એક્સેસ, નાગરિક કેન્દ્રિત સેવાઓ પર ઉત્કૃષ્ટ સંશોધન, કોવિડ-19 મેનેજમેન્ટમાં ICTનો ઉપયોગ, ઉભરતા ઉત્કૃષ્ટ દત્તક ટેકનોલોજી ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

23) ભારતીય રેલ્વેનું મિશન જીવન રક્ષા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. ખોવાયેલા કે વિખૂટા પડી ગયેલા બાળકોને તેમના પરિવારો સાથે પુનઃમિલાવવામાં પણ આરપીએફએ મહત્વની ભૂમિકા ભજવી છે.
 2. તેઓએ 11,900 થી વધુ બાળકોને બચાવ્યા જેમને સંભાળ અને રક્ષણની જરૂર હતી. ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

GPSC 1/2, PI, PSI/CONSTABLE, S.T.I., Dy.SO, નાયબ મામલતદાર, તલાટી, બિનસચિવાલય કલાર્ડ, TET, TAT વગેરે વિવિધ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે અત્યંત ઉપયોગી પુસ્તક

25% OFF
COMBO OFFER

COMBO BOOK
250 + 260 + 320 = 830
PRICE = 623/-

ICE MAGIC
અર્થશાસ્ત્રીય ફરવટ રાફર્સ
JULY 10, 2022

PSI-ASI-કોન્સ્ટેબલ
6 મહત્વના વિષયો
સામસાધન મુખ્ય કમિક ગ્રન્થ-ગાઇડ

કાયદો
The King of the King
અધારેણ, IPC, CRPC, EVIDENCE

Available at
iceonline.in

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

કૃષિ ક્ષેત્રો પર બાયો-એનર્જી પાકોની ઠંડકની અસર

- એક નવા અભ્યાસમાં જાણવા મળ્યું છે કે વાર્ષિક પાકને બારમાસી બાયોએનર્જી પાકમાં રૂપાંતરિત કરવાથી તે વિસ્તારો પર ઠંડકની અસર થઈ શકે છે, જ્યાં તેમની ખેતી કરવામાં આવે છે.
- સંશોધકોએ ભાવિ બાયોએનર્જી પાકની ખેતી માટેના દૃશ્યોની શ્રેણીની બાયોફિઝિકલ આબોહવા અસરોનું અનુકરણ કર્યું. નીલગીરી, પોપ્લર, વિલો, મિસકેન્ટસ અને સ્વિચગ્રાસ અભ્યાસમાં ઉપયોગમાં લેવાતા બાયોએનર્જી પાક હતા.
- અધ્યયનમાં પાકના પ્રકારનું મહત્વ પણ દર્શાવવામાં આવ્યું છે, જેમાં મૂળભૂત જમીનના ઉપયોગના આધારે બાયોએનર્જી પાકો ઉગાડવામાં આવે છે.

બાયો એનર્જી પાક

- એવા પાક જેનાથી બાયોફ્યુઅલનું ઉત્પાદન અથવા નિર્માણ થાય છે, તેને બાયોફ્યુઅલ પાકો અથવા બાયોએનર્જી પાકો કહેવાય છે. “એનર્જી પાકો” એ બાયોફ્યુઅલ પાકોનું વર્ણન કરવા માટે વપરાતો શબ્દ છે.
- તેમાં ઘઉં, મકાઈ, મુખ્ય ખાદ્ય તેલીબિયાં/ખાદ્ય તેલ, શેરડી અને અન્ય પાકોનો સમાવેશ થાય છે.
- અશ્મિભૂત ઈંધણ કરતાં બાયોફ્યુઅલના ઘણા ફાયદા છે, જેમાં ઓછા પ્રદૂષકો અને તેમાં ઓછી માત્રામાં વાતાવરણમાં કાર્બન ડાયોક્સાઈડ જેવા ગ્રીનહાઉસ વાયુઓ છોડવાની ક્ષમતા છે, તે પર્યાવરણને અનુકૂળ છે અને ઊર્જા કોર્પોરેશનો ઘણીવાર ગેસોલિન સાથે બાયોફ્યુઅલનું મિશ્રણ કરે છે.

મુખ્યમુદ્દા

- **-0.08 ~ +0.05 ગ્લોબલ નેટ એનર્જી ચેન્જ:**
- બાયોએનર્જી પાકો હેઠળનો વાવેતર વિસ્તાર વૈશ્વિક કુલ જમીન વિસ્તારના 3.8% ± 0.5% છે, પરંતુ તે મજબૂત પ્રાદેશિક બાયોફિઝિકલ અસર કરે છે, જેના કારણે -0.08 ~ +0.05 °C ના હવાના તાપમાનમાં ચોખ્ખો વૈશ્વિક ફેરફાર થાય છે.
- મોટા પાયે બાયોએનર્જી પાકની ખેતીના 50 વર્ષ પછી, વૈશ્વિક હવાનું તાપમાન મજબૂત પ્રાદેશિક વિરોધાભાસ અને આંતર-વાર્ષિક પરિવર્તનશીલતા સાથે 0.03 ~ 0.08 °C ઘટશે.

➤ કાર્બન કેપ્ચર અને સ્ટોરેજ પર અસર:

- વાતાવરણમાંથી CO દૂર કરવા માટે કાર્બન કેપ્ચર એન્ડ સ્ટોરેજ (BECCS) સાથે મોટા પાયે બાયોએનર્જી પાકની ખેતીને મુખ્ય નકારાત્મક ઉત્સર્જન ટેકનોલોજી (NET) તરીકે ઓળખવામાં આવી છે.

➤ મોટો સ્થાનિક ફેરફાર:

- મોટા પાયે બાયો-એનર્જી પાકની ખેતી વૈશ્વિક સ્તરે બાયોફિઝિકલ ઠંડકની અસરને પ્રેરિત કરે છે, પરંતુ હવાના તાપમાનના ફેરફારોમાં મોટો સ્થાનિક ફેરફાર અને આંતર-વાર્ષિક પરિવર્તનશીલતા હોય છે.
- બાયોએનર્જી કોપિંગ પરિદૃશ્યોમાં તાપમાનની વિવિધતા વિશ્વના અન્ય પ્રદેશોમાં મોટો સ્થાનિક ફેરફાર અને નોંધપાત્ર આબોહવા ટેલિકનેક્શન્સ તરફ દોરી શકે છે.

➤ પરમાફોસ્ટને પીગળવાથી બચાવવું:

- યુરેશિયામાં 60°N અને 80°N વચ્ચેની મજબૂત ઠંડકની અસરો પરમાફોસ્ટને ઓગળવાથી બચાવી શકે છે અથવા વેટલેન્ડ્સમાંથી મિથેન ઉત્સર્જન ઘટાડી શકે છે.
- પરમાફોસ્ટ એ જમીનનો એક વિસ્તાર છે જે ઓછામાં ઓછા સતત બે વર્ષ સુધી 0 °C (32 °F) થી નીચેના તાપમાને જામી ગયેલી અવસ્થા છે.

➤ નીલગીરી સ્વીચગ્રાસ કરતાં વધુ સારી છે:

- નીલગીરીની ખેતી સામાન્ય રીતે ઠંડકની અસર દર્શાવે છે, જો સ્વીચગ્રાસનો મુખ્ય બાયોએનર્જી પાક તરીકે ઉપયોગ કરવામાં આવે તો તે વધુ સારું છે જેનો અર્થ છે કે નીલગીરી જમીનને જૈવ ભૌતિક રીતે ઠંડુ કરવામાં સ્વિચગ્રાસ કરતાં વધુ સારી છે.
- નીલગીરી માટે ઠંડકની અસર અને સ્વીચગ્રાસ માટે વોર્મિંગ અસર વધુ હોય છે.
- જંગલોને સ્વિચગ્રાસમાં રૂપાંતરિત કરવાથી માત્ર બાયોફિઝિકલ વોર્મિંગ અસર જ થતી નથી, પરંતુ અન્ય નાની વનસ્પતિને બાયોએનર્જી પાકમાં રૂપાંતરિત કરવા કરતાં વનનાબૂદી દ્વારા વધુ કાર્બન પણ મુક્ત થઈ શકે છે.

એક્વામેશન

- તાજેતરમાં નોબેલ શાંતિ પુરસ્કાર વિજેતા ઍગ્લિકન આર્કબિશપ અને રંગભેદ વિરોધી પ્રચારક ડેસમંડ ટુટુનું અવસાન થયું. તેઓ પર્યાવરણના રક્ષણ અને આ અંગે જરૂરી પગલાં લેવા માટે ખૂબ જ ભાવુક હતા.

- ઇકો-ફ્રેન્ડલી બનવાની તેમની ઇચ્છા મુજબ, તેમના શરીરને એક્વામેશનમાંથી પસાર થવું પડ્યું જે પરંપરાગત અગ્નિસંસ્કાર પદ્ધતિઓનો ગ્રીન વિકલ્પ હતો.
- એક્વામેશનની પ્રક્રિયા આગ કરતાં પાંચ ગણી ઓછી ઊર્જા વાપરે છે. તે અગ્નિસંસ્કાર દરમિયાન ઉત્સર્જિત ગ્રીનહાઉસ વાયુઓની માત્રામાં પણ 35% જેટલો ઘટાડો કરે છે.

મુખ્યમુદ્દા

➔ એક્વામેશન વિશે:

- આ એક એવી પ્રક્રિયા છે જેમાં મૃતકના શરીરને પાણી અને મજબૂત આલ્કલીના મિશ્રણમાં દબાણયુક્ત ધાતુના સિલિન્ડરમાં થોડા કલાકો સુધી ડૂબાડીને લગભગ 150 ડિગ્રી સેન્ટિગ્રેડ સુધી ગરમ કરવામાં આવે છે.
- સરળ પાણીનો પ્રવાહ, તાપમાન અને ક્ષારત્વનું સંયોજન કાર્બનિક પદાર્થોના ભંગાણ પર દબાણ કરે છે.
- આ પ્રક્રિયા હાડકાના ટુકડાઓ અને ઇફ્યુઝન નામના તટસ્થ પ્રવાહીને મુક્ત કરે છે.
- પાણી જંતુરહિત હોય છે અને તેમાં ક્ષાર, ખાંડ, એમિનો એસિડ અને પેપ્ટાઇડ્સ હોય છે.
- પ્રક્રિયા પૂર્ણ થયા પછી કોઈ પેશી અને DNA બાકી રહેતું નથી.
- પૃષ્ઠભૂમિ: આ પ્રક્રિયા 1888 માં એક ખેડૂત એમોસ હર્બર્ટ હેન્સન દ્વારા વિકસાવવામાં આવી હતી અને પેટન્ટ કરવામાં આવી હતી, જે પ્રાણીઓના શબમાંથી ખાતર બનાવવાની સરળ રીત વિકસાવવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા હતા.
- પ્રથમ વ્યાવસાયિક પ્રણાલીની સ્થાપના વર્ષ 1993માં અલ્બાની મેડિકલ કોલેજમાં કરવામાં આવી હતી.
- ત્યારબાદ આ પ્રક્રિયા હોસ્પિટલો અને યુનિવર્સિટીઓ દ્વારા દાનમાં અપાતા મૃતદેહો માટે ઉપયોગમાં લેવાતી રહી.
- આ પ્રક્રિયાને આલ્કલાઇન હાઇડ્રોલિસિસ પણ કહેવામાં આવે છે અને તેને 'ક્રિએશન એસોસિએશન ઓફ નોર્થ અમેરિકા' (CANNA) (એક આંતરરાષ્ટ્રીય બિન-લાભકારી સંસ્થા) દ્વારા 'ફેલેમલેસ ક્રિએશન' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- આ પ્રક્રિયાને જળ સ્મશાન, ગ્રીન સ્મશાન અથવા રાસાયણિક સ્મશાન તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.

- જ્યારે નેલ્સન મંડેલા દેશના પ્રથમ અશ્વેત રાષ્ટ્રપતિ તરીકે ચૂંટાયા ત્યારે તેમણે ટૂંક સમયમાં સત્ય અને સમાધાન પંચના અધ્યક્ષ તરીકે નિયુક્ત કર્યા.
- સત્ય અને સમાધાન કમિશન રંગભેદના અંત પછી 1996 માં સ્થપાયેલ દક્ષિણ આફ્રિકામાં કોર્ટ જેવી પુનઃસ્થાપિત ન્યાય સંસ્થા હતી.
- પ્રમુખ તરીકે, ડેસમંડ ટુટુએ “વંશીય વિભાજન વિના લોકશાહી અને ન્યાયી સમાજ” તરીકે તેમનો ઉદ્દેશ્ય નિર્ધારિત કર્યો અને નીચેના મુદ્દાઓને ન્યૂનતમ માંગણીઓ તરીકે આગળ રાખ્યા:
- બધા માટે સમાન નાગરિક અધિકાર.
- દક્ષિણ આફ્રિકાના પાસપોર્ટ કાયદાઓ નાબૂદ.
- શિક્ષણની સામાન્ય/જાહેર પ્રણાલી.
- દક્ષિણ આફ્રિકાથી કહેવાતા “હોમલેન્ડ્સ” માં બળજબરીથી દેશનિકાલનો અંત.

ચિત્તાને ભારતમાં લાવવા માટે એક્શન પ્લાન

- 5 જાન્યુઆરી, 2022ના રોજ, કેન્દ્ર સરકારે ચિત્તાને ભારતમાં લાવવા માટે એક એક્શન પ્લાન લોન્ચ કર્યો.

મુખ્યમુદ્દા

- નેશનલ ટાઇગર કન્ઝર્વેશન ઓથોરિટીની 19મી બેઠકમાં પર્યાવરણ મંત્રાલય દ્વારા 'Action Plan for Introduction of Cheetah in India' બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો.
- આ એક્શન પ્લાન હેઠળ આગામી પાંચ વર્ષમાં 50 ચિત્તાઓને ભારતમાં લાવવામાં આવશે.
- લગભગ 12 થી 14 ચિત્તા દક્ષિણ આફ્રિકા અથવા નામિબિયાથી આયાત કરવામાં આવશે.
- દરેક ચિત્તા ઉપગ્રહ જીપીએસ-હાઇ ફ્રિક્વન્સી રેડિયો-કોલરથી સજ્જ હશે.

આંતરરાષ્ટ્રીય પરિવહન

- ચિત્તાનું આંતરરાષ્ટ્રીય પરિવહન કમર્શિયલ એરલાઇન અથવા ચાર્ટર્ડ ફ્લાઇટ દ્વારા કરવામાં આવશે. તેમને મધ્યપ્રદેશના કુનો પાલપુર નેશનલ પાર્ક (KNP)માં લઈ જવામાં આવશે.

સહકાર માટે માળખું

- આ યોજના હેઠળ, કેન્દ્ર સરકાર, પર્યાવરણ મંત્રાલય અને ચિત્તા ટાસ્ક ફોર્સ નામિબિયા અને/અથવા દક્ષિણ આફ્રિકાની સરકારો સાથે સહયોગ કરવા માટે એક ઔપચારિક માળખું બનાવશે.

ICE FACT

ડેસમંડ ટુટુ

- ડેસમંડ ટુટુ દક્ષિણ આફ્રિકાના સૌથી પ્રખ્યાત માનવાધિકાર કાર્યકરોમાંના એક હતા, રંગભેદને સમાપ્ત કરવાના તેમના પ્રયત્નો માટે તેમને 1984 નોબેલ શાંતિ પુરસ્કાર એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.
- તે બ્લેક સાઉથ આફ્રિકાનો માટે “વૉઈસ ઓફ ધ વૉઈસલેસ” તરીકે ઓળખાય છે.

નેશનલ ટાઇગર કન્ઝર્વેશન ઓથોરિટી (NTCA)

- NTCA ડિસેમ્બર 2005 માં ટાઇગર ટાસ્ક ફોર્સની ભલામણ પર બનાવવામાં આવી હતી, જેની રચના ભારતના વડા પ્રધાન દ્વારા કરવામાં આવી હતી. 'પ્રોજેક્ટ ટાઇગર' પ્રોગ્રામ 1973માં WWFના સહયોગથી શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.

ભારતમાં ચિત્તા

- આ યોજનામાં ચિત્તાની વસ્તીને ભારતમાં એવા વિસ્તારોમાં દાખલ કરવાનો સમાવેશ થાય છે જ્યાં તેઓ અગાઉ હાજર હતા. પરંતુ રાજાઓ અને મુઘલ કાળની સાથે બ્રિટિશ રાજ દરમિયાન વધુ પડતા શિકારને કારણે તેઓ લુપ્ત થઈ ગયા. મુઘલ બાદશાહ અકબર ચિકારા અને કાળા હરણનો શિકાર કરવા માટે ચિત્તા રાખતો હતો. 1948 માં, કોરિયાના મહારાજા રામાનુજ પ્રતાપ સિંહ દેવ દ્વારા ભારતના ત્રણ અંતિમ એશિયાટિક ચિત્તાઓને મારી નાખવામાં આવ્યા હતા.

ICE FACT**ચિતો**

- ચિતાનું વૈજ્ઞાનિક નામ Acinonyx jubatus છે. તે આફ્રિકા અને મધ્ય ઈરાનના મૂળ નિવાસી છે. તે 80 થી 128 કિમી/કલાકની ઝડપે દોડતું સૌથી ઝડપી જમીની પ્રાણી છે. તે IUCN રેડ લિસ્ટમાં 'સંવેદનશીલ' તરીકે સૂચિબદ્ધ છે.

'Plan Bee' શું છે?

- પ્લાન બી(Plan Bee) નોર્ધન ફ્રન્ટિયર રેલ્વે દ્વારા લોન્ચ કરવામાં આવ્યો હતો. તેનો હેતુ હાથીઓને રેલવે ટ્રેકથી દૂર રાખવાનો છે. આ યોજનાએ તાજેતરમાં ભારતીય રેલ્વે તરફથી શ્રેષ્ઠ નવીનતાનો એવોર્ડ (Best Innovation Award) જીત્યો હતો.

પ્લાન B શું છે?

- આ યોજના રેલ્વે ટ્રેક સાથે કેટલાક ઉપકરણો સ્થાપિત કરે છે. આ ઉપકરણો મધમાખીઓના ઝૂંડના ગુંજારવનો અવાજ ઉત્પન્ન કરે છે. મધમાખીઓના અવાજથી હાથીઓ ચિડાઈ જાય છે. અને અવાજથી દૂર રહેવાનો પ્રયત્ન કરો. આમ, ગુંજતા અવાજ દ્વારા આ ઉપકરણ હાથીઓને ટ્રેકથી દૂર રાખે છે. આ ઉપકરણ દ્વારા ઉત્પાદિત અવાજને 400 મીટરના અંતરથી સાંભળી શકાય છે.

ઉપકરણ વિશે

- આ ઉપકરણ સૌપ્રથમ આસામના કામાખ્યા સ્ટેશન પાસે સ્થાપિત કરવામાં આવ્યું હતું. અને આજે આ ઉપકરણ 56 થી

વધુ સ્થળોએ ઈન્સ્ટોલ કરવામાં આવ્યું છે. આ સ્થાનો નોર્થ ફ્રન્ટિયર રેલ્વેના અધિકારક્ષેત્ર હેઠળ છે. 'પ્લાન બી'એ અત્યાર સુધીમાં 950 હાથીઓને બચાવ્યા છે.

આયોજનની જરૂરિયાત

- પર્યાવરણ, વન અને આબોહવા પરિવર્તન મંત્રાલયના જણાવ્યા અનુસાર, 2009 થી 2021 ની વચ્ચે, 186 થી વધુ હાથીઓ ટ્રેન અકસ્માતોમાં મૃત્યુ પામ્યા હતા. તેમાંથી મોટાભાગના હાથીઓ આસામમાં ટ્રેન અકસ્માતને કારણે મૃત્યુ પામ્યા હતા. તે પછી પશ્ચિમ બંગાળ અને ઓડિશા આવે છે.

ટ્રેન અકસ્માતોમાં હાથીઓને બચાવવા માટેના અન્ય પગલાં

- ટ્રેક પરની વનસ્પતિ વારંવાર સાફ કરવામાં આવે છે. આ લોકો પાયલોટ (ટ્રેન ડ્રાઈવર) માટે વધુ સારું દ્રશ્ય પૂરું પાડે છે. હાથી ઝોન વિશે લોકો પાયલોટને ચેતવણી આપવા માટે સાઈનેજ બોર્ડ વપરાય છે. હાથીઓની સુરક્ષિત અવર-જવર માટે ઓવરપાસ અને અંડરપાસ બનાવે છે. લોકો પાઈલોટ્સને સૂર્યાસ્ત અને સૂર્યોદય વચ્ચે સંવેદનશીલ વિસ્તારોમાં ટ્રેન ની ઝડપ ઘટાડવા સૂચના આપવામાં આવી છે.

ટ્રેન અકસ્માતમાં હાથીઓના મૃત્યુને રોકવા માટે ઈકો-બ્રિજ(Eco - Bridge)નો ઉપાય શું છે?

- ઈકો બ્રિજ કુદરતી કોરિડોર છે. તેઓ વસવાટની કડીઓ છે જે બે મોટા વન્યજીવન વિસ્તારોને જોડે છે. તે સામાન્ય રીતે હાથી કોરિડોરમાં બાંધવામાં આવે છે. કેટલીકવાર, એલિફન્ટ કોરિડોર દ્વારા માર્ગ અને રેલ્વે બાંધકામ હાથીઓના એક નિવાસસ્થાનથી બીજા નિવાસસ્થાનમાં અવરજવરને અવરોધે છે. આવા કિસ્સાઓમાં, રસ્તા અને રેલ્વે ટ્રેકની ઉપર અથવા નીચે કુદરતી લિંક તેમને કોરિડોર પાર કરવામાં મદદ કરે છે.

ઝીરો ટીલેજ ટેકનોલોજી શું છે?

- ઝીરો ટીલેજ ટેકનોલોજી એ કૃષિ પદ્ધતિ છે. તે કાયમી માટીના આવરણને જાળવી રાખે છે. તે જમીનમાં થતી કુદરતી જૈવિક પ્રક્રિયાઓને વધારે છે. તે સતત પાકના ઉત્પાદનમાં સુધારો કરે છે અને જમીનના પોષણમાં વધારો કરે છે.

ઝીરો ટીલેજ ટેકનોલોજી શું છે?

- જમીન ખેડવી એટલે માટીના કણોને ઉથલાવા, ખોદવા અને ખસેડવા. આ નીંદણનો નાશ કરવા, પાકના અવશેષોને દૂર કરવા અને જમીનને વાયુયુક્ત કરવા માટે કરવામાં આવે છે. જો કે, ખેડાણ જમીનની કુદરતી રચનાને નષ્ટ કરે છે. જો વધુ માટી સૂર્યપ્રકાશના સંપર્કમાં આવે છે (જે સામાન્ય રીતે ટ્રેક્ટર વડે ખેડાણ કરતી વખતે થાય છે), તો જમીનની ભેજ જાળવી રાખવાની ક્ષમતા ખોવાઈ જાય છે. બીજી તરફ, શૂન્ય ખેડાણ

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsappicerajkotoofficial
join official telegram channel

તકનીકમાં પાકના બીજ જમીનની તૈયારી વિના વાવવામાં આવે છે. અને બીજ જમીનમાં ઘાટવામાં આવે છે.

શૂન્ય ખેડાણ ટેકનોલોજીના ફાયદા

- તે પાકનો સમયગાળો ઘટાડે છે. આમ, વહેલી લણણી મેળવી શકાય છે. તે ઉચ્ચ ઉપજ મેળવવામાં મદદ કરે છે. તે જમીનની તૈયારીના ઈનપુટને ઘટાડવામાં મદદ કરે છે. તે બાહ્ય સિંચાઈની જરૂરિયાત ઘટાડવા માટે જમીનમાં રહેલ ભેજનો ઉપયોગ કરે છે. તે વધેલા કાર્બન સિક્વેસ્ટ્રેશનને કારણે ગ્રીનહાઉસ અસર ઘટાડે છે. તે જમીનના ધોવાણ, વહેણ દ્વારા પાણીના નુકસાનને અટકાવે છે. તે બાષ્પીભવનને ધીમું કરે છે. આ વરસાદી પાણીના વધુ સારી રીતે શોષણ તરફ દોરી જાય છે. આખરે જમીનની ઉપજ વધે છે.

ICE FACT

ભારતમાં શૂન્ય ખેડાણ

- ભારતમાં, ભારત-ગંગાના મેદાનોમાં શૂન્ય ખેડાણ કરવામાં આવે છે. અહીં ડાંગરની કાપણી પછી તરત જ ઘઉંનું વાવેતર કરવામાં આવે છે. આ પદ્ધતિને અનુસરવામાં ભારતીય ખેડૂતોને સૌથી મોટો પડકાર એ છે કે સમય જતાં જમીનની ઉપજ ઘટતી જાય છે. આ મુખ્યત્વે ક્રમિક પાક વચ્ચેના લાંબા સમયના અંતરાલને કારણે છે. આગામી પાકની વાવણી કરતા પહેલા જમીનને દસ દિવસથી વધુ ઉજ્જડ ન રાખવી જોઈએ. મોટાભાગના ખેડૂતો સમય અંતરાલનું ચુસ્તપણે પાલન કરવામાં નિષ્ફળ જાય છે.

સેરાડોમાં વનનાબૂદી: બ્રાઝિલ

- 2021 માં, બ્રાઝિલના સેરાડોમાં વનનાબૂદી 2015 પછીના સર્વોચ્ચ સ્તરે પહોંચી ગઈ છે, જે વૈજ્ઞાનિકોને વિશ્વની સૌથી વધુ પ્રજાતિઓથી સમૃદ્ધ સવાનાનો દરજ્જો આપવા માટે પ્રેરિત કરે છે.
- એવું જાણવા મળ્યું છે કે બ્રાઝિલના એમેઝોનમાં વનનાબૂદી હેઠળનો વિસ્તાર પાછલા વર્ષ (2020) કરતા 22%ના વધારા પછી 15 વર્ષમાં સૌથી વધુ સ્તરે પહોંચી ગયો છે.

મુખ્યમુદ્દા

- **પરિચય:**
- સેરાડો બ્રાઝિલના ઘણા રાજ્યોમાં ફેલાયેલું છે અને તે વિશ્વના સૌથી મોટા સવાનામાંથી એક છે, જેને ઘણીવાર “ડાઉનસાઈડ ફોરેસ્ટ” તરીકે ઓળખવામાં આવે છે કારણ કે દુષ્કાળ અને આગથી બચવા માટે છોડના ઊંડા મૂળ જમીનમાં ડૂબી જાય છે.
- સેરાડો એ મુખ્ય કાર્બન સિંક છે જે આબોહવા પરિવર્તનને રોકવામાં મદદ કરે છે.

સેરાડોનો વિનાશ:

- સેરાડોમાં આ વૃક્ષો, ઘાસ અને અન્ય છોડનો વિનાશ એ બ્રાઝિલના ગ્રીનહાઉસ ગેસ ઉત્સર્જનનો મુખ્ય સ્ત્રોત છે, જો કે તે તેની સરહદે આવેલા એમેઝોન રેઈનફોરેસ્ટ કરતાં ઘણું ઓછું ગીચ છે.
- જુલાઈ 2021 થી 12 મહિનામાં સેરાડોમાં વનનાબૂદી અને મૂળ વનસ્પતિને દૂર કરવાથી 8% વધીને 8,531 ચોરસ કિલોમીટર થઈ ગઈ છે.
- વૈજ્ઞાનિકોએ તેમના વિકાસ તરફી રેટરિક વડે વનનાબૂદી અને પર્યાવરણીય અમલીકરણને પ્રોત્સાહિત કરવા માટે સરકારને દોષી ઠેરવી છે.

વનનાબૂદી

પરિચય:

- વનોની કાંપણી જંગલ સિવાય અન્ય ક્ષેત્રના નિર્માણ માટે વૃક્ષો કાચમી દૂર કરવા વનનાબૂદી છે. બાંધકામ હેતુ એક વિસ્તાર ખેતી કે ચરે, ઈંધણ, બાંધકામ, વગેરે કલીયરિંગ જમીન વગેરે આમાં શામેલ છે.
- આજે સૌથી વધુ વનનાબૂદી ઉષ્ણકટિબંધીય પ્રદેશોમાં થઈ રહી છે, જે વિસ્તારો પહેલા દુર્ગમ હતા તે હવે દુર્ગમ નથી કારણ કે ગાઢ જંગલોમાં નવા રસ્તાઓ બનાવવામાં આવી રહ્યા છે.
- યુનિવર્સિટી ઓફ મેરીલેન્ડના વૈજ્ઞાનિકોના 2017ના અહેવાલમાં દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે ઉષ્ણકટિબંધીય પ્રદેશો 2017માં આશરે 1,58,000 ચોરસ કિલોમીટર જંગલ ગુમાવ્યું હતું જે લગભગ બાંગ્લાદેશનું કદ હતું.
- **અસર:**
- ઉષ્ણકટિબંધીય પ્રદેશોમાં વનનાબૂદી છત્ર ઉપર પાણીની વરાળ ઉત્પન્ન કરવાની રીતને પણ અસર કરી શકે છે, જે ઓછા વરસાદ તરફ દોરી જાય છે.
- વનનાબૂદી માત્ર એવી વનસ્પતિનો અંત કરે છે જે હવામાંથી કાર્બન ડાયોક્સાઈડ દૂર કરવા માટે મહત્વપૂર્ણ છે, પરંતુ વનનાબૂદી ગ્રીનહાઉસ ગેસનું ઉત્સર્જન પણ કરે છે.
- તે જૈવવિવિધતા અને પ્રાણીઓના જીવનને પણ નુકસાન પહોંચાડી રહ્યું છે.

ICE FACT

સવાના

પરિચય:

- સવાના એ વનસ્પતિનો પ્રકાર છે જે ગરમ અને સૂકી આબોહવાની પરિસ્થિતિઓમાં થાય છે અને તે છત્ર (એટલે કે છૂટાછવાયા વૃક્ષો) અને જમીન પર ઊંચા ઘાસ દ્વારા વર્ગીકૃત થયેલ છે.
- સવાનાના સૌથી મોટા વિસ્તારો આફ્રિકા, દક્ષિણ અમેરિકા, ઓસ્ટ્રેલિયા, ભારત, મ્યાનમાર (બર્મા), થાઈલેન્ડના એશિયન પ્રદેશ અને મેડાગાસ્કરમાં જોવા મળે છે.

➔ સવાના પર્યાવરણ:

- સામાન્ય રીતે, સવાના વિષુવવૃત્તથી 8° થી 20° અક્ષાંશના ઉષ્ણકટિબંધીય પ્રદેશોમાં ઉગે છે.
- તમામ ઋતુઓમાં સ્થિતિ ગરમ હોય છે, પરંતુ દર વર્ષે માત્ર થોડા મહિનાઓ માટે જ વરસાદ પડે છે - દક્ષિણ ગોળાર્ધમાં ઓક્ટોબરથી માર્ચ અને ઉત્તર ગોળાર્ધમાં એપ્રિલથી સપ્ટેમ્બર સુધી.
- સરેરાશ વાર્ષિક વરસાદ સામાન્ય રીતે 80 થી 150 સેમી હોય છે, જો કે કેટલાક મધ્ય ખંડીય સ્થળોએ તે 50 સેમી જેટલો ઓછો હોઈ શકે છે.
- શુષ્ક મોસમ સામાન્ય રીતે વરસાદી ઋતુ કરતાં લાંબી હોય છે, જે વિવિધ પ્રદેશોમાં 2 થી 11 મહિના સુધી બદલાય છે. સરેરાશ માસિક તાપમાન શુષ્ક ઋતુમાં 10 થી 20 °C અને વરસાદની ઋતુમાં 20 થી 30 °C હોય છે.

➔ સવાનાના પેટાવિભાગો:

- સૂકી ઋતુના લાંબા સમયગાળાના આધારે, સવાનાને ત્રણ વર્ગોમાં વિભાજિત કરી શકાય છે - ભીનું, સૂકું અને કાંટાળું વૃક્ષ. શુષ્ક મોસમ સામાન્ય રીતે ભેજવાળા સવાનામાં 3 થી 5 મહિના, સૂકા સવાનામાં 5 થી 7 મહિના અને કાંટાવાળા સવાનામાં પણ વધુ સમય સુધી ચાલે છે.
- વૈકલ્પિક પેટાવિભાગને સવાના વૂડલેન્ડ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે, જેમાં વૃક્ષો અને ઝાડીઓ હળવા છત્ર બનાવે છે.
- ઘણા પેટાવિભાગો હોવા છતાં, તમામ સવાના સંખ્યાબંધ વિશિષ્ટ માળખાકીય અને કાર્યાત્મક લાક્ષણિકતાઓ શેર કરે છે.
- તેઓને સામાન્ય રીતે ઉષ્ણકટિબંધીય અથવા ઉષ્ણકટિબંધીય વનસ્પતિના પ્રકારો તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે જેમાં સતત ઘાસનું આવરણ હોય છે અને કેટલીકવાર તેમાં વૃક્ષો અને ઝાડીઓનો સમાવેશ થાય છે. તે એવા વિસ્તારોમાં જોવા મળે છે જ્યાં ઝાડમાં આગ વારંવાર થતી હોય છે. અને જ્યાં મુખ્ય વૃદ્ધિ પેટર્ન બદલામાં ઋતુઓ સાથે સંકળાયેલી હોય છે.
- સવાનાને વિષુવવૃત્તીય પ્રદેશોના વરસાદી જંગલો અને ઉચ્ચ ઉત્તરીય અને દક્ષિણ અક્ષાંશોના રણ વચ્ચે ભૌગોલિક અને પર્યાવરણીય સંક્રમણ ક્ષેત્ર ગણી શકાય.

➔ વનસ્પતિ:

- સવાનામાં ઉગતા ઘાસ અને વૃક્ષો ઓછા પાણી અને ગરમ તાપમાન સાથે જીવનને અનુકૂળ થયા છે.
- ઉદાહરણ તરીકે, જ્યારે પાણી પુષ્કળ હોય છે, ત્યારે આ ભીની મોસમમાં ઘાસ ઝડપથી વધે છે.
- કેટલાક વૃક્ષો તેમના મૂળમાં પાણીનો સંગ્રહ કરે છે અને ભેજવાળા હવામાનમાં જ પાંદડા ઉત્પન્ન કરે છે.

➔ જીવ-જંતુ:

- તે હાથી, જિરાફ, ઝેબ્રા, ગેંડા વગેરે સહિત ઘણા મોટા ભૂમિ સસ્તન પ્રાણીઓનું ઘર છે. અન્ય પ્રાણીઓમાં બબૂન, મગર, કાળિયાર વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

- સવાના બાયોમના ઘણા પ્રાણીઓ શાકાહારી છે જે ઘણા પ્રદેશોમાંથી પ્રદેશમાં સ્થળાંતર કરે છે.

ચિલ્કા તળાવ: ઓડિશા

- ચિલ્કા સરોવરમાં હાથ ધરાયેલા વોટરફોલ સ્ટેટસ સર્વે-2022 મુજબ, લગભગ 11 લાખ વોટરફોલ અને વેટલેન્ડ પર આધારિત અન્ય પ્રજાતિઓ આ તળાવ તરફ આવી હતી.
- ચિલ્કા તળાવ એ ભારતીય ઉપખંડમાં આવેલું સૌથી મોટું ખારા પાણીનું તળાવ છે અને શિયાળાની ઋતુમાં પક્ષીઓ માટે મુલાકાત લેવાનું સૌથી મોટું સ્થળ છે.

મુખ્યમુદ્દા

➔ ચિલ્કા તળાવ વિશે:

- ચિલ્કા એશિયાનું સૌથી મોટું અને વિશ્વનું બીજું સૌથી મોટું લગૂન છે.
- તે છોડ અને પ્રાણીઓની ઘણી સંકટગ્રસ્ત પ્રજાતિઓનું ઘર છે, તેમજ શિયાળા દરમિયાન ભારતીય ઉપખંડમાં સ્થળાંતર કરનારા પક્ષીઓને આકર્ષતું સૌથી મોટું મેદાન છે.
- 1981 માં, રામસર સંમેલન હેઠળ ચિલ્કા તળાવને આંતરરાષ્ટ્રીય મહત્વની પ્રથમ ભારતીય જળભૂમિ તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવી હતી.
- ચિલ્કા ઇરાવડી ડોલ્ફિનનું ટોચનું આકર્ષણ છે (ઇરાવડી ડોલ્ફિન્સ) સતપઘા ટાપુ નજીક ઘણીવાર જોવા મળે છે.
- લગૂન વિસ્તાર લગભગ 16 ચોરસ કિમી છે. આ વિસ્તારમાં ફેલાયેલા નલબાના ટાપુ (રેડસનું જંગલ)ને વર્ષ 1987માં પક્ષી અભયારણ્ય જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું.
- કાલીજઈ મંદિર- આ મંદિર ચિલ્કા તળાવમાં એક ટાપુ પર આવેલું છે.
- ચિલ્કા તળાવ કેસ્પિયન સમુદ્ર, બૈકલ સરોવર, અરલ સમુદ્ર, રશિયાના દૂરના ભાગો, મંગોલિયાના કિર્ગીઝ મેદાનો, મધ્ય અને દક્ષિણપૂર્વ એશિયા, લદ્દાખ અને હિમાલયથી હજારો માઈલ દૂર સ્થળાંતર કરતા પક્ષીઓને રહેવા માટેનું સ્થાન છે.
- અહીંના વિશાળ માટીના મેદાનો અને વિપુલ પ્રમાણમાં માછલીના ભંડાર પક્ષીઓ માટે યોગ્ય છે.

➔ ભારતમાં સ્થળાંતર કરતી પ્રજાતિઓ:

- ભારત ઘણા સ્થળાંતર કરનારા પ્રાણીઓ અને પક્ષીઓનું અસ્થાયી નિવાસસ્થાન છે.
- આમાં અમુર ફાલ્ક્સ (Amur Falcons), બાર-હેડેડ હંસ (Bar-Headed Geese), બ્લેક-નેક કેન (Black-Necked Cranes), મરીન ટર્ટલ (Marine Turtles), ડુગોંગ (Dugongs), હમ્પબેક વ્હેલ (Humpback Whales) વગેરે શામેલ છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

- ભારતે સેન્ટ્રલ એશિયન ફ્લાયવે હેઠળ સ્થળાંતરિત પ્રજાતિઓના સંરક્ષણ માટે રાષ્ટ્રીય કાર્ય યોજના પણ શરૂ કરી છે કારણ કે, ભારત કન્વેન્શન ઓન માઈગ્રેટરી સ્પીસીસ (CMS)નો પક્ષકાર છે.

ઇ-ડીએનએ દ્વારા પ્રાણીઓનું ટ્રેકિંગ

- કેટલાક અભ્યાસો અનુસાર, તરતા DNA (એટલે કે e-DNA) વિશ્વભરમાં જૈવવિવિધતા સંરક્ષણ પ્રયાસોને વેગ આપી શકે છે.

મુખ્યમુદ્દા

પરિચય:

- બે ટીમોના સંશોધકોએ અહેવાલ આપ્યો છે કે, પર્યાવરણીય ડીએનએ (e-DNA) સંભવિત રીતે પાર્શ્વિક પ્રાણીઓને ઓળખી શકે છે અને તેનું નિરીક્ષણ કરી શકે છે.
- પ્રાણીઓ તેમના શ્વાસ, લાળ, રૂંવાટી અથવા મળ દ્વારા પર્યાવરણમાં DNA મુક્ત કરે છે અને આ નમૂનાઓને e-DNA કહેવામાં આવે છે.
- એરબોર્ન e-DNA સેમ્પલિંગ એ બાયોમોનિટરિંગ પદ્ધતિ છે જે જીવવિજ્ઞાનીઓ અને સંરક્ષણવાદીઓમાં લોકપ્રિયતામાં વધારો કરી રહી છે કારણ કે તે આપેલી વિપુલ માહિતી પ્રદાન કરે છે.

મહત્વ:

- તે પ્રાણી સમુદાયોની રચનાને સમજવામાં અને બિન-મૂળ પ્રજાતિઓના ફેલાવાને ટ્રેસ કરવામાં મદદ કરી શકે છે.
- કેટલાક ફેરફારો પછી, આ પદ્ધતિ લુપ્તપ્રાય પ્રજાતિઓની દેખરેખ માટે હાલની તકનીકો સાથે વધુ સારી રીતે કામ કરશે.
- સામાન્ય રીતે, જીવવિજ્ઞાનીઓ વ્યક્તિગત રીતે પ્રાણીઓમાંથી અથવા પ્રાણીઓના પગના નિશાન અથવા મળમાંથી ડીએનએ મેળવે છે અને તેનું વિશ્લેષણ કરે છે, જેના માટે વ્યાપક ક્ષેત્રીય કાર્યની જરૂર પડે છે.
- DNA મેળવવા માટે પ્રાણીઓને શોધવાનું મુશ્કેલ બની શકે છે, ખાસ કરીને જો તેઓ આવાસમાં રહેતા હોય.
- આ લાંબા અંતરના સ્થળાંતર કરનારા પક્ષીઓ અને અન્ય પક્ષીઓની ફ્લાઈટ પેટર્નને ટ્રેક કરવામાં મદદ કરી શકે છે. તે જંતુઓ સહિત નાના પ્રાણીઓના DNA પણ મેળવી શકે છે.
- ગયા વર્ષે (2021), એક પ્રૂફ-ઓફ-કન્સેપ્ટ અભ્યાસમાં પાર્શ્વિક જંતુઓનું નિરીક્ષણ કરવા માટે એરબોર્ન e-DNAનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.
- આબોહવા પરિવર્તનની ખતરનાક અસરોને કારણે વન્યજીવ ઇકોસિસ્ટમ વધુને વધુ અસ્તવ્યસ્ત બનતી જાય છે, પાર્શ્વિક બાયો-મોનિટરિંગ તકનીકો સચોટ અને સમયસર દેખરેખ માટે અનુકૂળ અને ઝડપી પ્રગતિ કરે તેવી અપેક્ષા છે.

સંબંધિત પહેલો:

- ગ્લોબલ e-DNA પ્રોજેક્ટ: આ પ્રોજેક્ટ યુનેસ્કો દ્વારા ઓક્ટોબર 2021માં દરિયાઈ વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઈટ્સ પર ક્લાયમેટ ચેન્જ માટે પ્રજાતિઓની નબળાઈનો અભ્યાસ કરવા માટે શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.

ICE FACT

DNA

- ડીઓક્સીરીબોન્યુક્લીક એસિડને સંક્ષિપ્તમાં DNA તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. તે સજીવોની વારસાગત સામગ્રી છે જેમાં જૈવિક સૂચનાઓ હોય છે.
- DNAનું રાસાયણિક માળખું તમામ સજીવો માટે સમાન છે, પરંતુ ડીએનએ બિલ્ડિંગ બ્લોકના ક્રમમાં તફાવતો અસ્તિત્વમાં છે, જે બેઝ પેર તરીકે ઓળખાય છે.
- બેઝ જોડીઓના અનન્ય ક્રમ, ખાસ કરીને પુનરાવર્તિત પેટર્ન, પ્રજાતિઓ, વસ્તી અને વ્યક્તિઓને પણ ઓળખવા માટેનું સાધન પૂરું પાડે છે.
- **પર્યાવરણીય DNA (e-DNA):**
- પર્યાવરણીય ડીએનએ (e-DNA) એ સજીવ દ્વારા પર્યાવરણમાં છોડવામાં આવેલ ન્યુક્લિયર અથવા મિટોકોન્ડ્રીયલ DNA છે.
- e-DNAના સ્ત્રોતોમાં સ્ત્રાવિત મળ, લાળ અને ગેમેટ્સ, જેમ કે ત્વચા અને વાળ અને શબનો સમાવેશ થાય છે. e-DNA એક્સ્ટ્રા સેલ્યુલર અથવા એક્સ્ટ્રા સેલ્યુલર (ઓગળેલા DNA) તરીકે શોધી શકાય છે.
- જળચર વાતાવરણમાં e-DNA પ્રવાહો અને અન્ય હાઈડ્રોલોજિકલ પ્રક્રિયાઓ દ્વારા પાતળું અને વિતરિત થાય છે, પરંતુ તે પર્યાવરણીય પરિસ્થિતિઓને આધારે માત્ર 7-21 દિવસ ચાલે છે.
- UVB કિરણોત્સર્ગ, એસિડિટી, ગરમી અને એક્સોન્યુક્લીઝના સંપર્કમાં આવવાથી e-DNAને નુકસાન થઈ શકે છે.

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) સિવિલ નાગરિક સંહિતા સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
 1. ભારતીય કાયદાઓ મોટાભાગની નાગરિક બાબતોમાં એક સમાન કોડને અનુસરે છે જેમ કે ભારતીય કરાર અધિનિયમ 1872, સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, મિલકત ટ્રાન્સફર અધિનિયમ 1882, ભાગીદારી અધિનિયમ 1932, પુરાવા અધિનિયમ , 1872 વગેરે.
 2. રાજ્યોએ સેંકડો સુધારા કર્યા છે, કેટલાક કિસ્સાઓમાં આ બિનસાંપ્રદાયિક નાગરિક કાયદા હેઠળ પણ વિવિધતા છે.
 3. તાજેતરમાં ઘણા રાજ્યોએ યુનિફોર્મ મોટર વ્હીકલ એક્ટ, 2019 દ્વારા સંચાલિત થવાનો સ્વીકાર કર્યો હતો. ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
 (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
 (C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

- 2) ચિલ્ડા તળાવ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
- 1981 માં, રામસર સંમેલન હેઠળ ચિલ્ડા તળાવને આંતરરાષ્ટ્રીય મહત્વની પ્રથમ ભારતીય જળભૂમિ તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવી હતી.
 - ચિલ્ડા ઇરાવડી ડોલ્ફિનનું ટોચનું આકર્ષણ છે (ઇરાવડી ડોલ્ફિન્સ) સતપદા ટાપુ નજીક ઘણીવાર જોવા મળે છે.
 - લગૂન વિસ્તાર લગભગ 16 ચોરસ કિમી છે. આ વિસ્તારમાં ફેલાયેલા નલબાના ટાપુ (રેડસનું જંગલ)ને વર્ષ 1987માં પક્ષી અભયારણ્ય જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

- 3) સેરાડોમાં વનનાબૂદી: બ્રાઝિલ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
- સેરાડોમાં આ વૃક્ષો, ઘાસ અને અન્ય છોડનો વિનાશ એ બ્રાઝિલના ગ્રીનહાઉસ ગેસ ઉત્સર્જનનો મુખ્ય સ્ત્રોત છે, જો કે તે તેની સરહદે આવેલા એમેઝોન રેઈનફોરેસ્ટ કરતાં ઘણું ઓછું ગીચ છે.
 - જુલાઈ 2021 થી 12 મહિનામાં સેરાડોમાં વનનાબૂદી અને મૂળ વનસ્પતિને દૂર કરવાથી 8% વધીને 8,531 ચોરસ કિલોમીટર થઈ ગઈ છે.
 - વૈજ્ઞાનિકોએ તેમના વિકાસ તરફી રેટરિક વડે વનનાબૂદી અને પર્યાવરણીય અમલીકરણને પ્રોત્સાહિત કરવા માટે સરકારને દોષી ઠેરવી છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

- 4) ઝીરો ટીલેજ ટેકનોલોજી સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
- તે પાકનો સમયગાળો ઘટાડે છે. આમ, વહેલી લણણી મેળવી શકાય છે.
 - તે ઉચ્ચ ઉપજ મેળવવામાં મદદ કરે છે. તે જમીનની તૈયારીના ઈનપુટને ઘટાડવામાં મદદ કરે છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

- 5) 'Plan Bee' વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
- પ્લાન બી(Plan Bee) નોર્ધન ફ્રન્ટિયર રેલ્વે દ્વારા લોન્ચ કરવામાં આવ્યો હતો.
 - આ યોજના રેલ્વે ટ્રેક સાથે કેટલાક ઉપકરણો સ્થાપિત કરે છે. આ ઉપકરણો મધુર સંગીત ઉત્પન્ન કરે છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

- 6) ચિત્તાને ભારતમાં લાવવા માટેના એક્શન પ્લાન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
- ચિત્તાનું આંતરરાષ્ટ્રીય પરિવહન કમર્શિયલ એરલાઈન અથવા ચાર્ટર્ડ ફ્લાઈટ દ્વારા કરવામાં આવશે.
 - નેશનલ ટાઈગર કન્ઝર્વેશન ઓથોરિટીની 29મી બેઠકમાં પર્યાવરણ મંત્રાલય દ્વારા 'Action Plan for Introduction of Cheetah in India' બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

- 7) એક્વામેશન સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
- આ એક એવી પ્રક્રિયા છે જેમાં મૃતકના શરીરને પાણી અને મજબૂત આલ્કલીના મિશ્રણમાં દબાણયુક્ત ધાતુના સિલિન્ડરમાં થોડા કલાકો સુધી ડૂબાડીને લગભગ 150 ડિગ્રી સેન્ટિગ્રેડ સુધી ગરમ કરવામાં આવે છે.
 - સરળ પાણીનો પ્રવાહ, તાપમાન અને ક્ષારત્વનું સંયોજન કાર્બનિક પદાર્થોનું ભંગાણ થતું અટકાવે છે.
 - આ પ્રક્રિયા હાડકાના ટુકડાઓ અને ઈફ્યુઝન નામના તટસ્થ પ્રવાહીને મુક્ત કરે છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

- 8) બાયોએનર્જી પાક અને આબોહવા પરિવર્તન સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
- નીલગીરી માટે ઠંડકની અસર અને સ્વીચગ્રાસ માટે વોર્મિંગ અસર વધુ હોય છે.
 - જંગલોને સ્વિચગ્રાસમાં રૂપાંતરિત કરવાથી માત્ર બાયોફિઝિકલ વોર્મિંગ અસર જ થતી નથી, પરંતુ અન્ય નાની વનસ્પતિને બાયોએનર્જી પાકમાં રૂપાંતરિત કરવા કરતાં વનનાબૂદી દ્વારા વધુ કાર્બન પણ મુક્ત થઈ શકે છે.
 - બાયોએનર્જી પાકમાં ઘઉં, મકાઈ, મુખ્ય ખાદ્ય તેલીબિયાં/ ખાદ્ય તેલ, શેરડી અને અન્ય પાકોનો સમાવેશ થતો નથી.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

મહારાજા બીર બિક્રમ એરપોર્ટ: ત્રિપુરા

- તાજેતરમાં વડાપ્રધાને મહારાજા બીર બિક્રમ (MBB) એરપોર્ટના નવા સંકલિત ટર્મિનલ બિલ્ડિંગનું ઉદ્ઘાટન કર્યું અને મુખ્ય મંત્રી ત્રિપુરા ગ્રામ સમૃદ્ધિ યોજના અને વિદ્યાજ્યોતિ વિદ્યાલયના પ્રોજેક્ટ મિશન 100 જેવી મોટી પહેલો શરૂ કરી.

મુખ્યમુદ્દા

➡ મહારાજા બીર બિક્રમ એરપોર્ટ:

- બાંગ્લાદેશ સાથે રાજ્યની નિકટતા અને દક્ષિણપૂર્વ એશિયાના દેશો સુધીની પહોંચને કારણે આ નવા ટર્મિનલના ઉદ્ઘાટનને આંતરરાષ્ટ્રીય એરપોર્ટ તરીકે કાર્યરત કરવાનું પ્રથમ પગલું માનવામાં આવે છે.
- ઉનાકોટી ટેકરીઓમાંથી સ્થાનિક આદિવાસી પથ્થરની મૂર્તિઓ અને સ્થાનિક વાંસની હસ્તકલાનો ઇમારતના આંતરિક ભાગમાં વ્યાપકપણે ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે.
- મહારાજા બીર બિક્રમ એરપોર્ટ મૂળરૂપે US એરફોર્સ દ્વારા બીજા વિશ્વયુદ્ધ (1939-45) દરમિયાન તત્કાલિન રજવાડાના રાજા બીર બિક્રમ કિશોર માણિક્ય દેબબર્મનના સહયોગથી બનાવવામાં આવ્યું હતું.
- તે પહેલા અગરતલા એરપોર્ટ તરીકે ઓળખાતું હતું અને વર્ષ 2018 માં તેનું નામ બદલવામાં આવ્યું હતું.

➡ બીર બિક્રમ કિશોર દેબબર્મન:

- માણિક્ય વંશના મહારાજા કર્નલ બીર બિક્રમ કિશોર માણિક્ય દેબબર્મન બહાદુર (1908-1947) ને ત્રિપુરાના અગ્રણી રાજા તરીકે ગણવામાં આવે છે.
- તેઓ ઓગસ્ટ 1923 માં તેમના પિતા બિરેન્દ્ર કિશોર માણિક્ય દેબબર્મનના અનુગામી બન્યા હતા. તેમના પુત્ર, મહારાજા કિરીટ બિક્રમ કિશોર, 1949 માં રાજ્યના ભારતમાં રાજ્યારોહણ સુધી બે વર્ષ સુધી રાજા હતા, પરંતુ તેઓ સગીર હોવાથી શાસન કર્યું ન હતું.
- તેઓ વર્ષ 1947 સુધી ત્રિપુરા રાજ્યના રાજા હતા.
- તેમણે ત્રિપુરાના વિકાસમાં મહત્વની ભૂમિકા ભજવી હતી. તેમને ત્રિપુરામાં આધુનિક સ્થાપત્યના પિતા તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. હાલના ત્રિપુરાના સમગ્ર આયોજનની શરૂઆત તેમના શાસન દરમિયાન કરવામાં આવી હતી.

- તેઓ જમીન સુધારણાના પ્રણેતા હતા. વર્ષ 1939માં તેમણે ત્રિપુરાના આદિવાસીઓ માટે જમીન આરક્ષિત કરી હતી. આ પગલાએ પાછળથી ત્રિપુરા સ્વાયત્ત જિલ્લા પરિષદની રચનામાં મહત્વની ભૂમિકા ભજવી હતી.
- તેમણે ત્રિપુરામાં પ્રથમ એરપોર્ટ(અગરતલા એરપોર્ટ) બનાવ્યું હતું.

➡ મુખ્યમંત્રી ત્રિપુરા ગ્રામ સમૃદ્ધિ યોજના:

- આ યોજના હર ઘર આવાસ, આયુષ્માન કવરેજ, વીમા કવચ, KCC (કિસાન ક્રેડિટ કાર્ડ), રસ્તાઓ અને નળના પાણીને પ્રોત્સાહન આપશે, જે ગ્રામીણ વસ્તીનો આત્મવિશ્વાસ વધારશે.

➡ વિદ્યાજ્યોતિ શાળાઓનો પ્રોજેક્ટ મિશન 100:

- તે રાજ્યની 100 વર્તમાન ઉચ્ચ/ઉચ્ચ માધ્યમિક શાળાઓને અત્યાધુનિક સુવિધાઓ અને ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષણ સાથે વિદ્યાજ્યોતિ વિદ્યાલયોમાં રૂપાંતરિત કરીને શિક્ષણની ગુણવત્તા સુધારવાનો હેતુ ધરાવે છે.
- આ પ્રોજેક્ટમાં નર્સરીથી લઈને બારમા ધોરણ સુધીના લગભગ 1.2 લાખ વિદ્યાર્થીઓ સામેલ થશે અને આગામી ત્રણ વર્ષમાં તેના પર લગભગ રૂ. 500 કરોડનો ખર્ચ થશે.

‘ખુંટકટ્ટી કાયદો’ શું છે?

- તાજેતરમાં જ આરખંડના સિમડેગાના બેસરાજરા બજાર ટાંડ(Besrazara Bazaar Tand)માં, ગ્રામજનોએ એક વ્યક્તિને માર માર્યો અને બાદમાં પોલીસની હાજરીમાં તેને જીવતો સળગાવી દીધો.

મુખ્યમુદ્દા

- ગેરકાયદેસર રીતે વૃક્ષો કાપવા અને બજારમાં વેચવા બદલ આ વ્યક્તિને કથિત રીતે જીવતો સળગાવી દેવામાં આવ્યો હતો, જેને ‘ખુંટકટ્ટી’ કાયદાનું ઉલ્લંઘન માનવામાં આવે છે.
- ગ્રામજનોના જણાવ્યા મુજબ, ગ્રામસભાની બેઠકો દરમિયાન મૃતકને ઓછામાં ઓછી બે વાર ચેતવણી આપવામાં આવી હતી. તેને વૃક્ષો કાપવાનું બંધ કરવાનું કહેવામાં આવ્યું હતું, પરંતુ તેણે ચેતવણીઓ સાંભળી ન હતી. આમ, ગ્રામજનોએ તેને પાઠ ભણાવવાનું નક્કી કર્યું.

ખુંટકટ્ટી પ્રણાલી શું છે?

- 'ખુંટકટ્ટી' પદ્ધતિ એ આદિવાસી લોકો દ્વારા જમીનની સંયુક્ત માલિકી છે. આ સિસ્ટમ હેઠળ, મુંડા આદિવાસીઓ સામાન્ય રીતે જંગલો સાફ કરે છે અને જમીનને ખેતી માટે યોગ્ય બનાવે છે. ખેતીલાયક જમીન સમગ્ર આદિજાતિની માલિકીની છે અને કોઈ ચોક્કસ વ્યક્તિની નહીં.

ખુંટકટ્ટી પ્રણાલીનો ઇતિહાસ

- બ્રિટિશરો અને શહેરની બહારના રહેવાસીઓના આગમન સાથે, આ સિસ્ટમ 1874 સુધીમાં જમીનદારી પ્રણાલી દ્વારા બદલવામાં આવી હતી. આના કારણે આદિવાસીઓમાં દેવું અને જબરદસ્તી મજૂરીનું કારણ બની. દેવાના પરિણામે, બિરસા મુંડાના નેતૃત્વમાં મુંડા આદિવાસીઓએ બ્રિટિશ શાસન સામે બળવો શરૂ કર્યો.

બળવાની અસર

- બિરસા મુંડા આંદોલને પાયાના સ્તરે તેમની સમસ્યાઓ પ્રત્યે સરકારના વલણને પ્રભાવિત કર્યું. આ ઉદ્દેશ્ય હાંસલ કરવા માટે, સરકારે 1902 અને 1910 દરમિયાન તેમના માટે સર્વેક્ષણો અને વસાહતો હાથ ધરી હતી. અંતે, સરકારે ફરજિયાત મજૂરી પ્રથા નાબૂદ કરવાનો નિર્ણય કર્યો અને 1903નો ટેનન્સી એક્ટ પસાર કર્યો. 1903ના ટેનન્સી એક્ટે મુંડારી ખુંટકટ્ટી પ્રણાલીને માન્યતા આપી હતી. સરકારે 1908માં છોટાનાગપુર ટેનન્સી એક્ટ પણ પસાર કર્યો હતો.

દલાઈ લામા

- તાજેતરમાં, ભારતીય સૈનિકોની નાની ટુકડીના છેલ્લા જીવિત સભ્ય, જેણે 1959માં તિબેટમાંથી ભાગતા સમયે દલાઈ લામાની મદદ કરી હતી તેનું અવસાન થયું છે.

મુખ્યમુદ્દા

➤ પરિચય:

- દલાઈ લામા તિબેટીયન બૌદ્ધ ધર્મની ગેલુગ્પા પરંપરાથી સંબંધિત છે, જે તિબેટની સૌથી મોટી અને સૌથી પ્રભાવશાળી પરંપરા છે.
- તિબેટીયન બૌદ્ધ ધર્મના ઇતિહાસમાં માત્ર 14 દલાઈ લામા હતા અને પ્રથમ અને બીજા દલાઈ લામાઓને મરણોત્તર આ પદવી આપવામાં આવી હતી.
- 14મા અને વર્તમાન દલાઈ લામા 'તેનઝિન ગ્યાત્સો' છે.
- દલાઈ લામા અવલોકિતેશ્વર અથવા ચેનરેઝિગ, કરુણાના બોધિસત્વ અને તિબેટના આશ્રયદાતા સંતનું પ્રતીક હોવાનું માનવામાં આવે છે.
- બોધિસત્વ તમામ સંવેદનશીલ માણસોના લાભ માટે બુદ્ધત્વ પ્રાપ્ત કરવાની ઇચ્છાથી પ્રેરિત જીવો છે, જેઓ માનવતાને મદદ કરવા માટે વિશ્વમાં પુનર્જન્મ માટે પ્રતિબદ્ધ છે.

➤ દલાઈ લામાનું એસ્કોટ:

- 1950ના દાયકામાં ચીનનું રાજકીય પરિદૃશ્ય બદલાવા લાગ્યું.
- સત્તાવાર રીતે તિબેટને ચીનના નિયંત્રણ હેઠળ લાવવાની યોજનાઓ બનાવવામાં આવી હતી, પરંતુ માર્ચ 1959માં, તિબેટીઓ ચીની શાસનનો અંત લાવવાની માગણી સાથે શેરીઓમાં ઉતરી આવ્યા હતા. પીપલ્સ રિપબ્લિક ઓફ ચાઇનાના સૈનિકોએ બળવાને કચડી નાખ્યો અને હજારો લોકો માર્યા ગયા.
- દલાઈ લામા 1959ના તિબેટીયન વિદ્રોહ દરમિયાન હજારો અનુયાયીઓ સાથે તિબેટથી ભારતમાં આવ્યા હતા, જ્યાં તેમનું સ્વાગત ભારતના ભૂતપૂર્વ વડા પ્રધાન જવાહરલાલ નહેરુ દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું, જેમણે તેમને ધર્મશાલા (હિમાચલ પ્રદેશ)માં 'નિર્વાસનમાં તિબેટીયન સરકાર' બનાવવાની મંજૂરી આપી હતી.

➤ દલાઈ લામાને પસંદ કરવાની પ્રક્રિયા:

- પુનર્જન્મના સિદ્ધાંતમાં બૌદ્ધ ધર્મ બાદ વર્તમાન દલાઈ લામાને બૌદ્ધો દ્વારા એવા શરીરને પસંદ કરવા માટે સક્ષમ માનવામાં આવે છે જેમાં તેમનો પુનર્જન્મ થાય છે.
- જ્યારે આ પ્રકારની વ્યક્તિ મળે છે, ત્યારે તેને આગામી દલાઈ લામા બનાવવામાં આવે છે.
- બૌદ્ધ વિદ્વાનોના મતે, આ ગેલુગ્પા પરંપરાના ઉચ્ચ લામાઓ અને તિબેટની સરકારની જવાબદારી છે કે તેઓ પદભારિત વ્યક્તિના મૃત્યુ પછી આગામી દલાઈ લામાને શોધે.
- જો એક કરતાં વધુ ઉમેદવારોને ઓળખવામાં આવે છે, તો વાસ્તવિક અનુગામી એક જાહેર સમારંભમાં મોટી સંખ્યામાં અધિકારીઓ અને સાધુઓ દ્વારા લોકોને આકર્ષિત કરતાં જોવા મળે છે.
- એકવાર ઓળખાઈ ગયા પછી, સફળ ઉમેદવાર અને તેના પરિવારને લ્હાસા (અથવા ધર્મશાળા) લઈ જવામાં આવે છે, જ્યાં બાળક આધ્યાત્મિક નેતૃત્વની તૈયારી માટે બૌદ્ધ ધર્મગ્રંથોનો અભ્યાસ કરે છે.
- આ પ્રક્રિયામાં વર્ષો લાગી શકે છે, 14મા (વર્તમાન) દલાઈ લામાને શોધવામાં ચાર વર્ષ લાગ્યા હતા.
- આ શોધ સામાન્ય રીતે તિબેટ સુધી સીમિત હોય છે, જોકે વર્તમાન દલાઈ લામાએ કહ્યું છે કે તેમનો પુનર્જન્મ થશે નહીં અને જો તે થશે, તો ચીનના શાસન હેઠળના દેશમાં થશે નહીં.
- તિબેટ અને દલાઈ લામા: ભારત-ચીન સંબંધો પર અસર

➤ ભૂમિકા:

- સદીઓથી, તિબેટ ભારતનો વાસ્તવિક પડોશી હતો, કારણ કે ભારતની મોટાભાગની સરહદો અને 3500 કિમી LAC (વાસ્તવિક નિયંત્રણ રેખા) તિબેટના સ્વાયત્ત પ્રદેશ સાથે છે બાકીના ચીન સાથે નથી.
- 1914માં, તિબેટીયન પ્રતિનિધિઓએ ચીની સાથે મળીને બ્રિટિશ ભારત સાથે સિમલા કોન્ફરન્સ પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા જેમાં સીમાઓ નક્કી કરવામાં આવી હતી.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

- જો કે, 1950 માં તિબેટ પર ચીનના સંપૂર્ણ કબજા પછી, ચીને સંમેલન અને મેકમોહન લાઈનને નકારી કાઢી હતી જેણે બંને દેશોને વિભાજિત કર્યા હતા.
- આ ઉપરાંત, વર્ષ 1954 માં, ભારતે તિબેટને “ચીનના તિબેટ પ્રદેશ” તરીકે માન્યતા આપવા માટે ચીન સાથે એક કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા.

➤ વર્તમાન દૃશ્ય:

- દલાઈ લામા અને તિબેટ ભારત અને ચીનના સંબંધો વચ્ચેના મુખ્ય અવરોધોમાંથી એક છે.
- ચીન દલાઈ લામાને એક અલગતાવાદી તરીકે જુએ છે, જેમનો તિબેટીઓ પર મજબૂત પ્રભાવ છે.
- વાસ્તવિક નિયંત્રણ રેખા પર ચીનના સતત આક્રમણનો સામનો કરવા માટે ભારત તિબેટીયન કાર્ડનો ઉપયોગ કરવા માંગે છે.
- ભારત અને ચીન વચ્ચે વધી રહેલા તણાવના પગલે ભારતની તિબેટ નીતિ બદલાઈ ગઈ છે. નીતિમાં આ ફેરફારને ભારત સરકારને જાહેર મંચોમાં દલાઈ લામા સાથે સક્રિય રીતે સંબંધ રાખવા માટે ચિહ્નિત કરે છે.
- ભારતની તિબેટ નીતિમાં ફેરફારો મુખ્યત્વે સાંકેતિક પાસાઓ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે, પરંતુ તિબેટ નીતિ પ્રત્યે ભારતના અભિગમ સાથે સંબંધિત અનેક પડકારો છે.

આગળ શું/લવિષ્યના પગલાં

- હાલમાં, ભારતમાં તિબેટીયનોને લગતી એક કારોબારી નીતિ (કાયદો નથી) છે.
- ભારતની વર્તમાન તિબેટીયન નીતિ ભારતમાં તિબેટીયનોના કલ્યાણ અને વિકાસ માટે મહત્વપૂર્ણ છે, પરંતુ તે તિબેટના મુખ્ય મુદ્દાઓને કાયદાકીય રીતે સમર્થન આપતી નથી. ઉદાહરણ તરીકે, તિબેટના વિનાશકારો દ્વારા તિબેટમાં સ્વતંત્રતાની માંગ.
- તેથી, સમય આવી ગયો છે કે ભારતે પણ ચીન સાથેના વ્યવહારમાં તિબેટના મુદ્દે વધુ અડગ વલણ અપનાવવું જોઈએ.
- વધુમાં, ભારત તિબેટની યુવા અને મુશ્કેલીગ્રસ્ત વસ્તીનું ધર છે, જે દલાઈ લામાના અવસાન પછી તેના નેતૃત્વ અને કમાન્ડ માળખા માટે ભારતના નિયંત્રણની બહાર છે. તેથી ભારતે પણ આવી સ્થિતિથી બચવાની જરૂર છે.

માયા સંસ્કૃતિ

- એક નવા અભ્યાસ મુજબ, માયા સંસ્કૃતિમાં લગભગ 500 દુષ્કાળ-પ્રતિરોધક ખાદ્ય છોડની એક્સેસ હશે.

- માયા સંસ્કૃતિના અચાનક પતન પાછળનું રહસ્ય આપણે હજી પણ જાણતા નથી. વૈજ્ઞાનિકોને લાંબા સમયથી શંકા છે કે દુષ્કાળ લોકોને ભૂખમરા તરફ ધકેલી દે છે.
- મકાઈ, કઠોળ અને સ્કવોશ જેવા દુષ્કાળ-સંવેદનશીલ પાકો પર નિર્ભર હોવાને કારણે માયા સંસ્કૃતિને ભૂખમરોનો સામનો કરવો પડ્યો હતો.

મુખ્યમુદ્દા

➤ પરિચય:

- માયા મેક્સિકો અને મધ્ય અમેરિકાના સ્વદેશી લોકો છે જેઓ આધુનિક યુકાટન, ક્વિન્ટાના, કેમ્બેચે, ટાબાસ્કો, ચિઆપાસ, ગ્વાટેમાલા, બેલીઝ, અલ સાલ્વાડોર અને હોન્ડુરાસ દ્વારા દક્ષિણમાં મેક્સિકોના વતની છે.
- માયા સંસ્કૃતિનો ઉદ્ભવ યુકાટન દ્વીપકલ્પમાં થયો હતો. તે તેના વિશાળ આર્કિટેક્ચર, ગણિત અને ખગોળશાસ્ત્રની અદ્યતન સમજ માટે જાણીતું છે.
- માયાનો ઉદય ઈ.સ. 250ની આસપાસ શરૂ થયો હતો અને પુરાતત્વવિદો માટે માયા સંસ્કૃતિના ઉત્તમ સમયગાળા તરીકે ઓળખાય છે, જે લગભગ ઈ.સ. 900 સુધી ચાલ્યો હતો. તેની ટોચ પર, માયા સંસ્કૃતિમાં 40 થી વધુ શહેરોનો સમાવેશ થતો હતો, દરેકની વસ્તી 5,000 અને 50,000 ની વચ્ચે હતી.
- પરંતુ પછી અચાનક ઈ.સ. 800 અને 950 વચ્ચે ઘણા દક્ષિણ શહેરો ત્યજી દેવામાં આવ્યા. આ સમયગાળાને કલાસિક માયા સંસ્કૃતિનો પતન કહેવામાં આવે છે જે આધુનિક વૈજ્ઞાનિકોને મૂંઝવણમાં મૂકે છે.

➤ ખાસ લક્ષણો:

- ઈ.સ.પૂ. 1500માં માયા સંસ્કૃતિ ગામડાઓમાં સ્થાયી થઈ અને મકાઈ, કઠોળ, સ્કવોશની ખેતી પર આધારિત ખેતી વિકસાવવામાં આવી. ઈ.સ. 600 સુધી અહીં કસાવા (સ્વીટ મેનીઓક) પણ ઉગાડવામાં આવતા હતા.
- તેઓએ ઔપચારિક કેન્દ્રો બનાવવાનું શરૂ કર્યું અને લગભગ 200 એડી સુધીમાં તેઓ મંદિરો, પિરામિડ, મહેલો, બોલ કોર્ટ અને પ્લાઝા સાથેના શહેરોમાં વિકસ્યા.
- પ્રાચીન માયા સંસ્કૃતિના લોકોએ બાંધકામ માટે મોટા જથ્થામાં પથ્થર (સામાન્ય રીતે ચૂનાનો પથ્થર) ખોદ્યો હતો, જેને તેઓ ‘ચેટ’ જેવા સખત પથ્થરોનો ઉપયોગ કરીને કાપતા હતા. તેઓ મુખ્યત્વે સ્લેશ-એન્ડ-બર્ન એગ્રીકલ્ચર અથવા શિફ્ટિંગ એગ્રીકલ્ચરમાં રોકાયેલા હતા, પરંતુ તેઓ સિંચાઈ અને પર્વતીય ખેતીના ક્ષેત્રોમાં અદ્યતન તકનીકોનો ઉપયોગ કરતા હતા. તેઓએ હાયરોગ્લિફિક લેખન અને અત્યંત અત્યાધુનિક કેલેન્ડર અને ખગોળશાસ્ત્રીય પ્રણાલીઓ પણ વિકસાવી.

- માયા લોકો જંગલી અંજીરના ઝાડની અંદરની છાલમાંથી કાગળ બનાવતા હતા અને આ કાગળમાંથી બનાવેલા પુસ્તકો પર તેમના ચિત્રલિપી લખતા હતા. તે પુસ્તકોને 'કોડેક્સ' કહેવામાં આવે છે.
- માયા સંસ્કૃતિના લોકોએ પણ શિલ્પ અને કોતરણીની વિસ્તૃત અને સુંદર પરંપરા વિકસાવી.
- પ્રારંભિક માયા સંસ્કૃતિ વિશે માહિતીના મુખ્ય સ્ત્રોતો સ્થાપત્ય કાર્યો અને પથ્થરના શિલાલેખો અને કોતરણીઓ છે.

ICE FACT

અન્ય પ્રાચીન સંસ્કૃતિઓ

- ઈન્કન સિવિલાઇઝેશન - એક્વાડોર, પેરુ અને ચિલી
- એઝટેક સંસ્કૃતિ - મેક્સિકો
- રોમન સંસ્કૃતિ - રોમ
- પર્શિયન સંસ્કૃતિ - ઈરાન
- પ્રાચીન ગ્રીક સંસ્કૃતિ - ગ્રીસ
- ચીની સંસ્કૃતિ - ચીન
- પ્રાચીન ઈજિપ્તની સંસ્કૃતિ - ઈજિપ્ત
- સિંધુ ખીણની સંસ્કૃતિ - પાકિસ્તાનથી ઉત્તર-પૂર્વ અફઘાનિસ્તાન અને ઉત્તર-પશ્ચિમ ભારત સુધી
- મેસોપોટેમિયન સંસ્કૃતિ - ઈરાક, સીરિયા અને તુર્કી

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) માયા સંસ્કૃતિ સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. માયા સંસ્કૃતિનો ઉદ્ભવ ચુકાટન દ્વીપકલ્પમાં થયો હતો. તે તેના વિશાળ આર્કિટેક્ચર, ગણિત અને ખગોળશાસ્ત્રની અદ્યતન સમજ માટે જાણીતું છે.
 2. માયાનો ઉદય ઈ.સ. 250ની આસપાસ શરૂ થયો હતો અને પુરાતત્વવિદો માટે માયા સંસ્કૃતિના ઉત્તમ સમયગાળા તરીકે ઓળખાય છે, જે લગભગ ઈ.સ. 900 સુધી ચાલ્યો હતો.
 3. તેની ટોચ પર, માયા સંસ્કૃતિમાં 40 થી વધુ શહેરોનો સમાવેશ થતો હતો, દરેકની વસ્તી 5,000 અને 50,000 ની વચ્ચે હતી.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

- 2) દલાઈ લામા સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. પુનર્જન્મના સિદ્ધાંતમાં બૌદ્ધ ધર્મ બાદ વર્તમાન દલાઈ લામાને બૌદ્ધો દ્વારા એવા શરીરને પસંદ કરવા માટે સક્ષમ માનવામાં આવે છે જેમાં તેમનો પુનર્જન્મ થાય છે.
 2. દલાઈ લામા 1959ના તિબેટીયન વિદ્રોહ દરમિયાન હજારો અનુયાયીઓ સાથે તિબેટથી ભારતમાં આવ્યા હતા.
 3. વર્ષ 1954 માં, ભારતે તિબેટને "ચીનના તિબેટ પ્રદેશ" તરીકે માન્યતા આપવા માટે ચીન સાથે એક કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

- 3) ઈન્ડિયન કાઉન્સિલ ઓફ મેડિકલ રિસર્ચ (ICMR) વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. ઈન્ડિયન કાઉન્સિલ ઓફ મેડિકલ રિસર્ચ (ICMR) એ તાજેતરમાં 'OMISURE' નામની કીટને મંજૂરી આપી છે.
 2. Omisure એ RT-PCR કીટ છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

- 19) બીર બિક્રમ કિશોર દેબબર્મન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
1. તેઓ ઓગસ્ટ 1923 માં તેમના પિતા બિરેન્દ્ર કિશોર માણિક્ય દેબબર્મનના અનુગામી બન્યા હતા.
 2. તેમણે ત્રિપુરામાં પ્રથમ એરપોર્ટ(અગરતલા એરપોર્ટ) બનાવ્યું હતું.
 3. વર્ષ 1939માં તેમણે ત્રિપુરાના આદિવાસીઓ માટે જમીન આરક્ષિત કરી હતી.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

ભારતનો
ઇતિહાસ

GPSC 1/2, PSI/CONSTABLE,
Dy. S.O./ Dy. MAMLATDAR, તલાટી,
બિનસચિવાલય ક્લાર્ક, વગેરે સ્પર્ધાત્મક
પરીક્ષાઓ માટે અત્યંત ઉપયોગી પુસ્તક

NOW AVAILABLE

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

8 અન્ય સંક્ષિપ્ત વર્તમાન પ્રવાહો

'One Nation-One Grid-One Frequency' શું છે?

- પાવરગ્રીડ કોર્પોરેશન લિમિટેડે 'આઝાદી કા અમૃત મહોત્સવ'ના ભાગરૂપે "વન નેશન વન ગ્રીડ" ની સિદ્ધિની વર્ષગાંઠની ઉજવણી કરી.

મુખ્યમુદ્દા

- આ પ્રસંગે 70 સ્થળોએ વિનામૂલ્યે આરોગ્ય તપાસ અને મેડિકલ કેમ્પનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

ભારતમાં નેશનલ ગ્રીડનો ઇતિહાસ

- ભારતમાં, પ્રાદેશિક ધોરણે ગ્રીડ મેનેજમેન્ટની શરૂઆત 60ના દાયકામાં થઈ હતી. શરૂઆતમાં, પ્રાદેશિક ગ્રીડ બનાવવા માટે ગ્રીડને એકબીજા સાથે જોડવામાં આવ્યા હતા. ત્યારબાદ, ગ્રીડના આધારે ભારતને 5 પ્રદેશોમાં વિભાજિત કરવામાં આવ્યું:
- ઉત્તરીય ગ્રીડ
- પૂર્વીય ગ્રીડ
- પશ્ચિમી ગ્રીડ
- ઉત્તર-પૂર્વ ગ્રીડ
- દક્ષિણ ક્ષેત્ર
- ઓક્ટોબર 1991માં ઉત્તર-પૂર્વ અને પૂર્વીય ગ્રીડને જોડવામાં આવ્યા હતા.
- પશ્ચિમ અને ઉત્તર પૂર્વીય ગ્રીડ માર્ચ 2003માં એકબીજા સાથે જોડવામાં આવ્યા હતા.
- 2006 માં, ઉત્તર અને પૂર્વ ગ્રીડ એકબીજા સાથે જોડવામાં આવ્યા હતા.
- આમ, 4 પ્રાદેશિક ગ્રીડ ઉત્તરી, પૂર્વીય, પશ્ચિમી અને ઉત્તર પૂર્વીય ગ્રીડ સમાન આવર્તન પર કાર્યરત કેન્દ્રીય ગ્રીડ બનાવવા માટે એકબીજા સાથે જોડાયેલા હતા.
- 2013માં 765kV રાયચુર-સોલાપુર ટ્રાન્સમિશન લાઈનના કમિશનિંગ સાથે દક્ષિણ વિસ્તાર કેન્દ્રીય ગ્રીડ સાથે જોડાયેલો હતો.
- આનાથી 'વન નેશન' - 'વન ગ્રીડ' - 'વન ફ્રીક્વન્સી'નો ઉદ્દેશ્ય સિદ્ધ થયો.

કુલ ટ્રાન્સમિશન ક્ષમતા

- હાલમાં, ભારતની કુલ આંતર-પ્રાદેશિક ટ્રાન્સમિશન ક્ષમતા લગભગ 1,12,250 મેગાવોટ છે. જે 2022 સુધીમાં વધીને લગભગ 1,18,740 મેગાવોટ થવાની સંભાવના છે.

ICE FACT

પાવર ગ્રીડ કોર્પોરેશન ઓફ ઇન્ડિયા લિમિટેડ

- પાવર ગ્રીડ એ ભારતીય વૈધાનિક નિગમ છે, જે ઊર્જા મંત્રાલય હેઠળ કામ કરે છે. તેનું મુખ્યાલય ગુરુગ્રામમાં છે. આ સંસ્થા મુખ્યત્વે ભારતમાં જથ્થાબંધ વીજળીના પ્રસારણ સાથે સંકળાયેલી છે. પાવર ગ્રીડ ભારતમાં ઉત્પાદિત કુલ વીજળીના લગભગ 50% ટ્રાન્સમિટ કરે છે.

4 જાન્યુઆરી: વિશ્વ બ્રેઈલ દિવસ

- 4 જાન્યુઆરીને વિશ્વ બ્રેઈલ દિવસ તરીકે ઉજવવામાં આવે છે. તે પ્રથમ બ્રેઈલ દિવસ છે. આ માટે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર મહાસભાએ 6 નવેમ્બર 2018ના રોજ એક ઠરાવ પસાર કર્યો હતો. 4 જાન્યુઆરીએ બ્રેઈલ દિવસ ઉજવવાનું કારણ એ છે કે તે બ્રેઈલ લિપિના શોધક લુઈ બ્રેઈલનો જન્મદિવસ છે. યુનાઈટેડ નેશન્સ અનુસાર, વિશ્વભરમાં લગભગ 39 મિલિયન લોકો જોઈ શકતા નથી, જ્યારે 253 મિલિયન લોકો કોઈને કોઈ પ્રકારની દ્રષ્ટિની ક્ષતિ ધરાવે છે. વિશ્વ બ્રેઈલ દિવસનો હેતુ દૃષ્ટિહીન લોકોને અધિકારો આપવા અને બ્રેઈલ લિપિને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.

ICE FACT

લુઈસ બ્રેઈલ

- લુઈસ બ્રેઈલનો જન્મ 4 જાન્યુઆરી, 1809ના રોજ ફ્રાન્સના કુવરમાં થયો હતો. તેઓ દૃષ્ટિહીન લોકો માટે બ્રેઈલ લિપિની શોધ કરવા માટે જાણીતા છે. લુઈસ બ્રેઈલ બાળપણમાં એક અકસ્માતને કારણે તેમની બંને આંખોની રોશની ગુમાવી બેઠો હતો. 1821માં બ્રેઈલ ફ્રેન્ચ આર્મીના લશ્કરી સંદેશાવ્યવહારની ચાર્લ્સ બાર્બિયરની સિસ્ટમ વિશે જાણીતું બન્યું, જેમાં બિંદુઓનો પણ ઉપયોગ થતો હતો. પરંતુ ચાર્લ્સ બાર્બિયરનો આ કોડ ઘણો જટિલ હતો. આ પછી તેની સ્ક્રિપ્ટ પર કામ શરૂ થયું, 1824 સુધીમાં લુઈસ બ્રેલે તેની સ્ક્રિપ્ટ લગભગ પૂરી કરી દીધી હતી, તે સમયે તે 15 વર્ષનો હતો. લુઈ બ્રેઈલની લિપિ એકદમ સરળ હતી.

રાષ્ટ્રીય યુવા ઉત્સવ 2022નું આયોજન પુડુચેરીમાં કરવામાં આવશે

- વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી 12 જાન્યુઆરી, 2022ના રોજ 25માં રાષ્ટ્રીય યુવા ઉત્સવના ઉદ્ઘાટન માટે પુડુચેરીની મુલાકાતે જવાના છે.

મુખ્યમુદ્દા

- યુથ અફેર્સ અને પુડુચેરી રમતગમતની મંત્રાલય દ્વારા 12 થી 16 જાન્યુઆરી સુધી રાષ્ટ્રીય યુવા મહોત્સવ આયોજીત કરવામાં આવશે.
- તે સ્વામી વિવેકાનંદની જન્મજયંતિ પર શરૂ થશે અને ભારતની આઝાદીના 75મા વર્ષનું પણ પ્રતિક છે.
- આ ફેસ્ટિવલમાં દેશભરમાંથી 18 થી 22 વર્ષની વયના લગભગ 7000 યુવાનો ભાગ લે તેવી અપેક્ષા છે.
- આ કાર્યક્રમમાં પુડુચેરીના લગભગ 500 યુવાનો ભાગ લેશે.

કોવિડ-19 પ્રોટોકોલ

- જેઓએ રસી લીધેલ નથી તેઓને યુવા ઉત્સવમાં ભાગ લેવા દેવામાં આવશે નહીં.

તહેવાર માટે સ્થળ

- આ ફેસ્ટિવલના આયોજન માટે સ્થળ તરીકે પુડુચેરી ટેકનોલોજીકલ યુનિવર્સિટીને પસંદ કરવામાં આવી છે. યુનિવર્સિટીના સમગ્ર કેમ્પસને પુડુચેરી વહીવટીતંત્રના નિયંત્રણ હેઠળ લાવવામાં આવ્યું છે. યુનિવર્સિટીની હોસ્ટેલમાં યુવાનોને રહેવાની વ્યવસ્થા કરવામાં આવશે.

રાષ્ટ્રીય યુવા ઉત્સવ

- રાષ્ટ્રીય યુવા ઉત્સવ એ ભારતમાં યુવાનોનો વાર્ષિક મેળાવડો છે. યુવા પ્રતિષ્ઠિત સ્વામી વિવેકાનંદની જન્મજયંતિની યાદમાં આ તહેવાર ઉજવવામાં આવે છે. તેનું આયોજન યુવા બાબતો અને રમતગમત મંત્રાલય દ્વારા રાજ્ય સરકારોમાંથી એક સાથે મળીને કરવામાં આવે છે. આમ, દર વર્ષે રાષ્ટ્રીય યુવા સપ્તાહ દરમિયાન અલગ રાજ્યમાં તેનું આયોજન કરવામાં આવે છે.

સ્વામી વિવેકાનંદની જન્મજયંતિ

- 12 જાન્યુઆરીએ સ્વામી વિવેકાનંદની જન્મજયંતિ છે. આ દિવસ હંમેશા રાષ્ટ્રીય યુવા દિવસ તરીકે ઉજવવામાં આવે છે. આ દિવસથી શરૂ થતા સપ્તાહને એટલે કે '12 જાન્યુઆરીથી 16 જાન્યુઆરી સુધી' રાષ્ટ્રીય યુવા સપ્તાહ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

ઉજવણીનો ઉદ્દેશ્ય

- ભારત સરકાર રાષ્ટ્રીય યુવા સપ્તાહની ઉજવણીના ભાગરૂપે રાષ્ટ્રીય યુવા ઉત્સવનું આયોજન કરે છે. યુવાનોમાં રાષ્ટ્રીય એકતા, ભાઈચારો, સાંપ્રદાયિક સૌહાર્દની ભાવના અને હિંમતનો પ્રચાર કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે તેનું આયોજન કરવામાં આવે છે. આ ઉદ્દેશ્ય યુવા મેળાવડાનું આયોજન કરીને અને તેમને વિવિધ પ્રવૃત્તિઓમાં ભાગ લેવા માટે પ્રોત્સાહિત કરીને પ્રાપ્ત થાય છે.

પરિવહન મંત્રાલય દ્વારા Indian Bridge Management System વિકસાવી

- કેન્દ્રીય માર્ગ પરિવહન અને રાજમાર્ગ મંત્રી નીતિન ગડકરીના જણાવ્યા અનુસાર, કેન્દ્ર સરકાર ભારતના તમામ પુલોની ઉંમર અને સ્થિતિ જાણવા માટે એક નીતિ બનાવશે.

મુખ્યમુદ્દા

- મંત્રાલયે દેશના તમામ પુલો વિશે માહિતી એકત્રિત કરવા માટે ભારતીય બ્રિજ મેનેજમેન્ટ સિસ્ટમ તૈયાર કરી છે.
- આ નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે કારણ કે ભારતમાં પુલોની કોઈ એક્સપાયરી ડેટ નથી અને પરિણામે અનેક અકસ્માતો અને મૃત્યુ થાય છે.
- કેન્દ્ર હવે દરિયા કિનારે બનેલા પુલોમાં સ્ટેનલેસ સ્ટીલનો ઉપયોગ કરવાનું વિચારી રહ્યું છે, કારણ કે તેનાથી પુલોની મજબૂતાઈ અને આયુષ્યમાં વધારો થશે અને પુલો વધુ સુરક્ષિત બનશે.
- કેન્દ્રીય મંત્રીએ નવા યુગની ટેકનોલોજી પર પ્રકાશ ફેંક્યો હતો. તેમના મતે બ્રિજના સ્પાનને જોડવા માટે નવી ટેકનોલોજી અપનાવવી પડશે.

બહુમાળી રોડ પ્રોજેક્ટ પર ભાર

- કેન્દ્રીય મંત્રીએ બહુમાળી રોડ પ્રોજેક્ટ્સ પર વધુ ભાર મૂક્યો, કારણ કે શહેરોમાં જમીન સંપાદન સરળ નથી. ઉદાહરણ તરીકે, નાગપુરમાં, બે માળના રસ્તા પર મેટ્રો ચલાવવાનો પ્રોજેક્ટ બનાવવામાં આવ્યો છે, જ્યારે પૂણેમાં સરકાર ચાર માળના રોડ પ્રોજેક્ટની તૈયારી કરી રહી છે.

ICE FACT**ભારતીય બ્રિજ મેનેજમેન્ટ સિસ્ટમ (IBMS)**

- રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગો પર પુલ અને અન્ય માળખાઓની સંખ્યાને ઓળખવા અને સર્વેક્ષણ કરવા માટે, ડેટાને ડિજિટલ સ્વરૂપમાં વિકસાવવા માટે IBM સિસ્ટમની સ્થાપના કરવામાં આવી છે. આ પ્રણાલી ત્વરિત ધ્યાન આપવાની જરૂર હોય તેવા દુર્ઘટનાગ્રસ્ત પુલોને ઓળખવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે ઉભી કરવામાં આવી હતી. તે સંબંધિત અમલીકરણ એજન્સીને સમારકામ, પુનર્વસન, પુનર્નિર્માણ અથવા નવા બાંધકામ જેવા સુધારાત્મક પગલાં લેવા માટે સંવેદનશીલ બનાવવાનો પણ પ્રયાસ કરે છે.

ખેલો ઇન્ડિયા ગેમ્સ 2023નું આયોજન મધ્યપ્રદેશમાં કરવામાં આવશે

- ભારતમાં રમતગમતની સંસ્કૃતિને પુનર્જીવિત કરવા માટે ખેલો ઇન્ડિયા ગેમ્સની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી. 2021ની ખેલો ઇન્ડિયા ગેમ્સ કોવિડ સંકટને કારણે મુલતવી રાખવામાં આવી હતી. હવે તેનું આયોજન જાન્યુઆરી 2022માં હરિયાણામાં કરવામાં આવશે.
- ખેલો ઇન્ડિયા યુથ ગેમ્સ 2022-23નું આયોજન મધ્યપ્રદેશમાં કરવામાં આવશે. મધ્યપ્રદેશની કેબિનેટે તાજેતરમાં ભોપાલમાં ગેમ્સનું આયોજન કરવાની મંજૂરી આપી છે. કેબિનેટે આંતરરાષ્ટ્રીય રમતગમત સંકુલની સ્થાપના માટે 50 એકર જમીનની ફાળવણીને પણ મંજૂરી આપી છે.

ફાળવેલ રકમ

- મધ્યપ્રદેશ સરકારે પ્રથમ તબક્કા માટે 176.59 કરોડ રૂપિયા ફાળવ્યા છે. ઇન્ટરનેશનલ સ્પોર્ટ્સ કોમ્પ્લેક્સના સંચાલન અને જાળવણી પાછળ રૂ. 15.56 કરોડનો ખર્ચ થશે. બીજા અને ત્રીજા તબક્કા માટે અલગ-અલગ ભંડોળ ફાળવવામાં આવશે.

સુવિધાઓ

- સ્પોર્ટ્સ સ્ટેડિયમને 10,000 પ્રેક્ષકોની ક્ષમતા ધરાવતું હોકી સ્ટેડિયમ, 4,000 પ્રેક્ષકોની ક્ષમતાવાળું ફૂટબોલ મેદાન, લેન્ડસ્કેપિંગ, પાર્કિંગ એરિયા, ગાર્ડનિંગ, ગાર્ડરૂમ્સ, ગેટ, આંતરિક સર્વિસ રોડ, સ્ટ્રીટ લાઇટ અને ગટર વ્યવસ્થાથી તૈયાર કરવામાં આવશે.

કામોની પ્રગતિ

- પ્રથમ તબક્કામાં ભોપાલના નાથુ બરખેડા ગામમાં ઇન્ડોર સ્પોર્ટ્સ કોમ્પ્લેક્સ બનાવવામાં આવશે. બીજા અને ત્રીજા તબક્કા દરમિયાન ક્રિકેટ સ્ટેડિયમ બનાવવામાં આવશે.

ખેલો ઇન્ડિયા યુથ ગેમ્સ 2023

- તેમાં 25 જેટલા કાર્યક્રમોનું આયોજન કરવામાં આવશે. તેમાં યોગ, મલખંભ, થંગ-તા, કલારીપચાટ્ટુ અને ગતકા જેવી પાંચ પરંપરાગત રમતોનો સમાવેશ થાય છે. તે પાંચ સ્થળોએ યોજવામાં આવનાર છે. તે અંબાલા, પંચકુલા, ચંદીગઢ, શાહબાદ અને દિલ્હી છે. આ ગેમ્સમાં 8,500 થી વધુ ખેલાડીઓ ભાગ લે છે.

સ્પોર્ટ્સ એક્સ્પો

- હરિયાણા સરકાર ખેલો ઇન્ડિયા યુથ ગેમ્સ દરમિયાન સ્પોર્ટ્સ એક્સ્પોનું આયોજન કરવાની યોજના બનાવી રહી છે. તેનું આયોજન યુવા બાબતોના મંત્રાલય અને સ્પોર્ટ્સ ઓથોરિટી ઓફ ઇન્ડિયા દ્વારા સંયુક્ત રીતે કરવામાં આવશે.

ICE FACT**મલખંભ (Mallakhamba or Malkhamb)**

- તે એક પરંપરાગત રમત છે અને જેમાં ખેલાડી જિમ્નેસ્ટિક આસનો અને હવાઈ યોગ કરે છે. તે લાકડાના થાંભલા પર કુસ્તીની પકડ પણ કરે છે. તે ભારતીય રોઝવુડથી બનેલું છે અને એરંડાના તેલથી પોલિશ કરવામાં આવે છે. તે મધ્યપ્રદેશમાં ખૂબ પ્રખ્યાત છે.

થંગ ટા ગેમ્સ

- તે મણિપુરની માર્શલ આર્ટ છે. તે પૂજા અને લડાઈ માટે સમર્પિત છે. આમાં ખંજર, તલવાર જેવા હથિયારોનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. થાંગ ટાને હુયેન લલ્લોંગ(Huyen Lallong) તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે. તેનો અર્થ છે રક્ષણની પદ્ધતિ.

કલારીપચાટ્ટુ

- કેરળમાં તે વ્યાપકપણે પ્રચલિત છે. તે પણ થાંગ ટા જેવી માર્શલ આર્ટનો એક પ્રકાર છે. તેને કલારી પણ કહેવામાં આવે છે. તે દેશની સૌથી જૂની હયાત માર્શલ આર્ટ છે. જે 3000 વર્ષ જૂનું છે. તેમાં યોગ અને નૃત્યના પ્રકારોનો સમાવેશ થાય છે.

ગતકા

- ગતકા એ માર્શલ આર્ટ છે. તે મોટે ભાગે પંજાબમાં શીખો સાથે સંકળાયેલું છે. તેમાં લાકડીની લડાઈનો સમાવેશ થાય છે. પંજાબીમાં ગતકાનો અર્થ “લાકડાની લાકડી” થાય છે.

9 જાન્યુઆરી: પ્રવાસી ભારતીય દિવસ

- પ્રવાસી ભારતીય દિવસ 9 જાન્યુઆરીએ ઉજવવામાં આવે છે. આ દિવસ દ્વારા, ભારતના વિકાસમાં વિદેશમાં રહેતા ભારતીય સમુદાયના લોકોના યોગદાન માટે આદર વ્યક્ત કરવામાં આવે છે. આ દિવસ દ્વારા વિદેશમાં વસતા ભારતીયોને તેમના મૂળ સાથે જોડવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવે છે.

પ્રવાસી ભારતીય દિવસ

- ભારત સરકાર દ્વારા દર વર્ષે 9 જાન્યુઆરીએ પ્રવાસી ભારતીય દિવસ ઉજવવામાં આવે છે. આ દિવસે રાષ્ટ્રપિતા મહાત્મા ગાંધી દક્ષિણ આફ્રિકાથી સ્વદેશ પરત ફર્યા હતા. આ દિવસની ઉજવણી વર્ષ 2003થી શરૂ થઈ હતી. પ્રવાસી ભારતીય દિવસની ઉજવણીની કલ્પના સ્વ.લક્ષ્મીમલ સિંઘવી દ્વારા કરવામાં આવી હતી.

પ્રવાસી ભારતીય સન્માન

- તે વિદેશી ભારતીયોને આપવામાં આવતું સર્વોચ્ચ સન્માન છે. આ સન્માન બિન-નિવાસી ભારતીય, ભારતીય મૂળની વ્યક્તિ, બિનનિવાસી ભારતીય અથવા ભારતીય મૂળના લોકો દ્વારા શરૂ કરાયેલી સંસ્થાને આપવામાં આવે છે. આ પુરસ્કાર નીચેના ક્ષેત્રોમાં યોગદાન માટે આપવામાં આવે છે:
- ભારતની સારી સમજ
- સમસ્યાઓ ઉકેલવા માટે ભારતનો હેતુ અને સહયોગ
- ભારત અને વિદેશમાં રહેતા ભારતીય સમુદાયો વચ્ચેના સંબંધો મજબૂત કરવા
- ભારતમાં અથવા વિદેશમાં માનવતાવાદી અથવા સામાજિક ચેરિટી કાર્ય
- સ્થાનિક ભારતીય સમુદાયનું કલ્યાણ
- પરોપકારી કાર્ય
- કોઈપણ ક્ષેત્રમાં આ પ્રકારનું કાર્ય, જેણે ભારતનું નામ રોશન કર્યું છે.

રાષ્ટ્રીય જળ પુરસ્કાર

- તાજેતરમાં, જલ શક્તિ મંત્રાલય દ્વારા આયોજિત રાષ્ટ્રીય જળ પુરસ્કાર (NWA) 2020 માં જળ સંરક્ષણ પ્રયાસો માટે ઉત્તર પ્રદેશને પ્રથમ પુરસ્કાર આપવામાં આવ્યો હતો.
- શ્રેષ્ઠ રાજ્ય કેટેગરીમાં રાજસ્થાન અને તમિલનાડુને અનુક્રમે બીજું અને ત્રીજું ઈનામ મળ્યું.

મુખ્યમુદ્દા

રાષ્ટ્રીય જળ પુરસ્કાર વિશે:

- આ પુરસ્કારોનું આયોજન જલ શક્તિ મંત્રાલયના જળ સંસાધન, નદી વિકાસ અને ગંગા કાયાકલ્પ વિભાગ દ્વારા કરવામાં આવે છે.
- વર્ષ 2018 માં જલ શક્તિ મંત્રાલય દ્વારા પ્રથમ 'રાષ્ટ્રીય જળ પુરસ્કાર' એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.
- તે સ્ટાર્ટ-અપ્સ તેમજ અગ્રણી સંસ્થાઓને ભારતમાં શ્રેષ્ઠ જળ સંસાધન વ્યવસ્થાપન પદ્ધતિઓ અપનાવવા માટે વરિષ્ઠ નીતિ નિર્માતાઓ સાથે જોડાવા માટે સારી તક પૂરી પાડે છે.
- તેઓ દેશભરમાં વ્યક્તિઓ અને સંસ્થાઓ દ્વારા કરવામાં આવતા સારા કામ અને પ્રયત્નો અને 'જલ સમૃદ્ધિ ભારત'ના માર્ગ માટે સરકારના વિઝન પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.

ઉદ્દેશ્ય:

- જળ સંસાધન સંરક્ષણ અને વ્યવસ્થાપન ક્ષેત્રે પ્રશંસનીય કાર્ય કરી રહેલી વ્યક્તિઓ/સંસ્થાઓને પ્રોત્સાહિત કરવા.
- લોકોમાં પાણીના મહત્વ વિશે જાગૃતિ કેળવવી અને તેમને પાણીના શ્રેષ્ઠ ઉપયોગની પદ્ધતિઓ અપનાવવા પ્રોત્સાહિત કરવા.

તકો પૂરી પાડવી:

- સ્ટાર્ટ-અપ્સ, અગ્રણી સંસ્થાઓ અને વ્યક્તિઓ જળ સંરક્ષણ અને વ્યવસ્થાપન પ્રવૃત્તિઓ સંબંધિત મુદ્દાઓ પર હાલની ભાગીદારીને વધુ મજબૂત બનાવી શકે છે.

જળ સંરક્ષણ અને વ્યવસ્થાપનની જરૂરિયાત:

- વધુ પડતા ઉપયોગને કારણે જળ સંસાધનોનો અવક્ષય અને આબોહવા પરિવર્તનને કારણે પાણી પુરવઠામાં ઘટાડો ભારતને પાણીની અછતના ચરમ સીમાની નજીક લઈ જઈ રહ્યો છે.
- આ સિવાય, ખાસ કરીને કૃષિ સંબંધિત ઘણી સરકારી નીતિઓને કારણે પાણીનો વધુ પડતો શોષણ થયો છે. આ પરિબળો ભારતને જળ-તણાવગ્રસ્ત અર્થતંત્ર બનાવે છે. આ સંદર્ભમાં જળ સંસાધન સંરક્ષણ અને વ્યવસ્થાપનની જરૂર છે.
- ભારતની વર્તમાન પાણીની જરૂરિયાત આશરે 1,100 બિલિયન ક્યુબિક મીટર પ્રતિ વર્ષ છે, જે વર્ષ 2050 સુધીમાં વધીને 1,447 બિલિયન ક્યુબિક મીટર થવાનો અંદાજ છે.
- ભારત વિશ્વની 16% વસ્તીનું ઘર છે, પરંતુ દેશમાં વિશ્વના પીવાલાયક જળ સંસાધનો માત્ર 4% છે. બદલાતી હવામાન પેટર્ન અને વારંવારના દુષ્કાળને કારણે ભારત જળ સંકટનો સામનો કરી રહ્યું છે.
- સેન્ટ્રલ ગ્રાઉન્ડ વોટર બોર્ડ (CGWB) અનુસાર, ભારતમાં ખેતીની જમીનને સિંચાઈ માટે વાર્ષિક 230 બિલિયન મીટર ક્યુબિક મીટર ભૂગર્ભજળ કાઢવામાં આવે છે, જેના કારણે દેશના ઘણા ભાગોમાં ભૂગર્ભજળનો ઝડપી ઘટાડો થાય છે.
- ભારતમાં કુલ અંદાજિત ભૂગર્ભજળની ખાધ 122-199 બિલિયન મીટર ક્યુબિકની રેન્જમાં છે.

ICE FACT**સંબંધિત પહેલ**

- મહાત્મા ગાંધી રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ રોજગાર ગેરંટી અધિનિયમ
- જળ ક્રાંતિ અભિયાન
- કેચ ધી રેન: રાષ્ટ્રીય જળ મિશન
- નીતિ આયોગનો સંયુક્ત જળ વ્યવસ્થાપન સૂચકાંક
- જલ જીવન મિશન
- અટલ ભૂગર્ભ જળ યોજના
- જલ શક્તિ અભિયાન

આગળ શું/લવિષ્યના પગલાં

- લોકો જળ સંરક્ષણના મહત્વની અવગણના કરે છે કારણ કે, મોટાભાગના સ્થળોએ તે મફત છે અથવા નજીવી ફી વસૂલવામાં આવે છે, તેથી તેમના માટે તેનું મહત્વ સમજવું અને તેના શોષણની સ્થિતિ વિશે જાગૃત રહેવું મહત્વપૂર્ણ છે.
- રાષ્ટ્રીય જળ પુરસ્કારો જેવી પહેલો, અન્ય સરકારી પહેલો સાથે જાગૃતિ લાવવામાં મદદ કરશે અને શ્રેષ્ઠ પાણીના ઉપયોગની પદ્ધતિઓ અપનાવવા પ્રેરણા આપશે જે ભારતને 'જળ સમૃદ્ધ ભારત' બનાવવામાં મદદ કરશે.

મુંબઈમાં મુંબઈ વોટર ટેક્સી સેવા શરૂ કરવામાં આવશે

- જાન્યુઆરી 2022 થી મુંબઈમાં બહુપ્રતિક્ષિત વોટર ટેક્સી સેવા શરૂ થવાની સંભાવના છે.

મુંબઈ જળ પરિવહન પ્રોજેક્ટના નવા રૂટ

- સરકારે કેટલાક ઓપરેટરોને નીચેના માર્ગો ફાળવ્યા છે:
- એલિફન્ટાથી ઈન્ટરનેશનલ ક્રૂઝ ટર્મિનલ
- ડોમેસ્ટિક ક્રૂઝ ટર્મિનલ (DCT) થી કરંજડે, રેવાસ, ધરમતર સુધીનો રૂટ
- DCT થી બેલાપુર, વાશી, નેરુલ, ઐરોલી, ખંડેરી ટાપુ અને JNPT
- DCTથી JNTP અને નવી મુંબઈ સૌથી મહત્વનો માર્ગ હશે

સેવાઓનું ઉદ્ઘાટન

- જાન્યુઆરી 2022ના પ્રથમ સપ્તાહમાં વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી દ્વારા વોટર ટેક્સી સેવાનું ઉદ્ઘાટન થવાની ધારણા છે.

આ પ્રોજેક્ટ કોણે શરૂ કર્યો?

- વોટર ટેક્સી સર્વિસ પ્રોજેક્ટ એ મુંબઈ પોર્ટ ટ્રસ્ટ (MbPT), મહારાષ્ટ્ર મેરીટાઈમ બોર્ડ અને સિટી એન્ડ ઈન્ડસ્ટ્રીયલ ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન (CIDCO)ની સંયુક્ત પહેલ છે.

ભાડા માટે સેવા

- ડીસીટીથી નવી મુંબઈનું ભાડું 1200 થી 1500 રૂપિયા પ્રતિ પેસેન્જર હશે, જ્યારે ડીસીટીથી જેએનપીટીનું ભાડું લગભગ 750 રૂપિયા હશે.

નવી મુંબઈ પહોંચવા માટે મુસાફરીનો સમય

- ડીસીટીથી નવી મુંબઈ સુધીની વોટર ટેક્સી 30 મિનિટ લેશે જ્યારે ડીસીટીથી જેએનપીટી સુધીની ફેરી 15-20 મિનિટ લેશે. આ સેવાઓ વર્ષમાં 300 થી 330 દિવસ સુધી ચાલી શકે છે.

દિલ્હીમાં ટીચર્સ યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરવામાં આવશે

- દિલ્હી ટીચર્સ યુનિવર્સિટી બિલ 4 જાન્યુઆરી, 2022 ના રોજ દિલ્હી વિધાનસભા દ્વારા પસાર કરવામાં આવ્યું હતું. આ બિલ દિલ્હીમાં ટીચર્સ ટ્રેનિંગ યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરવા માંગે છે.

દિલ્હી ટીચર્સ યુનિવર્સિટી

- આ યુનિવર્સિટી ધોરણ 12 પછી ચાર વર્ષનો સંકલિત શિક્ષક શિક્ષણ કાર્યક્રમ ઓફર કરશે.
- આ કાર્યક્રમમાં BA અને B.Ed, BSc અને B.Ed, અને B.Com અને B.Ed અભ્યાસક્રમો હશે.
- તે એક સાર્વજનિક યુનિવર્સિટી હશે અને વિવિધ શાળાના તબક્કામાં દિલ્હી માટે ઉત્તમ ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષકો તૈયાર કરવા માટે સમર્પિત હશે.
- વ્યાવહારિક અનુભવ માટે વિદ્યાર્થીઓને અભ્યાસક્રમના સમગ્ર સમયગાળા માટે દિલ્હીની સરકારી શાળાઓમાં જોડવામાં આવશે. પ્રાયોગિક અનુભવ વિદ્યાર્થીઓને સૈદ્ધાંતિક જ્ઞાન ઉપરાંત ઉત્તમ વ્યવહારુ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવામાં મદદ કરશે.

યુનિવર્સિટીનું મહત્વ

- દિલ્હી શિક્ષક યુનિવર્સિટી શ્રેષ્ઠતાના કેન્દ્ર તરીકે કાર્ય કરશે જે શિક્ષણ અભ્યાસ, નીતિ અને નેતૃત્વના ક્ષેત્રોમાં પૂર્વ-સેવા અને સેવામાં શિક્ષકોનું નિર્માણ કરશે. તે શિક્ષકની તૈયારીમાં અભ્યાસ, નીતિ અને સંશોધન વચ્ચેના અંતરને દૂર કરવામાં મદદ કરશે. તે દિલ્હીમાં ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષણની ગતિશીલ ખ્યાલ અને વાસ્તવિકતાઓ સાથે સતત જોડાશે.

પ્રવેશ ક્યારે શરૂ થશે?

- આ યુનિવર્સિટીમાં શૈક્ષણિક સત્ર 2022-23 માટે પ્રવેશ શરૂ થશે. તે સત્રમાં 5000 વિદ્યાર્થીઓની નોંધણી કરશે.

આ યુનિવર્સિટી ક્યાં સ્થાપવામાં આવશે?

- પૂર્વ દિલ્હીના બક્કરવાલામાં દિલ્હી ટીચર્સ યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરવામાં આવી રહી છે.

ભારતે 2021 માં જ 2030 માટે નિર્ધારિત 40% બિન-અશ્મિભૂત ઇંધણના લક્ષ્યને પૂર્ણ કર્યું છે: ભારત સરકાર

- નવી અને પુનઃપ્રાપ્ય ઉર્જા મંત્રાલયે તાજેતરમાં જાહેરાત કરી હતી કે ભારતે 2030 પહેલા તેના બિન-અશ્મિભૂત ઇંધણ લક્ષ્યાંકને સારી રીતે પ્રાપ્ત કરી લીધું છે.

મુખ્યમુદ્દા

- COP21માં, ભારતે કુલ વિદ્યુત ઊર્જાના 40% બિન-નવીનીકરણીય સ્ત્રોતોમાંથી સ્થાપિત કરવાનું વચન આપ્યું હતું. ભારતે 2030 સુધીમાં આ લક્ષ્યાંક હાંસલ કરવાનો લક્ષ્યાંક રાખ્યો હતો. પરંતુ હવે તેણે નવેમ્બર 2021 સુધીમાં આ લક્ષ્યાંક હાંસલ કરી લીધો છે.
- ભારતની કુલ સ્થાપિત વીજ ક્ષમતા 392.01 GW છે. આમાંથી, કુલ બિન-અશ્મિભૂત-ઇંધણ આધારિત ઊર્જા 157.32 GW છે. આ 392.01 GW ના 40.1% છે.

ભારતે આટલી ઝડપથી લક્ષ્ય કેવી રીતે હાંસલ કર્યું?

- હાંસલ કરેલ લક્ષ્ય રાષ્ટ્રીય નિર્ધારિત યોગદાન (NDC) નો એક ભાગ છે. 2015ના પેરિસ કરારમાં NDCનું વચન આપવામાં આવ્યું હતું. આ કરાર પર હસ્તાક્ષર થયા બાદથી જ ભારત એનડીસીને ખૂબ જ નિષ્ઠાપૂર્વક લાગુ કરવા આતુર હતું. ભારત એકમાત્ર G-20 દેશ છે જે તેના આબોહવા લક્ષ્યોને પૂર્ણ કરે છે. આનાથી ભારતને ઝડપથી લક્ષ્ય હાંસલ કરવામાં મદદ મળી. NDC હેઠળ, ભારતે અશ્મિભૂત ઇંધણમાંથી તેની કુલ વીજળી ઉત્પાદનને દેશમાં કુલ વીજળી ઉત્પાદનના 40% સુધી વધારવાનું વચન આપ્યું હતું. ભારતે 2005ના સ્તરની સરખામણીમાં 33 ટકા ઉત્સર્જન ઘટાડવાનું વચન આપ્યું હતું.

ધ્યેય હાંસલ કરવા માટે કયા પગલાં લેવામાં આવ્યા?

- ભારતે પુનઃપ્રાપ્ય ઉર્જા કાર્યક્રમોમાં તેનું રોકાણ વધાર્યું. REN21 રિન્યુએબલ્સ 2020 ગ્લોબલ સ્ટેટસ રિપોર્ટ અનુસાર, ભારતે રિન્યુએબલ એનર્જી સેક્ટરમાં કુલ USD 64.6 બિલિયનનું રોકાણ કર્યું છે. એકલા 2019 માં, ભારતે આ ક્ષેત્રમાં USD 11.2 બિલિયનનું રોકાણ કર્યું હતું.
- 2015 અને 2021 ની વચ્ચે, ભારતના બિન-પરંપરાગત ઊર્જા ક્ષેત્રમાં એફડીઆઈ USD 7.27 બિલિયન હતું.

સિદ્ધિમાં AGC ની ભૂમિકા

- AGC આપોઆપ જનરેશન કંટ્રોલ છે. AGC 2030 સુધીમાં 500 ગીગાવોટ બિન-અશ્મિભૂત ઇંધણ વીજળી સ્થાપિત કરવાનું લક્ષ્ય રાખે છે. AGC POSOCO (પાવર સિસ્ટમ ઓપરેશન કોર્પોરેશન) દ્વારા સંચાલિત થાય છે. AGC હેઠળ અત્યાર સુધીમાં 51 GW પાવર સુવિધા સ્થાપિત કરવામાં આવી છે.

ICE FACT**AGC શું કરે છે?**

- નેશનલ લોડ ડિસ્પેચ સેન્ટર AGC દ્વારા 50 પાવર પ્લાન્ટ્સને સિગ્નલ (ફ્રિક્વન્સી મોનિટરિંગ ડેટા) મોકલે છે. આ ડેટા દર ચાર સેકન્ડે મોકલવામાં આવે છે. વિદ્યુત પ્રવાહની આવર્તન પુરવઠા અને માંગ સાથે બદલાય છે. રાષ્ટ્રીય પાવર સિસ્ટમની સતત આવર્તન જાળવવી જરૂરી છે. ભારતીય વીજળીની આવર્તન 50 હર્ટ્ઝ છે. ઘરની તમામ વસ્તુઓ આ આવર્તન પર ચાલે છે. આવર્તનમાં ફેરફાર માલને નુકસાન પહોંચાડે છે. ભારતીય વિદ્યુત નિયમો, 1956 48.5 Hz અને 51.5 Hz વચ્ચેના તફાવતને મંજૂરી આપે છે, જે +/- 3% છે.

હૈદરાબાદ ઓપન રોક મ્યુઝિયમનું ઉદ્ઘાટન

- 6 જાન્યુઆરી, 2021 ના રોજ, કેન્દ્રીય વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી અને પૃથ્વી વિજ્ઞાન રાજ્ય મંત્રી જીતેન્દ્ર સિંહે હૈદરાબાદમાં પ્રથમ “ઓપન રોક મ્યુઝિયમ” નું ઉદ્ઘાટન કર્યું.

રોક મ્યુઝિયમ

- આ મ્યુઝિયમ ભારતના વિવિધ ભાગોમાંથી લગભગ 35 વિવિધ પ્રકારના ખડકો દર્શાવે છે.
- આ ખડકોની ઉંમર 3.3 બિલિયન વર્ષથી લઈને લગભગ 55 મિલિયન વર્ષ સુધીની છે.
- આ ખડકો પૃથ્વીની સપાટીથી 175 કિમીના અંતર સુધી પૃથ્વીના સૌથી ઊંડા ભાગનું પણ પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.
- આ મ્યુઝિયમનું ઉદ્ઘાટન CSIR-નેશનલ જિયોફિઝિકલ રિસર્ચ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ (NGRI) ખાતે કરવામાં આવ્યું હતું.
- ભારતનું પ્રથમ ઓપન રોક મ્યુઝિયમ – મહત્વપૂર્ણ તથ્યો
- ઓપન રોક મ્યુઝિયમની સ્થાપના હૈદરાબાદમાં ઓછી જાણીતી હકીકતો પર લોકોને શિક્ષિત અને પ્રબુદ્ધ કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે કરવામાં આવી છે.
- આ મ્યુઝિયમ ભારતના વિવિધ ભાગોમાંથી 35 વિવિધ પ્રકારના ખડકો પ્રદર્શિત કરે છે. આ ખડકો ઝારખંડ, ઓડિશા, તમિલનાડુ, ઉત્તરાખંડ, જમ્મુ અને કાશ્મીર વગેરે રાજ્યોમાંથી મેળવવામાં આવ્યા છે.

- આ મ્યુઝિયમમાં ખડકોની ઉંમર 3.3 બિલિયન વર્ષથી લઈને લગભગ 55 મિલિયન વર્ષ સુધીની છે.

નેશનલ જિયોફિઝિકલ રિસર્ચ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ (NGRI)

- NGRI એ વૈજ્ઞાનિક અને ઔદ્યોગિક સંશોધન પરિષદ (CSIR) ની ઘટક સંશોધન પ્રયોગશાળા છે. તેની સ્થાપના 1961માં પૃથ્વી પ્રણાલીની અત્યંત જટિલ રચના અને પ્રક્રિયાઓના બહુ-શાખાકીય ક્ષેત્રોમાં સંશોધન કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે કરવામાં આવી હતી. સરકારી એજન્સીઓ, જાહેર અને ખાનગી ક્ષેત્રના હિતધારકોને જમીન સંસાધનોના ટકાઉ ઉપયોગ અંગે માહિતગાર નિર્ણયો લેવા સક્ષમ બનાવવા માટે સંશોધન હાથ ધરવાની સત્તા આપવામાં આવી છે.

ICE FACT

વૈજ્ઞાનિક અને ઔદ્યોગિક સંશોધન પરિષદ (CSIR)

- CSIRની સ્થાપના સપ્ટેમ્બર 1942માં એક સ્વાયત્ત સંસ્થા તરીકે કરવામાં આવી હતી. તે હવે ભારતની સૌથી મોટી સંશોધન અને વિકાસ સંસ્થા તરીકે ઉભરી આવી છે.

‘ઇન્ડિયા સ્કિલ્સ 2021’ સ્પર્ધા શરૂ થઈ

- નેશનલ સ્કીલ ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન (NSDC) દ્વારા ‘ઇન્ડિયા સ્કીલ્સ’ સ્પર્ધાનું આયોજન કરવામાં આવે છે. તે બે વર્ષમાં એક વખત આયોજિત કરવામાં આવે છે. આ સ્પર્ધાનું આયોજન ઘણી જગ્યાએ કરવામાં આવે છે. 2021ની ‘ભારત કૌશલ્ય’ સ્પર્ધા પ્રગતિ મેદાન, મુંબઈ, બેંગલુરુ અને અન્ય ઘણી જગ્યાએ યોજવામાં આવી છે. તેની શરૂઆત નવી દિલ્હીના તાલકટોરા ઈન્ડોર સ્ટેડિયમમાં થઈ હતી.

ભારત કૌશલ્ય 2021

- 2021 માં, NSDC 50 થી વધુ કૌશલ્ય સ્પર્ધાઓનું આયોજન કરી રહ્યું છે. આમાં વેલ્ડિંગ, સાયબર સિક્યોરિટી, પેઈન્ટિંગ, ફ્લોરીસ્ટ્રી, એડિટિવ મેન્યુફેક્ચરીંગ, પેટીસરી અને અન્યનો સમાવેશ થાય છે. તેમાં એબિલિટીક્સનો પણ સમાવેશ થતો

હતો. એબિલિટીક્સ એ શારીરિક રીતે અશક્ત વ્યક્તિઓ દ્વારા કૌશલ્યનું પ્રદર્શન છે.

- આ દેશની સૌથી મોટી કૌશલ્ય સ્પર્ધા છે. ઈન્ડિયા સ્કીલ્સ 2021ના વિજેતાઓ વર્લ્ડ સ્કીલ્સ કોમ્પિટિશનમાં ભાગ લેશે. વિશ્વ કૌશલ્ય સ્પર્ધા 2022 માં ચીનના શાંઘાઈમાં યોજાશે. વિજેતાઓ 60 વિવિધ દેશોના 1500 પ્રતિભાગીઓ સામે સ્પર્ધા કરશે. વિશ્વ કૌશલ્ય સ્પર્ધાને “કૌશલ્યની ઓલિમ્પિક્સ” કહેવામાં આવે છે.

મહત્વ

- આ સ્પર્ધા ઉભરતા વ્યાવસાયિકોને તેમની કૌશલ્ય પ્રદર્શિત કરવા માટે તકો અને પ્લેટફોર્મ પ્રદાન કરવા માટેનું શ્રેષ્ઠ પ્લેટફોર્મ છે. તે ઉદ્યોગો, સરકારો અને શિક્ષણવિદો વચ્ચે સહયોગની સુવિધા આપે છે. તે યુવાનોને આંતરરાષ્ટ્રીય ઓળખ અને પ્રતિષ્ઠા મેળવવામાં મદદ કરે છે.

વિશ્વ કૌશલ્ય ભારત

- તે કૌશલ્ય વિકાસ અને સાહસિકતા મંત્રાલયના NSDC હેઠળ કાર્ય કરે છે. વર્લ્ડ સ્કિલ ઈન્ડિયા નિષ્ણાત જૂથ ટીમ ઈન્ડિયાને વિશ્વ કૌશલ્ય સ્પર્ધામાં ભાગ લેવા માટે જવાબદાર છે.

ભારત કૌશલ્ય સ્પર્ધાની જરૂરિયાત

- યુનાઈટેડ નેશન્સ ડેવલપમેન્ટ પ્રોગ્રામ મુજબ, ભારતના શ્રમબળના માત્ર 21.1% જ કુશળ છે. CMIE (સેન્ટર ફોર મોનિટરિંગ ઈન્ડિયન ઈકોનોમી) અનુસાર ડિસેમ્બર 2021માં ભારતમાં બેરોજગારીનો દર 7.91% હતો. ભારતમાં કૌશલ્ય વિકાસ ઘણા પડકારોનો સામનો કરી રહ્યું છે. સ્પર્ધા આવા તમામ અવરોધો દૂર કરે છે. તે માત્ર સહભાગીઓની પ્રતિભાને મહત્વ આપે છે.

એક્સરસાઈઝ સી ડ્રેગન 22 શરૂ

- એક્સરસાઈઝ સી ડ્રેગન 22 એ બહુરાષ્ટ્રીય કસરત છે. આ કવાયતમાં ભાગ લેનારા દેશોમાં ભારત, ઓસ્ટ્રેલિયા, કેનેડા, યુએસએ, દક્ષિણ કોરિયા અને જાપાન છે. તે એન્ડરસન એર

ભારતનો સાંસ્કૃતિક વારસો

GPSC 1/2, PI, PSI/CONSTABLE, S.T.I.,
Dy.SO, નાયબ મામલતદાર,
બિનસચિવાલય કલાર્ક, તલાટી, TET, TAT વગેરે
વિવિધ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ
માટે અત્યંત ઉપયોગી પુસ્તક

NOW AVAILABLE

ફોર્સ બેઝ, ગુઆમ ખાતે યોજાય છે. આ યુએસ એરફોર્સનો બેઝ છે.

સી ડ્રેગન 22

- આ USની આગેવાની હેઠળની કવાયત છે. તે સબમરીન વિરોધી યુદ્ધ તાલીમ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે. આ કવાયત દરમિયાન, દેશો ઈન્ડો-પેસિફિકમાં પરંપરાગત દરિયાઈ સુરક્ષા પડકારો અંગે ચર્ચા કરશે. આ કવાયતમાં 270 કલાકની ઈન-ફ્લાઈટ તાલીમનો સમાવેશ થાય છે.

ડ્રેગન બેલ્ટ એવોર્ડ

- આ કવાયત દરમિયાન, ભાગ લેનારા દેશોના સશસ્ત્ર દળો વચ્ચે વિવિધ કાર્યક્રમોનું આયોજન કરવામાં આવશે. અને સૌથી વધુ સ્કોર મેળવનાર દેશને ડ્રેગન બેલ્ટ એવોર્ડ આપવામાં આવશે. 2021 માં, રોયલ કેનેડિયન એર ફોર્સ દ્વારા ડ્રેગન બેલ્ટ એવોર્ડ જીતવામાં આવ્યો હતો.

મહત્વ

- આ કવાયત મહત્વપૂર્ણ છે કારણ કે ભાગ લેનારા કેટલાક દેશોના ચીન સાથેના સંબંધોમાં તણાવ છે. છેલ્લા બે દાયકામાં હિંદ મહાસાગર ક્ષેત્રમાં ચીનના હિતમાં વધારો થયો છે. આ મુખ્યત્વે એટલા માટે છે કારણ કે 80% ચીની તેલની આયાત મલક્કાના સ્ટ્રેટ અને હિંદ મહાસાગરમાંથી પસાર થાય છે. ચીન તેની લૂક વેસ્ટ પોલિસી હેઠળ હિંદ મહાસાગરમાં પોતાની હાજરી વધારી રહ્યું છે. તે શ્રીલંકા, માલદીવ્સ, મ્યાનમાર અને સેશેલ્સમાં નોંધપાત્ર માળખાકીય વિકાસ તરફ દોરી ગયું છે. ચીન પશ્ચિમ આફ્રિકાના હિંદ મહાસાગરના રાજ્યો સાથે તેના સંબંધો વધારવાની તકો પણ શોધી રહ્યું છે. ચીન થાઈલેન્ડ, મ્યાનમાર, શ્રીલંકા, બાંગ્લાદેશને વસાહતી બનાવવાના પ્રયાસમાં હથિયારો સપ્લાય કરી રહ્યું છે.

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) રાષ્ટ્રીય જળ પુરસ્કાર સંદર્ભે લેવાયેલા પગલાં અંગે ચિંતા સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
- આ પુરસ્કારોનું આયોજન જલ શક્તિ મંત્રાલયના જળ સંસાધન, નદી વિકાસ અને ગંગા કાયાકલ્પ વિભાગ દ્વારા કરવામાં આવે છે.
 - ભારતની વર્તમાન પાણીની જરૂરિયાત આશરે 1,100 બિલિયન ક્યુબિક મીટર પ્રતિ વર્ષ છે, જે વર્ષ 2050 સુધીમાં વધીને 1,447 બિલિયન ક્યુબિક મીટર થવાનો અંદાજ છે.
 - ભારતમાં કુલ અંદાજિત ભૂગર્ભજળની ખાધ 122-199 મિલિયન મીટર ક્યુબિકની રેન્જમાં છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 અને 3 (B) માત્ર 2 અને 3
(C) માત્ર 1 અને 2 (D) 1, 2 અને 3

- 2) પ્રવાસી ભારતીય દિવસ ક્યારે ઉજવવામાં આવે છે?
- (A) 10 જાન્યુઆરી (B) 11 જાન્યુઆરી
(C) 9 જાન્યુઆરી (D) 8 જાન્યુઆરી
- 3) બેલો ઈન્ડિયા ગેમ્સ 2023 વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
- મધ્યપ્રદેશ સરકારે પ્રથમ તબક્કા માટે 176.59 કરોડ રૂપિયા ફાળવ્યા છે.
 - તેમાં 2થી 5 જેટલા કાર્યક્રમોનું આયોજન કરવામાં આવશે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં
- 4) ભારતીય બ્રિજ મેનેજમેન્ટ સિસ્ટમ (IBMS) વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
- રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગો પર પુલ અને અન્ય માળખાઓની સંખ્યાને ઓળખવા અને સર્વેક્ષણ કરવા માટે, ડેટાને ડિજિટલ સ્વરૂપમાં વિકસાવવા માટે IBM સિસ્ટમની સ્થાપના કરવામાં આવી છે.
 - મંત્રાલયે દેશના તમામ પુલો વિશે માહિતી એકત્રિત કરવા માટે ભારતીય બ્રિજ મેનેજમેન્ટ સિસ્ટમ તૈયાર કરી છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં
- 5) રાષ્ટ્રીય યુવા ઉત્સવ 2022 વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:
- તે સ્વામી વિવેકાનંદની જન્મજયંતિ પર શરૂ થશે અને ભારતની આઝાદીના 75મા વર્ષનું પણ પ્રતિક છે.
 - 12 જાન્યુઆરીએ સ્વામી વિવેકાનંદની જન્મજયંતિ છે. આ દિવસથી શરૂ થતા સપ્તાહને એટલે કે '12 જાન્યુઆરીથી 16 જાન્યુઆરી સુધી' રાષ્ટ્રીય યુવા સપ્તાહ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?
- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં
- 6) વિશ્વ બ્રેઈલ દિવસ ક્યારે ઉજવવામાં આવે છે?
- (A) 4 જાન્યુઆરી (B) 2 જાન્યુઆરી
(C) 1 જાન્યુઆરી (D) 3 જાન્યુઆરી

7) 'વન નેશન' - 'વન ગ્રીડ' - 'વન ફીક્વન્સી' સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. ઑક્ટોબર 1991માં ઉત્તર-પૂર્વ અને પૂર્વીય ગ્રીડને જોડવામાં આવ્યા હતા.
2. પાવર ગ્રીડ એ ભારતીય વૈધાનિક નિગમ છે, જે ઊર્જા મંત્રાલય હેઠળ કામ કરે છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એકપણ નહીં

8) મુંબઈમાં મુંબઈ વોટર ટેક્સી સેવા સંદર્ભે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. જાન્યુઆરી 2022ના પ્રથમ સપ્તાહમાં વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી દ્વારા વોટર ટેક્સી સેવાનું ઉદ્ઘાટન થવાની ઘાટણા છે.
2. વોટર ટેક્સી સર્વિસ પ્રોજેક્ટ એ મુંબઈ પોર્ટ ટ્રસ્ટ (MbPT), મહારાષ્ટ્ર મેરીટાઇમ બોર્ડ અને સિટી એન્ડ ઇન્ડસ્ટ્રીયલ ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન (CIDCO)ની સંયુક્ત પહેલ છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એકપણ નહીં

9) દિલ્હીમાં ટીચર્સ યુનિવર્સિટીની સ્થાપના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. આ યુનિવર્સિટી ધોરણ 12 પછી ચાર વર્ષનો સંકલિત શિક્ષક શિક્ષણ કાર્યક્રમ ઓફર કરશે.
2. આ કાર્યક્રમમાં BA અને B.Ed, BSc અને B.Ed, અને B.Com અને B.Ed અભ્યાસક્રમો હશે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

10) ભારતના બિન-અશ્મિભૂત ઇંધણના લક્ષ્ય વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. AGC 2030 સુધીમાં 500 ગીગાવોટ બિન-અશ્મિભૂત ઇંધણ વીજળી સ્થાપિત કરવાનું લક્ષ્ય રાખે છે.
2. AGC POSOCO (પાવર સિસ્ટમ ઓપરેશન કોર્પોરેશન) દ્વારા સંચાલિત થાય છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

11) હૈદરાબાદ ઓપન રોક મ્યુઝિયમ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. જમીનનો ઉપયોગ સશસ્ત્ર દળોની “સંચાલન અને તાલીમ જરૂરિયાતો” માટે કરવામાં આવશે.
2. જુલાઈ 2020 માં, વહીવટીતંત્રે 1971 ના પરિપત્રને દૂર કર્યો હતો જેમાં સેના, CRPF, BSF અને અન્ય સમાન સંસ્થાઓની તરફેણમાં જમીન સંપાદન માટે J&K ના ગૃહ વિભાગ પાસેથી નો ઓબ્જેક્શન સર્ટિફિકેટ (NOC) જરૂરી ન હતું.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

12) 'ઇન્ડિયા સ્કિલ્સ 2021' વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. આ સ્પર્ધા ઉભરતા વ્યાવસાયિકોને તેમની કૌશલ્ય પ્રદર્શિત કરવા માટે તકો અને પ્લેટફોર્મ પ્રદાન કરવા માટેનું શ્રેષ્ઠ પ્લેટફોર્મ છે.
2. તે ઉદ્યોગો, સરકારો અને શિક્ષણવિદો વચ્ચે સહયોગની સુવિધા આપે છે. તે યુવાનોને આંતરરાષ્ટ્રીય ઓળખ અને પ્રતિષ્ઠા મેળવવામાં મદદ કરે છે.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

13) એક્સરસાઈઝ સી ડ્રેગન 22 વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો:

1. આ ક્વાયટ મહત્વપૂર્ણ છે કારણ કે ભાગ લેનારા કેટલાક દેશોના ચીન સાથેના સંબંધોમાં તણાવ છે.
2. છેલ્લા બે દાયકામાં હિંદ મહાસાગર ક્ષેત્રમાં ચીનના હિતમાં વધારો થયો નથી.

ઉપરોક્ત પૈકી કયું(કયા) વિધાન સાચું(સાચા) છે?

- (A) માત્ર 1 (B) માત્ર 2
(C) 1 અને 2 બંને (D) એક પણ નહીં

સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાની લેટેસ્ટ માહિતી અને ફ્રી મટીરિયલ્સ
તેમજ રેગ્યુલર કરંટ અફેર્સ મેળવવા માટે
નીચે આપેલા અમારા
Social Media Icon પર Click કરો.

JOIN OUR WHATSAPP GROUP
joinicerajkot.com

JOIN OUR TELEGRAM
t.me/icerajkotofficial

YouTube
ICE RAJKOT

Instagram
ICE RAJKOT

Facebook
like | comment | share
ICE RAJKOT

twitter
ICE RAJKOT